T.C.

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ

FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

İSTANBUL VEFA SEMTİ CEMAL YENER TOSYALI CADDESİ İÇİN KORUMA VE YENİ YAPILAŞMA ÖNERİSİ

Ceyda BİLGİN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Mimarlık Anabilim Dalı

Rölöve ve Restorasyon Programı

Danışman

Doç. Dr. Ceylan İrem GENÇER

Eylül, 2020

T.C.

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ

FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

İSTANBUL VEFA SEMTİ CEMAL YENER TOSYALI CADDESİ İÇİN KORUMA VE YENİ YAPILAŞMA ÖNERİSİ

Ceyda BİLGİN tarafından hazırlanan tez çalışması 03.09.2020 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı, Rölöve - Restorasyon Programı **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

Doç. Dr. Ceylan İrem GENÇER
Yıldız Teknik Üniversitesi
Danışman

Jüri Üyeleri

Doç. Dr. Ceylan İrem GENÇER, Danışman
Yıldız Teknik Üniversitesi _____

Prof. Dr. Çiğdem POLATOĞLU, Üye
Yıldız Teknik Üniversitesi _____

Doç. Dr. Burcu Selcen COŞKUN, Üye
Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi _____

Danışmanım Doç. Dr. Ceylan İrem GENÇER sorumluluğunda tarafımca hazırlanan İstanbul Vefa Semti Cemal Yener Tosyalı Caddesi İçin Koruma ve Yeni Yapılaşma Önerisi başlıklı çalışmada veri toplama ve veri kullanımında gerekli yasal izinleri aldığımı, diğer kaynaklardan aldığım bilgileri ana metin ve referanslarda eksiksiz gösterdiğimi, araştırma verilerine ve sonuçlarına ilişkin çarpıtma ve/veya sahtecilik yapmadığımı, çalışmam süresince bilimsel araştırma ve etik ilkelerine uygun davrandığımı beyan ederim. Beyanımın aksinin ispatı halinde her türlü yasal sonucu kabul ederim

Ceyda BİLGİN

İmza

Vefa'ya

TEŞEKKÜR

Vefa, ev sahipliği yaptığı tüm uygarlıkların kimliğini barındıran, sur içi İstanbul'unun en özel semtlerinden. Bu tez çalışmasında, eski İstanbul'un kalbinin günümüzde atmaya devam ettiği Vefa semtinin sahip olduğu katmanlı dokunun korunması için öneriler geliştirilmesi amaçlanmıştır.

Araştırma konumu seçmemde en büyük etkiye sahip olan, lise öğrenimimi geçirdiğim, beni büyüten, geliştiren ve değerli zamanlarıma ev sahipliği yapan tarihi Vefa Lisesi'ne ve çok kıymetli hocalarıma,

Lisans öğrenimimi geçirdiğim Yıldız Teknik Üniversitesi'ne ve çok değerli hocalarıma,

Araştırmalarım boyunca beni her yönümle geliştirmek için teşvik eden, değerli fikirlerini ve desteğini esirgemeyen tez danışmanım, değerli hocam Doç. Dr. Ceylan İrem GENÇER'e,

Araştırma konuma ders notlarını paylaşarak katkıda bulunan kıymetli hocam Prof. Dr. Çiğdem POLATOĞLU'na ve çalışmalarıma beni teşvik edici katkılarından dolayı sevgili hocam Doç. Dr. Burcu Selcen COŞKUN'a

Araştırmalarımı kolaylaştırmak için arşiv çalışmalarımda bana tüm özverileriyle yardımcı olan Kültür ve Turizm Bakanlığı İstanbul 1 Numaralı Yenileme Alanları Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu çalışanlarına,

Yüksek Lisans eğitimim süresince, tüm anlayışlarıyla ve bana olan güvenleriyle desteklerini her daim yanımda hissettiğim İlbank A.Ş. İstanbul Bölge Müdürlüğü mesai arkadaşlarıma ve kıymetli yöneticilerime,

Hayatım boyunca her zorluğun üstesinden gelmemde sonsuz destekleriyle ve inançlarıyla yanımda olan çok değerli arkadaşlarıma,

Son olarak, her adımımda yanımda olan sevgili aileme çok teşekkür ediyorum.

Ceyda BİLGİN

İÇİNDEKİLER

KISALTMA LİSTESİ **ix**

ŞEKİL LİSTESİ **ix**

TABLO LİSTESİ **xiv**

ÖZET **xvi**

ABSTRACT **xviii**

1 GİRİŞ 1

1.1 Literatür Özeti 1

1.2 Tezin Amacı 3

1.3 Hipotez 3

2 VEFA SEMTİ GENEL ÖZELLİKLERİ **6**

2.1 Çalışma Alanının Tanımı ve Seçim Nedeni 6

2.2 Fiziksel Yapı 10

2.2.1 Coğrafi Konum 21

2.2.2 Ulaşım Yolları 22

2.3. Sosyal ve Ekonomik Yapı 22

2.4. Tarihsel Gelişim 24

2.4.1. Bizans Dönemi 24

2.4.2. Osmanlı Dönemi 29

2.3.1. Cumhuriyet Dönemi 31

3 TARİHİ ÇEVRELERDE YENİ YAPI TASARIMINDA UYGULANAN YÖNTEMLERİNİN İNCELENMESİ 38

3.1. Tarihi Çevre Kavramı 38

3.2. Uluslararası Sözleşme ve Tüzüklerde Tarihi Çevre Koruma Anlayışı ve Yeni Yapı Tasarımı 41
3.2.1 Atina Kartası 42
3.2.2 Carta Del Restauro (Restorasyon Tüzüğü) 42
3.2.3 Atina Antlaşması (CIAM) 42
3.2.4 Venedik Tüzüğü 43
3.2.5 Avrupa Konseyi Anıtların ve Sitlerin Korunması Konseyi 44
3.2.6 Amsterdam Kongresi ve Tüzüğü 44
3.2.7 Tarihi Alanların Korunması Konusunda Tavsiyeler 45
3.2.8 Tarihi Kentlerin ve Kentsel Alanların Korunması Tüzüğü 47
3.2.9 Icomos Geleneksel Mimari Miras Tüzüğü 47
3.2.10 Avrupa Tarihi Kentler Birliği, Goteborg Bildirgesi 48
3.2.11 Valetta İlkeleri 48
3.3. Tarihi Çevrede Tartışmalı Bir Koruma Yaklaşımı Olarak Rekonstrüksiyon…..54
3.4. Tarihi Çevrede Yeni Yapı Tasarımında Tarihi Süreklilik ve Geçmişten Yararlanma 54
3.5. Tarihi Çevrede Infill Kavramı 55
4 VEFA SEMTİ CEMAL YENER TOSYALI CADDESİNDE BULUNAN YAPILARIN ANALİZİ 78
4.1. Çalışma Alanında Bulunan Yapılar ve Korunmuşluk Durumu 78
4.2. Çalışma Alanındaki Fiziksel Yapı Analizleri 95
4.2.1 Kentsel Rölöve 96
4.2.2 Ada-Parsel Analizi 98
4.2.3 Dolu-Boş Analizi 99
4.2.4 Kat Adedi Analizi 100
4.2.5 İşlev Analizi 100

4.2.6 Mülkiyet Durumu Analizi 102
4.2.7 Yapım Sistemi ve Malzeme Analizi 102
4.2.8 Yapı Kullanım Durumu Analizi 103
4.2.9 Ulaşım Analizi 103
4.2.10 Yasal Statü Analizi 105
4.2.11 Strüktür Durumu Analizi 106
4.2.12 Korunmuşluk Durumu Analizi 107
4.2.13 Yapım Dönemi Analizi 110
4.2.14 Fiziksel Yapı Analizlerinin Değerlendirilmesi 110
4.3. Çalışma Alanında Yer Alan Korunması Gerekli Kültür Varlıklarında Koruma Sorunları 112
5 VEFA SEMTİ CEMAL YENER TOSYALI CADDESİNDE GELİŞTİRİLEN REHABİLİTASYON UYGULAMA ÖNERİLERİ 116
5.1. Cemal Yener Tosyalı Caddesindeki Yapıların Rehabilitasyon İlkeleri ... 116
5.2 Cemal Yener Tosyalı Caddesindeki Yapıların Rehabilitasyon Önerileri..121
5.2.1 Cemal Yener Tosyalı Caddesi A2 Silueti İçin Öneriler……..121
5.2.2 Cemal Yener Tosyalı Caddesi B2 Silueti İçin Öneriler……..124
5.2.3 Cemal Yener Tosyalı Caddesi C2 Silueti İçin Öneriler 130
5.2.4 Cemal Yener Tosyalı Caddesi A1 Silueti İçin Öneriler 137
5.2.5 Cemal Yener Tosyalı Caddesi B1 Silueti İçin Öneriler 141
5.2.6 Cemal Yener Tosyalı Caddesi C1 Silueti İçin Öneriler 145
6 SONUÇ VE ÖNERİLER 153
KAYNAKÇA 158
A Kurul Kararları 166
B Analizler, Çizimler 180

TEZDEN ÜRETİLMİŞ YAYINLAR **202**

KISALTMA LİSTESİ

IRCICA	İslam Tarih, Sanat ve Kültür Araştırma Merkezi.
ICOMOS	ICOMOS International Council on Monuments and Sites.
İBB	İstanbul Büyükşehir Belediyesi.
KUDEB	Koruma Uygulama ve Denetim Büroları.
K.V.V.M.G.M.	Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü.
TOKİ	Toplu Konut İdaresi Başkanlığı.
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization.

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 2.1 Vefa semti uydu görüntüsü (Eylül, 2019) [2] 6
Şekil 2.2 Vefa semti yaklaşık sınırları ve semte komşu mahalleler [2] 7
Şekil 2.3 Tarihi Yarımada ve DMA (İstanbul Sit Alanları Alan Yönetimi Başkanlığı 8
Şekil 2.4 Süleymaniye Camii ve Çevresi DMA Kültür Varlıkları, İBB, 2010) [5] 8
Şekil 2.5 8 ve 12. yüzyıl arasında Vefa semti [7] 10
Şekil 2.6 Byzantion'da işlevsel alanlar [9]. 11
Şekil 2.7 Matrakçı Nasuh minyatürü 13
Şekil 2.8 1819 tarihli Kauffer haritasında Suriçi [12]. 14
Şekil 2.9 Von Moltken'in planı, 1839 [12]. 14
Şekil 2.10 1789-1878 yılları arasında İstanbul [3]. 15
Şekil 2.11 1826 yılına ait İstanbul haritası [3]. 15
Şekil 2.12 Carl Stolpe Tarihi Yarımada (1880) [12]. 16
Şekil 2.13 Carl Stolpe haritasında Vefa Bölgesi [12]. 16
Şekil 2.14 1893 Elliot haritası 16
Şekil 2.15 Ayverdi Haritası C4 Paftası, Vefa Semti ve çalışma alanı [13] 17
Şekil 2.16 Alman Mavileri Vefa semti Cemal Yener Tosyalı Caddesi (Kovacılar Caddesi) [15]. 18
Şekil 2.17 Pervitich Haritası Vefa Semti ve çalışma alanı [2]. 19
Şekil 2.18 Perviticih haritasında günümüzde yer almayan fabrikaların yerlerinin gösterimi 20
Şekil 2.19 Vefa semti ve çevresi uydu görüntüsü, 2019 [2]. 21
Şekil 2.20 Bizans Dönemi Mese Yolu Divanyolu ve Forumlar [12]. 25
Şekil 2.21 Antik dönemde Byzantion kenti [12]. 26
Şekil 2.22 Bizans kentinin on dört bölgesi [13]. 27
Şekil 2.23 Fatih döneminde İstanbul 1453-1481 yılları arası [4] 29
Şekil 2.24 16. yüzyıl İstanbul gravürü [26] 30
Şekil 2.25 Prost İstanbul Planı, 1941 [29]. 33
Şekil 2.26 Aksaray- Unkapanı yolu Atatürk Bulvarı'nın krokisi [29]. 34
Şekil 2.27 Manifaturacılar çarşısının yapılacağı alan [31]. 35
Şekil 2.28 1964 Tarihli 1/5000 Suriçi Nazım İmar Planı [33]. 35
Şekil 2.29 1964 Tarihli 1/5000 Ölçekli Suriçi Nazım İmar Planı [33]. 36

Şekil 2.30 1990 Tarihli 1/5000 Ölçekli Suriçi Nazım İmar Planı [33]. 37
Şekil 3.1 Varşova Eski Kenti 50
Şekil 3.2 Rekonstrüksiyon sonrası Varşova kenti 51
Şekil 3.3 New York City Jewish Museum Extension (Felix M. Warburg House) [62]. 58
Şekil 3.4 Sofa Hotel [65] 59
Şekil 3.5 Berlin tarihi silueti içinde yorumlama infill örneği 60
Şekil 3.6 ATV Stüdyoları ve Sabah Gazetesi Merkez Binası, Mehmet Konuralp, Akil Göncü, 2000 [66]. 61
Şekil 3.7 Boston Public Library [66] 62
Şekil 3.8 Dans Eden Bina görünüşü 62
Şekil 3.9 Bulunduğu doku içinde dans eden bina [40]. 63
Şekil 3.10 Dans eden bina çatısı [40]. 63
Şekil 3.11 SSK Binası, Hareket Sistemi, Plan ve kesitler [42]. 64
Şekil 3.12 SSK Binası [42] 64
Şekil 3.13 SSK, Zeyrek siluet [77] 65
Şekil 3.14 SSK Zeyrek binası [78] 66
Şekil 3.15 Prager Meydanı, Berlin, Rob Krier [32]. 67
Şekil 3.16 Prager Meydanı, Berlin, Rob Krier [32] 68
Şekil 3.17 Yahudi Müzesi, Berlin [53] 68
Şekil 3.18 Tarihi siluet içinde Yahudi Müzesi, Berlin [53] 69
Şekil 3.19 Berlin'de infill yapı örneği [73] 69
Şekil 3.20 Dior Butik, Champs-Élysées, Paris [73]. 70
Şekil 3.21 Cartier Çağdaş Sanatlar Merkezi görünüşü [51]. 70
Şekil 3.22 Cartier Çağdaş Sanatlar Merkezi 71
Şekil 3.23 Copenhagen tarihi silueti içinde kontrast infill örneği 72
Şekil 3.24 Reasürans Binası tarihi çevre içinde görünümü [78] 73
Şekil 3.25 Reasürans Binası kesit ve sokak görünüşü [78] 73
Şekil 3.26 Milli Reasürans Binası, Teşvikiye [78] 73
Şekil 3.27 Yapı tasarımının hareket noktaları 74
Şekil 3.28 Pathé Enstitüsü tarihi doku içerisinde görünümü [36] 75
Şekil 3.29 Pathé Enstitüsü tarihi doku içerisinde gece görünümü, Paris [36] ... 76
Şekil 3.30 Schützenstrasse Bölgesi, Berlin, Aldo Rossi [22] 76
Şekil 3.31 Schützenstrasse Bölgesi, Berlin, Aldo Rossi [22] 77

Şekil 4.1 Bozdoğan Kemeri'nden Topkapı Sarayına gelen suyun rotası [82]. . 78
Şekil 4.2 Valens Kemeri planı ve cephe çizimi [82]. 79
Şekil 4.3 Valens Kemeri, Guillaume Berggren, 1870 [82]..... 80
Şekil 4.4 1965 Saraçhane kazıları sırasında Valens Kemeri [82]. 80
Şekil 4.5 Günümüzde Bozdoğan Kemeri [82]..... 80
Şekil 4.6 1935 Pervitich haritasında Kalenderhane Cami 81
Şekil 4.7 Kalenderhane Cami, 1932 – 1935 yıllarında [80] 81
Şekil 4.8 Kalenderhane Cami, 1973 [80]..... 82
Şekil 4.9 Kalenderhane Camisinin bahçesinde bulunan duvar kalıntıları [80] 82
Şekil 4.10 Günümüzde Kalenderhane Cami [80]..... 83
Şekil 4.11 Molla Hüsrev Cami Pervititich haritasındaki yeri ve görünüşleri..... 83
Şekil 4.12 Molla Hüsrev Cami, 2019 [86]. 84
Şekil 4.13 Molla Hüsrev Çeşmesi [86]..... 85
Şekil 4.14 Pervitich haritasında Recai Mehmed Efendi Sıbyan Mektebi..... 85
Şekil 4.15 Günümüzde restorasyon sonrası Recai Mehmed Emin Efendi..... 86
Şekil 4.16 Şehit Ali Paşa Kütüphanesi kat planları [67]..... 86
Şekil 4.17 Şehit Ali Paşa Kütüphanesi..... 87
Şekil 4.18 Ekmekçizade Ahmet Paşa Medresesi Pervititich haritasındaki yeri... 87
Şekil 4.19 Ekmekcizade Ahmet Paşa Medresesi planı - Ekmekcizade Ahmet Paşa Medresesi – Sebili [22] 88
Şekil 4.20 Ekmekcizade Ahmet Paşa Medresesi, Taştekneler Sokağı yönünden görünüşü [22] 88
Şekil 4.21 Ekmekçizade Ahmet Paşa Medresesi [10] 89
Şekil 4.22 Ekmekcizade Ahmet Paşa Sebili, 1938-2020 [10]..... 89
Şekil 4.23 Pervitich Haritasında Mütercim Rüştü Paşa Konağı 90
Şekil 4.24 Mütercim Rüştü Paşa Konağı, Şehit Ali Paşa Kütüphanesi - Vefa Lisesi Pansiyonu ve Hilal-i Ahmer olarak kullanıldığı dönemde Vefa Lisesi [22]. 90
Şekil 4.25 Mütercim Rüştü Paşa Konağı planı ve görünüşü [32] 91
Şekil 4.26 Vefa Lisesi Pansiyon Binası ve Mütercim Rüştü Paşa Konağı..... 91
Şekil 4.27 Ataullah Efendi Mektebi Pervititich haritasındaki yeri – 1930 yılında Ataullah Efendi Mektebi Bisav [90] 92
Şekil 4.28 Ataullah Efendi Mektebi cephe çizimi 92
Şekil 4.29 Ataullah Efendi Mektebi, Restorasyon öncesi ve sonrası görünümü [10] 93

Şekil 4.30 Pervititich haritasında ve 1913-1914 Alman Mavileri İstabul Haritası, Pafta J7, Hüsrev Kethüda Darülkurrası..... 93

Şekil 4.31 Hüsrev Kethüda Darülkurrası Zemin kat planı ve Ön (Giriş) Cephe Görünüşü [26]..... 94

Şekil 4.32 Hüsrev Kethüda Darülkurrası görünüşü [26]..... 94

Şekil 4.33 Pervititich haritasında ve 1940 yılında Mimar Mehmet Ağa Cami [45] 95

Şekil 4.34 Günümüzde Mimar Mehmet Ağa Cami [45] 95

Şekil 4.35 Bozdoğan Kemeri ile yapıların konumlanışı arasındaki ilişki [10] ... 97

Şekil 4.36 Üç farklı dönem yapısı bir arada, Şehzadebaşı Cami, Mütercim Rüştü Paşa Konağı, Vefa Lisesi Pansiyon Binası [10]..... 98

Şekil 4.37 Ekmekcizade Ahmet Paşa Külliyesi'nin bitişiğinde bulunan kayıp yapı, Nuri Bey Konağı, SALT Research, Ali Saim Ülgen Archive..... 99

Şekil 4.38 Çalışma alanında bulunan yapıların kat adedi analizi [10]..... 100

Şekil 4.39 Çalışma alanında bulunan yapıların işlev analizi[10]. 101

Şekil 4.40 Çalışma alanında bulunan yapıların mülkiyet durumu analizi [10] 102

Şekil 4.41 Çalışma alanında bulunan yapıların yapım sistemi ve malzeme analizi [10] 103

Şekil 4.42 Çalışma alanında yer alan ve Bozdoğan Kemeri'ne ulaşan çıkmaz sokak görüntüsü [10] 104

Şekil 4.43 Çalışma alanında bulunan yapıların yasal statü analizi [10]..... 105

Şekil 4.44 Otoparka dönüştürülmüş tescilli parsel [10]..... 106

Şekil 4.45 Çalışma alanında bulunan yapıların strüktür durumu analizi [10] 106

Şekil 4.46 Çalışma alanında bulunan yapıların kütle korunmuşluk durumu analizi [10] 107

Şekil 4.47 Alanda yer alan hazirenin 1930 yılı fotoğrafı ve yapıların günümüzde meydana gelen kütle organizasyonu dönüşümleri [10]..... 108

Şekil 4.48 Alanda yer alan yapıların günümüzde meydana gelen kütle organizasyonu dönüşümleri [10] 108

Şekil 4.49 Çalışma alanında bulunan yapıların cephe korunmuşluk analizi ... 109

Şekil 4.50 Sokak dokusu ve cephe düzeninde meydana gelen değişim [10]... 109

Şekil 4.51 Sokak dokusu ve cephe düzeninde meydana gelen değişim [10]... 109

Şekil 4.52 Çalışma alanında bulunan yapıların yapım dönemi analizi [10].... 110

Şekil 4.53 Nuri Bey Konağı.....113

Şekil 5. 1 A-2 Silueti vaziyet planındaki gösterimi..... 121

Şekil 5. 2 A-2 Mevcut Silueti çizimi 121

Şekil 5. 3 A-2 Öneri Silueti çizimi 121
Şekil 5. 4 B-2 Silueti vaziyet planındaki yerinin gösterimi 124
Şekil 5. 5 B-2 Mevcut Silueti çizimi 124
Şekil 5. 6 B-2 Öneri Silueti çizimi 124
Şekil 5. 7 C-2 Silueti vaziyet planındaki yerinin gösterimi 130
Şekil 5. 8 C-2 Mevcut Silueti çizimi 130
Şekil 5. 9 C-2 Öneri Silueti çizimi 130
Şekil 5. 10 A-1 Silueti vaziyet planındaki yerinin gösterimi 137
Şekil 5. 11 B-1 Mevcut Silueti çizimi 137
Şekil 5. 12 B-1 Öneri Silueti çizimi 137
Şekil 5. 13 B-1 Silueti vaziyet planındaki yeri 141
Şekil 5. 14 B-1 Mevcut Silueti çizimi 141
Şekil 5. 15 B-1 Öneri Silueti çizimi 141
Şekil 5. 16 C-1 Silueti vaziyet planındaki yeri ve C-1 silueti çizimi 145
Şekil 5. 17 C-1 Mevcut Silueti çizimi 145
Şekil 5. 18 C-1 Öneri Silueti çizimi 145

TABLO LİSTESİ

Tablo 5.1 961 ada 10-11-12-13-14-17-18-19-20-21 numaralı boş parseller için rehabilitasyon önerisi 122

Tablo 5.2 950 ada 17 numaralı tescilli olmayan parsel için (Vefa Lisesi yeni binası) için rehabilitasyon önerisi..... 123

Tablo 5.3 651 ada 46 parsel numaralı tescilli olmayan parselde yer alan yapı için rehabilitasyon önerisi 125

Tablo 5.4 651 ada 45 parsel numaralı tescilli olmayan parselde yer alan yapı için rehabilitasyon önerisi 126

Tablo 5.5 651 ada 17 parsel numaralı tescilli parselde yer alan yapı için rehabilitasyon önerisi 127

Tablo 5.6 651 ada 18 parsel numaralı tescilli parselde yer alan yapı için rehabilitasyon önerisi 128

Tablo 5.7 651 ada 19 ve 20 parsel numaralı tescilli parselde kayıp yapılar için yeni yapı önerisi 129

Tablo 5.8 651 ada 54 parsel numaralı tescilli parselde yer alan yapı için rehabilitasyon önerisi 131

Tablo 5.9 651 ada 39-40 parsel numaralı boş parsel için rehabilitasyon önerisi 132

Tablo 5.10 652 ada 10 parsel numaralı parselde yer alan yeni yapı için rehabilitasyon önerisi 133

Tablo 5.11 652 ada 12 parsel numaralı tescilli parselde yer alan yapı için rehabilitasyon önerisi 134

Tablo 5.12 652 ada 14 parsel numaralı tescilli parselde yer alan yapı için rehabilitasyon önerisi 135

Tablo 5.13 652 ada 1 parsel numaralı tescilli parselde yer alan yapı için rehabilitasyon önerisi 136

Tablo 5.14 567 ada 24 numaralı tescilli parselde kayıp yapı için rehabilitasyon önerisi (Nuri Bey Konağı)..... 138

Tablo 5.15 962 ada 4 numaralı tescilli parselde kayıp yapı için rehabilitasyon önerisi 139

Tablo 5.16 962 Ada 24 numaralı tescilli parselde yer alan yapı için rehabilitasyon önerisi 140

Tablo 5.17 570 ada 2 numaralı tescilli parseldeki yapı için rehabilitasyon önerisi 142

Tablo 5.18 570 ada 3 numaralı tescilli parseldeki yapı için rehabilitasyon önerisi 143

Tablo 5.19 659 ada 12 numaralı tescilli olmayan parselde yer alan yapı için rehabilitasyon önerisi 144

Tablo 5.20 659 ada 2 numaralı tescilli parseldeki yapı için rehabilitasyon önerisi 146

Tablo 5.21 659 ada 3 numaralı tescilli parseldeki yapı için rehabilitasyon önerisi 147

Tablo 5.22 659 ada 4 numaralı tescilli parseldeki yapı için rehabilitasyon önerisi 148

Tablo 5.23 659 ada 5 numaralı tescilli parselde kayıp yapı için ınfill önerisi. 149

Tablo 5.24 659 ada 6 numaralı tescilli parseldeki yapı için rehabilitasyon önerisi 150

Tablo 5.25 659 ada 26 numaralı tescilli parseldeki yapı için rehabilitasyon önerisi 151

Tablo 5.26 659 ada 8 numaralı tescilli parseldeki yapı için rehabilitasyon önerisi 152

ÖZET

İstanbul Vefa Semti Cemal Yener Tosyalı Caddesi İçin Koruma ve Yeni Yapılaşma Önerisi

Ceyda BİLGİN

Mimarlık Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Doç. Dr. Ceylan İrem GENÇER

Dünya tarihinde üç büyük imparatorluğa başkentlik yapan İstanbul, bu işlevine bağlı olarak birçok kültürel, tarihi, yerel ve evrensel değere sahiptir. Kentin sahip olduğu Tarihi Yarımada yerleşimi, bu değerleri barındırması açısından önemini korumaktadır. Tarihi Yarımada'nın merkezinde bulunan Vefa semti, Bizans dönemine ait Kalenderhane Camii (Akataleptos Manastırı Kilisesi veya Azize Theotokos Kyriotissa Manastırı Kilisesi), Valens Su Kemeri gibi önemli yapıları barındırmaktadır. Vefa semtinde bulunan Saraçhane Bölgesi, Osmanlı döneminde İstanbul'un fethinin ardından kurulan ilk yerleşim alanı olarak öne çıkmaktadır. Barındırdığı Şehzade ve Süleymaniye külliyeleri gibi dönemin önemli yapıları dolayısıyla bu dönemde sosyal ve kültürel yaşantının yoğunlaştığı önemli bir merkez olarak öne çıkmaktadır. Osmanlı Devleti ekonomisi açısından önemli yeri olan ticaret alanları, dini yapıları, eğitim yapıları ve askeri-yönetimsel alanları içinde barındıran bölge, 20. yüzyıl itibariyle Atatürk Bulvarı'nın açılması, İstanbul Manifaturacılar Çarşısı'nın inşası gibi kentsel değişimlerden etkilenerek dönüşüme uğrayarak önemini yitirmeye başlamıştır. 1950'lerden sonra bölgenin aldığı göç

ve dönemin imar politikalarıyla ortaya çıkan apartmanlaşma, mimari dokuda değişime sebep olmuştur. 1996 yılında ilan edilen Tarihi Yarımada Kentsel ve Tarihi Sit Alanı sınırları içerisinde bulunan bölge, 2006 yılından itibaren Yenileme Alanı ilan edilmiştir. Bu çalışmada, günümüze dek ulaşmış olan tarihi yerleşiminin farklı dönemlerinde geçirmiş olduğu dönüşümün analizi ve korunması için öneriler getirilmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla, tarihi dokunun farklı dönemlerdeki gelişim ve değişiminin yoğun olarak izlendiği caddelerden biri olan Cemal Yener Tosyalı Caddesi çalışma odağı olarak seçilerek bu caddede bulunan tarihi yapılar, plan ve cephe özellikleri, yapım teknikleri ve fiziksel sorunları bakımından detaylı olarak incelenerek cadde üzerinde çok sayıda infill tespit edilmiş ve buradaki tarihi çevrede yeni yapı tasarımına dair bir yaklaşım hedeflenmiştir. Bu veriler ışığında caddenin sahip olduğu mimari değerleri, potansiyelleri ve sorunları tespit edilerek koruma sorunlarına fayda sağlayacak koruma ve yeni yapılaşma için tasarım önerileri geliştirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Vefa, tarihi çevre, koruma, yeni yapılaşma

ABSTRACT

İstanbul Vefa Disctrict Cemal Yener Tosyalı Street Preservation and Infill Design Proposal

Ceyda BİLGİN

Department of Architecture

MSc. Thesis

Advisor: Assoc. Prof. Ceylan İrem GENÇER

Istanbul, the capital of three major empires in world history, has many cultural, historical, local and universal values depending on this function. The historical peninsula, which the city has, retains its importance in terms of hosting these values. Located in the center of the historical peninsula, the Vefa district contains important buildings such as the Kalenderhane Mosque (Akataleptos Church) and the Valens Aqueduct from the Byzantine period. Located in Vefa district, Saraçhane Region stands out as the first settlement area established after the conquest of Istanbul during the Ottoman period. It stands out as an important center where social and cultural life intensifies in this period due to the important structures of the period such as Şehzade and Süleymaniye complexes. The region, which includes trade areas, religious structures, educational structures and military-administrative areas, which are important for the economy of the Ottoman Empire, was built in the 20th century. As of the opening of Atatürk Boulevard, the impact of urban changes such as the construction of the IMÇ began to lose its importance by being transformed. After the 1950s, the immigration and zoning policies of the region led to a change in the architecture. The area, which

is located within the boundaries of the Historic Peninsula Urban and Historic Protected Areas declared in 1996, has been declared as a Regeneration Area since 2006. In this study, it is aimed to make suggestions for the analysis and preservation of the transformation that it has gone through in different periods of the historical settlement which has survived until today. For this purpose, Cemal Yener Tosyalı Street, which is one of the streets where the development and change of historical texture in different periods is observed intensively, was selected as the focus of study and the historical structures, plan and facade features, construction techniques and physical problems were examined in detail. In the light of these data, the architectural values, potentials and problems of the street have been identified and design proposals have been developed that will benefit the protection problems.

Keywords: Vefa, historic site, preservation, infill design

1
GİRİŞ

1.1 Literatür Özeti

Vefa semti Fatih ilçesine bağlı İstanbul Tarihi Yarımada'da bulunan ve Bizans döneminden itibaren çok sayıda medeniyete ev sahipliği yapmış olması, birçok sivil ve anıtsal mimari esere sahip olması dolayısıyla günümüzde de önemini koruyan bir semttir. Belirli dönemlerde köklü kültürel değişimlere sahne olan semtin en önemli dönüşümlerinden biri de 15. yüzyılda Osmanlı Devleti tarafından İstanbul'un fethedilmesidir. Fetihle birlikte semtte yeni bir kültürel kimlik ve şehrin mimari yapıları vasıtasıyla bu kimliği ortaya koyan birçok anıtsal yapı ve döneme özgü bir doku oluşmaya başlamıştır. Değişen dönemler ile birlikte koruma amaçlı olamayan imar politikaları, hatalı planlama kararları, hızlı kentleşme gibi sebeplerden dolayı koruma sorunları ortaya çıkmıştır. Bu sorunların bir arada gözlemlendiği alanlardan biri çalışma odağı olarak seçilen Cemal Yener Tosyalı Caddesi'dir. Bozdoğan Kemeri'nin paralelinde bulunan cadde, Kalenderhane Camii, Şehzade Külliyesi, Ekmekçizade Ahmet Paşa Medresesi, Recai Mehmed Efendi Sıbyan Mektebi, Mütercim Rüştü Paşa Konağı (günümüzde Vefa Lisesi), Vefa Lisesi Pansiyon Binası (Mimar Kemaleddin), 1960'lar apartmanları gibi farklı dönem yapılarıyla temas halindedir. Cadde, ortaya çıkan her yeni yapılaşma ile tarihi çevrede yeni yapı tasarımı sorunlarıyla baş başa kalmıştır. Bu çalışma kapsamında, çalışma odağı olan Cemal Yener Tosyalı Caddesi'nde fiziksel analizler yapılarak tarihi çevrelerde yeni yapı tasarımı örnekleri incelenmiştir. Bu analiz ve tespitlerden yola çıkılarak Cemal Yener Tosyalı Caddesi'nde yeni yapı tasarım önerileri geliştirmiştir.

Çalışma kapsamında öncelikle tarihsel araştırma yapılmıştır. Bu bağlamda, Yıldız Teknik Üniversitesi Kütüphanesi, İstanbul Teknik Üniversitesi Kütüphanesi, Atatürk Kitaplığı, Başbakanlık Osmanlı Arşivi, Salt Galata Arşivi, İstanbul Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Arşivi, İslam Tarih, Sanat ve Kültür Araştırma

Merkezi (IRCICA), İstanbul Büyükşehir Belediyesi Koruma Uygulama ve Denetim Müdürlüğü Arşivi (KUDEB) gibi arşivler incelenerek tez konusu ile ilgili olan belge ve kaynaklar seçilerek toplanmıştır. Alanda hâlihazırda yapımı devam eden ve yapılması planlanan çalışmalar ile ilgili İstanbul Büyükşehir Belediyesi Planlama Müdürlüğü ve İstanbul 1 Numaralı Yenileme Alanı Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü'nden bilgi alınmıştır. Ayrıca Vefa Semti örneğinde tarihi alanların korunması ve geleceği ile ilgili önerilerin yer aldığı, Bilim ve Sanat Vakfı ile Eminönü Belediye'sinin iş birliği ile düzenlenen "Vefa Semti: Dünü, Bugünü, Yarını" başlıklı ulusal sempozyumda sunulan tebliğlerin yayınlandığı "Bir Semte Vefa" adlı kitaptan faydalanılmıştır.

Tez çalışmasının ikinci bölümünde ilk olarak; tarihi çevrelerde yeni yapı tasarımında uygulanan yöntemler incelenmiştir. Bu bölüme kaynaklık eden başlıca çalışmalar; Çiğdem Baytin tarafından hazırlanmış olan "Tarihi Çevrelerde Yeni Yapı Olgusuna Bir Yaklaşım, İstanbul Örneğinde Bir Uygulama Modeli" başlıklı 1994 tarihli doktora tezi, Süleyman Kapubağlı tarafından hazırlanmış olan "Tarihi Çevrede Yeni Yapılaşma ve İstanbul Örneğinde İnfill Uygulamaların Değerlendirilmesi" başlıklı 2004 tarihli yüksek lisans tezi ve Zehra Turhan Kut tarafından hazırlanmış olan "Tarihi Çevrede Yeni Yapı Tasarımına Bir Bakış: İstanbul Özelinde Bir Değerlendirme" başlıklı 2017 tarihli yüksek lisans tezidir. Bu araştırmaların yanı sıra, Çiğdem Baytin ve N. İnceoğlu tarafından 1991 yılında araştırma projesi olarak hazırlanan "Özel Niteliği Olan Çevrelerde Yeni Yapı Sorunu" başlıklı çalışmadan da faydalanılmıştır.

Tez çalışmasının üçüncü bölümünde çalışma odağı olarak seçilen Cemal Yener Tosyalı Caddesi'nde fiziksel, tarihi ve sosyal özellikleri ve alanda bulunan yapılar ve tarihi çevre özellikleri analiz edilmiştir. Bu bölüm için kaynak olarak kullanılan başlıca çalışmalar, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Koruma Uygulama ve Denetim Müdürlüğü Arşivi'nin (KUDEB) yapmış olduğu silüet ve analiz çalışmaları ile İstanbul Tarihi Yarımada Yönetim Planı (2018)'dır.

Tez çalışmasının dördüncü bölümünde ise Cemal Yener Tosyalı Caddesi'nde infill uygulama önerileri geliştirilmiştir. Bu bölümde, Zeynep Ahunbay, Nur Akın,

Cengiz Can, Zeynep Eres gibi koruma uzmanı kişilerin yayınları ve tarihi çevre koruma konusunda ulusal ve uluslararası faaliyette olan kurumların çalışmalarından yararlanılmıştır. Bu bölümde çalışma alanına ilişkin siluet önerileri geliştirilmiş, katmanlı dokunun korunması ve sürdürülebilirliği adına önerilerde bulunulmuştur. Aynı zamanda seçilen çalışma odağında kullanılmayan veya niteliksiz kullanımda olan alanlar için infill uygulama önerileri geliştirilmiştir.

1.2 Tezin Amacı

Söz konusu tez kapsamında yapılan çalışma ile Vefa Semti'nde çalışma odağı olarak seçilen Cemal Yener Tosyalı Caddesi ve içinde bulunduğu yerleşimin oluşum ve gelişme aşamaları göz önünde bulundurularak tarihi çevrede tarihi yapılar ve yeni yapılar için cephe rehabilitasyon önerileri geliştirilerek bölgedeki katmanlı yapının nitelikli bir şekilde korunması ve yaşatılması amaçlanmıştır. Bu doğrultuda mevcut durumu ortaya koyacak şekilde çeşitli analizler ve tespitler yapılmıştır.

1.3 Hipotez

Tarihi Yarımada'da yer alan ve köklü bir tarihi geçmişe sahip olan Vefa semti ev sahipliği yaptığı anıtsal ve geleneksel sivil mimarlık örneği yapıları, faklı dönemlere ait kültür ve sanayi yapıları, anıtsal yapıları ile somut ve somut olmayan mirasın kültürel örneklerini barındıran bir yerleşimdir. İstanbul'un çok katmanlı tarihi yerleşim dokusu, şehirleşme hareketleri, imar affı, mülkiyet ile ilgili kanunlar, kente göç ve yüksek rant gibi sebeplerle bozulmakta ve yok olmaktadır. Alanın ilk kullanıcılarının yapıları terk etmesi, tarihi değere sahip korunması gerekli yapıların belgeleme ve koruma çalışmalarının yapılmaması, koruma alanındaki bilinçsizlik gibi sebepler ve semtin barındırmış olduğu sosyal yapının değişmesi bölge için olumsuz sonuçlara sebebiyet vermektedir. Vefa semti özellikle 1950'li yıllar itibariyle tarihi, kültürel ve sosyal mirası açısından büyük bir kayıp yaşamaya başlamıştır. Vefa semtinin sahip olduğu değerlerin belgelenerek çevresiyle bütünleşik ve alandaki sosyal dokuyla uyumlu koruma ve

iyileştirme çalışmaların yapılmaması durumunda sahip olduğu bu önemli değerler kaybolacaktır.

Vefa semti Cemal Yener Tosyalı Caddesi barındırdığı mevcut anıtsal ve geleneksel sivil yapılar, Bozdoğan Kemeri ile kurduğu ilişki, bölgede meydana gelen mimari ve sosyal dokudaki dönüşümün belgesi niteliğinde olan katmanlı yapısı ve 4. yüzyıldan günümüze uzanan farklı dönem, kültür ve üsluplara ait mimari yapı stoku bölgenin çalışma alanı olarak seçilmesinde önemli rol oynamıştır. Ayrıca bölgenin Tarihi Yarımada içerisinde yer alan stratejik konumu, kentin önemli merkezlerine yakınlığı gibi sebeplerden dolayı rant değeri yüksek olan bir noktada yer alması, imar affı kapsamında yer alması, yenileme alanı olarak belirlenmiş olması göz önünde bulundurulduğunda alandaki koruma çalışmalarının aciliyet gerektirdiği görülmektedir.

Alandaki koruma ve belgeleme çalışmaları kapsamında cadde ölçeğinde detaylı çalışmalar yapılmıştır. Çalışma alanının sınırlarında bulunan yapıların detaylı fotoğrafları çekilerek yerinde tespitleri yapılmıştır. Yapıların yerinde ölçüleri alınarak hâlihazır harita üzerinde belirlenen kotlarla çakıştırılmış ve siluet çizimleri yapılmıştır. Alanın sokak dokusu özellikleri ve yapı çevreleri incelenerek analizler yapılmıştır. Kentsel rölöve, açık alan, ulaşım durumu (yaya yolu, araç yolu vs.), ada-parsel, dolu-boş, kat adedi (zemin, zemin+1, zemin+2 vs.) , işlev (konut, ticaret, dini yapı vs.), yasal statü (tecilli parsel, tescilli olmayan parsel vs.), mülkiyet durumu (özel mülk, cemiyet, dernek vs.), yapım dönemi, yapım tekniği ve malzeme (kâgir yapı, ahşap yapı vs.), strüktür durumu, yapı kullanım durumu (sürekli kullanım, dönemsel kullanım vs.), kütle korunmuşluk durumu ve cephe korunmuşluk durumu günümüzdeki durumlarına göre analiz edilmiştir. Elde edilen verilerin güncellenmiş halihazır planlar üzerine işlenmiştir. Yapılan tüm analizlerden elde edilen sayısal verilerin sonuçları ile grafikler oluşturulmuştur.

Korunmaya değer kent dokusu ile anıtsal ve sivil mimarlık örnekleri göz önünde bulundurularak Cemal Yener Tosyalı Caddesi çalışma alanı olarak belirlenmiştir. Bu caddenin seçiminde ana ulaşım aksları olan Atatürk Bulvarı, Şehzadebaşı Caddesi ve Süleymaniye Caddesi ile olan önemli bağlantısı, yakın çevrede yer alan

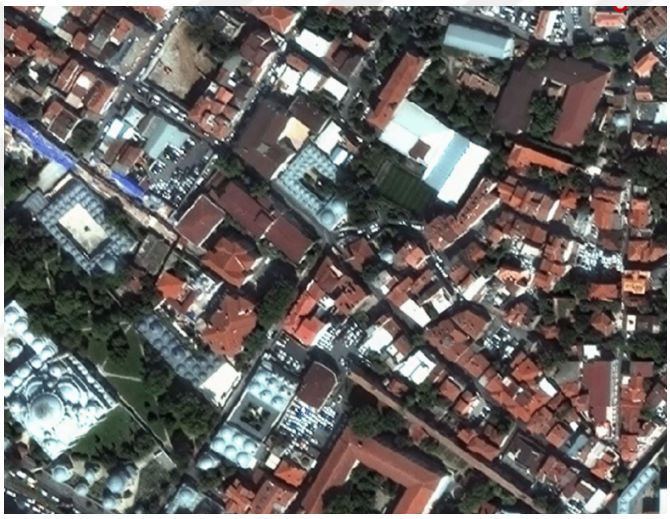
Süleymaniye Külliyesi, Şehzade Mehmet Külliyesi gibi önemli anıtsal yapılar ile olan ilişkileri ve cadde üzerinde yer alan yapıların 4. yüzyıldan günümüze uzanan tarihi birikimi etkili olmuştur. Seçilen çalışma alanında yer alan yapıların ve caddenin kotları tespit edilerek detaylı siluet çizimleri yapılmış ve koruma sorunları belirlenerek yeni kullanım ve cephe rehabilitasyon önerileri getirilmiştir. Cemal Yener Tosyalı Caddesi 6 ayrı parçaya ayrılarak, A1, A2, B1, B2, C1 ve C2 kesitleri olarak çizimleri yapılmıştır. Cephe rehabilitasyonunda seçilen malzemeleri, boyutları ve renklerini içeren ayrıntılı paftalar hazırlanarak her bir siluet önerisi üzerinde her yapı ile ilgili yapılacak uygulamaların detayları, kullanılacak malzeme niteliği ve boyutları ile birlikte belirtilmiştir. Hazırlanan önerilerin uygulamaya yönelik bir altlık oluşturması düşüncesiyle tek yapı ölçeğinde de detaylı öneriler sunulmuştur. Yapıların zemin katta yer alan dükkân cephelerine tüm yapıları kapsayacak ortak mimari bir dil oluşturulmaya çalışılarak sunulan önerilerde açıklıkların saçak, doğrama, tente, boyut, malzeme ve renkleriyle ilgili detaylı öneri çözümleri getirilmiştir.

Yürütülen bu çalışmalar kapsamında elde edilen verilerle Cemal Yener Tosyalı Caddesi'nde çizilen siluetlere getirilen öneriler caddede yer alan geleneksel dokunun korunması ve yeniden işlevlendirilmesi önerilerinde kullanılmıştır.

2
VEFA SEMTİ GENEL ÖZELLİKLERİ

2.1 Çalışma Alanının Tanımı ve Seçim Nedeni

Vefa; Bizans, Osmanlı ve Cumhuriyet döneminden günümüze kadar önemi devam eden İstanbul'un tarihi semtlerinden biridir. Vefa semti, İstanbul Tarihi Yarımada bölgesinde bulunan ve Fatih İlçesi'ne bağlı olan bir yerleşimdir. Tarih boyunca bir kısmı günümüze ulaşabilmiş, bir kısmı tahrip olmuş pek çok sivil ve anıtsal mimariye ait eseri bünyesinde barındırmıştır [1] (Şekil 2.1).

Şekil 2.1 Vefa semti uydu görüntüsü (Eylül, 2019) [2]

Vefa semti günümüzde, Saraçhane'den Unkapanı'na doğru giden ve Kâğıthane-Alibeyköy derelerinden birinin açtığı vadinin doğu tarafında bulunmaktadır. Batı tarafında Zeyrek semti bulunur. Semte komşu en önemli trafik aksı olan Atatürk Bulvarı'nın geçtiği yol Saraçhane'ye kadar alanını genişletmiş olan bu eski derenin tabanıdır. Aksaray ve Unkapanı arasında bulunan Atatürk Bulvarı üzerinden İstanbul için önemli bir trafik akışı sağlanmaktadır. Günümüzde Vefa semti, yoğun bir trafik akışına sahip olan Atatürk Bulvarı'nın doğusunda bulunan Süleymaniye semtinin Zeyrek semtine komşu olan tarafında bulunmaktadır [3].

Şekil 2.2 Vefa semti yaklaşık sınırları ve semte komşu mahalleler [2]

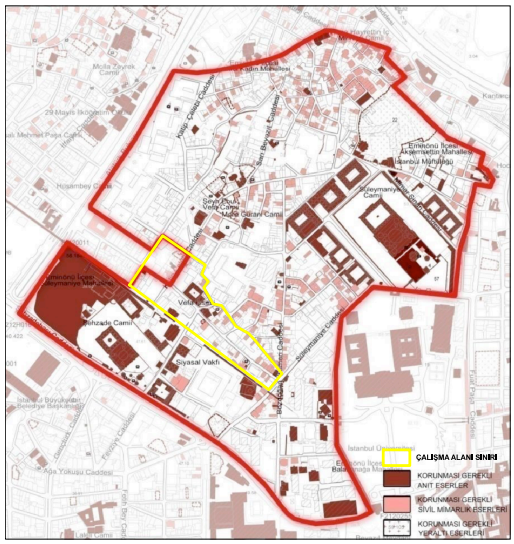
Vefa semti, ilk yerleşim dönemlerinden bu yana yeraltı suyu açısından zengindir. Semt, Osmanlı döneminde ve günümüzde de ulaşım ve sanayi tesislerine yakınlığı açısından İstanbul şehri için önemli bir mevkidedir. O dönemde; Erkan-ı Harbiye ve Bab-ı Âli'ye yakınlığı sebebiyle özellikle asker ve bürokratların, ilmiye, mülkiye, askeriye sınıflarından farklı meslekte kişilerin bir arada yaşadığı bir semttir [2].

Vefa semti, imparatorluklara başkentlik yapmış bir kentin merkezinde bulunması, kültürel miras alanı olması, katmanlı dokudaki yapısı, UNESCO Dünya Miras Alanları Listesi'nde "Süleymaniye Camii ve Çevresi Koruma Alanı" dâhilinde koruma altında olması itibariyle günümüzde de büyük bir öneme sahiptir (Şekil 2.3) [5].

Şekil 2.3 Tarihi Yarımada ve DMA (İstanbul Sit Alanları Alan Yönetimi Başkanlığı) [5]

Günümüzde hala ayakta kalan anıtsal ve sivil mimari yapıları ve yerleşim dokusu itibariyle kültürel miras olma niteliklerini koruyan alanın sahip olduğu bu nitelikler çeşitli koruma sorunlarına maruz kalmaktadır. Semtte bulunan Bozdoğan Su Kemeri'ne paralel yönde uzanan Cemal Yener Tosyalı Caddesi; konumu, katmanlı dokusu ve barındırdığı yapılardaki geleneksel izlerin meydana getirdiği zenginliğinden ötürü önemli bir alan olması nedeniyle çalışma odağı olarak seçilmiştir (Şekil 2.4).

Şekil 2.4 Süleymaniye Camii ve Çevresi DMA Kültür Varlıkları, İBB, 2010) [5]

Alan; Şehzadebaşı Külliyesi, Ekmekcizade Ahmetpaşa Medresesi, Recai Mehmet Efendi Sıbyan Mektebi, Kalenderhane Cami, Şehit Ali Paşa Kütüphanesi, Molla Hüsrev Cami gibi anıtsal yapılar; Oksijen Fabrikası, Karamürsel Mensucat Fabrikası yapılarından oluşan 19. yüzyıl endüstri yapıları; Mütercim Rüştü Paşa Konağı (günümüzde Vefa Lisesi), Nuri Bey Konağı (günümüzde kayıp) gibi, farklı işlevlerde varlığını sürdüren veya zaman içerisinde kaybolan sivil mimarlık örneği yapılardan oluşur.

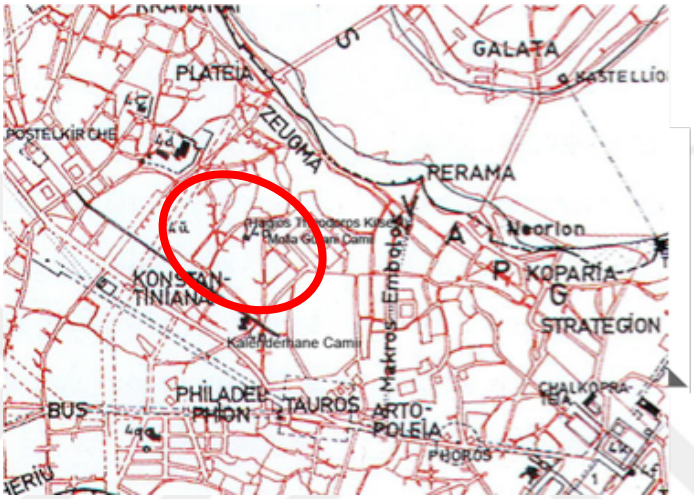
Cemal Yener Tosyalı Caddesi'nde yer alan mimari ve kültürel değerler Vefa semtinin ve Tarihi Yarımada'nın kimliğinin meydana gelmesindeki en önemli ögeleri barındırmaktadır. Cadde üzerinde yer alan dokunun yansıttığı mimari yapı ve dokunun Tarihi Yarımada içerisindeki konumu, şehir içerisinde sahip olduğu simgesel anlamı, oluştuğu dönemlere ait yapım teknikleri ve malzeme özelliklerini yansıtması, mimari üslup ve biçimleri ile tarihi çevre değerini meydana getirmiştir. Bunun yanında günümüze kadar ev sahipliği yapmış olduğu farklı etnik kökenli gruplar ile de sosyal yapısında farklılık oluşmasını ve bunun mekânlara kültürel değerler olarak yansıması gözlemlenmektedir.

Tarihi Yarımada içerisinde yer alan ve tarihi büyük bir öneme sahip olan Vefa, kültürel değerlerini gün geçtikçe kaybetmektedir. Unesco Dünya Mirası Listesi'nde yer alan Süleymaniye Camii ve Çevresi Koruma Alanı sınırı içerisinde yer alan çalışma bölgesi aynı zamanda Kentsel Tarihi Sit Alanı kapsamındadır. Bununla birlikte çalışma alanının İstanbul 1 Numaralı Yenileme Alanı sınırları içinde yer aldığı da göz önünde bulundurulduğunda bölgenin çevresinde meydana gelmiş olan değişimin yakın bir zamanda bu alanda da meydana gelmesi kaçınılmazdır. Günümüzde çalışma alanında farklı dönemlere ait anıtsal ve sivil mimarlık örnekleri varlığını sürdürmektedir. Anıtsal ve sivil mimarlık örneklerinin yoğun şekilde gözlendiği Cemal Yener Tosyalı Caddesi çalışma alanı olarak belirlenerek Süleymaniye Caddesi ve Atatürk Bulvarı yönünde ise Akif Paşa Sokak ile çalışma alanının sınırları keskinleştirilmiştir. Çalışma alanının sınırını, kuzeyde Revani Çelebi Sokağı, Mehmethan Sokağı ve Müsküle Sokağı; batıda Akif Paşa Sokak, güneyde Şehzadebaşı Caddesi; doğuda ise Süleymaniye Caddesi belirler.

Çalışma alanı, Fatih ilçesinin 57 mahallesinden ikisi olan Kalenderhane Mahallesi ve Molla Hüsrev Mahallesi sınırları içerisinde yer almaktadır.

2.2 Fiziksel Yapı

Tarihsel gelişim sürecinde semtin fiziksel yapısı, meydana gelen depremler ve yangınlardan büyük oranda etkilenmiştir. Doğal afetlerin yanında bu afetlere yönelik alınan önlemlerin de semtin fiziksel yapısının gelişim ve dönüşümünde büyük etkileri olmuştur [6] (Şekil 2.5).

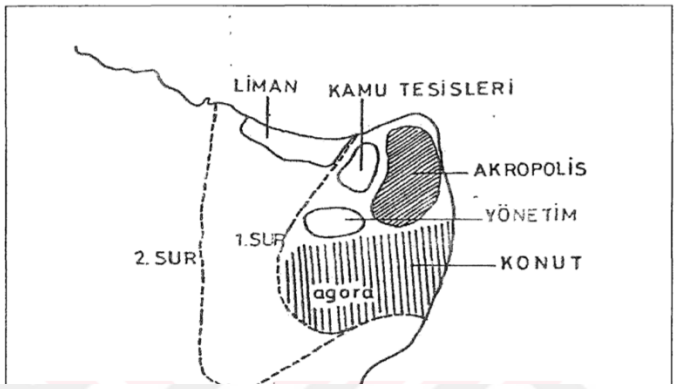

Şekil 2.5 8 ve 12. yüzyıl arasında Vefa semti [7]

Günümüz İstanbul'unun çekirdeği olarak kabul edilen Byzantion kenti Tarihi Yarımada olarak adlandırılan bölgede kurulmuştur. Eski bir Grek şehri olan Byzantion'un giriş bölgesini şehrin limanı olan Haliç kıyıları meydana getirmiştir. İlk olarak bu dönemde inşa edilen surların Sirkeci'den başlayarak Ahırkapı'ya kadar ulaştığı varsayılmaktadır [3].

İstanbul tarihi kentinin Bizans döneminden günümüze kalan en önemli unsurlarından bazıları; ilk liman bölgesi olması, yönetim bölgesi olması ve başkent olarak idarenin buradan yapılmasıdır (Şekil 2.6). Aynı zamanda ilk olarak bu dönemde kurulmuş olan akropol her dönemde değerini korumaya devam etmiştir ve Osmanlı devrinde de saray bu bölgede kurulmuştur [8]. Uzun yıllar boyunca büyük bir liman kenti olarak ticaret işlevini sürdürmesi, şehrin mimari yapısının şekillenmesinde önemli bir etken olmuştur.

I. Constantinus, şehri 14 bölgeye ayırarak yönetim şekli olan idari bölünme tercihini şehre de yansıtmıştır. Günümüzde Vefa semtinin bulunduğu bölge Bizans Dönemi'nde Valens Kemeri, Vefa Kilise Camii (Aziz Teodoros Kilisesi) ve Kalenderhane Camii (Akataleptos Manastırı Kilisesi veya Azize Theotokos Kyriotissa Manastırı Kilisesi) gibi anıtsal yapıların yer aldığı noktalar üzerinden okunabilmektedir. Bölgenin, dönemin halkı tarafından ticaret işlevleri için kullanıldığı bilinmektedir [8].

Şekil 2.6 Byzantion'da işlevsel alanlar [9].

Vefa semti coğrafi konum olarak Tarihi Yarımada Kuzey Anadolu Fay hattının kuzeyinde bulunduğu için birinci deprem kuşağı olarak görülmektedir. Bu nedenle bölge depremlerden de büyük oranda etkilenmektedir. Tarihte Vefa semtini etkileyen birçok büyük depremden biri 10 Eylül 1509 yılında Marmara Denizi'nde meydana gelerek tüm sur içi yapılarını etkilemiştir. Bu bölgede yer alan Bozdoğan Kemeri bu depremle birlikte hasar görmüştür [4]. Marmara Denizi doğusunda gerçekleşerek Şehzade Mehmet Camii'nde hasara neden olan 22 Mayıs 1766 depremi de yıkıcı etkisi olan bir deprem olarak kayıtlara geçmiştir. 1894 yılında meydana gelen şiddetli depremde ise Vefa semtinde büyük oranda camiler etkilenmiştir.

Osmanlı Dönemi'nde İstanbul'un tümünü etkileyen ve aynı zamanda Tarihi Yarımada sınırlarında da büyük ölçekli yıkımlara sebebiyet veren "harik-i azim" ile "harik-i kebir" yangınları meydana gelmiştir [4]. Cibali semtinde 1633 senesinde meydana gelen yangın, şehrin beşte birinin yanmasına sebep olmuştur. Yangın, Cibali'den başlayarak Vefa'ya kadar birçok bölgeyi etkilemiştir. 1660

senesinde Haliç Ayazma kapısı dışında yangın çıkmış ve Unkapanı, Süleymaniye, Şehzadebaşı, Vefa, Kumkapı, Samatya, Cerrahpaşa semtleri bu yangında tahrip olmuştur. 1683 yılında İstanbul Haliç kıyılarında meydana gelen yangın, Süleymaniye ve Azap Kapısı'na kadar ulaşarak binin üzerinde yapının yok olmasına neden olmuştur [4]. 1693 yılında Haliç kıyılarında çıkan yangından Şehzade Mehmet Camii çevresi ve Vefa semti de büyük oranda etkilenmiştir. 1718 yılında Cibali semtinde çıkan ve yaklaşık 27 saat süren yangından Süleymaniye, Vefa, Unkapanı bölgeleri etkilenmiştir. Bu yangında, 51000 konut, 2000 civarında ticari yapı ve 171 cami tahrip olmuştur. 1756 yılında Cibali'de çıkan yangın, Şehzade Mehmet Camii, Vefa, Saraçhane, Süleymaniye bölgelerini etkilemiştir. 1833 yılındaki Cibali'de meydana gelen yangında da Vefa bölgesi hasar görmüştür [4].

Meydana gelen depremler ve yangınlardan yola çıkılarak Tarihi Yarımada ve Vefa bölgesinde anıtsal yapıların korunmuşluk seviyesinin yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Fakat sivil mimari yapılara bakıldığında bu yapıların çok büyük bir kısmının bahsi geçen yangın ve deprem etkilerine maruz kalarak tümüyle kaybolduğu ve iyi derecede korunamadığı anlaşılmaktadır. Bu yapıların zaman içerisinde yerlerine yeni yapıların yapıldığı görülmektedir [3].

Osmanlı Dönemi görsel belgelerinden günümüze ulaşan ve Vefa semtine ait veri içeren ilk belge, Matrakçı Nasuh'un 1537 tarihli İstanbul minyatürüdür. Minyatürde; hazırlandığı döneme ait Eski Saray, Valens Kemeri, iki cami ve birkaç konut görülmektedir (Şekil 2.7). Bu türdeki haritalar konuma yönelik olmasının yanı sıra yapıları yerleştirme ihtiyacı sonucunda hazırlandığından gösterilen figürlerin Vefa semtine denk gelmeme ihtimali de vardır. Fakat harita görülen caminin, dönemin büyük sayılabilecek yapılarından olan Molla Gürani Camii olduğu tahmin edilmektedir [4].

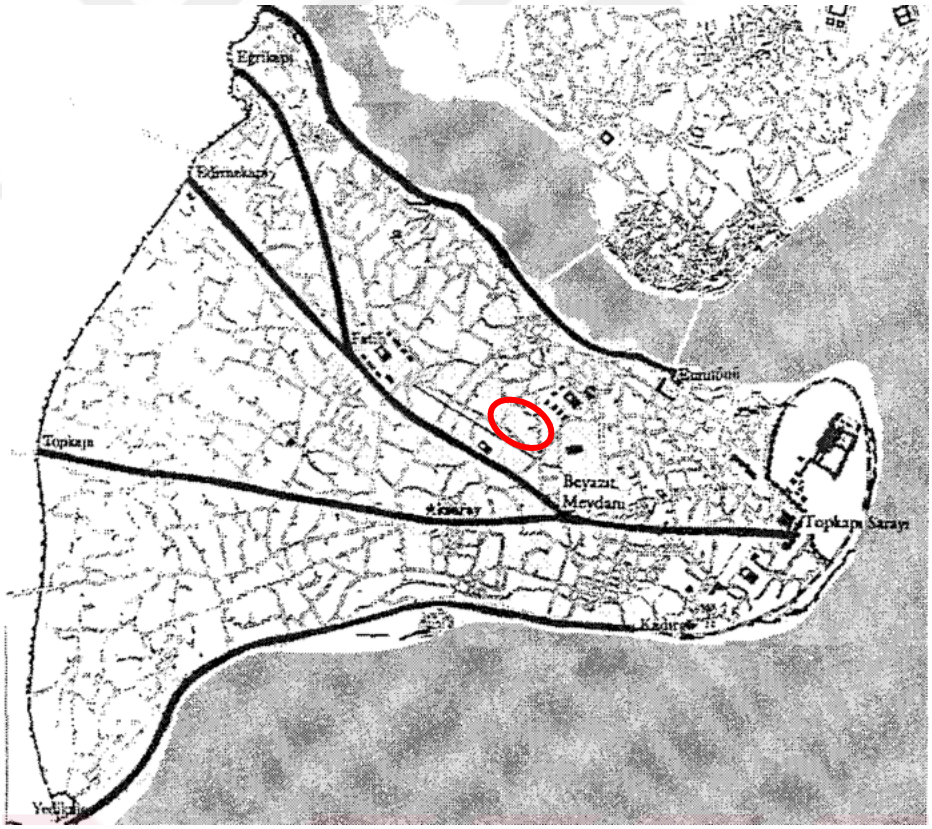
Şekil 2.7 Matrakçı Nasuh minyatürü

15. ve 16. yüzyıllardaki haritacılık anlayışı tasvire dayalı haritalar olup metrik bir ölçme sistemine dayanmamaktadır. Beavou'nun 1615 yılında çizmiş olduğu İstanbul haritasında da Eski Saray, Valens Kemeri ve küçük minareli bir yapı ile konutlar betimlenmiştir [3].

İstanbul'un ölçmeye dayalı ilk haritası 1766 yılında Fransız elçi Choiseul-Gouffier'in maiyetinde gelmiş olan bir mühendis olan F. Kauffer tarafından hazırlanmıştır (Şekil 2.8). Bu haritada Vefa semtine ait yapı adaları, Valens Kemeri, Şehzade ve Süleymaniye camileri dışında bir detay gösterilmemiştir [3]. 1836-1837'de F. Von. Moltke tarafından hazırlanan haritada da aynı şekilde yapı adaları dışında Vefa'ya ait ayırt edici bir yapı bulunmamaktadır (Şekil 2.9). Bu iki harita karşılaştırıldığında, yapı adaları ve yol aksları açısından Vefa semtinin 1776 ile 1836 yılları arasındaki 60 yılda bir değişiklik yaşamadığı görülmektedir [10].

Şekil 2.8 1819 tarihli Kauffer haritasında Suriçi [12].

Şekil 2.9 Von Moltken'in planı, 1839 [12].

Şekil 2.10 1789-1878 yılları arasında İstanbul [3].

1826 yılında Mühendishâne-i Berrî-i Hümâyun öğrencisi Seyyid Mehmet'in çizmiş olduğu haritada Tarihi Yarımada'da yer alan belli başlı anıtların yerleri ve isimlerinin bulunduğu görülmektedir (Şekil 2.11) [12].

Şekil 2.11 1826 yılına ait İstanbul haritası [3].

1846 yılında hazırlanmış bir haritada da İstanbul camileri işlenmiş olup bu haritada Vefa semtinde yaklaşık on adet cami ve mescit bulunduğu görülmektedir

[12]. 1855-1863 yılları arasında Carl Stolpe tarafından hazırlanan haritada Vefa semti yapı adaları şeklinde gösterilmektedir (Şekil 2.12).

Şekil 2.12 Carl Stolpe Tarihi Yarımada (1880) [12].

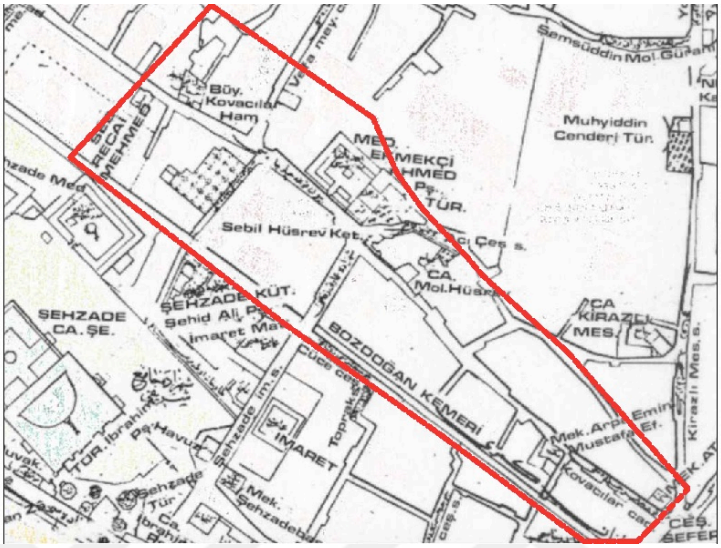

Şekil 2.13 Carl Stolpe haritasında Vefa Bölgesi [12].

Şekil 2.14 1893 Elliot haritası

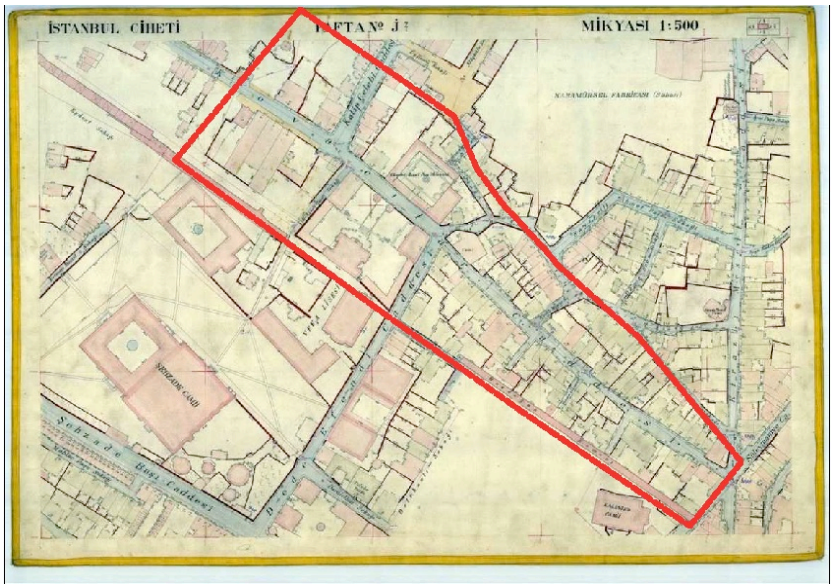
1875-1882 tarihleri arasında Osmanlı subay mühendisleri tarafından hazırlanan haritanın 1950'li yıllarda Ekrem Hakkı Ayverdi'nin tamamlamasıyla ortaya çıkan "Ayverdi Haritası"nın C4 paftasında Vefa semtinin ilk kez bu kadar ayrıntılı gösterildiği görülmektedir [13] (Şekil 2.15).

Şekil 2.15 Ayverdi Haritası C4 Paftası, Vefa Semti ve çalışma alanı [13]

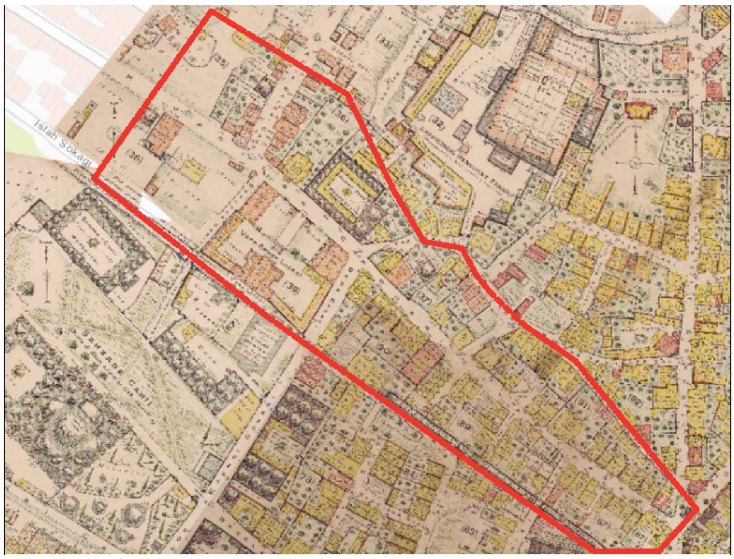
1904-1905 yılları arasında C. E. Goad'un yangın sigorta haritası olarak hazırladığı İstanbul'un bazı bölgelerini kapsayan haritada Vefa semti bulunmamaktadır. Bunun sebebi olarak, Goad haritalarının kapsadığı alanların ticaret açısından yoğun bölgeler olduğu ve Vefa semtinde sigorta için yeterli müşterinin görülmediği düşünülmektedir [14]. Vefa semtine ait, başlığı ve tarihi olmayan ikinci yangın haritasındaysa ada ve parseller belirtilmiş fakat sokak ve yapı isimlerine yer verilmemiştir.

1911 yılında tamamlanan Alman Mavileri haritaları, Balkan Savaşları sonrası duruma ve I. Dünya Savaşı ve 1918 yangını öncesine ait önemli veriler içermektedir (Şekil 2.16). Harita, Atatürk Bulvarı'nın açılışından önce hazırlanmış olduğu için bulvarın geçtiği yerler ve yıkılan eserler de Alman Mavileri üzerinden takip edilebilmektedir [15]. Vefa'yı gösteren üçüncü yangın haritası ise Alman Mavileri üzerine işlenmiş olan paftalardır. Bu paftalarda anıtsal yapılar dışında bulunan sivil yapıların sınırları da gösterilmiştir.

Şekil 2.16 Alman Mavileri Vefa semti Cemal Yener Tosyalı Caddesi (Kovacılar Caddesi) [15].

1922-1945 yılları arasında hazırlanan Pervitich haritalarının Vefa semti açısından önemi, dönemin sivil mimarisi bakımından ayrıntılı veriler içermesidir (Şekil 2.17) Vefa semtinin Şehzade Camii ve arkasını içeren pafta 1934 yılında üretilmiş olup bu pafta Valens Kemeri ve Vefa Lisesi'ni göstermektedir. Ayrıca, bu paftada Valens Kemeriyle Saraçhane Camii arasında Şehzadebaşı Camii Sokağı'na bakan bir tekke ve Dede Efendi Sokağı'na bakan Evkaf Mektebi görülmektedir. Pervitich haritasının 1935 yılında tamamlanan Vezneciler paftasında Hüsrev Camii yer almaktadır. Ayrıca caminin sağ yanında Kovacılar Caddesi (günümüzde Cemal Yener Tosyalı Caddesi) başlangıcında bir çeşme yer almaktadır. Bu pafta üzerinde aynı zamanda Taş Tekneler Sokak, Kalenderhane Sokak ve Kirazlı Mescit Sokak yer almaktadır ve çoğu 2 ya da 3 katlı yapılar olup nadiren 4 katlı yapılara rastlanmaktadır [3]. Pervitich haritasının Vefa paftasında yer alan yapılar, Kovacılar Caddesi'nde Atatürk Bulvarı tarafında 38 numaralı adada Oksijen Fabrikası, 35 numaralı adada Sirke Fabrikası, 32 numaralı adada çok detaylı gösterilmiş olan Karamürsel Mensucat Fabrikası görülmektedir [3].

Şekil 2.17 Pervitich Haritası Vefa Semti ve çalışma alanı [2].

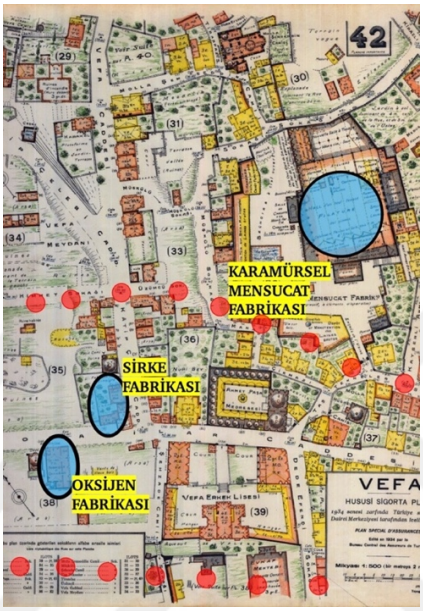
1957 İmar Faaliyetlerinin ardından 1965 yılında hazırlanan hâlihazır paftada Atatürk Bulvarı'nın açıldığı ve İMÇ bloklarının inşa edildiği görülmektedir. Bu haritada Vefa semtindeki vakıf eserlerinin kırmızı ile gösterilmiş oluğu ve parsellerin büyük bir kısmının boş halde bulunduğu görülmektedir. Boş alanların da yeşil olarak gösterildiği görülmektedir [16].

Vefa semtine ait haritaların tarihi akışı incelendiğinde özetle; 18. yüzyıl öncesinde hazırlanan tasvir niteliğinde olan ölçeksiz haritalarda Vefa semtine dair özel bir ayrıntı bulunmadığı görülmektedir. Kauffer'den sonraki yüzyıllık dönemde ise, Vefa semtindeki yapı adaları, ölçekli bir biçimde takip edilebilmektedir. Bu haritalardan yola çıkılarak Vefa semtinin yüzyıllar içerisinde yapı adası bazında bir değişim yaşamadığı sonucuna varabiliriz [8].

Vefa semtine ilişkin ilk önemli veriler, Ayverdi'nin 1950'li yıllarda 1880 yılına ait çalışmalardan kendi dönemini referans alarak hazırladığı harita ile Alman Mavileri ve Pervitich haritalarından izlenmektedir. Bu üç haritadan elde edilen verilerde; sokak adlarındaki değişim, yapı adalarındaki değişim ve bazı yapılardaki işlev değişiklikleri incelenebilmektedir.

Vefa semti bu süreçte anıtsal eserler olarak büyük bir değişim yaşamamıştır. Semt, tarihsel sürecinden itibaren konut ağırlıklı bir yerleşim bölgesi olmuştur. Kat adetleri çoğunlukla 2 ve 3 civarındayken, konak ve evlerin oluşturduğu parseller

1950'li yıllarda başlayan imar faaliyetleriyle birlikte betonarme yapılara dönüşmüştür. Parsellerin büyük bölümü eski biçimini korurken bölgede bulunan Karamürsel Mensucat Fabrikası, Oksijen Fabrikası ve Sirke Fabrikası gibi büyük fabrikalar tasfiye olmuştur (Şekil 2.18) Günümüzdeki Reşat Nuri Sahnesi, İBB Sağlık Daire Başkanlığı ve İMÇ bloklarının bulunduğu alanda yer alan sokak ve yapılar ortadan kalkarak günümüz yapı adalarını meydana getirmiştir [17].

Şekil 2.18 Perviticih haritasında günümüzde yer almayan fabrikaların yerlerinin gösterimi

Semtleri sembolleştirme ve isimlendirme dönemsel ihtiyaçlara göre şekillenmektedir. Çevre ve insan ilişkisinin tarihteki değişimi, bu isimlendirmelerin mekâna ve semtlere yansıması üzerinden okunabilmektedir. İstanbul'da da sokak ve mekân isimleri her bölgede farklı referanslara dayanarak belirlendiği için zaman içerisinde değiştirilebilmektedir. Bu yüzden bu veriler semtin eski sakinleriyle ilgili bakış açısı oluşturmaktadır. Yaklaşık yüz yıllık bir süreçten bakıldığında Vefa semtinin sokak isimlerinde tarihsel bir kırılmaya işaret eden çok büyük bir değişim gözlenmemekle birlikte Osmanlı toplumunda şeyhi ve uleması ile anılan semt günümüzde bozacısı ve lisesi ile hatırlanmaktadır [18]. Çalışma odağı seçilen cadde adı Kovacılar Caddesi'nden Cemal Yener Tosyalı Caddesi olarak değiştirilmiştir.

2.2.1 Coğrafi Konum

Vefa semti, Bozdoğan Kemeri'nin güneyindeki Saraçhane parkı ve karşısındaki Belediye Sarayı'ndan başlayarak Şehzadebaşı Caddesi'nin iki yanında, doğuya, İstanbul Üniversitesi'ne doğru uzanan alanı kapsamaktadır. Aynı zamanda bu bölge Fatih ilçesine bağlı Kalenderhane ve Balabanağa mahallelerinin bir bölümünü de içine almaktadır (Şekil 2.19). Batıda Atatürk Bulvarı'nı ve Saraçhanebaşı kuzeyde Bozdoğan Kemeri, doğuda İstanbul Üniversitesi merkez binası alanı ve bahçe duvarları, güneyde İstanbul Üniversitesi Fen ve Edebiyat Fakültesi, güneybatıda Laleli Semti ile çevrilidir. Semtin Fen ve Edebiyat Fakültesi binasının hemen arkasında kalan alan Vezneciler adıyla bilinmektedir [18]. Şehzadebaşı bölgesinin Vezneciler tarafında, 16 Mart Şehitleri Caddesi ile Cemal Yener Tosyalı Caddesinin kesiştikleri yerde Kalenderhane Camii (Akataleptos Manastırı Kilisesi veya Azize Theotokos Kyriotissa Manastırı Kilisesi) bulunmaktadır.

Şekil 2.19 Vefa semti ve çevresi uydu görüntüsü, 2019 [2].

Bizans döneminde, İstanbul'un ana yolu "Mese"nin, biri bugünkü Edirnekapı'ya, diğeri güneye Altınkapı'ya uzanan iki kolunun kavşak noktası olan Filadelfion'un Şehzadebaşı semtinin bulunduğu bölgede olduğu sanılmaktadır [19].

Osmanlı döneminde bölgede 16. yüzyıl ortalarında kapsamlı bir imar çalışması yapılmıştır. Süleymaniye bölgesi ile birlikte bütün bu yöre I. Süleyman (Kanuni)

zamanında, (1520-1566) Sinan külliyeleriyle donatılmıştır. Yapımına 1544'de başlanmış olan Şehzade külliyesi Mimar Sinan'ın Süleymaniye Külliyesinden önceki eseridir [20].

2.2.2 Ulaşım Yolları

Osmanlı Dönemi'nden itibaren İstanbul'da güçlü devlet anlayışıyla önemli ve büyük ulaşım yolları yapılmıştır. Bu yolların üzerine konaklama yapıları inşa edilerek kentteki ticarete büyük oranda katkı sağlanmıştır. Kent içi yollar da çoğunlukla şehrin merkezi olan dini ve ticari odak noktalarına bağlantı sağlayacak biçimde düzenlenmiştir. Sokaklar çoğunlukla genişliği az ve çıkmaz sokaklar olarak tasarlanmıştır. Bu yol sistemi Tarihi Yarımada içerisinde büyük yangınlara sebebiyet vermiştir [18].

20. yüzyılda yol genişletme uygulamalarının İstanbul'da başlamasıyla geleneksel doku tahrip olmaya başlamıştır. 1950'lerde oluşmaya başlayan trafik yoğunluğunun önüne geçmek amacıyla yeni öneriler geliştirilmeye çalışılmış, Henry Prost'un önerisiyle caddelerin genişlikleri iki kat arttırılarak yeni yollar planlanmıştır. Menderes döneminde (1950-1960) Atatürk Bulvarı'nın da açılmasıyla yol dokusunda değişiklikler meydana gelmiştir. Yaşanan bu gelişmeler, mahallelerin içine kadar girmiş olan trafiğin dokuya verdiği zararı hızlandırmaya başlamış ve bu çalışmalar sırasında birçok tarihi yapının yıkımıyla birlikte tarihi dokunun bir kısmının ortadan kalkmasına neden olmuştur [4].

2.3. Sosyal ve Ekonomik Yapı

Vefa semti geleneksel konut dokusu içe dönük bir yapıya sahiptir. Konutlar, çoğunlukla, yükseltilmiş bir kat ve bahçeye dönük sofalar çevresinde yer alan odalardan meydana gelmektedir. Evin dışa dönük kısmı genellikle üst kat odaları ve çıkmalarla sağlanmaktadır. Bahçe içerisindeki evlerde ise yapı yüksek duvarlar ile sokaktan ayrılmaktadır. Osmanlı Dönemi'nin seçkin tabakasının ikamet ettiği bölgede yapılaşma da toplumsal tabakanın etkisine göre oluşmuştur. Yerleşimin bir kısmında süreç içinde büyük ahşap konaklar hâkim olmaya başlamıştır [21].

Vefa bölgesi, 18. ve 19. yüzyıl boyunca çok sayıda dükkânın ve işliğin de bulunduğu canlı bir ticaret merkezine yakın olması dolayısıyla konut bölgesi olma işlevini sürdürmüştür. Bölgedeki ve Süleymaniye gibi yakın semtlerdeki eğitim kurumları, İstanbul Üniversitesi Merkez binası alanındaki çeşitli askeri ve idari kuruluşlar semtin toplumsal, kültürel yapısını ve burada oturanların niteliğini belirlemiştir. Dükkânların fazlalığı, ticaretin, kahvelerin, kıraathanelerin gelişmesi de alım gücüyle ilişkilidir. Hem öğrencilerin hem de çevredeki işyerlerinde çalışmaya gelenleri kaldıkları bekâr odalarının izleri özellikle Süleymaniye'ye doğru çıkan Cemal Yener Tosyalı Caddesi gibi cadde ve sokaklarda görülmektedir [13].

Daha sonra 20. yüzyılda İstanbul Üniversitesi'nin buraya taşınması, 1940'larda Vezneciler'de Fen ve Edebiyat Fakültesi ve diğer fakülte binalarının yapılmasıyla, eğitim başta olmak üzere, geçmiş yüzyıllardaki kentsel işlevler semtte süreklilik kazanmış, Vezneciler ve Vefa bölgesinde çok sayıda öğrenci yurdu kurulmuş, semtteki oda veya görece düşük fiyatlarla kiralanabilen eski evlerde öğrenciler yoğunlaşmış, bu nitelikteki bir nüfusun ihtiyaç ve taleplerine uygun kahve ve kıraathaneler, aşevleri, aşçı dükkânları, kırtasiyeler gibi işlevler çoğalmıştır.

Günümüzde, geçmişte konak ve tüccar evlerinin olduğu Vefa semti, İstanbul'un yoksul ve bakımsız bölgelerinden birine dönüşmüştür. Hitap ettiği öğrenci kitleleri, okullar, yurtlar ve kütüphaneler dolayısıyla aktif sirkülasyonun devam ettiği alanda modernleşme ile meydana gelen sorunlara ve güncel ihtiyaçlara cevap verilirken sahip olduğu tarihi kimlik korunmakta güçlük çekilmektedir. Alandaki yapıları zemin katlarında çoğunlukla küçük esnafın, üst katlarında oda olarak kiraya verilerek düşük gelir seviyesinden ailelerin, öğrencilerin veya bekârların kullandığı görülmektedir.

Geleneksel dokuda yeni yapılaşmanın kullanım ve yapılış yöntemleri çevresel faktörlerden bağımsız olarak şekillendiği için geleneksel konut mahallesindeki sosyal ve fiziki yönden değiştirerek bölgede yaşayanları farklı semtlere göç etmeye zorlamıştır. Vefa bölgesi, kentin tarihinde sivil yerleşim alanı olarak kullanılmıştır.

Tarihi Yarımada yerleşimi içerisinde, ağırlıklı olarak Müslümanların yaşadığı, sosyal ve mekânsal olarak önemli bir karaktere sahip olan semt, 20. yüzyıldan itibaren ülkede meydana gelen kalkınma ve şehirleşme politikaları etkisinin demografik yapıya da yansımasıyla mekânsal olarak da değişim süreci yaşamaya başlamıştır [23].

Türkiye'de yaşanan sanayileşme politikaları ile yeni yerleşim alanları konusunda yeterli planlama sağlanamamıştır. Nüfusun planlananın üzerinde ve kontrolsüz artışıyla eşzamanlı olarak mekânsal organizasyonların kurulamaması sebebiyle oluşan nüfus hareketi yerleşimler arasındaki sosyo-ekonomik niteliklerin dengesinde değişiklik yaratırken sosyo-kültürel dönüşümlerin meydana gelmesine sebep olmuştur [23].

Bu gelişmelerle birlikte 1960-1990 yılları arasında, Tarihi Yarımada'da sanayi merkezi olma gelişimlerinin devam etmesi, konut bölgelerine baskıda bulunması, üretim ve toptan satış gibi işlevlerin bu bölgede yoğun olarak bulunması, bölgede yaşayanların farklı konut bölgelerine göçü ile birlikte, boşalan konut bölgeleri iş ihtiyacı sebebiyle bölgeye göç edenlerin yerleşim alanı olarak tercih ettikleri bir alan haline gelmiştir.

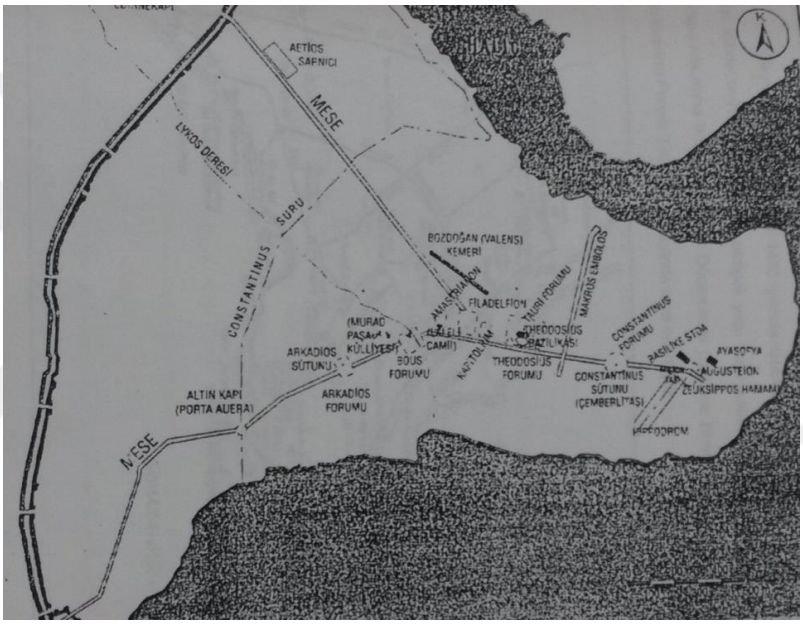
2.4. Tarihsel Gelişim

İstanbul stratejik konumu itibariyle tarih boyunca çeşitli kültürlerin etkisinde kalmış ve büyük imparatorluklara başkent olma şansına erişmiştir. Bu süreçler göz önünde bulundurulduğunda kentin gelişimi; Bizans Dönemi, Osmanlı Dönemi ve Cumhuriyet Dönemi başlıkları altında incelenmektedir.

2.4.1. Bizans Dönemi (324-1453)

Bizans Dönemi'nde Haliç üzerine kurulan ilk kent günümüzde Sarayburnu olarak adlandırılan alan ve çevresindedir. Bizans Dönemi'nde yerleşme sınırları sur alanına kadar yayılarak Mese aksı gelişmiştir. Bu dönemde Haliç'in güney kıyısında ticaret, denizcilik, dini yapılar bulunmasına karşılık, kuzey kıyısında çevresi surlarla çevrilmiş ayrı bir kent olan Galata haricinde bilinen bir yerleşim yoktur [25].

İmparator I. Konstantinos'un Roma tahtına geçmesiyle, 323 senesinde İstanbul başkent olmuştur. İstanbul'da 324 yılında imar çalışmaları başlamış olup esas olarak Roma şehir model alınarak imar edilmiştir. Yeni inşa edilen bu şehre büyük bir saray, senato yapısı, hipodrom, tapınak ve kilise gibi anıtsal yapılar yaptırılmıştır. Şehrin meydanları Bizans İmparatorluğu'nun farklı bölgelerinden getirtilen sanat eserleri ile süslenerek 11 Mayıs 330 yılında açılışı yapılmıştır (Şekil 2.20). Başkent, Roma'da olduğu gibi 14 idari bölgeye ayrılarak imar edilir. Bu dönem içerisinde Vefa semti, VI. Bölge olarak ayrılır. Vefa semti, Theodosisus dönemini (408-450) gösteren haritada da VI. Bölge olarak görünmektedir [13].

Şekil 2.20 Bizans Dönemi Mese Yolu Divanyolu ve Forumlar [12].

Bizans dönemini gösteren bir başka haritadaysa, Vefa bölgesine en yakın yapı olan Valens kemerini gösteren alanda Aquaductus yazısı yer almaktadır (Şekil 2.21). 1730'lu yıllarda çizilmiş İstanbul haritasında Vefa bölgesi die Secheste Gegent (6. Bölge) olarak geçmektedir [13].

Şekil 2.21 Antik dönemde Byzantion kenti [12].

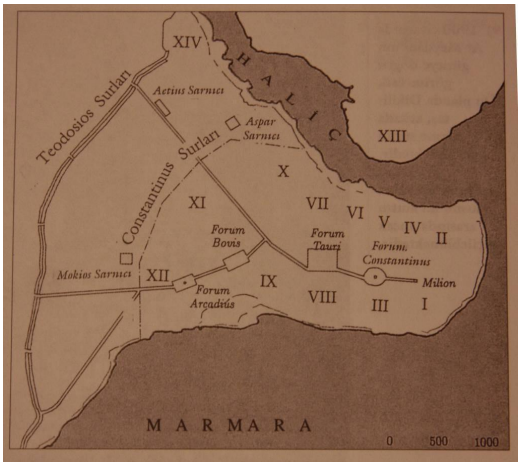
İstanbul kentinin topografyası düşünüldüğünde, şehrin derin vadilerle yarılan bir alan üzerinde kurulduğu görülmektedir. Antik dönem ve Roma dönemi akropolünün Sarayburnu sırtlarında bulunduğu bilinmektedir. Günümüzde Topkapı Sarayı'nın bulunduğu yer şehrin akropolü olmuştur. Şehirdeki yerleşim düzeninin kökleşmesi sonucunda arkeolojik kazıların yeterince yapılmaması, Roma öncesi döneme dair verilere ulaşmayı mümkün kılamamıştır. Fakat tarihi kaynaklar yoluyla elde edilen bilgiler şehrin kuruluşunun M. Ö. 7. yüzyıla kadar gittiğini göstermektedir. Plinius'un Naturalis Historia adlı eserinde bu tarihin M.Ö. 7. yüzyıldan eskilere inmekte olduğu, keramik malzeme buluntularına bakılarak belirtilmektedir. Bu bilgilere göre, yerleşimin ilk kurulduğu yer tam olarak bilinmemekle birlikte, ilk isminin Lygos olduğu bilinmektedir [13].

Vefa semtini meydana getiren alan, M.Ö. 7. yüzyılda inşa edilen Byzantion surlarının dışında kalmış ve muhtemelen bu dönemde ağaçlarla kaplı bir bölge olmuştur. Severus surlarının dışında bulunduğu dönemde de aynı özelliğini sürdürmüştür. Günümüzde Zeyrek semti ve Vefa arasında bulunan alan, bugünkü Atatürk Bulvarı, yarık bir vadi biçiminde olması nedeniyle sel suları buradan aktığı için bu alanın çevresinin ağaçlık bir bölge olması doğaldır. Bu dönemde Vefa ve çevresinin mezarlık alanı olduğu düşünülmektedir. Kayıtlarda, Unkapanı

Nekropolü olarak geçen yerde 1960 senesinde bulunan Roma dönemine ait lahitler ve mezar yapıları bu düşünceyi güçlendirmektedir. Vefa semtinde farklı zamanlarda çıkarılan lahitlerden anlaşıldığı üzere, bu alanda gömü yapılmıştır. İmparator Konstantinus'un kurduğu yeni şehir ve genişletmiş olduğu surlarla birlikte Vefa semti de yeni bir döneme başlamıştır. İmparatorluğun farklı yerlerinden getirilen yeni yerleşimciler Vefa'nın iskana tabi olmasına neden olmuştur [13].

M.S. 330'da Konstantinus, Roma İmparatorluğu'nun Doğu kesiminin başkenti olarak ilan ettiği kenti Roma'da da olduğu gibi 14 yönetim bölgesine (regio) ayırarak, bu bölgelerin her birini, kuratör önderliğinde, alt kademe sorumluları, düzeni sağlayan ve yangın tedbirleri alan sorumlulardan oluşan bir kurulla yönetmiştir (Şekil 2.22). Vefa, kentin X. Bölgesi sınırları içinde kalırken, güneybatıda Narsu Mahallesi, batıda Unkapanı'nı içerisine alan ve Haliç'in kıyısından başlayan Plataia Mahallesi, kuzeydeyse yeri halen net olmayan Philadelphion Meydanı bulunmaktadır. Haliç yönündeki surların Unkapanı'nda Vefa- Zeyrek tarafına açılan bir kapısı olduğu bilinmektedir [4].

Vefa semti hem depremler hem de büyük yangınlar sonucunda zarar görmüş olan yerlerdendir. 532 yılında çıkan Nika isyanı esnasında başlayan yangında Hagios Theodoros Kilisesi yanmıştır. 559 yılında çıkan yangında da etkilenen bölgeler arasında Vefa semti bulunmaktadır [4].

Şekil 2.22 Bizans kentinin on dört bölgesi [13].

5. yüzyılda yazılmış olan ve İstanbul için rehber niteliğinde olan Notitia Urbis Constantinopolea'da revaklı 52 yol ve merdivenli 117 sokak ismi geçtiği görülmektedir. Bundan dolayı Vefa'nın da o dönemde benzer bir düzende yapılandığı söylenebilir [13].

Vefa semti, kentin en yüksek tepesinin kuzeybatı yamacında ve kentin ana yolu olan Mese'nin, Kharisius Kapısına giden yola yakın bir yerde olduğundan soylu ve varlıklı kişilerin seçtiği ve aynı zamanda zengin konutların yer aldığı bir bölge olmuştur. Saraçhane'de yer alan İstanbul Büyükşehir Belediye Binası inşaatı sırasında 10 metre derinliğinde figürlü bir mozaik döşemesi bulunmuştur [4]. Bu buluntunun, 6. yüzyıl başlarında yaşayan Prenses İuliana Anicia'ya ait olan bir saray yapısı olduğu tahmin edilmektedir. Mozaiklerin Geç Roma dönemi üslubunu yansıtıyor olmasıdır. Bu tür bir saraya komşuluk yapan Vefa semtinin bu niteliklere yakın işlevlere sahip olduğu düşünülmektedir. Anicia sarayına ait bir diğer ayrıntıysa, sarayın 8-10 metre derinlikten çıkmış olmasının yüzyıllar içerisinde kentte meydana gelen deprem ve yangılar ile toprak kotunun yükseldiğini göstermesidir [4].

Vefa ve çevresinde bulunan bölgede bir kilise, Konstantinus Termalleri, Augusta Placidia, Augusta Eudoxia, Prenses Arkadia'nın evleri, bir nympheum ve Valens Kemeri'nin bir bölümü bulunmaktaydı. Konstantinianai Hamamı'nın 337-362 yılları arasında bir zamanda yapıldığı düşünülmekle birlikte, yapılan kazılarda, Aphrodite'ye ait heykelin vücut kısmı bulunmuştur. Roma döneminde de kullanılmakta olan bir ana yola yakınlığı, bulunun kalıntılar semtin öneminin anlaşılmasına katkıda bulunmaktadır. Saraçhanebaşı'nda yaptırılan Polyeuktos Manastırı semt çevresinde gelişimin devam ettiğini göstermektedir. Günümüzde de mevcut olan Molla Gürani Camii'nin yerinde 6. yüzyılda bir kilise kompleksinin olduğu tahmin edilmektedir. Kiliseler, Ortodoks kent anlayışı içinde yerleşim sisteminin belirleyici unsularından biridir ve kilise etrafında bulunan sarnıçlar yoğun bir yerleşime işaret etmektedir [13].

11. ve 12. yüzyıllarda Marmara'nın güney kıyılarının terkedilmesi ve Haliç'in kuzey sahillerinin iskân edilmesiyle birlikte Haliç kıyılarının ve dolayısıyla

Vefa'nın önemi artmıştır. O yıllarda hüküm süren Komnenos Hanedanlığı ve yakın çevresi bu bölgelerde bulunan birçok yapının baniliğini yapmıştır. Hagios Theodoros Kilisesi de imparator ve çevresi tarafından zarar görmüş bir kilisenin yerine yaptırılan bir eserdir. Bizans'ın son döneminde savaş ve yoksullukla nüfusu azalan şehirle birlikte Vefa da yoksullaşmıştır. Bu dönemde var olan yapılara ekler yapılarak bu durgunluğa bir hareket getirilmeye çalışılmıştır [4].

Bozdoğan Kemeri, Bizans dönemine İstanbul'un ayakta kalabilen en eski anıtlarından biridir. Yapı şehir suyu şebekesini Fatih ilçesi kapsamında bulunan meskûn mahallere ulaştırabilmek amacıyla inşa edilmiştir. Su ihtiyacını kolaylıkla karşılamak adına yapı, güneyden kuzeye doğru eğimli bir yamacın üzerine kurulmuştur. Günümüzde bir kısmı toprak altında kalmış olsa da dönemin su kemeri mimarisine ait önemli bir örnektir [3].

2.4.2. Osmanlı Dönemi (1453-1923)

Fatih Sultan Mehmed'in İstanbul'u fethinden önce de Vefa semtinde Türklerin yerleşmiş olduğu ve camilerinin bulunduğu söylenmektedir. Bu rivayette, Fatih'in askerlerinden Sarı Timurcu Muhiddin Çelebi'nin bu camiyi tekrar inşa ettirdiği ve vakfiyesinin Molla Hüsrev adına tekrar yazıldığı söylenmektedir [4]. (Şekil 2.23).

Şekil 2.23 Fatih döneminde İstanbul 1453-1481 yılları arası [4].

Fatih Sultan Mehmed'in ilk sarayını günümüzde Beyazıt meydanının biraz kuzeyinde Tauros Forumu olarak adlandırılan alanda ve külliyesini de günümüz Fatih ilçesinde, eski Havariler Kilisesi'nin yerinde yaptırmış olması nedeniyle o dönemlerde Vefa meydanında çeşitli peyzaj düzenlemeleri olduğu ve meydanın çevresinin konaklarla çevrili olduğu bilinmektedir [26].

Günümüzde olduğu haliyle Osmanlı döneminde de kent için her açıdan merkezi bir konumda bulunan Vefa semtinin Osmanlı arşiv kayıtlarında da bir kültür merkezi olarak kullanıldığı görülmektedir. Vefa semtinde en çok medreseler, mektepler, kütüphaneler gibi ilim işlevlerini içeren vakıf girişimleri, cami, mescit gibi dini ve hayır kurumlarına ait belgeler ön plana çıkmaktadır. Bunların yanı sıra saraydaki atların bakımının yapıldığı Vefa ahırları ve pabuççuları ile bilinen Vefa Hanı, o dönem öne çıkarak semtin önemini arttıran yapılardandır. Bunların yanında semtte meydana gelen yangınlar, semtin merkezi konumu nedeniyle semt civarlarında sıkça yaptırılan tadilat çalışmalarına da arşiv belgelerinde rastlanmaktadır [26] (Şekil 2.24).

Şekil 2.24 16. yüzyıl İstanbul gravürü [26]

Vefa semti, İstanbul'un en eski yerleşim bölgesi olan sur içinin tam ortasında bulunmaktadır. Okay'ın ifadesiyle, "burası kültür ve yaşama tarzı bakımından Osmanlı toplumunun ferah seviyesi oldukça iyi ailelerinin, ulemanın, bürokratların, şeyh ve dervişlerin, orta halin üzerindeki esnafın yaşadığı bir mekandır. Aynı zamanda başta Valens yani Bozdoğan Kemeri olmak üzere hem

eski Bizans'ı hem de cami, medrese, dergâh, çeşme, türbe, mezarlık gibi mimari varlıklarıyla her sokağında ve günün her saatinde Osmanlı İstanbul'unu hatırlatan bir mekândır." [26].

2.3.1. Cumhuriyet Dönemi

Tarihi Yarımada'nın dönüşüm süreci İstanbul'da 1820'lerde ortaya çıkan "modernleşme süreci" olarak adlandırılan dönemin yaşanmasıyla başlamıştır. Bu sürecin başlangıcı, 18. yüzyılda Osmanlı üst sınıfının, bürokrasisinin ve seçkinlerinin bir özgürleşme talebi olarak Boğaziçi'ne ve kısmen de Haliç'in derinliklerine ve Sadabad'a doğru yönelmeleriyle olmuştur [27].

Haliç'in Suriçi ve Beyoğlu yakalarının Atatürk Köprüsü ile bağlantısının kuvvetlendirilmesi, Unkapanı ile Yenikapı arasına Atatürk Bulvarı'nın açılması ve Haliç semtinin iki sahil kıyısının da sanayi yollarıyla çevrelenmesi ile birlikte sanayinin Yenikapı limanına bağlantısının yapılması Tarihi Yarımada'nın hem siluetinde hem de planlama biçimlenişinde büyük değişikliklere sebebiyet vermiştir.

Kentin yüzyıllardır devam eden dönüşümüyle birlikte günümüzde İstanbul kent sınırları artık Teodosios Surları'nı aşarak batıya doğru uzanmıştır. Son kırk yıldır meydana gelen yeni yerleşmeler Haliç'in iki kıyısında da 19. yüzyıl kent sınırlarının kilometrelerce ilerisine geçmiştir. Kentte yaşanan bu gelişmeler çok hızlı ve çoğu zaman plansız olarak meydana gelmiştir. Bu plansız gelişmeler de sonuçta düzensiz ve geleneksel dokuyu koruma konusunda yetersizliklere sebep olmuştur [12].

Tarihi Yarımada 19. yüzyıldan başlayarak sürekli nüfus kaybederken diğer yandan da kaybedilen nüfusun Anadolu'dan gelen yeni gruplarla geri kazanıldığı görülmektedir. Tarihi Yarımada'nın terki, mülk fiyatlarının da hızlı bir şekilde düşüşüne yol açmıştır. Bu düşüş dolayısıyla düşük bütçeli grupların bölgeyi tercih etmesine yol açmıştır. Osmanlı seçkinlerinin terk ettiği yerleşim alanları yerine küçük endüstri, tekstil, konfeksiyon ve deri sanayi işlevleri oluşmaya başlamıştır. Bu durum bölgenin bir yaşam alanı olmaktan uzaklaşmasına neden olmuştur.

Konut olarak yapılmış tüm binaların atölye gibi faaliyetlere dönüştürülmesi, toplumun yoksul kesiminden yerleşimcilerin gelişi yapı stokunun bakım göremeyerek hızla yıpranmasına yol açmıştır [27].

1910 yılında meydana gelen "Büyük Vefa Yangını" ile semtteki mescitler, medreseler gibi önemli kâgir yapılar dışında büyük bir bölümü yanmış olup günümüzde görmekte olduğumuz doku meydana gelmiştir. Bu durum sonucunda semtteki yoksullaşma hızla artmıştır ve semt artık ailelerin de yaşamadığı, bekâr yerleşim alanlarının yoğunlaştığı bir bölgeye dönüşmüştür [27].

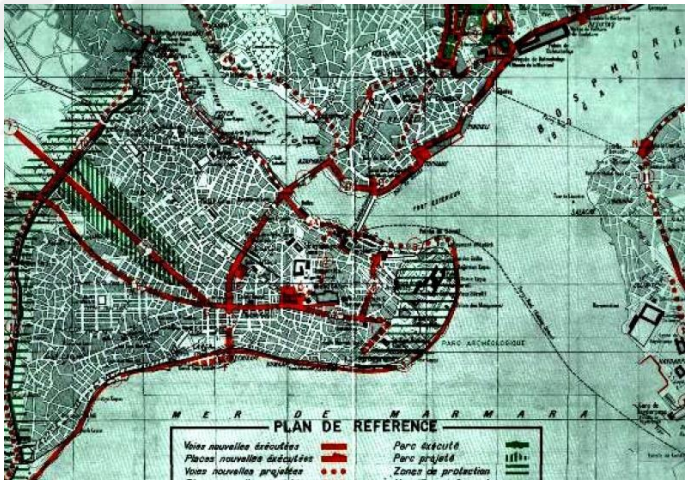
Cumhuriyet'in ilk yıllarında, savaştan çıkan kent geçirdiği siyasal dönüşüm sürecinden dolayı İstanbul başkent statüsünü yitirmiştir. Bu yıllarda kentin nüfusu büyük oranda azalmıştır. Başkentin Ankara'ya taşınmasından sonraki dönemde, tarihi dokuyu göz önünde bulundurmadan uygulanan planlamalarda şehrin tamamı gibi Vefa semti de plansız şehirleşmeyle karşı karşıya kalmıştır. Vefa, kamusal yapılar ve sivil mimarlık örnekleriyle geleneksel dokusunu yansıtan kimliğini kısmen korumaktadır.

İstanbul'da modernleşme süreci, benzer Batı kentlerine göre daha parçalı ve bütüncül olmayan bir iradeyle yaşanmıştır. Cumhuriyet'in ilanının ardından İstanbul; başkentin Ankara'ya taşınması, 1930'lu yıllardaki ekonomik durgunluk ve sanayi bölgelerinin Anadolu'ya yönlendirilmesi sonucunda üretim ve hareket kaybı yaşayarak küçülmeye başlamıştır. Bu dönemde şehir nüfusu 1 milyondan 600.000'lere düşmüştür. 1930-1940'lı yıllar arasında küçülen kentin problemlerine çözüm bulma yönünde planlar hazırlanmıştır. Bu dönemde yapılan plan ve girişimler kentin modernleşmesi ve modern etkilerin yaygınlaştırılması üzerine olmuştur [27].

İstanbul'da 1930'lu yıllarda çağdaş bir kent hayatı oluşturulmasıyla birlikte sağlıklı bir yaşantı meydana getirmesi de önem arz etmekteydi. Bu yıllarda, Osmanlı dönemi hayatından kalan şehir idaresi ve imar kanunları değişmiştir. 1930 yılı Belediyeler ve 1933 yılı Yapı ve Yollar Kanunu ile 1934 yılı Belediyeler ve İstimlak

Kanunu ile kente bir yönetim çerçevesi oluşturulmuştur. Aynı zamanda, belirli büyüklüğe sahip belediyelere plan yaptırma zorunluğu verilmiştir [27].

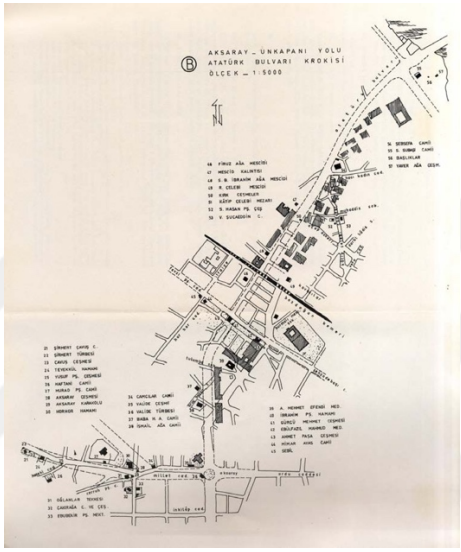
Cumhuriyet dönemi ilk plan çalışması 1939 yılında yürürlüğe giren Prost planı ile başlamış olup bu harita 1950'li yıllarda hazırlanan birçok plan çalışmasında temel alınıştır (Şekil 2.25). Prost planında Haliç kıyıları için sanayi işlevi planlanması, Tarihi Yarımada çevresinin tahrip edilerek plansız yapılaşmanın meydana gelmesine sebebiyet vermiştir. Bu planlama kararları 1950'li yılların ardından İstanbul'a iç göçlerin artışını ve sanayi alanlarının etrafında kontrolsüz ve plansız yapılaşma meydana gelmesini tetiklemiştir [28]. Prost planları; kent bütününü içermemesi, ulaşım ve ekonomi alanlarında esas gereksinimlere yanıt vermemesi sebebiyle geçici bir çözüm olarak kalmıştır. Bu yıllarda Tarihi Yarımada için hazırlanan planlar büyük yangınların ardından boşalan alanlara kısmen uygulanması yoluyla gerçekleştirilmiştir. Bu mantık semtin ve kentin tamamına bütünsel bir yaklaşım geliştirilmesinin önünde engel oluşturmuştur.

Şekil 2.25 Prost İstanbul Planı, 1941 [29].

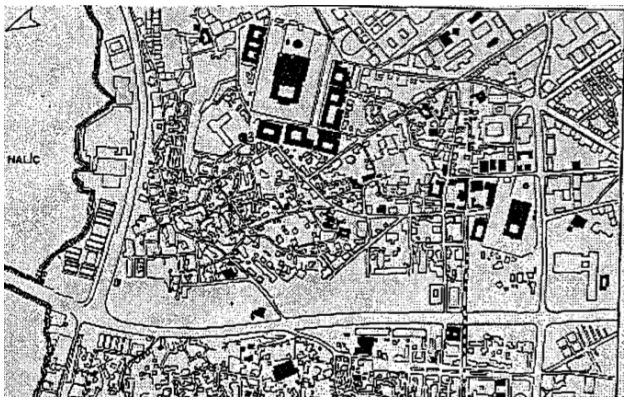
1950'li yıllardan itibaren tarihi kenti bütüncül olarak göz önünde bulunduran ve yeni bir omurga oluşturmayı amaçlayan müdahalelerde bulunulmaya başlanmıştır. Unkapanı Köprüsü ve Yenikapı arasındaki bölge şerit şeklinde yıkılarak geniş bir bulvar (Atatürk Bulvarı) açılmıştır (Şekil 2.26). Atatürk Bulvarı şehre yeni sirkülasyon omurgası inşa etmek ve modern kent ile tarihi kent arasındaki iletişimi sağlanmak yönünde bir karar olarak uygulanmıştır. Bu

uygulama tarihi çevrenin kültürel dokusuna aykırı müdahalelerin artmasına ve yeni yapılar ile bölgenin kimliğinin değişmesinde etkili olmuştur. 1943 yılında Atatürk Bulvarı'nın açılmasıyla bölgenin topografyası da değişmiş olup semtte bulunan hem Bizans hem de Osmanlı'ya ait yerleşim biçimi ve kalıntılarının ortadan kalkmasına neden olmuştur. Bu girişim sonrasında inşa edilen Belediye Binası ve İstanbul Üniversitesi yapıları, açılan Atatürk Bulvarı'nın meydana getirdiği etkinin kamu yapılarıyla da desteklenme çabası olarak düşünülmektedir [30].

Şekil 2.26 Aksaray- Unkapanı yolu Atatürk Bulvarı'nın krokisi [29].

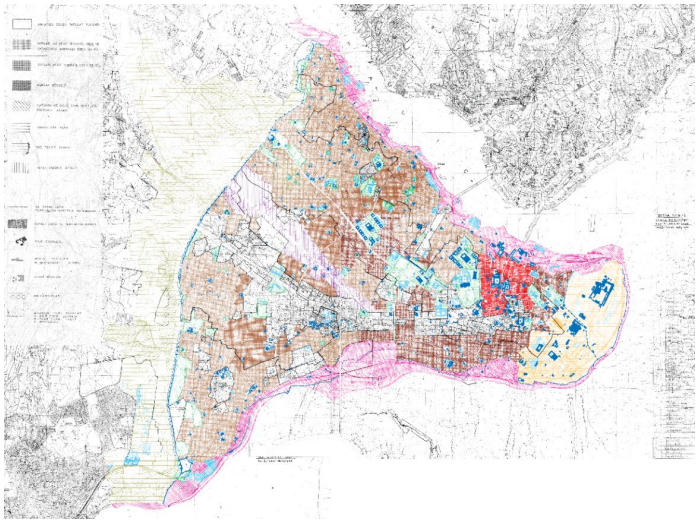
Atatürk Bulvarı açılırken bölgede bulunan çok sayıda yapı adası ortadan kaldırılmış ve birçok anıtsal yapı yok olmuştur. İstanbul–Beyoğlu arasındaki ana trafik aksının kenarında bulunan alan ve Fatih ile Süleymaniye Külliyeleri arasında bulunan vadi, dönemin belediyesinin imkânsızlıkları sebebiyle manifatura ve kumaşçılar toptancı tüccarları kooperatifine satılmıştır (Şekil 2.27) [30].

Şekil 2.27 Manifaturacılar çarşısının yapılacağı alan [31].

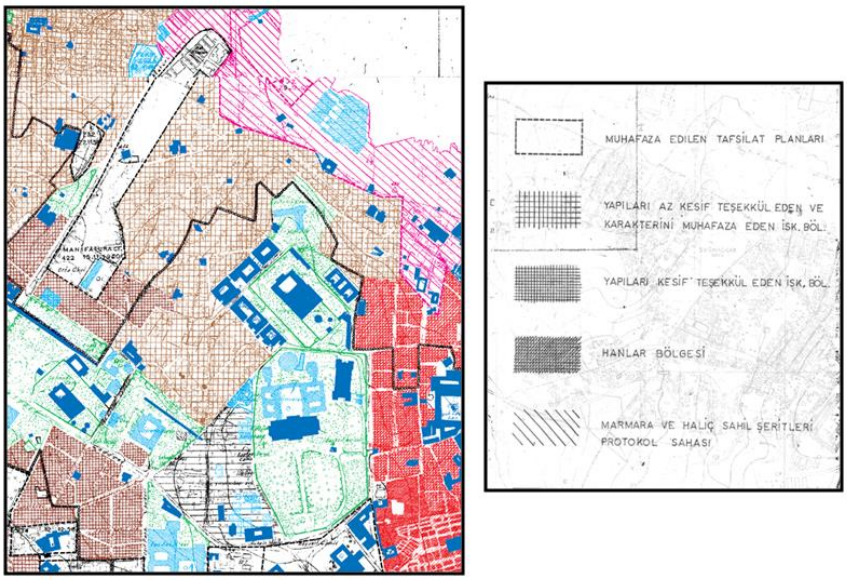
1950'li yılları takip eden süreçte kentte yaşanan göç sonucunda şehrin fiziki yapısı büyük değişiklikler göstermiş, özel sektördeki yatırımlar hareketlenerek açık ekonomi geçişi hızlanmıştır. Bununla birlikte ulaşım ve haberleşme alanlarında gelişmeler yaşanarak İstanbul nüfus çekim noktası haline gelmiştir [32].

Sanayileşmenin artmasıyla birlikte hızlı kentleşmenin ortaya çıkardığı sorunların ardından 1950-1960 yılları arası dönemde İstanbul'a yeni bir imge oluşturmak düşüncesiyle dönemin başbakanı Menderes'in müdahaleleri meydana gelmiştir. Bu dönemde modernleşme algısı ve modern şehir imgesi araç yolları üzerinden değerlendirildiği için ulaşım yatırımları ön plana çıkmıştır ve 1956 yılı İstimlak Kanunu ile tarihi kent dokularında geniş çapta yıkımlar ve geniş bulvarların açılmasıyla yön bulmuştur (Şekil 2.28) [32].

Şekil 2.28 1964 Tarihli 1/5000 Suriçi Nazım İmar Planı [33].

1960'lı yıllarda, Tarihi Yarımada'da korunması gereken kültür varlıklarının korunabilmesi için lineer bir gelişme planlanması ve sanayi bölgelerinin şehrin dışında toplanması önerilerek bütüncül bir yaklaşım önerisinde bulunulmuştur (Şekil 2.29).

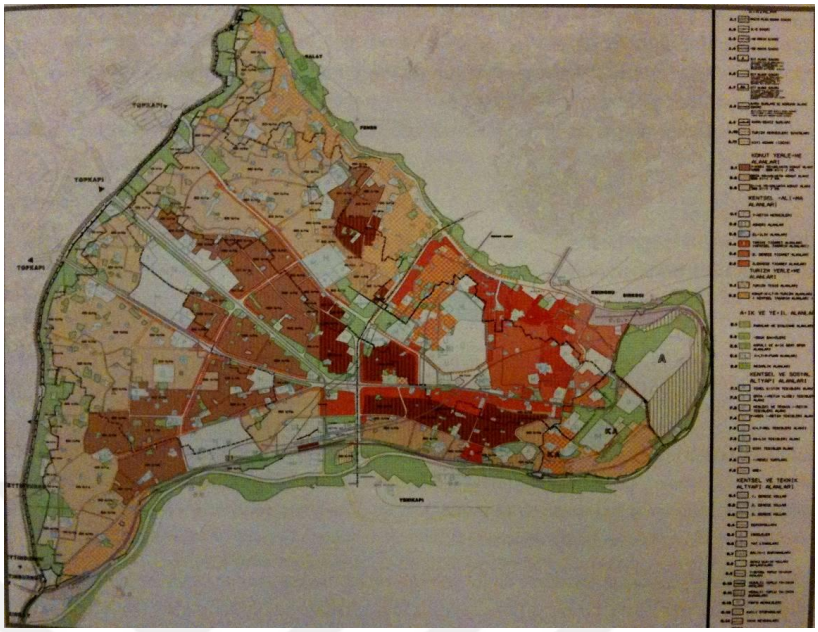

Şekil 2.29 1964 Tarihli 1/5000 Ölçekli Suriçi Nazım İmar Planı [33].

1960'lı yıllarda tüm hızıyla devam eden gecekondulaşmayla birlikte kentsel mekânların biçimlenişinde değişiklik yaratan bir diğer olgu da imarlı arsa üzerlerinde apartmanlaşma olgusu olmuştur. Boş arsaların ardın yeşil alanlar, park alanları apartmanlaşmaya başlamıştır [28]. 1966 yılında kurulan Büyük İstanbul Nazım Plan bürosunun hazırladığı Sanayi Alanları Planı ile sanayi alanlarının yetersizliği ve gelişmelerin planlama sınırlarının dışına kaymasıyla oluşan organize sanayi, Tarihi Yarımada dokusunun tarihi ve kültürel kimliğine büyük oranda zarar vermiştir.

1980'li ve 1990'lı yıllarda meydana gelen siyasi ve ekonomik dönüşümler toplumsal yapıyı da etkisi altına alarak fiziksel mekâna yansımıştır. Bu dönem; kaçak, yasadışı ve plansız uygulamalar yoğunlukla görülmüştür. Uygulamaların çoğunlukla anlık kararlarla gelişerek tekil olarak değerlendirildiği bu dönemde 1990 İstanbul Tarihi Yarımada'yı Koruma Nazım İmar Planı ile tarihi çevrenin,

kültürel ve doğal değerlerin korunarak yaşayan bir alana dönüştürülmesi ve ilerleyen zamanlarda geliştirilmesi hedeflenmiştir (Şekil 2.30) [32].

Şekil 2.30 1990 Tarihli 1/5000 Ölçekli Suriçi Nazım İmar Planı [33].

Özetle; 1950'li yıllarda başlayan tarım modernleşmesi ve makineleşmesi sonucunda iş gücü büyük şehirlere kaymış ve İstanbul Tarihi Yarımada Bölgesi ve Vefa semti bu durumdan en çok etkilenen bölgelerden olmuştur. 1950'li yıllarda hızlı iç göç karşısında yetersiz kalan planlama kararları sonucunda gecekondulaşma artmaya başlamıştır. İstanbul'da, doğal nüfus artışının önüne geçen ikinci en yoğun göç sonucu nüfus artışı 1965-1970 yılları arasında yaşanmıştır. 1985 yılından bugüne kadar da artış hızla devam etmekte olup tarihi kent dokusundaki yapılaşma yaklaşımlarında rant endişesi ile yapı kat sayılarının artışı, işlev değişiklikleri nedeniyle geleneksel yapı dokusunun cephe, malzeme ve plan düzleminde dönüşmesi, ilk kullanıcının bölgeden tamamen kopuşu ile birlikte yapıların bakımsız hale gelmesi ve yıpranma hızının artması, yeni üretilen yapılarda estetik ve tarihi çevreye uyum kaygılarının yerini rant kaygısının alması ile gibi problemler meydana gelmiştir [28].

3
TARİHİ ÇEVRELERDE YENİ YAPI TASARIMINDA UYGULANAN YÖNTEMLERİN İNCELENMESİ

3.1. Tarihi Çevre Kavramı

Şehirler, tarihte ev sahipliği yaptıkları uygarlıkların coğrafi, sosyolojik, fiziksel, kültürel birçok niteliği sayesinde "tarihsel" bir kimlik meydana getirir. Tarihi çevre; benzer nitelikleri olan yapı gruplarının bir bütün şeklinde korundukları dokulardan meydana gelir [34]. Tarihi çevre, geçmişteki uygarlıklardan kalan yerleşmeler ve kalıntılar olarak tanımlanmaktadır. Tarihi çevre dokusu bir bütün olarak binalardan, farklı üslup ve biçimleri barındıran düzenlemelerden farklı şaşırtmalarıyla kıvrımlı sokaklardan, kısacası yörenin mimari kimliğini tanımlayan tarihi verilerin bir araya gelmesinden meydana gelmektedir [35].

Geçmiş uygarlıklardan geriye kalan yerleşimler ve kalıntılar tarihi çevreyi meydana getirmektedir. Tarihi çevreler hayranlık uyandıran görüntüleri, farklı üslup ve biçimlere sahip zengin düzenlemeleri, özenli işçilikleri, farklı şaşırtmalara imkân tanıyan kıvrımlı sokaklarıyla toplumların yaratıcılığını yansıtmaktadır. Eski kenti ve çevreleri irdelemek, günümüzü anlamak, kendimizi tanımak ve tanımlamak açısından yardımcı bir araçtır. Geçmişteki uygarlıkların sosyoekonomik yapısı, estetik duyarlılığı, yaşam felsefesi gibi birçok detay bu çevreler üzerinden okunabilmektedir [35].

Tarihi çevreler insan ölçeğinde mekânlar olarak öğreticiliğe de sahiptirler. Sosyal ilişkilerin, geleneklerin, yaşam koşullarının hızlıca değiştiği bir dünyada tarihi kent mekânları geçmişe ışık tutan açık hava müzeleri olarak da değerlendirilebilir. Tarihi çevreler estetik, tarihi, arkeolojik önemleriyle birlikte folklorik değerleri ve nedeniyle de korunmaktadırlar. Geçmişe dolaysız bir bakış açısı sağlayan tarihi yerleşimler halk sanatına dair birçok detayın yerinde görülüp incelenmesi ve

tanınması açısından da çok öğreticidir. Geleneksel ortam içinde yaşatılan belirli dönemlere ait sanat dalları endüstri dönemi insanı için ilgi çekici olmaktadır [36].

Tarihi çevrede yer alan yapılar, üslupları, mekân tasarımları, yapım teknikleri dönemin ve yörenin mimari karakterini tanımlayan tarihi verileri nedeniyle değerlidir. Tarihi kentleri irdelemek bize geçmiş dönemlere dair mimari çözümler ve yaratıcılık açısından bilgiler verir ve günümüz tasarımı açısından ilham oluşturur. Kentin içinde yaşayanlar olmasa da onların etrafında bulunmuş olan mekânların ayakta olabilmesi günümüz ve gelecek nesiller için yaşayan bir tarih niteliğinde olduğu için çok önemlidir. Bu veriler, günümüze ulaşamamış olsa da hakkında çok fazla yazılı kaynağın olmadığı yaşam biçimlerinin anlaşılması ve canlandırılması açısından fayda sağlamaktadır [36].

“Tarihi Kent”, “Tarihi Merkez”, “Tarihi Kentsel Merkez”, “Tarihi Yerleşme”, “Korunmuş Kentsel Alan” ifadelerinin tümü, yaşayan, içerisinde oturulan veya ikamet etmek için uygun, estetik veya tarihi değere sahip yerleri ifade etmektedir. Bir kentin veya kentsel alanın “tarihi yerleşme” olarak adlandırılması için bazı özellikleri taşıması gerekmektedir [37]. Bu özellikler;

Orijinal ve karakteristik bir kent strüktürü (orijinallik ve bileşim)

Spesifik mimari özelliklere sahip yerler

Kentsel gelişim sürecinde sürekliliğe sahip yapılar (anıtsal yapılar ve ilginç yapılar)

Sürekliliğe sahip bir sosyal yaşam (sivil faaliyetler, aktif nüfusa göre planlanan yerleşimler).

Tarihi yerleşimlerin, genel düşüncenin aksine “çok eski” olmalarına gerek yoktur. “Tarihi” niteliği tarihteki kökeni değil, yerleşimin tüm tarihsel gelişimini içermektedir. Bundan dolayı yakın tarihteki ilginç kentsel yerleşimler de tarihi yerleşim alanı olarak değerlendirilebilmektedir. Tarihi kent merkezi olmanın özelliklerinden biri de aktif ve sürekli bir sosyal yaşam olduğu için kazı alanları, arkeolojik kalıntılar ve ölü kentler tarihi kent merkezi olarak

nitelendirilmemektedirler. Günümüz çevreleri orijinal kentsel bir dokuya veya estetik değere sahip olmadığından tarihi yerleşim olarak değerlendirilemez [37].

Papageorgiou'nun kent planlama kriterlerine göre yaptığı, tarihi merkezlerin sınıflandırması dört grupta incelenmektedir. Bu sınıflandırma, tarihi yapı ve yerleşmelerin, yeni yapı ve yerleşmelerle olası ilişki biçimlenişlerini de tanımlamaktadır [37]. Bu gruplar;

Bağımsız ve anıtsal yapı gruplarının temsil ettiği yerleşimler,

Küçük kırsal tarihi merkezler,

Tarihi kentler

Büyük metropollerdeki tarihi bölgelerdir.

Bağımsız ve anıtsal yapı gruplarının temsil ettiği yerleşimlerde; tarihi manastırlar, kaleler, kervansaraylar gibi tek yapı ya da yapı grupları yer almaktadır. Bunlar tek başlarına olabilecekleri gibi bir yerleşimin yakınında da bulunabilirler.

Küçük kırsal tarihi merkezler; küçük bir liman ya da dağ ya da vadide kurulmuşlardır. Bu tür yerleşmeler coğrafi konumlarından dolayı izole edilmiştir ve bu nedenle de kent strüktürü uzun süre değişmeden kalabilmiş, orijinal kent görünümleri korunmuştur. Örneğin pek çok İtalyan Orta Çağ kenti ile ülkemizde yakın zamana kadar Anadolu'nun pek çok kenti, Safranbolu ve Kula gibi bu grup içinde yer almaktadır.

Tarihi kentler; nüfusu 200 bin olan orta büyüklükteki tarihi kentler bu sınıflamaya girmektedir. Son sekiz yüzyılda yapılmış ve bu süre içinde hem gelişmelerini hem de aynı kent strüktürünü, aynı nüfusu günümüze kadar taşıyabilmiş kentlerdir. Bu kentler, yüzyıl başında bir nüfus patlaması yaşamamış ve kentleşme hareketlerine maruz kalmamışlardır. Bu gruptaki tarihi kentler iki şekilde olabilmektedir; ya homojen bir kent görünümüne sahiptirler (Regensburg, Chartres, Salzburg gibi) ya da Floransa, Venedik gibi yaratıcı yaklaşımları bir arada içeren bir karışımdır.

Büyük metropollerdeki tarihi bölgeler; günümüzde pek çok büyük kentin (metropolün) içinde kalan tarihi alanlar, ya modern şehirden izole edilmiştir

(Atina, Zürih, Napoli; Cenova gibi), ya da metropolün merkezinde önemli bir yer işgal etmektedir (İstanbul, Paris, Amsterdam, Roma, Münih gibi). Tarihi merkezler metropol içinde 5 şekilde yer alabilirler [37].

- Kent merkezinde,
- Kent içinden geçen önemli bir su yolu üzerinde,
- Metropol içindeki önemli anıt gruplarının yanında,
- Önemli bir yeşil alanın yanında ya da
- Kentin yeni merkezinin içinde yer alabilirler.

Tarihi çevre kavramı konusunda Kuban, "Bir eski eser tutkunluğu değil, insanın fiziksel çevresini değerlendirmesinin çağdaş bir aşaması" olarak tanımlama yapmaktadır. Geleneksel dokular, kendilerini meydana getiren geçmişin tanıkları olarak günlük hayata katılmakta ve çevrelerine özgün bir boyut katmaktadırlar [38].

Kentleşmeyle birlikte oluşan hızlı değişimle dünyanın dört bir yanında birbirine benzer nitelikteki yapıların artmasıyla birlikte gerçek kültürel kimliğini korumak için çalışan ülkelerde tarihi çevre olgusunun önemi giderek artmıştır. Bununla birlikte geçmişten günümüze varlığını sürdüren tarihsel ve kültürel değerlerin gelecek kuşaklara aktarma isteği koruma düşüncesinin ortaya çıkmasında etkili olmuştur. Bir şehrin oluşturduğu tarihsel kimliğin korunarak gelecek kuşaklara aktarımı amacıyla sürdürülebilir bir korumanın sağlanması toplumların sahip olması gereken bir yükümlülüktür [39].

3.2. Uluslararası Sözleşme ve Tüzüklerde Tarihi Çevre Koruma Anlayışı ve Yeni Yapı Tasarımı

Geçmişten günümüze mevcut yapıların yanına yeni yapılar inşa etme konusu bir tasarım sorunu olarak ortaya çıkmaktadır. Tarihi çevrelerde yeni yapı tasarımı, fiziksel çevre içinde tarihsel ve kültürel süreklilik sağlamak amacıyla kullanılan bir tasarım verisi olarak kabul edilmektedir. Günümüzde bu konu çağdaş koruma kavramının bir uzantısı olarak değerlendirilmektedir. Tarihi çevreyle birlikte

kentin bütününde de tarihi ve kültürel süreklilik kavramından bahsedebilmek için döneminin çağdaş imkânlarını yansıtarak bulunduğu tarihi dokuya ve geçmişe saygı duyan tasarımlara ihtiyaç vardır [40].

3.2.1 Atina Kartası (1931)

1931 yılında Atina'da Uluslararası Müzeler Ofisi'nin tarihi anıtların korunması konusunda düzenlediği toplantı sonuç bildirgesi olarak Atina Kartası düzenlenmiştir. Bu bildirgede tarihi çevreler ilk kez zikredilmiştir. Yapı kümelerinin ve bazı güzel görünüşlü manzaraların (pitoresk), herhangi bir devrine ait üslup yok edilmeksizin korunmasına dikkat çekilmiştir. Tarihi anıtların estetik değerinin arttırılması maddesi kapsamında "Yapılar yapılırken yerleşmelerin kişiliğine ve dış görüntülerine, özellikle çevreleri özel itina isteyen tarihi anıtların etrafına saygı gösterilmesi önerilir. Hatta bazı yapı kümeleri ve bazı özellikleri olan güzel görünüşlü manzaraların oluşumu korunmalıdır." denilmektedir. Buradaki kaygı daha çok önemli tarihi anıtlara fon oluşturan tarihi çevrelerin korunmasına ilişkindir ve tarihi yerleşmelerin kendi özellikleri dolayısıyla korunmaları düşüncesi henüz tam olarak gelişmemiştir [36].

3.2.2 Carta Del Restauro (Restorasyon Tüzüğü) (1932)

1932 senesinde ilk kez Carta Del Restauro Bildirgesiyle, tarihi doku ve mekânlara yapılacak ekler ile ilgili konular gündeme gelmiştir. Tarihi çevrede yeni yapıların ve eklerinin niteliği üzerinde durulmuştur. Tarihi yapılara yapılacak yeni eklerin üslubu ve tarihi yapıdan farklı dönemlerde yapıldığı hususunda ayırt edilebilir olması gerekliliğine değinilmiştir. Tarihi yapıların etrafında ve tarihi çevrelerde yapılacak olan müdahalelerde yeni yapının nitelik olarak tarihi yapıya saygılı olacak şekilde üretilmesi gerekliliğinden bahsedilmiştir [43].

3.2.3 Atina Antlaşması (CIAM) (1933)

1933 yılında Atina'da "Uluslararası Modern Mimarlık Kongresi" toplanarak Atina Antlaşması imzalanmıştır. Antlaşmanın 70. Maddesinde tarihi çevrede yeni yapı tasarımı uygulamalarından bahsedilmiştir. Madde 70: "Tarihi bölgelerde inşa edilen yeni yapılarda estetik bahane edilerek geçmiş dönem üsluplarının

kullanılması kötü sonuçlar vermektedir. Bu tür girişimleri desteklemek hiçbir şekilde hoş karşılanamaz.” [36].

Tarihsel süreçte geriye dönüş hiçbir zaman olmamıştır, insanlık tarihinde geriye gidiş söz konusu değildir. Geçmişten gelen tarihi eserler, her neslin dinamiklerini ortaya koymak üzere faydalandığı, dönemin teknolojik gelişmelerinden yola çıkan, kendine ait bir estetik anlayışı, bakış açısı ve düşünme biçimi olduğunu göstermektedir. Geçmişi yorumlamaksızın kopyalamak, içinde bulunulan zamanı bir yalan üzerine inşa etmek anlamına gelmektedir [35].

3.2.4 Venedik Tüzüğü, (1964)

1964 yılında Venedik’te eski yapıların korunması ve onarımına dair ilkeler üzerine karara varmak ve bunları uluslararası bir temele yerleştirmek amacıyla toplanan “II. Uluslararası Tarihi Anıtlar, Mimar ve Teknisyenler Konferansı”nın sonucunda Venedik Tüzüğü kabul edilmiştir. Venedik Tüzüğü ile birlikte, anıt kavramının çerçevesi genişletilerek tarihi anıtın tek başına değil çevresiyle birlikte ele alınması gerekliliği ortaya çıkmıştır. Bu yaklaşımın sonucu olarak, tüzüğün 1.maddesinde “Tarihi anıt kavramı sadece bir mimari eseri içine almaz. Bunun yanında belli bir uygarlığın, önemli bir gelişmenin, tarihi bir olayın tanıklığını yapan kentsel ya da kırsal bir yerleşmeyi de kapsar.” ve 7.maddesinde “Bir anıtın tanıklık ettiği tarihin ve içinde bulunduğu ortamın ayrılmaz bir parçasıdır.” denilmektedir [44].

Tüzüğün 6.maddesinde ise “Anıtların korunması, ölçeği dışına taşmamak koşuluyla çevresinin de bakımını içine almalıdır. Eğer geleneksel ortam varsa, olduğu gibi bırakılmalıdır. Kütle ve renk ilişkilerini değiştirecek hiçbir yeni eklentiye, yok etmeye veya değiştirmeye izin verilmemelidir.” denilerek diğer maddelerde tanımı yapılan tarihi anıt korunurken dikkat edilmesi gereken unsurlar ele alınmıştır [44].

Madde 14’te Tarihi Yerler başlığı altında “Anıtın bulundukları yerler, bütünlüğün korunması, sağlıklı kılınıp, yaşanır şekilde ortaya konması için özel bir dikkat gerektirir. Böyle yerlerde yapılacak koruma ve onarım çalışmalarında daha önceki maddelerde açıklanan ilkelerden esinlenilmelidir.” denilmektedir. Tarihi

çevrelerde koruma kavramının çok sınırlı da olsa ilk kez zikredilmiş olması açısından önemlidir.

3.2.5 Avrupa Konseyi Anıtların ve Sitlerin Korunması ve Rehabilitasyonundan Sorumlu Bakanlar Konferansı, (1969)

1969 yılında Brüksel'de yapılan toplantıda özellikle Avrupa ülkelerinin koruma politikalarına yönelik yaklaşımları görüşülmüştür. 1960'lı yıllarda beş ayrı sempozyum düzenlenmiş ve farklı ülkelerden uzmanları ve deneyimleri dinlenerek Brüksel'de yapılan toplantının amacı Avrupa mirasının sosyal değerinin karşı karşıya olduğu tehlikelere vurgu yaparak bu mirasın sosyal değerinin fark edilmesini ve korunmasını sağlamaktır. Avrupa mirasının korunmasını ve insanın yaşam alanı ile etkin bir şekilde bütünleştirilmesini gerektiren yeni bir anlayış getirilmesi gerekliliği vurgulanmıştır [45].

Bu toplantıda koruma kavramı "Mimari Miras" tanımıyla çevresi ile uyumlu ve bölgesel planlama politikalarıyla bütünleşmiş bir kavram olarak kabul edilmiştir. Savaş sonrası imar faaliyetleri ile yaşam standardının düştüğü yerleşimler meydana geldiği, eski yerleşim merkezlerinin nüfus kaybı yaşadığı ve buna paralel olarak bu alanlarda iş merkezlerinin veya düşük gelir grubundan insanların kullanımı sebebiyle yok olduğu ifade edilmiştir. Bu duruma engel olmak için "Bütünleşik Koruma" kavramının oluşmasına zemin hazırlamıştır. Bu kavram tarihi dokunun çevresiyle birlikte güncelliğini koruyarak korunmasını kapsamaktadır. Bu kavramdan yola çıkılarak bir prestij önceliği aranmayarak tarihi kültür ögelerini barındıran ve yansıtan her türlü doku örneği mimari miras olarak değerlendirilmiştir.

3.2.6 Amsterdam Kongresi ve Tüzüğü, 1975

1975 yılı Mimari Miras yılı olarak belirlenmiş ve Amsterdam'da Avrupa Mimari Miras kongresi toplanmıştır. Kongrenin temel hedefi; "koruma ilkelerinin bölgesel planlama politikalarına katılması, bu ilkelerin sosyal ve ekonomik yaşamla bütünleşerek uygulamaya konması, büyük halk kitlelerini Avrupa mimari

mirasının değerleriyle ilgilendirerek halkı basın yayın kanalıyla bu problemlerden haberdar etmek" olarak belirlenmiştir [36].

Tarihi çevrelerde yeni yapı tasarımı hususunda temel olarak vurgulanan düşünce f maddesinde; "Eski alanların sağlıklılaştırılması olanak ölçüsünde, bölge sakinlerinin toplumsal kompozisyonunda köklü bir değişiklik gerektirmeyecek şekilde tasarlanmalı ve uygulanmalıdır." belirtilmiştir. Bunun yanında başka bir maddesinde, "Bütünleşik korumanın ekonomik sorunlarını çözebilmek için şu etken önemlidir: yeni yapıların çevreleriyle uyum içinde olmalarını sağlayacak bazı hacimsel ve boyutsal (yükseklik, arazi kullanım katsayısı vb.) kısıtlamalar getirecek bir yasa hazırlamak." olarak belirtilerek kaçınılmaz bir gerçek olan tarihi çevrede yeni yapı tasarımında yasal birtakım kısıtlamalar gerekliliği gündeme getirilmiştir. Madde 11'de ise yeni yapı tasarımıyla ilgili, "Bugünün yeni yapıları yarının mirası olacağından, çağdaş mimarlığa yüksek kaliteli olması için her türlü çaba gösterilmelidir." denilmektedir [46].

Savaşların ardından oluşan büyük imar hareketlerinin sosyal ve ekonomik ihtiyaçlara hızlıca cevap vermesi gerektiğinden çoğunlukla plansız yerleşim bölgelerinin oluştuğu tespit edilmiştir. Tarihi merkezlerin bu gelişmelerle birlikte nüfus kaybederek işyerlerine veya düşük gelir seviyesinden grupların kullanımına bırakılarak yok oluşlarına tanık olunduğu ifade edilmiştir. Bu yok oluş "bütünleşik koruma kavramı"nı ortaya çıkarmıştır. "Bütünleşik koruma kavramı" tarihi dokunun çevresiyle birlikte ele alınarak güncel duruma ayak uydurularak korunmasına destek olunması gerektiğini ortaya koymaktadır [46].

3.2.7 Tarihi Alanların Korunması ve Çağdaş Rolü Konusunda Tavsiyeler (Nairobi, 1976)

Nairobi kararları büyük oranda, 1960'lar ekonomik gelişimiyle birlikte kentleşmenin ve otoyollara dayalı kamu yatırımlarının artması sonucu kent merkezinde trafik ve yapılaşmanın artması, yoğunluk baskısı, sanayileşme tehdidi; 1970'lerde yaşanan petrol krizi, ekonomik durgunluk, kent merkezlerinin çöküntü bölgesi haline gelmesi, tarihi merkezlerde hijyen, altyapı, trafik, kirlilik

sorunlarıyla birlikte artan koruma kaygılarını arttırmıştır. Avrupa'da o dönemde yaygınlık kazanan koruma projelerinin bazı sosyal sorunlara sebep olduğunun farkedilmesi sonucu şekillenmiştir.

1970'li yılların sonlarında endüstrileşmeyle birlikte modern kentleşme artmaya başlamış ve bununla birlikte yeni yapılaşmaların tarihi çevrelere komşu boş alanlarda yapılmasının koruma anlayışı yönünden yetersiz kalacağı düşünülmektedir.

1976 yılında düzenlenen toplantıda, tüm dünyada modernleşme düşüncesiyle neyin tahrip edildiği bilinmeden tarihi çevrede yıkımların yapılması ve mevcut dokuyla uyumsuz yenileme ve yapılaşma çalışmalarının tarihi miras için ciddi zarar meydana getirdiği gündeme getirilmiştir [35].

Madde 24'te, "Koruma planları olan yerlerde, mimari ve tarihi değer taşımayan veya harap yapıların yıkımını, eklerin veya değersiz ek katların ve hatta alanın bütünlüğünü bozan yeni yapıların kaldırılmasını içeren yeni gelişme veya yeniden imar programlarına ancak plana uygun ise izin verilebilir." denilmektedir. Madde 28'te tarihi çevrede yeni yapı tasarımıyla ilgili olarak, "Yeni yapıların mimarisinin, tarihi yapı gruplarının mekânsal organizasyonu ve yerleşim biçimleriyle uyumlu olması için, yeni yapılarla ilgili kurallar ve denetim sistemine özen gösterilmelidir. Bu amaçla herhangi bir inşaata girişmeden önce, tarihi yerleşmenin genel karakterini; yüksekliklerin armonisini, kullanılan renk, malzeme ve biçimleri, cephe ve çatı tiplerini, bina kütlelerinin oranlarını, parsel içindeki konumlarını, çevre ile ilişkilerini tanımlayıcı bir kentsel çevre analizi yapılmalıdır. Parsel büyüklüklerine özellikle dikkat edilmelidir, çünkü herhangi bir yeni parsel düzenlenmesi, bütünün uyumunu tehlikeye düşürecek kütle değişikliklerine yol açabilir." İfade edilmektedir [35].

Sözü geçen maddelerde yenilemenin yapılacağı tarihi çevrelere uyumdan, tarihi çevrenin kimliğine zarar vermeyerek saygı gösterecek yaklaşımlara dikkat çekilmektedir. Bildirgenin sonuçları arasında, tarihi çevrelerin duyarsız

yaklaşımlar ile yıpratılmasının önüne geçmek için dikkat edilmesi gereken hususlar yer almaktadır.

3.2.8 Tarihi Kentlerin ve Kentsel Alanların Korunması Tüzüğü, Icomos Washington Tüzüğü, 1987

1987 senesinde, tarihi kentler ve kentsel mekânlar ile ilgili ilke kararların alındığı Washington Tüzüğü olarak bilinen Tarihi Kentlerin ve Kentsel Alanların Korunması Tüzüğü kabul edilmiştir. Bu tüzükte temel olarak, tarihi çevrelerin yasal olarak da koruma altına alınmalarının desteklenmesi, bakımlarının ve restorasyonlarının titizlikle yapılması ve güncel yaşama eklenmeleri için gerekli uygulamaların yapılması üzerinde durulmuştur. Tarihi çevrede yeni yapılaşma hususunda, "Yöntem ve Araçlar" başlığı altında Madde 10'da "Yeni binalar yapılması gerektiğinde veya eskileri uyarlanırken, mevcut mekânsal oluşum saygı görmeli, özellikle ölçek ve parsel boyutuna dikkat edilmelidir. Çevreye uyumlu çağdaş ögeler yöreyi zenginleştirebileceğinden, yeni tasarımlar engellenmemelidir." denilmektedir.

Bu tüzükle birlikte tarihi kentlerin ve bölgelerin korunmasıyla ilgili hedefler, yöntemler ve ilkeler detaylı olarak tanımlanmaktır. Tüzük, tarihi kent dokusunda yeni yapılaşma hususlarında ilkeleri ifade etmesi açısından önem arz etmektedir. Tarihi kentlerdeki ve alanlardaki özel ve kamusal yaşam alanlarındaki uyumun sağlanarak kent belleğini meydana getiren kültürel değerlerin çevresiyle birlikte ve halk katılımı ile gerçekleşebileceği görüşüne vurgu yapılmıştır.

3.2.9 Icomos Geleneksel Mimari Miras Tüzüğü, 1999

1999 yılında kabul edilen ICOMOS Geleneksel Mimari Miras Tüzüğü'nde tarihi çevrede yeni yapılaşma hususlarında, "Geleneksel yapılara, yapı guruplarına ve yerleşmelere yapılacak çağdaş müdahaleler onların kültürel değerlerine ve geleneksel karakterlerine saygı göstermelidir.", "Geleneksel yapılara müdahale edilirken, bu yapıların konumuna, fiziksel ve kültürel çevreyle ilişkilerine ve birbirlerine göre düzenlerine saygı gösteren, onları koruyan bir yaklaşım benimsenmelidir.", "çağdaş kullanım isteklerinin zorladığı ve kabul edilebilir

değişimler bütünün genel ifadesine uyumlu, görünüş, doku ve biçim yönünden aykırı olmayan malzemelerle yapılmalı; yapı malzemelerin birbiriyle uyumuna özen gösterilmelidir." maddeleri dikkat çekmektedir [48].

Bu tüzükle geleneksel yapılara uygulanacak çağdaş müdahalelerde tarihi çevrelerin kültürel birikimine ve geleneksel karakterine özen gösterilmesi gerekliliği ortaya konarak yapıların tarihi çevrelerle olan ilişkisinin de her açıdan göz önünde bulundurulması gerekliliğinin önemine değinilmektedir.

3.2.10 Avrupa Tarihi Kentler Birliği, Goteborg Bildirgesi, 2005

Avrupa Tarihi Kentler ve Bölgeler Birliği'nin kültürel miras alanlarına yatırım yapmayı teşvik edici potansiyellerini ön plana çıkararak canlandırma politikası izleyerek bir sempozyum gerçekleştirmiştir. Bu kapsamda iyi bulunan uygulama örnekleri seçilerek bir uygulamanın sürecine dair kılavuz hazırlanması istenmiştir. Tarihi yapılar ve yeni yapılaşma arasındaki ilişkinin önemine, kültürel mirasın yerel kimliğin öneminin hem tekil yapılar özelinde hem de kentsel mekânlar özelinde anlaşılması gerekliliği vurgulanmıştır. Eskinin korunması ve yeninin eklenmesiyle birlikte doğan tüm ihtiyaç ve sorunları doğru bir şekilde ifade eden incelikli tasarımların desteklenmesinin önemine vurgu yapılmıştır [35].

3.2.11 Tarihi Kentlerin ve Kentsel Alanların Korunması ve Yöntemiyle İlgili Valetta İlkeleri, 2011

2011 yılında Paris'te 17. ICOMOS Genel Kurulu'nda kabul edilen Valetta İlkeleri'nde, tarihi kentler ve kentsel alanların korunmasıyla ilgili tanım ve yöntemlerdeki belirgin dönüşüm dikkate alınarak, amaçları, eğilimleri ve gerekli araçlarının yeniden tanımlanmıştır. Tarihi çevrede yeni yapı tasarımı hususunda; "Yeni mimari, tarihi alanın mekânsal düzeni ile uyumlu ve geleneksel biçimlenmesine saygılı, günün ve yerin mimari eğilimlerinin gerçek bir ifadesi olmalıdır. Ne tür üslup ve anlatım aracıyla olursa olsun, yeni tasarımlarda çarpıcı veya aşırı tezatların olumsuz etkilerinden, kentsel dokunun ve mekânın parçalanması ve kesintiye uğratılmasından kaçınılmalıdır." ve "Yeni binalar yapmak veya eskilerini uyarlamak gerektiğinde, çağdaş mimari kentsel çevrenin

tümüyle ve tarihi kentin mevcut mekânsal oluşumu ile ahenk içinde olmalıdır. Çağdaş mimarlık alanın ölçeğine saygı göstermeli; mevcut mimari ve çevredeki gelişme eğilimleriyle net bir ilişki kurmalıdır.” maddeleri yer almaktadır [49].

Koruma bilincinin gelişimi değerlendirildiğinde, sanat değeri taşıyan anıtsal yapıların korunmasından kentlerin korunması düşüncesine geçiş, yerleşim dokusunu meydana getiren unsurların biçimsel ve tarihi değerlerinin anlaşılmasıyla oluşmuştur [41]. Geçmişte onarımın amacı yapıyı ayakta tutmak, yıkılan bölümlerini yeniden yaparak biçimsel bütünlüğü korumak, değişen taleplere göre yeni eklerle işlevini sürdürmesini sağlamakken, günümüzde anıtlar ve tarihi çevre belli bir döneme ait kentsel ve mimari düzeni, yapım tekniklerini, sosyal yaşantısını açıklayan bir belge olarak tanımlanmaktadır. Tarihi anıt ve çevrelerin yaşaması rastlantısal olmamakta, ulusal ve evrensel kültürün bir bileşeni ve uygarlık belgesi olarak korunmaları hedeflenmektedir [36].

Günümüzde geçerliliğini sürdüren çağdaş restorasyon kuramının dönüşümü, konuyla ilgili olumsuz deneyimler ve gerçek sorunlar ışığında analiz eden düşünürlerin katkılarıyla tamamlanabilmiştir [36].

Bu bölümde, tarihi çevrelerin korunması anlayışı konusunda tarihsel süreçte sözleşme ve antlaşmalardaki yeni yapı tasarımı ile ilgili maddelere değinilmiştir. Bunun yanında, tarihi bir çevrede yeni yapı tasarımı sürecinde dikkat edilmesi gereken tasarım kriterleri ve yöntemleri açıklanarak bu hususta ki çeşitli söylemlerden bahsedilmiştir.

3.3. Tarihi Çevrede Tartışmalı Bir Koruma Yaklaşımı Olarak Rekonstrüksiyon

Farklı sebeplerle ortadan kalkan veya strüktürel sorunları gerekçe olarak gösterilip yıkılan tarihi yapıların yeniden inşası ile ilgili tartışmalar, mimari koruma ölçütleri arasında önemli bir kavram olan özgünlük tartışmasını da gündeme getirmektedir. Hem ülkemizde hem de dünyada sık uygulanmaya başlamasıyla mimari rekonstrüksiyon koruma kuramının önemli tartışma konuları arasına girmiştir.

Mimari rekonstrüksiyon II. Dünya Savaşı öncesinde koruma alanında çok gündeme gelmemiştir. 1931 yılında Atina'da gerçekleşen I. Uluslararası Koruma ve Mimar Teknisyenleri Kongresi'nin Atina Kartası olarak adlandırılan sonuç bildirgesi rekonstrüksiyon kavramını içermemekte olup, "in toto" olarak belirtilen toptancı restorasyonlardan kaçınılmasını tavsiye etmektedir [42].

II. Dünya Savaşı esnasında büyük ölçekli yıkımların gerçekleşmesi ve on binlerce tarihi yapının hasar görmesi nedeniyle mimari restorasyon ilkeleri yoğun olarak tartışılmaya başlanmıştır. Bu koşullar altında restorasyonun yalnızca belgesel veya tarihi anlam üzerinde durmanın yetersiz kalacağı, yaratıcı, estetik ve soyut değerlerin de hesaba katılması gerekliliği dile getirilmiştir. Yerleşik koruma ilkelerinin tartışma konusu haline gelmeye başladığı bu dönemde 1944 yılı aralık ayında Varşova'nın yerle bir olmuş olan tarihi kent merkezinin, rölöve, resim ve çeşitli belgelere dayandırılarak rekonstrüksiyonuna başlanarak Varşova yeniden başkent olarak ilan edilmiştir. Polonya'nın tarihi ve ulusal kimliğini yeniden kazandırma amacı olan bu çaba aynı zamanda korkunç bir savaş karşısında gösterilen bir tavır ve meydana okumadır.

Bu yaklaşıma kent ölçeğinde Varşova şehri bir örnek olarak gösterilebilir. Savaşın ardından yıkılan yapılar nedeniyle tamamen yerle bir olan kentte tarihi yapılar aynı şekilde yeniden inşa edilmiştir. Varşova kenti tarihi merkezinin yeniden aynı şekilde inşa edilmesindeki maksat, tarihi sürecin sürekliliğini bozmamak ve tarihi çevreleri de modern şehrin süreçlerine, dokusuna ve bütünlüğüne dahil ederek eski ve yeni birlikteliğini doğal şekillerde sentezlemektir (Şekil 3.1).

Şekil 3.1 Varşova Eski Kenti

Tarihi çevrelerde tasarlanan yeni yapıların tarihi üslup ve biçimleri kopyalayarak aynı şekilde üretilmesi çoğunlukla olumsuz yorumlanırken, Varşova özelinde amacı değerlendirildiğinde kendi içinde haklı kültürel sürdürülebilirlik hedefi içerdiğinden bu taklit uygulaması daha az eleştirel yorumlar almaktadır. Nitelik yönünden aynı olan yapı gruplarının uyumlu çalıştığı bir tarihi çevrede, en uygun görülen çözüm çoğunlukla yeni uygulamaların bu alana girmeyerek tümünün tekrar inşası olarak görülmektedir [42] (Şekil 3.2).

Şekil 3.2 Rekonstrüksiyon sonrası Varşova kenti

Polonya'nın Varşova tarihi merkezini 1978 yılında Dünya Miras Adayı olarak önermesiyle birlikte özgünlük kavramı tartışmalarını yeniden gündeme getirerek %85'i yeniden inşa edilmiş Varşova tarihi kent merkezinin bu kriteri karşılayıp karşılamadığı konusu irdelenir. ICOMOS 1979 yılı açıklamasına göre "Belgeleme mükemmeldir ve Varşova'nın merkezi sıradışı bir rekonstrüksiyon örneği olarak Polonya halkının yurtseverlik duygularıyla bir simge haline gelmiştir". 1980 yılında "büyük tarihi anlamı olan olaylarla bağlantılı bir kültür varlığının, son derece başarılı ve aslına sadık rekonstrüksiyonun bir simgesi olarak" Dünya Mirası statüsü verilir [43].

Tamamen yeniden yapma konusuna odaklanmış olan ilk deklarasyon, 1982 yılında Savaşın Harap Ettiği Anıtların Rekonstrüksiyonu Hakkında Dresden Deklarasyonu başlığı ile, savaşın ardından anıt ve yerleşmeler üzerinde rekonstrüksiyon müdahalelerine başlamanın, kültürel ve siyasi olarak soyut

değerlerin de aktarılması istendiğinden hareketle bir anıtı veya kenti etkisi ve anlamı sebebiyle geri kazanmanın kabul edilebilirliği tartışılmaktadır [17].

ICOMOS Avustralya Milli Komitesi tarafından 1979 yılında hazırlanan Burra Tüzüğü 20. Maddesin olan 'Rekonstrüksiyon' başlığında "bir yer ancak bozulma veya değişim nedeniyle bütünlüğünü kaybetmişse ve dokunun eski durumunu yeniden üretmek için yeterli veri varsa rekonstrüksiyon uygun olur." denilmektedir. Bu müdahale biçiminin bir alanın kültürel sürekliliğini ve değerini kaybetmemesi için "ender olarak" kabul edilebileceği, fakat her zaman, yakından incelendiğinde yapının özgün olmadığının, yeniden yapılmış olduğunun ayırt edilebilir olması gerekliliğinden bahsetmektedir [43].

2000 yılında Kültür Mirasının Özgünlüğü ve Tarihi Rekonstrüksyionu Hakkında Riga Tüzüğü'nde sıradışı koşullar dışında bulunan mimari mirasın rekonstrüksiyonun karşısında durulduğu, ancak bir felaket sonucunda kaybolmuş bir bölgenin tarihi, anıtı ve kültürel değerleri için üstün evrensel değer taşıyorsa ve eksiksiz rölöveleri ve tarihi belgeleri bulunuyorsa rekonstrüksiyonun müdahale biçimi olarak kabul edilebileceği savunulmaktadır [17].

Türkçede rekonstrüksiyon kelime anlamı olarak canlandırma anlamında olan ihya kelimesi ile karşılanmaktadır. 5 Kasım 1999 yılında Kültür Bakanlığı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu'nca kabul edilmiş olan 660 sayılı ilke kararında Müdahale Biçimleri başlığında tanımlanmış olan "kültür varlığı niteliğine sahip veya kültürel çevreye tarihi katkısı olan bir yapının herhangi bir sebeple yitirilmesi durumunda mevcut belgelerden faydalanılarak daha önce bulunduğu yapı oturum alanında, eski cephe özelliğinde, aynı kitle ve gabaride, özgün plan şeması, malzeme ve yapım tekniği kullanılarak, kapsamlı restitüsyon etüdüne dayalı rekonstrüksiyon" uygulaması yapılabileceği bildirilmiştir [42].

İhya kavramı Osmanlı vakıflarında yıkılmış eski yapıların bulunduğu alanları yeniden kullanılır hale getirmek, boş kalmasının önüne geçmek, yıpranan alanları ve yapıları onarmak olarak kullanılmıştır. Fakat ihya kavramı geleneksel yapım tekniklerinin devam ettiği bir döneme ait olan ve günümüz koruma anlayışının

bulunmadığı zamanlara ait olduğu gözden kaçırılmamalıdır. Bu anlayışla yola çıkılarak 660 sayılı ilke kararına şeklen uyan fakat meydana getirdiği sonuç açısından sahte bir tarihi kimliğe sahip örneklerden öteye gidemeyen yapılar ortaya konmasına da sebebiyet vermektedir. Eskinin ihyası hedeflenirken yetersiz belge, net olarak tespit edilemeyen detaylarla yeniden üretilmeye çalışılan yapılar sahte bir taklide varan tarih bileşeninden yoksun bir "dekor" olmaktan öteye gidemeyen rekonstrüksiyon uygulamalarına sebep olmaktadır. Günümüzün "ihya" kavramı anlayışıyla uygulanan projelerin "soylulaştırma" eğilimi büyük oranda kentsel doku, mevcut yapılar ve alanın sosyal ve kültürel özelliklerini reddetme özelliği taşımaktadır. Köhne, harap gibi tanımlanan alanlar bu niyetle ortadan kaldırılmaya çalışıldığında geleneksel ihya kavramının amacı olan mevcut sosyal yapıya hizmet etme ve koruma hedefine ters düşmektedir [42].

Bir anıtın kopyasını inşa etme uygulamaları tarihi yönden bir anlam taşımasa da bir geleneği yaşatma, yapım tekniğini sürdürme, eğitici değer, tarihi bilince, kentsel geçmişe özlem, milli değerler bakımından korumaya yönelik olabilmektedir. Bu tür uygulamalarda kaybolmaya yüz tutmuş bir teknolojinin hatırlanarak gelecek nesillere aktarılmasına, sınırların dışında kalmış bir ulus değerin hatırlanarak onu ulaşılır kılmaya yardımcı bir yöntem olarak kullanılmaktadır [23].

Savaş veya doğal afet gibi bir felaketin ardından yokolmuş yapıların yeniden inşasının ruhu olmayan bir yeniden diriltme uygulaması sayılabileceği, fakat mevcut bir yapının rekonstrüksiyonun yapılması amacıyla yıkmak veya daha kârlı, konforlu veya daha iyisini yapma sebebiyle tescilli bir yapıyı yok etmek kuramsal tartışmalar içerisinde kabul gören bir uygulama olmadığı görülmektedir. Çağdaş uygulamalar ile birlikte ilk haline "çok benzeyen" uygulamalar elde edilebileceği düşünülse de aslında John Ruskin'in 1880 yılında söylemiş olduğu "bir taklit aslına benzemede ne kadar başarılıysa o kadar kötü sayılmalıdır" sözü hâlâ geçerliliğini korumaktadır. Rekonstrüksiyon anlayışı sürdürülebilir olmanın aksine soylulaştırma hedefiyle hareket edildiğinde gelecek nesillere, tarihte hiç yer

almamış, tarihi belge değeri bulunmayan, özgün olmayan yapılar bulunan bir çevre bırakılacaktır [44].

3.4. Tarihi Çevrede Yeni Yapı Tasarımında Tarihi Süreklilik ve Geçmişten Yararlanma

Kuban'a göre; geçmişi günümüzde yaşatmaya devam eden, toplum kültüründe yer alan tarih bilincidir. Bu bilinç düşünülenin aksine sanayileşmiş toplumlarda az gelişmiş geleneksel toplumlara göre daha fazladır. Tarih bilinciyse, geçmişte yaşamak değil, sahip olduğun kimlikten haberdar olmak, bu kimliği meydana getiren unsurları tanımak, bugünü o unsurların ışığıyla yorumlamaktır. Aynı zamanda tarih bilinci, bugünü herhangi bir yerden derleyerek değil, kendimizi tanımladığımız kimliğimiz içerisinde yorumlamak, kendi özümüzden ortaya çıkan senteze ulaşmak anlamına gelmektedir [50].

Günümüzde, modern kentin inşası aşamalarında geçmişin etkisinin ortaya çıktığı yollar; vazgeçilmez simgesel biçimler, eskinin korunması, eskinin yeni amaçlarla kullanılmak üzere kısmen korunması/yenilenmesi, yeni yapılarda eski biçimlerden etkilenme, eski ve yeninin aynı biçim dünyasından esinlenilen araştırmalar ve eski biçim algısını unutarak çevreye boyut, doku ve renk açısından saygılı olacak şekilde uyum sağlamak olarak sınıflandırılmıştır [51].

Koruma ile ilgili yapılmış olan sözleşme ve antlaşmalarda tüm yapıların döneminin mimari ve kültürel değerlerini yansıtması gerekli görülmüştür; fakat geçmişin sürekliliği ve yorumlanması ile ilgili yaklaşımlara yer verilmemiştir. Modern koruma anlayışında yeni yapı tasarımları geçmişi ile birlikte ele alınması gerekir. Geçmişin günümüz mimarisine katkıda bulunması, geçmişi hiçbir araştırma ve yorum olmaksızın tasarıma "eklemek" demek değildir. Bu konuyu Bektaş, "Geçmişin herhangi bir yerindeki, bugün artık var olmayan, günün koşullarının biçimini seçip almak, bugün gerçekleştirilen bir yapıda kullanmak, gelenekselden yararlanmak değildir" sözleri ile eleştirerek bu anlayışın yaratıcılıkla ilgisi olmayan bir kopyacılık, bir seçme, aktarma ve günümüzü kavrayamama olarak tanımlamaktadır. Çağdaş tasarımda gelenekten

faydalanmak, kültürel sürekliliğin bir parçası olarak günümüz ve gelecek için yol gösterici olduğu sürece değer kazanmaktadır [52].

Tarihi çevrede yeni yapı tasarımının geçmişle olan ilişkisi, bilinç ve bilinçaltı katmanlarıyla buluşması sonucu ortaya çıkar. Bu noktada mimarın tarihi süreklilik bilincine sahip olması ve kentin tarihinin bilinç ve bilinçaltı ile doğru ilişkiler kurabilmesi gerekmektedir. "Kültürel süreklilik bilinci", kendi tarihi kimliğinden haberdar olmak, bu kimliği oluşturan ögeleri tanımak, günümüzü kendi tanımladığımız kimliğimizin ışığında yorumlayarak kendinden oluşan bir teze ulaşmak demektir [52].

3.5. Tarihi Çevrede Infill Kavramı

Infill kelime anlamı olarak, mevcut çevrelerdeki boşluğun doldurulmasını ifade etmektedir. "Infill yapı" ifadesi de tarihi bir çevrede yeni yapı olarak tanımlanmaktadır. Infill yapılar bulundukları çevre ile uyum içerisinde olma gerekliliğine sahiptir. Tarihi çevrede yeni yapı tasarımlarında uyulması gereken birtakım kurallar infill yapıların çevreyle uyumu açısından çok önemlidir. Tarihi çevre ve yeni yapı ilişkisinin sağlıklı kurulabilmesi için infill yapıların bu kurallara ne kadar uygun tasarlandığı önem arz etmektedir [51].

Mevcut çevreye ek yapma problemi, geçmiş ve günümüz, geleneksel olan ile modern olan arasındaki uyumu ve bütünlüğü sağlayabilmek anlamına gelmektedir. Mevcut çevrede ara parsel içinde yapılacak infill tasarımın, tarihi çevre ile uyumlu hale gelebilmesi için, tarihi çevrenin mekânsal dokusunun, güncel teknolojik olanaklarıyla birleştirilerek, eskinin kendiliğinden oluşan niteliklerinin yeni mekânsal tasarımlara yansıması gerekmektedir. Bu durum uygulamaya geçirildiği taktirde en önemli sorun çözülmüş olur [54].

Eski ve yeni yapı arasına, birleştirici bir bağlantı bölümü koymak bu uyum sorununa çözüm yöntemlerden biri olarak değerlendirilir. Bu bağlayıcı kısım, mevcut tarihi cepheden geri çekilerek yapılabilirken sembolik anlamda da geçmişin yanında yeni yapıyı soyutlama anlamına da gelir. Bu şekilde iki yapı

arasına tarafsız bir alan konarak iki yapı hiç birleşmemiş algısı oluşturulur. Bu uygulamanın amacı iki binayı tamamen birbirinden ayırma çabasıdır [36].

Fiziksel çevrelerde tarihi ve kültürel devamlılığın oraya konabilmesi için tarihi çevrelerde yeni yapı tasarımı hususu üzerinde önemle durulması gereken bir konudur. Bugün, tarihi çevrede yeni yapı tasarımı modern koruma algısının bir yansıması olarak görülmektedir. Hem şehrin bütününde hem de tarihi çevre ölçeğinde kültürel ve tarihi bir sürdürülebilirlikten bahsedebilmek için güncel teknolojik imkânları ve kültürü gösteren, bulunduğu tarihi çevreye ve geçmişe saygılı tasarımlara ihtiyaç vardır [36].

Koruma anlayışına göre, tarihi çevredeki yeni yapılar mevcut dokuya uyumlu şekilde tasarlanmadığı taktirde tarihi yapılara büyük zarar vermektedirler. Biddle, "Mimari miras kavramının, fiziksel çevremizin tasarımlarında dinamik ve itici bir güç olarak düşünülmesi gerektiğini ümit ediyoruz." demektedir. Aynı zamanda tarihi çevrede meydana gelen yeni yapılaşmayla birlikte üretilen nitelikli yapılar da aynı zamanda gelecek kuşakların koruması gereken sembol yapılardan olabileceğini ifade etmektedir [55].

Akın (1992), yoğun bir tarihi doku içerisine yeni yapı tasarlamanın farklı sebeplerden ortaya çıkabildiğini ifade etmektedir. Bu biçimleri, eski yapıya yeni bir ek yapmak, değişmiş veya bozulmuş tarihi yapıların veya niteliksiz yeni yapıların yerine konacak yeni yapılar, mevut doku içerisindeki boş parseller için tasarlananlar olarak ifade etmektedir [54].

Tarihi çevrede yeni yapı konusu, tartışıldığı dokunun yoğunluğu göz önünde bulundurularak farklı yaklaşımlarla ele alınabilir. Tarihi dokusu bozulmamış kentlerde tarihsel özellikleri günümüze kadar ulaşmış uygulamaları gözlemleyebilmekteyiz. Belirli bir yapı stokuna sahip olan ülkemizde, tarihi çevrede yeni yapı konusunu tartışırken aynı zamanda tarihi çevre bütünlüğünün korunması ve bu bütünlüğe katkı sağlayacak infill tasarımların yapılması hususu da göz önünde bulundurulmalıdır [40].

3.5.1. Infill Yapıların Tasarım Yöntemleri Açısından İncelenmesi

Tarihi çevrede uygulanacak olan yeni yapının ortaya çıkardığı sorunlar herhangi bir çevredekinden daha fazladır. Bu sorunlardan en önemlisi tarihi çevre ile yeni yapı arasındaki uyum ve bütünleşmedir. Bu uyumu sağlamak için günümüz ihtiyaçlarını belirleyerek teknolojisini kullanmak ve çağın üslubunu yansıtarak geçmiş mirasa saygı göstermek önem arz etmektedir. Eski ve yeni birlikteliğine yaklaşımda tasarım ölçütleri dört kategoride değerlendirilmektedir. Bunlar; aynısını yapma (taklit/replika), yorumlama, etkisizleştirme-yansızlaştırma (nötrleştirme), zıttını yapma (kontrast) olarak sınıflandırılır [36].

Aynısını yapma

20. yüzyılda tarihi yapıları aynı şekilde taklit ederek yararlanmayı kabul eden görüşler ortaya çıkmıştır. Bu bakış açısına göre, tarihi çevrelerdeki rehabilitasyon çalışmalarında geleneksel fonksiyonların, kullanımların, formların ve unsurların değiştirilmemesi gerekmektedir [59]. Bu görüşe göre, tarihi çevrenin taklidinin üretilmesi gerekmektedir; fakat bu anlayış, geçmişi doğru şekilde anlayarak saygılı bir şekilde korumaktan çok bulunduğu tarihi çevreye zarar vermektedir.

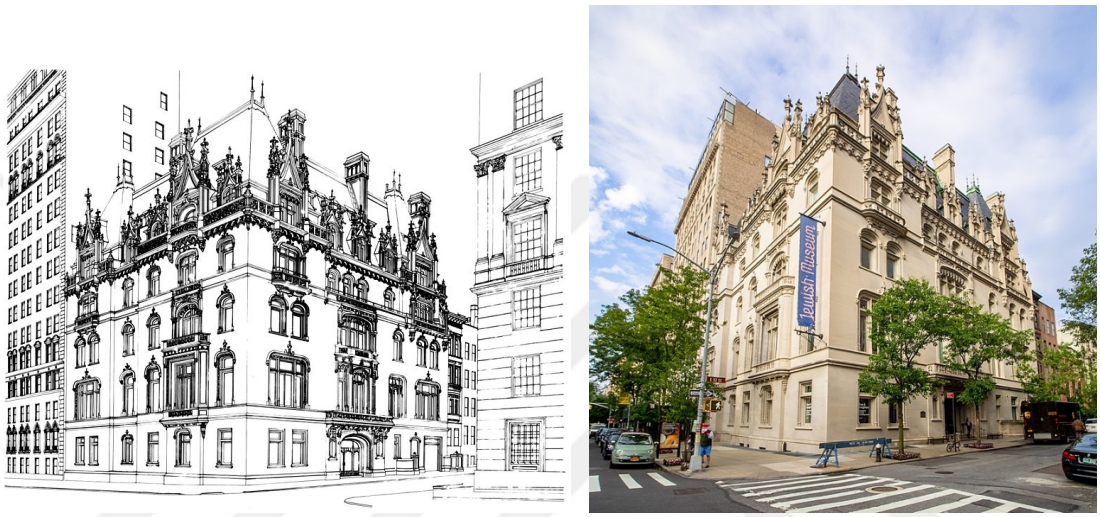
Bu konuyu Bektaş, "Gerçek sanatın en önemli özelliği, gelenekle çatışarak gelecek için yeni yollar bulmaktır. Bugün artık var olmayan o günün koşullarının biçimini seçip almak, bugün gerçekleştirilen bir yapıda kullanmak gelenekselden yararlanmak demek değildir. Öz, asıl olana saygı, ancak kendinde öz, asıl olmayı bilerek gerçeklik bulur. Çağının gerçek ürünü olan bir yapının yanına, ancak gerçekten çağdaş bir yeni yaratı yakışabilir." şeklinde değerlendirmektedir [60].

Tarihi çevrelerdeki yeni yapılar ile tarihi yapıların üslup ve biçimlerini taklit yoluyla bir uyum yakalanmaya çalışılması farklı şekillerde gerçekleşmektedir. Bu uygulamalar, bazı durumların gerektirdiği haklı gerekçeler sebebiyle olumlu da yorumlanabilmektedir.

Günümüz mimarlığında historisizm olarak adlandırılan, 19. yüzyıldaki, geçmişi aynen kopyalama tutumu, tarihi çevrede yeni bir bina tasarlanırken yapılar arasındaki doku uygunluğunu sağlamak amacıyla tercih edilmiştir. Aynı şekilde bu tutumda korumaya bakış açısı, ulusal kimlik oluşturma aracı olarak da

kullanıldığından, geleneksel olanın değiştirilmeden kullanılmasından yanadır (Şekil 3.3).

Klassis Resort Hoteli örneği ve benzeri örneklerde tarihi bir çevrede yeni tasarlanan yapılarda eski ve geleneksel üslupları taklit etmek ve güncel olanı kullanmayarak reddetmeye yönelik görülerek olumsuz eleştiriler almaktadır. Tarihi bir dokuda tarihi değere sahip olan yapının taklidi, özel durumlar haricinde tarihsel olanın değerini azaltmaktadır.

Şekil 3.3 New York City Jewish Museum Extension (Felix M. Warburg House) [62].

Yorumlama

Günümüz mimarlığında tarihi çevrelerde bulunan yeni yapılarda tarihi yorumlama anlayışıyla yapılan çok sayıda çağdaş uygulama bulunmaktadır. Bu uygulamalar, eski ve yeni arasındaki doku uyumu, kent ölçeği ve nitelik özelliklerinin yorumlama denemesi üzerinden tasarlanmaktadır.

Yorumlama yöntemi birçok farklı yoldan yapılabilir. Her tasarımın kendine özgü sahip olduğu koşullar vardır ve tasarımlar bu koşullar özelinde değerlendirilmesi gerekir [62]. Fakat bu yöntemlerin ortak noktalarını da görmemiz mümkündür. Bu ortak noktaları tespit etmek için yorumlama yöntemine altlık oluşturulabilecek ölçütler belirlenmiştir. Bu ölçütler; kütle ilişkileri, üslup, yapım teknolojisi, mekân entegrasyonu ve fonksiyon olarak sıralanır.

Eski yapı ve infill tasarım kütle ilişkileri arasındaki uyum, iki yapının oranı ve ölçeği ile sağlanır. İki yapı arasında ölçek benzerliği veya farkı olabileceği gibi bu durumda mühim olan oran ve boyut anlamında uyumlu bir bağ kurulmuş olmasıdır.

Üslup ölçütü, yapı hakkında ilk göze çarpan ve yorumlanan konudur. Üslup bir yapıda malzeme, cephe, renk, biçim, kütle ve çevre elemanları ile birlikte değerlendirilir. Yapının formuna dair bileşenlerin temelinde, topografik, coğrafi, fonksiyonel, sembolik veya kültürel etkilerin bazıları bulunur. Forma dair analiz yapılırken bu etkenler de göz önünde bulundurulmalıdır. Örneğin, cumbanın ortaya çıkış dinamiği tarihsel süreçteki mahremiyet algısından kaynaklanmaktadır. Bu anlayışın devam etmediği durumlarda da aynı biçim kullanımına devam edildiğinde başarılı sonuçlar ortaya çıkması mümkün değildir (Şekil 3.4). Doğru uygulama, mevcut kültürel ve sosyal yapıya uygun güncel bir anlayış üretmektir [63].

Şekil 3.4 Sofa Hotel [65]

Yapım teknolojisi ölçütüyle ilgili olarak, bir yapının günümüz teknolojisinin imkânlarından faydalanmadan, gelişmeleri göz ardı ederek eski uygulamaları kullanmaya çalışmak niteliksiz sonuçlar ortaya çıkarmaktadır.

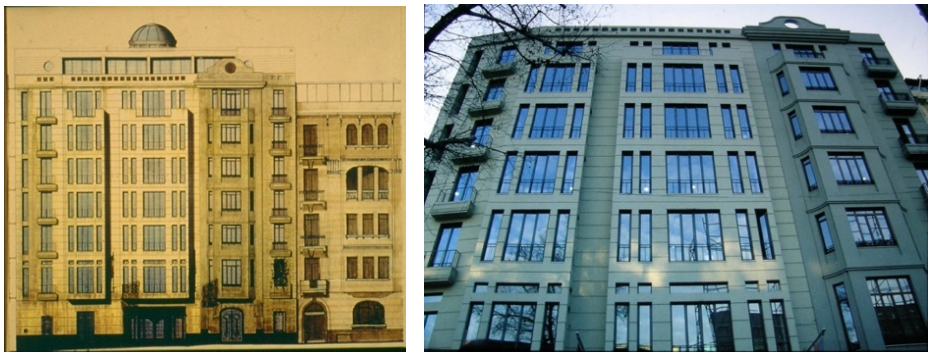
İşlev anlamında, yoğun yapılaşma olan çevrelerde yapı işlevlerinin; teknolojisinin gelişmesi, siyasi dönüşümler, kültürel değişikliklerle birlikte değiştiği gözlemlenebilmektedir. Fonksiyon değişimiyle birlikte âtıl kalabilen veya kullanılamaz hale gelen yapılar koruma sorunu olarak ortaya çıkmaktadır. Bu yapıların yeniden işlevlendirilerek kent dokusuna ve işleyişine kazandırmak önemli bir koruma problemidir [64].

Mekân örgütlenmesi konusunda, mekânı meydana getiren elemanların büyüklüğü, küçüklüğü, yüksekliği gibi nitelikleriyle birlikte cephe elemanların dolu-boş, açıklık büyüklükleri de bulunduğu tarihi çevreden referanslara sahip olmalıdır (Şekil 3.5). Bu referanslar birebir tekrarlanarak kullanılabileceği gibi bütünde görünen bir parça olarak da yorumlanabilir.

Şekil 3.5 Berlin tarihi silueti içinde yorumlama infill örneği

Mekânı meydana getiren elemanların bir araya gelişinde taşıyıcı sistem olarak birlik veya aykırılık oluşur. Düzen içinde olan veya olmayan tüm formların meydana getirdiği halinde bir hiyerarşi bulunur. Biçimler; benzerlik, kendini tekrar, yakınlık veya tamamen organik şekillerde temas kurar ve bir doku meydana getirirler. Oluşan bu doku, en alt elemanından en üste kadar aynı niteliğe sahiptir (Şekil 3.6). Kent ölçeğinden mekân elemanlarına kadar kıyasladığımızda, birbirini tekrarlayan ve tamamlayan bir örgütlenme vardır [65].

Şekil 3.6 ATV Stüdyoları ve Sabah Gazetesi Merkez Binası, Mehmet Konuralp, Akil Göncü, 2000 [66].

Örgütlenmede, birbirine yakın mekânların iletişiminin daha nitelikli ve sağlıklı olacağı belirtilir. Birbirini tekrar eden durumda bir denge olmadığında monotonluk oluşur ve mekânların birbirleriyle bağlantısı koparak dinamizmini kaybeder. Bu durum mekânların ömrünü kısaltırken aykırı formlar bulundukları yerleşimle yarışarak oraya dinamizm katar. Mekânlardaki yükseklik, genişlik, dolu-boş ilişkisi, renk, doku gibi etkenler tanımlı hale dönüştürdükleri boşlukta hareket meydana getirir. Fakat bu hareketlilik içinde de bir denge olmazsa, bu durum mekân kullanıcılarını olumsuz anlamda etkiler ve mekânın ölmesine neden olur [51].

Philip Johnson tarafından tasarlanan 1973 tarihli Boston Public Library bu konuya başarılı bir örnek olarak gösterilmektedir (Şekil 7.) 1988 yılında tasarlanan ek yapıda, önceki döneme ait kütüphane yapısında bulunan üç kemerli dar ve uzun giriş açıklıkları. Bu durum iki yapı arasında kurulabilmiş bir uyuma örnek olarak gösterilebilir. Boyut ve oranları tamamıyla farklı kullanmışken cephe kaplama malzemesini eski yapıyla aynı kullanarak doku bütünlüğü ve devamlılığını sağlayabilmiştir [66].

Şekil 3.7 Boston Public Library [66]

Frank O. Gehry tarafından tasarlanarak yapımı 1996 tamamlanan Dans Eden Bina, bulunduğu bölgeye karakteristik bir biçimleniş getirmesiyle uluslararası bir üne sahiptir. Köşe parselde yer alan yapı, zemin katında ticaret işlevlerinin yer aldığı ofis yapısı olarak tasarlanmıştır (Şekil 3.8). Yapı aynı zamanda Prag şehrinin mimari, kültürel, ekonomik ve siyasi yenilenmesinin bir sembolü olarak da görülmektedir [71].

Şekil 3.8 Dans Eden Bina görünüşü

Yapının köşe başında yer alacak olmasından dolayı tasarımında, Prag'ın sembolik değere sahip yapılarından biri olan köşe kulelerinden yola çıkılmasına karar verilmiştir. Tasarım esnasında sert bir etkiye sahip olabileceği düşünülen yapının bu etkisinin hafifletilmesi için şeffaf bir kütle ekleme düşüncesi oluşmuştur. Dans

eden bir çifti anımsatan şekliyle, birbirini kucaklayan iki kule köşeyi vurgulamak düşüncesiyle yerleştirilmiştir (Şekil 3.9). Yukarıya doğru genişliği artan bir silindir ve bitişiğinde belinden sıkılmış bir cam kule şehrin yatay ve düşey hatlarını da cephesine taşıyarak tarihi çevreye uyumun gözetildiği yansıtılmaya çalışılmıştır [40].

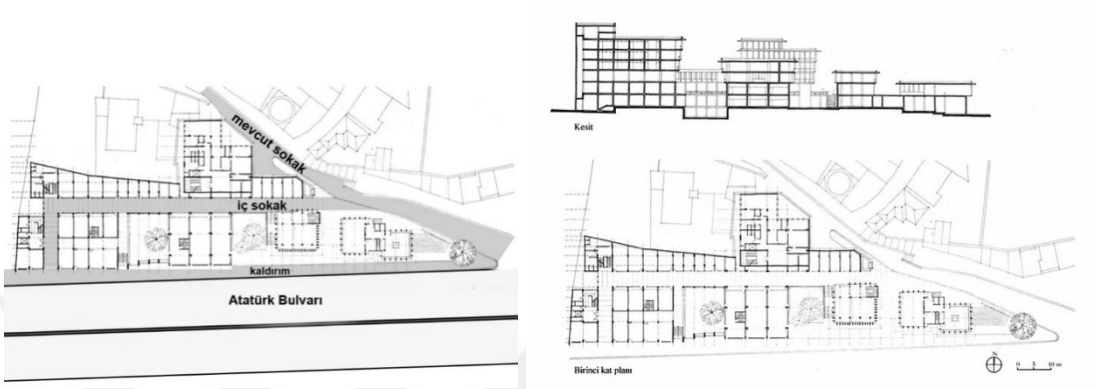
Şekil 3.9 Bulunduğu doku içinde dans eden bina [40].

Tasarımın bütününde şeffaf yüzeyler ve masif yüzeyler açısından dengeli bir birliktelik gözlemlenmektedir. İçerisinde bulunduğu tarihi dokuya ait dolu-boş oranları yeni yapıya yansısa da bu oranların organizasyonundaki hareket ve akışkanlık uyumlu bir karmaşıklık meydana getirmektedir (Şekil 3.10). Dans eden yapı olarak anılması ile birlikte kentin metaforik olarak da önemli simge bir binasıdır.

Şekil 3.10 Dans eden bina çatısı [40].

Sedat Hakkı Eldem tarafından tasarlanan Zeyrek SSK Binası 1964 yılında tamamlanmıştır. Sosyal Sigortalar Kurumu'nun ofis ihtiyacını karşılamak için yaptırılmış olan bina günümüzde de aynı işlev için kullanılmaktadır (Şekil 3.11). Yapının yer aldığı semt olan Zeyrek, Tarihi Yarımada'da barındırdığı korunmuş yapı stokuyla özgün bir dokuya sahiptir [42].

Şekil 3.11 SSK Binası, Hareket Sistemi, Plan ve kesitler [42].

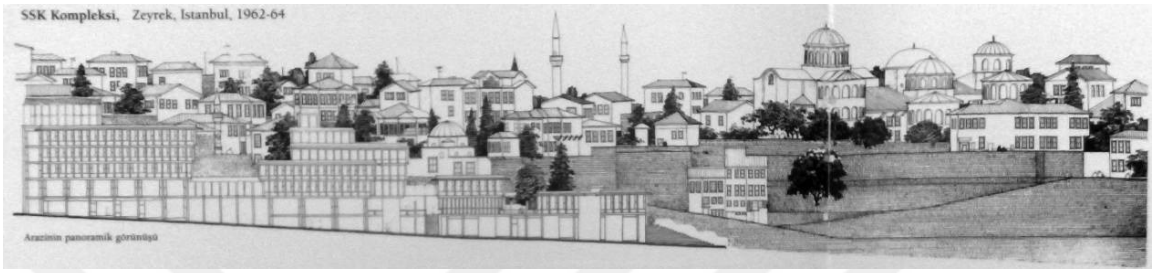
Özgünlüğünü koruyan Zeyrek dokusunun bütünlüğü, Henri Prost planı (1936 - 1951) ile açılan Atatürk Bulvarı etkisiyle zarar görmüştür. Önceleri, Süleymaniye bölgesiyle doğal bir bağlılık halinde olan Zeyrek, bulvarın açılmasının ardından Tarihi Yarımada'nın doğu tarafından kopmuştur (Şekil 3.12).

Şekil 3.12 SSK Binası [42]

SSK yapısı Atatürk Bulvarı'na cephesi olan üçgen bir arsa içindedir. Arsanın Atatürk Bulvarı cephesi ile arka tarafındaki cephesi arasında kot farkı bulunmaktadır. Binada bulunan farklı büyüklükteki kütlelerin girişi, arkadaki yol

ve Atatürk Bulvarı arasında oluşturulan yeni bir iç yoldan sağlanmaktadır (Şekil 3.13). Yapı, Atatürk Bulvarı'nın açılışından sonra inşa edildiğinden, ilişki kurabileceği tek özgün dokuya sahip olarak kalan yer arkasındaki yoldur ve çevresindeki diğer yapılar gibi oraya eklenmiştir. Bu yoldan geçen kişinin SSK yapısına dair algıladığı perspektif, çevre dokuyla ve mevcut hareket sistemiyle uyumlu bir algı oluşturmaktadır [77].

Şekil 3.13 SSK, Zeyrek Siluet [77]

Yapı, çevresinde bulunan özgün dokuyu meydana getiren yapıların kütlelerini aşmayacak şekilde, özgün dokudaki ahşap iskelet strüktürün oluşturduğu modüllerin katı olacak şekilde birimlerden oluşturulmuştur. Bu şekilde, bir yapı adasını kaplayan büyüklüğe sahip olmasına rağmen plan ve kesit bağlamında modüler bir dizgi içinde çözümlendiği için tarihi çevre ölçeğiyle uyumludur.

Yapı cephesinde kullanılan güneş kırıcıların boyut ve aralıkları, pencere boyutları ve dolu duvarların farklı boyutlardaki fugalarla bölünerek uygulanması gibi detaylar binanın tarihi dokudaki ahşap yapıların meydana getirdiği ölçek, ritim, oran düzenine uymasını sağlamaktadır (Şekil 3.14). Yapı kütlelerin bütünü meydana getirirken aralarında bırakılan boşluklar ve kütlelerin birbirine göre plan düzleminde ve düşeyde yerleşimlerinin meydana getirdiği perspektifler, alanı yaya tarafından algılayan kullanıcının hissettiği "yer" algısını zenginleştirir.

Genel yapısı itibariyle SSK Zeyrek Yapısı, içerisinde bulunduğu tarihi çevredeki bağlamın sahip olduğu mimari kodları dikkate alarak devam ettirmekle birlikte dönemine ait izleri de yansıtarak çağdaşlığını da vurgulayan bir binadır. Çevre dokusuna göre büyük olan kütle yapısına rağmen doku ölçeğiyle olan uyumu ve

çevresindeki oranlara sahip olmasıyla bulunduğu yere ait olduğunu gösteren bir yapıdır [78].

Şekil 3.14 SSK Zeyrek Binası [78]

Bob Krier tarafından İkinci Dünya Savaşı sonrasında yeniden tasarlanan Prager meydanı tarihsel olarak Berlin kentinin önemli alanlarındandır (Şekil 3.15). İkinci Dünya Savaşı'nın yarattığı yıkımların ardından büyük tahribata uğramıştır. Yerleşim bölgesi ve iş yerleri işlevleriyle kullanılan alan savaşın ardından çekiciliğini yitirmiştir. Alanın yeniden inşa süresinde Rob Krier meydan düzenlemesi ile geleneksel tipolojilerin çağdaş malzemeler ve teknolojileri kullanan yeni bir mimari üslüp geliştirmiştir. Tarihi verilerden referans alan yeni üslup aynı zamada, sosyal ve kültürel sürdürülebilirliğin sağlanması için gerekli tüm ihtiyaçlara, geleneklere de referans veren aynı zamanda geçmiş ile yüzleşen yapılar bütünü ortaya koymuştur [44].

Şekil 3.15 Prager Meydanı, Berlin, Rob Krier [32].

Örneğin Prager Platz 4/5 örneğinde, savaş öncesi yapının formundan referanslar alarak komşu yapıların da siluet çizilerini takip etmektedir. Tipolojinin "demokratikleşmesi" olarak tanımladığı bu yapıda değişen toplumsal taleplere de cevap verme endişesi taşımaktadır. Zemin kat haricinde yapı kat yükseklikleri çevre doku ile aynıdır [32].

Kayıp yapıların tarihi biçimlerine atıfta bulunan ve yeniden yorumlayarak tasarlanan yapılarda bir yapıda payandaya benzeyen duvar şablonlarına sahip Neo-Gotik yapılardan alıntılar bulunmaktadır. Rob Krier, kentsel bir yönelim noktasını temsil eden çokgen bir kat planı üzerinde köşe ev geliştirmiştir. Ortak bir üslup ile tasarlanan yapıların iddiası "mimari deneyim yoluyla toplumsal değişimi deneyimlemek" olarak tanımlanmaktadır [61].

Savaş sonrası yok olmaya yüz tutmuş ve işlerliğini tamamen kaybetmek üzere olan bir meydana getirilen önerilerin özgünlüğü ve alana kattığı değerini önemi anlamında tarihi çevrede yeni yapı tasarımı özelinde değerli bir örnektir (Şekil 3.16).

Şekil 3.16 Prager Meydanı, Berlin, Rob Krier [32]

Daniel Libeskind tarafından Berlin Müzesi'nin karşısında bulunan alanda 1998 yılında tasarlanan Yahudi Soykırım Müzesi bir yarışma sonucu seçilmiştir(Şekil 3.17). Yapı, sembolik mimari üslubun bir parçası ve içine girilmesi mümkün olan bir heykel olarak tasarlanmıştır [51].

Şekil 3.17 Yahudi Müzesi, Berlin [53]

Yapının zeminde oluşturulan planı üzerinde biçimlenen kütlesi, kullanılan çinko kaplama malzemesiyle irrasyonelliğine vurgu yapan ve gümüş rengiyle şimşeği andıran bir görüntüdedir. Zemin düzleminde on adet sivri köşesi bulunan yapı, cephede oluşturulan yırtıkları ve metal kaplamasını bölen kesişme noktaları ile öne çıkan hareketli bir yapıya sahiptir (Şekil 3.18). Yapı, yapım amacı itibariyle geçmişi canlandırarak ziyaret eden kişilere kentin tarihindeki kayıpları hatırlatmak ve anmak hedefine sahiptir. Plan düzleminde bir labirenti andıran

bina, geleneksel müze anlayışından farklı tasarlanmış olmasıyla da önem arz etmektedir [53].

Şekil 3.18 Tarihi siluet içinde Yahudi Müzesi, Berlin [53]

Bulunduğu tarihi çevre içinde sahip olduğu; çinko kaplamasıyla güçlü etkiye sahip olan cephesiyle, doğal ışığı farklı oyunlarla yapıya almasıyla ve tarihi simge oluşturan zikzak şeklindeki pencerelerle kesişerek katı düzlemler oluşturmasıyla dikkat çekmektedir.

Etkisizleştirme-Yansızlaştırma (Nötrleştirme)

Tarihi çevrelerdeki yeni yapı tasarımında uygulanan diğer kriter de yeni tasarımın tarihi olanın yanında nötr etki yaratmasıdır. Bu uygulama yapılırken çoğunlukla yeni tasarımlarda cam gibi şeffaf veya yansıtıcı yüzeylerin geri çekilme etkisinden faydalanılmaktadır (Şekil 3.19). Ttarihsel sürekliliğin sağlanması amacıyla tarihi yapıların çağdaş teknoloji ve malzemelerle şeffaf yüzeylerinin üzerinde yansıtılması tercih edilmektedir [67].

Şekil 3.19 Berlin'de infill yapı örneği [73]

Şekil 3.20 Dior Butik, Champs-Élysées, Paris [73].

Jean Nouvel tarafından, “duvarsız müze” fikriyle tasarlanan Cartier Çağdaş Sanatlar Merkezi, 1993 yılında faaliyete geçmiştir. Nouvel; günümüz teknolojisi ile insanın özgürlüğünü arttırmak adına, mimarlığın kendisini gizlemesine imkân sağladığını belirtmektedir [73]. Cartier Müzesi; cephesinde kullandığı cam paneller, çevreden yansıyan gökyüzü ve yeşil alan görüntüleri ile birlikte değişken bir yüzey etkisi yaratmaktadır (Şekil 3.20).

Şekil 3.21 Cartier Çağdaş Sanatlar Merkezi görünüşü [51].

Bu tür yapı kabukları kendine ait bir strüktüre sahip, mekânını kendisi yaratan, kimi zaman yarı şeffaf, kimi zaman bir resim yansıması haline gelen bir filtre olarak görülebilmektedir [51]. Cartier binası özelindeki mimari etki, masif bir kütlenin sınırlarını aşarak bulanıklaştıran, yüzeyler arasındaki ilişkiyi betimleyen bir yorum olarak değerlendirilmektedir. Yapay ve şeffaf bir cephe ile bu cepheye

yansıyan gökyüzü ve sedir ağaçları, sınırların ve katmanlaşmanın verdiği algı karmaşası cephe kavramını sürekli yeniden oluşturmaktadır (Şekil 3.22).

Şekil 3.22 Cartier Çağdaş Sanatlar Merkezi

Yapı kabuğu, cephedeki katmanın oluşturduğu doku, oran ve masif yüzey ilk bakışta tarihi çevre ile zıt olarak algılansa bile cephede oluşan farklı ışık algıları, arada ağaçların da yer aldığı farklı katmanlarla yapı kütlesinin siluetinin bir araya gelmesiyle dengeli bir birliktelik oluşturmaktadır [51].

Zıttını yapma (Kontrast)

Tarihi çevrede yeni yapı tasarımında dokuyla bağlamsal uyum sağlamaya çalışan çağdaş tasarım uygulamalarından biri de mevcut dokuyla tamamıyla zıtlık oluşturan yeni yapılardır. Kontrast etki bazı durumlarda eski yeni birlikteliğini dinamik tutma açısından olumlu sonuç vermektedir. Kontrastlık, tarihi çevrenin verilerini tümüyle göz önünde bulundurma kriterine sahip olmadığı için tasarımcıya sağladığı imkânlar daha geniş ve güçlü olmaktadır.

Tarihi doku ve yeni olan arasında zıtlık oluşturmak, tarihi çevreyi kendi kimliğiyle koruyarak sürdürmenin iyi yöntemlerinden biridir. Bunun yanında, mimari dokudaki kompozisyon açısından kontrast, var olan tarihi değeri reddedip zarar vermek değil, aksine onları canlandırarak sürdürmek ve kendi tarihi kimliğini zenginleştirerek ön plana çıkarmak hedefiyle kullanıldığı zaman fayda sağlamaktadır [68].

Tarihi çevredeki yeni yapı süreçlerinde uygulanan bu yöntem tamamen çağını yansıtan ve güncel teknolojik imkânların ortaya konduğu bir aykırılık hali oluşturmaktır. Bu durum, tarihi çevredeki eski yapıya baskı olarak nitelendirilecek ağır kütlesel hareketlerden kaçınarak şeffaf yüzeyler yaratmak ve eskinin yansımasını bu yüzeylerde ön plana çıkarmak ve döneminin yapısı olma kriterini de sağlamak olarak da düşünülebilir (Şekil 3.23). Mühim olan, yapıya bakan kişinin tarihi yapıya zarar verme endişesinin yaşanıp yaşanmadığını algılayabilmesidir. Doğru bir örnekte bu endişe kolaylıkla gözlenebilmektedir [68].

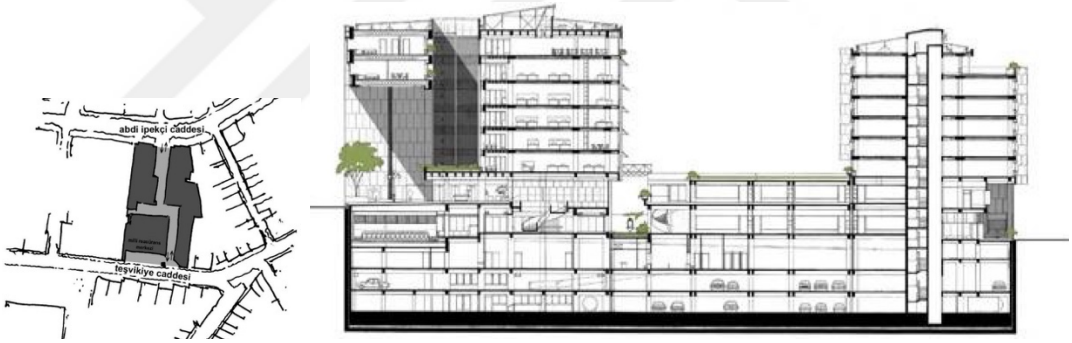
Şekil 3.23 Copenhagen tarihi silueti içinde kontrast infill örneği

İstanbul Teşvikiye'de bulunan Milli Reasürans Binası 1984 yılında açılan bir yarışma sonucu Şandor Hadi ve Sevinç Hadi tarafından tasarlanarak 1992 yılında tamamlanmıştır (Şekil 3.24). Yapı, kendi içerisinde oluşturduğu sirkülasyon alanıyla Abdi İpekçi Caddesi ve Teşvikiye Caddesi'ni birbirine bağlamaktadır [78].

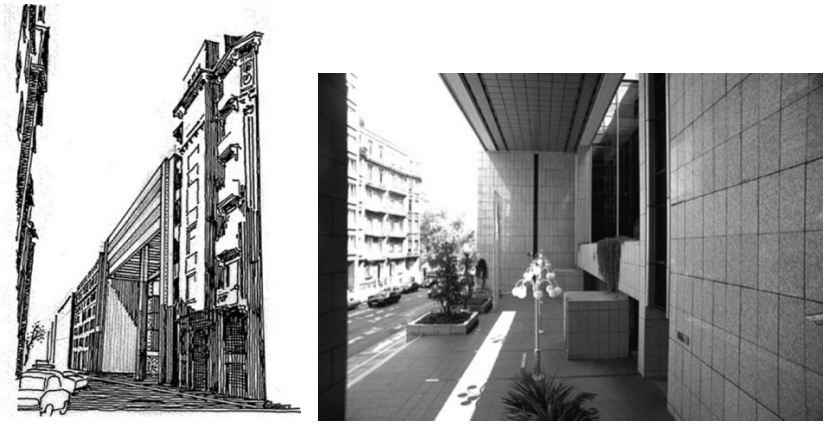

Şekil 3.24 Reasürans Binası tarihi çevre içinde görünümü [78]

Yapı zemin kotunda kentsel ölçekte kamusal bir mekân oluştururken, üst iki katında uzun bir cephe açıklığını tek bir kolonla geçmektedir. Oluşturulan kamusal mekândan girilerek ofis bölümüne, yapının arka tarafından farklı kotla sağlanan girişinden ise çarşılara ulaşılmaktadır (Şekil 3.25).

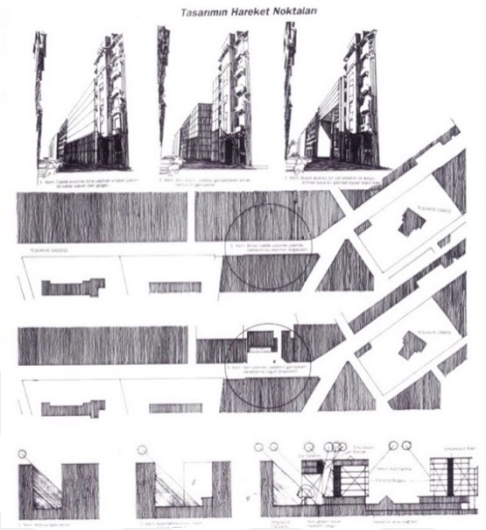

Şekil 3.25 Reasürans Binası Kesit ve sokak görünüşü [78]

Şekil 3.26 Milli Reasürans Binası, Teşvikiye [78]

Yapının yüksekliği, iki yanında yer alan tarihi yapılar ile yaklaşık olarak eşittir. Fakat yapının yol cephesinde yarattığı dev kamusal alan çevre için çok yabancıdır. Bu durum caddenin bu noktasının ölçeğinin farklı hissedilmesine yol açar (Şekil 3.27). Yapının içinde bulunduğu tarihi çevrenin çizgilerini cephe sisteminde okunur şekilde taşıması ve cephe tasarımında malzeme olarak tarihi çevrenin önüne geçmeyecek olan şeffaf yüzeyler tercihi yapıyı önemli kılmaktadır.

Şekil 3.27 Yapı tasarımının hareket noktaları

Jêrome Seydoux- Pathê Vakfı için 2014 yılında Paris'te bir tarihi kent bloğunun arasında yeni bir merkez binası olarak Renzo Piano tasarlanan yapı mevcut bir strüktürü kullanarak yeni bir yapı inşa etmektedir. Bu durum aynı zamanda bir alanın geri kazanılmasını fırsatını da sunmaktadır (Şekil 3.28). Tarihi 19.yüzyıl ortalarına dayanan bir tiyatro yapısının bulunduğu alanda inşa edilen yapı mevcut yapırla fiziksel olarak bir diyaloga girme denemesi olarak da görülmektedir. Pathe Enstitüsü kıvrımlı hacmiyle yalnızca birkaç destek üzerinde oturarak yerleştiği eski bir tiyatro alanı olan bir bloğun avlusunun ortasında yüzmekte olduğu izlenimi yaratmaktadır [36].

Şekil 3.28 Pathé Enstitüsü tarihi doku içerisinde görünümü [36]

Yapının kendine özgü tasarımında, yüksekliği ve gabarisiyle çevre yapılarla olan mesafelerine dikkat ederken yapının kabuğu modern malzemeler ile tasarlanmış ve cam kullanımıyla ofis alanlarına doğal ışık sağlamaktadır. Zemin peyzaj düzenlemesinde kentin taşlardan oluşan bağlamına karşıt olarak yeşil alanlardan oluşan bir öneri geliştirilmektedir (Şekil 3.29). Sokak cephesinden bakıldığında sadece restore edilmiş cephelerin içinden ve üzerinden gündüz saatlerinde göze çarpmayan yapı, geceleri Paris'in tarihsel dokusuna bir aykırılık katarak parlamakta ve göze çarpmaktadır [36].

Şekil 3.29 Pathé Enstitüsü tarihi doku içerisinde gece görünümü, Paris [36]

Berlin'de Schützenstrasse Bölgesi'nde Aldo Rossi tarafından tasarlanarak 1997 yılında yapımı tamamlanan cadde düzenlemesinde yapı blokları iki büyük ve iki küçük avlular etrafında yer almaktadır. 19. yüzyıl Berlin yapıları göz önünde bulundurularak tasarlanmış olan yapılar çok farklı renklerde cepheleriyle dikkat çekmektedir (Şekil 3.30). İkinci Dünya Savaşı'nın ardından Berlin duvarının şehri ikiye bölmesiyle yapı grubunun bulunduğu alan çorak bir arazi olarak kalmıştır. Bögenin tarihi kentsel peyzajıyla ilgili yeni bir mimari oluşturma niyetiyle çıkılan yolda Aldo Rossi tarafından tasarlanan yapılar eski sınır şeridinin yeniden canlandırılması için büyük bir katkı sağlamıştır [22].

Şekil 3.30 Schützenstrasse Bölgesi, Berlin, Aldo Rossi [22]

Berlin'in tarihi taş yapılarının ortasında sürekliliği de sağlamak için cephe düzenleri ve mevcut tipoloji devam ettirilmiştir. Bu karar ile geçmiş, günümüz ve geleceği birbirine bağlayan bir müdahalede bulunmuştur. Yapılar konut ve ticaret işlevleriyle kullanılmaktadır (Şekil 3.31). Bloğu oluşturan yapılarda, duvarlarda ve tavanlarda gri metal plakalarla alüminyum boyalı pencere çerçevelerinde parlak ve farklı renkler kullanılmıştır. Bazı alanlarda cephe kaplamasında canlı kırmızı, sarı, mavi renkler kullanılırken sıvalarında daha pastel renkler kullanılmıştır [22].

Şekil 3.31 Schützenstrasse Bölgesi, Berlin, Aldo Rossi [22].

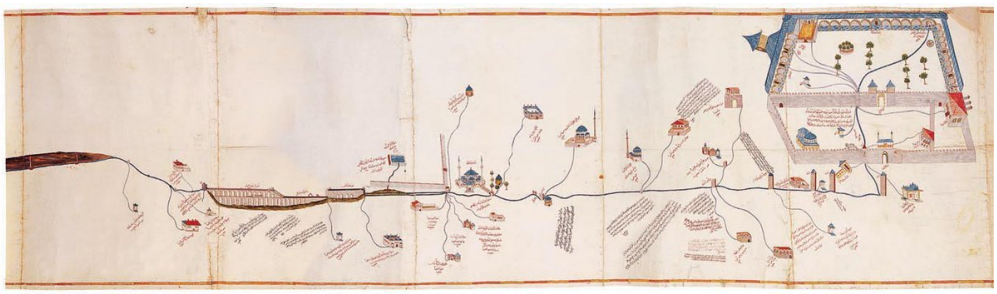
Bu bölümde ilk olarak “Tarihi Kent”, “Tarihi Çevre” kavramları irdelenerek bir kentin ya da kentsel alanın “Tarihi Yerleşme” olarak adlandırılması için taşıması gereken özelliklere değinilmiştir. Ardından tarihi çevrede koruma anlayışı ve ilgili sözleşme ve antlaşmalarda yeni yapı kavramı irdelenmiştir. Geçmişten günümüze bir tasarım sorunu olarak ortaya çıkan tarihi çevrede yeni yapı inşa etme konusu araştırılarak tarihi çevrelerin korunması anlayışı konusunda tarihsel süreçte sözleşme ve antlaşmalardaki yeni yapı tasarımı ile ilgili maddelere değinilmiştir. Tarihi çevrede yeni yapı tasarımında tarihi sürekliliğin sağlanması ve geçmişten faydalanmanın etkisinden bahsedilmiştir. Mevcut tarihi çevrelerde yeni yapıyı ifade eden “infill yapı” kavramı incelenerek infill yapılarda tasarım yaklaşımlarına değinilmiştir. Bu yöntemler; reddi mirasçı yaklaşım, kültürel mirasa sahip çıkarak değişimi reddeden yaklaşım ve evrimci dönüşüm yaklaşımıdır. Ardından infill yapılar etkileşim alanları yönünden incelenerek eski ve yeni birlikteliğine tek yapı ve tarihi çevre ölçeğinde etkiler araştırılmıştır. Eski ve yeni birlikteliğine yaklaşımda infill yapılar tasarım yöntemleri açısından incelenerek tasarım ölçütleri dört kategoride değerlendirilmiştir. Bunlar; aynısını yapma (taklit/replika), yorumlama, etkisizleştirme-yansızlaştırma (nötrleştirme), zıttını yapma (kontrast) olarak sınıflandırılarak Türkiye’den ve dünyadan güncel örneklerle açıklanmıştır.

4
VEFA SEMTİ CEMAL YENER TOSYALI CADDESİNDE BULUNAN YAPILARIN ANALİZİ

4.1. Çalışma Alanında Bulunan Yapılar ve Korunmuşluk Durumu

Valens (Bozdoğan) Su Kemeri

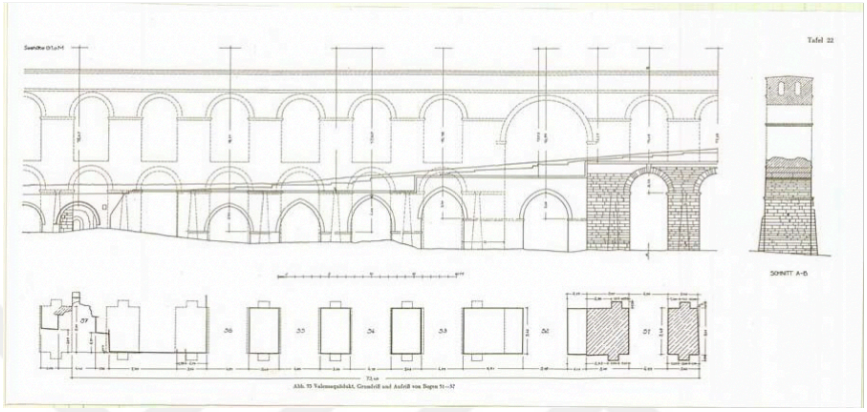
İstanbul'un su ihtiyacını karşılayan en önemli suyolunun üzerinde kurulan kemer uzantısının bir bölümü, Vefa semtinin sınır hattını oluşturmaktadır. Georgios Kedrenos, İmparator Valens döneminde 368 yılında tamamlanan kemerin yaklaşık 1000 metre uzunluğunda olduğunu ifade etmektedir (Şekil 4.1) [82].

Şekil 4.1 Osmanlı Döneminde Bozdoğan Kemeri'nden Topkapı Sarayına kadar gelen suyun rotası [82].

Valens Kemeri, Vefa semtinde bulunan en eski yapılardan biridir. Kemerin yapımının İmparator Hadrianus zamanında (117-138) başladığı düşünülmektedir.

Fatih ve Süleymaniye arasında bulunan çukur alanı kat eden kemer, 372-373 yıllarında yapımı tamamlanan Nympheum Maksimum'a su taşıyordu [82]. Cyril Mango yapının İmparator Hadrianus döneminde 117-138 yılları arasında inşa edilen bir su kemerinin olduğunu ve bahse konu kemerin Hadrianus Kemeri adıyla bu kemerle ilişkili olduğunu ifade etmektedir (Şekil 4.2) [82].

Şekil 4.2 Valens Kemeri planı ve cephe çizimi [82].

Fatih döneminde inşa edilen Fatih Su yolu olarak adlandırılan su yollarına Valens kemeri de tamirden geçirilerek dâhil edilmiştir (Şekil 4.3). Kentin gelişmesiyle birlikte II. Bayezid (h. 1481-1512) ve Kanuni Sultan Süleyman (h. 1520-1566) dönemlerinde nüfus hızla artmıştır (Şekil 4.4). Bahsi geçen tarihlerde Halkalı Su sistemi olarak nitelendirilen ve Bozdoğan kemerini de içine alan bir su sistemi oluşturulmuştur.

Şekil 4.3 Valens Kemeri, Guillaume Berggren, 1870 [82].

Şekil 4.4 1965 Saraçhane kazıları sırasında Valens Kemeri [82].

Tarihteki en son restorasyonunu 1990 yılında geçirmiş olan yapının restorasyon çalışmaları sırasında ilk yapıldığı döneme göre zeminden dört metre yüksekte olduğu tespit edilmiştir. Günümüzde yapının kapsamlı bir restorasyon çalışması devam etmektedir (Şekil 4.5) [83].

Şekil 4.5 Günümüzde Bozdoğan Kemeri [82].

Kalenderhane Camii (Akaleptos Manastırı)

Vefa semti yakınında bulunan Kalenderhane Camii, Bozdoğan Kemeri'nin Marmara tarafında bulunmaktadır (Şekil 4.6). Eski ismi konusunda farklı görüşler bulunan caminin 1935'li yıllara kadar yayınlarda adının Diakonissa Kilisesi olduğu

düşünülmüş olmasına rağmen 5. yüzyılda yapılmış olan Diakonissa Kilisesi mimarisi açısından bu kadar eskiye dayanmamaktadır. Fatih Sultan Mehmed'in bir vakfiyesinde görülen ve net olmayan bir bilgiye göre 1935 yılında yapının Akataleptos Manastırı olabileceği fikri oluşmuştur. Bozdoğan Kemeri'ne bitişik bir manastırın da gerçekten olması sebebiyle bu fikir güçlenmiştir [83].

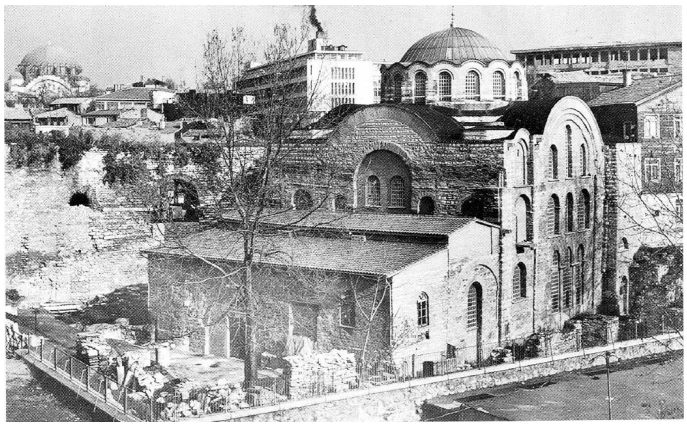
Şekil 4.6 1935 Pervitich haritasında Kalenderhane Cami

Binanın yakın çevresinde ve içinde yapılan kazılar sonucunda pek çok kalıntıya rastlanmıştır. Bunlardan biri de 4. Ve 5. yüzyıllara ait olduğu düşünülen küçük bir hamam yapısıdır. Buradan kilisenin eski bazı kalıntılar üzerine inşa edildiği ortaya çıkmaktadır.

Şekil 4.7 Kalenderhane Cami, 1932 – 1935 yıllarında [80]

İstanbul'un fethinin ardından Fatih Sultan Mehmet tarafından camiye çevrilen kilise, şehrin kuşatmasındaki hizmetlerinden dolayı Kalenderi tarikatı dervişlerine zaviye olarak verilmiştir. Bu dönemde bazı bölümleri tevhidhane-semahane olarak kullanılan yapı bu sebeple ilk Mevlevihane olarak sayılmaktadır.

Şekil 4.8 Kalenderhane Cami, 1973 [80]

Çoğu manastırda olduğu gibi tümüyle veya kısmen ahşap malzemeden yapılan manastır yapısı bilinmeyen bir tarihte yok olmuş sadece mescit olarak günümüze ulaşmıştır [85].

Şekil 4.9 Kalenderhane Camisinin bahçesinde bulunan duvar kalıntıları [80]

Yapının son restorasyonunda caminin üzerinde kiremit kullanılması teklif edilmiş fakat İstanbul camilerinin kubbe kaplamaları kurşun malzemesi kullanılarak yapıldığı gerekçesiyle kurşun levhalar kullanılmıştır. Dış pencerelerin düzeni orijinal dönemi mimarisine göre tamamıyla değiştirilmiştir. Kubbe kasnağı Orta Bizans dönemi mimarisine uygun olacak şekilde dalgalı biçimde uygulanmıştır [85]. Yapının orijinal haline dair bir veri bulunmayan minaresi yeniden inşa edilmiştir.

Şekil 4.10 Günümüzde Kalenderhane Cami [80]

Molla Hüsrev Camii

Molla Hüsrev Camii ilk olarak 1460 yılında Taştekneler Sokak ve Cemal Yener Tosyalı Caddesi'nin kesiştiği köşe parselde inşa edilmiştir. Caminin karşısında Ekmekçizade Ahmet Paşa Medresesi bulunmaktadır.

Mescidi yaptıran Molla Hüsrev, Fatih Sultan Mehmet döneminin önemli âlimlerindendir. Mescit Molla Hüsrev'in İstanbul'da bulunan üç mescidinden biridir. Caminin Sultan II. Abdülhamid döneminde büyük bir onarım geçirmiş olduğu bilinmektedir [86].

Şekil 4.11 Molla Hüsrev Cami Pervititich haritasındaki yeri ve görünüşleri, 1930'lu yıllar [86]

Cibali yangınından (1633) büyük oranda etkilenen mescidin yerine yeni bir yapı inşa edilmiştir [86]. Yeni mescidin 11 adet penceresi bulunmaktadır. Taş ve tuğla malzemeden örülmüş olan minaresi Fatih döneminden günümüze ulaşmıştır (Şekil 4.15). Yapı 1915 yıllarında kapsamlı bir onarım geçirdikten sonra 1978 ve 2003 yıllarında tamirat görmüştür. Yapının minaresi 1894 yılındaki depremde hasar görmüş ve II. Abdulhamid (h.s. 1876-1909) döneminde onarım geçirmiştir [86].

Şekil 4.12 Molla Hüsrev Cami, 2019 [86].

Molla Hüsrev Camii duvarında günümüze ulaşabilmiş olan bir çeşme bulunmaktadır (Şekil 4.16). Çeşmenin neredeyse yarısından fazla bir bölümü yolun altında gömülü olarak kalmıştır. Molla Hüsrev Camii ihata duvarının sağ tarafında ve duvarın sonunda bulunan çeşme kitabesizdir. Küfeki taşından yapılmış olan çeşmenin süslü bir kaş kemeri bulunmaktadır. Ekrem Hakkı Ayverdi'nin Fatih Devri Eserleri isimli çalışmasında çeşmeden Molla Hüsrev Çeşmesi olarak bahsedilmektedir [86].

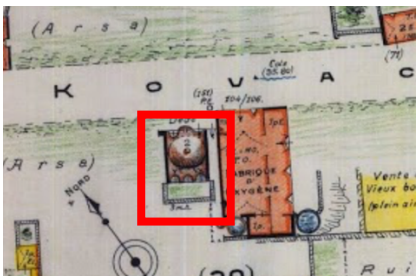

Şekil 4.13 Molla Hüsrev Çeşmesi [86].

Molla Hüsrev Camii'nin ihata duvarının sol tarafında yer alan çeşmenin günümüzde yol kotunun yükselmiş olması nedeniyle yalnızca sivri kemerinin üst kısmı görülmektedir. Çeşmenin Egemen'e göre Aşçıbaşı Mehmed Ağa Çeşmesi olduğu, 1899 yılında yapılarak orijinal halinde iki adet kitabe bulunduğu ve banisinin Aşçıbaşı Mehmet Ağa olduğu da düşünülmektedir. Çeşmenin kemerinin 16.-17. yüzyıl karakteri gösterdiği görülmektedir [87].

Recai Mehmed Efendi Sıbyan Mektebi ve Sebili

Mimar Tahir Ağa'nın mimarbaşlığı döneminde 1775 yılında III. Mustafa (h.s.1757-1774) döneminde Recai Mehmet Efendi tarafından yaptırılmış olan mektep yapısı ve sebilin kitabeleri Şakir Efendi tarafından yazılmıştır (Şekil 4.17).

Şekil 4.14 Pervitich haritasında Recai Mehmed Efendi Sıbyan Mektebi ve Sebili

İstanbul'un iki sebilküttabından ilk inşa edileni Recai Mehmed Efendi Sebilküttabı'dır. Sebilküttablar, alt katında sebil, üst katında ise sibyan mektebi olarak inşa edilmiş olan yapılardır. Sıbyan mektebi iki katlıdır. Kesme taş ve tuğla kullanılan yapı Rokoko üslubunda yapılmıştır [87].

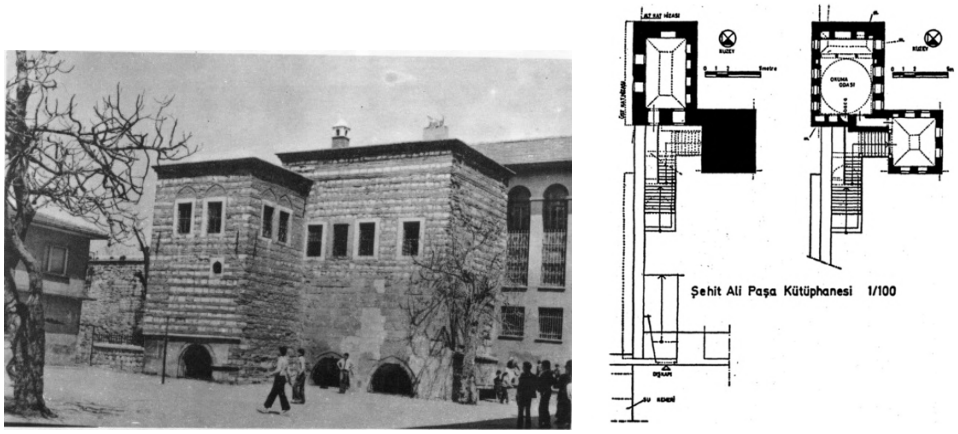
Günümüzde, yapı kütlesiyle birlikte çeşmeler de yol kotunun altında kalmıştır. Yakın dönemde restorasyondan geçirilen yapı halen kütüphane ve vakıf binası olarak kullanılmaktadır (Şekil 4.18).

Şekil 4.15 Günümüzde restorasyon sonrası Recai Mehmed Emin Efendi çeşmesi, 2019 [87].

Şehit Ali Paşa Kütüphanesi

Yapı, Vefa semtinde Şehzade Camii ile Bozdoğan Kemeri arasında, Vefa Lisesi bahçesi içerisinde bulunmaktadır. Kütüphanenin 1715 yılında Sadrazam Ali Paşa tarafından yaptırılmıştır.

Şekil 4.16 Şehit Ali Paşa Kütüphanesi kat planları [67].

Üç cephesi Vefa Lisesi yapıları ile, bir cephesi de Şehzade Külliyesi'nin kuzey kapısıyla başlayıp Bozdoğan Kemeri'nin altından geçen çıkmaz sokak ile çevrilidir.

Bu sokakta, adı Süleymaniye Su Kemeri olarak bilinen duvar uzanır ve kütüphaneye bahçe girişi de bu duvar üzerinden sağlanmaktadır.

Kütüphane, birbirleriyle köşelerden bitişik, üç katlı iki ayrı kütleden oluşmaktadır.

Şekil 4.17 Şehit Ali Paşa Kütüphanesi

Yapı, herhangi bir külliyeyle bağı olmadan bağımsız olarak tek başına kurulmuş olan ilk özel Osmanlı kütüphanesidir [87].

Ekmekçizade Ahmet Paşa Medresesi

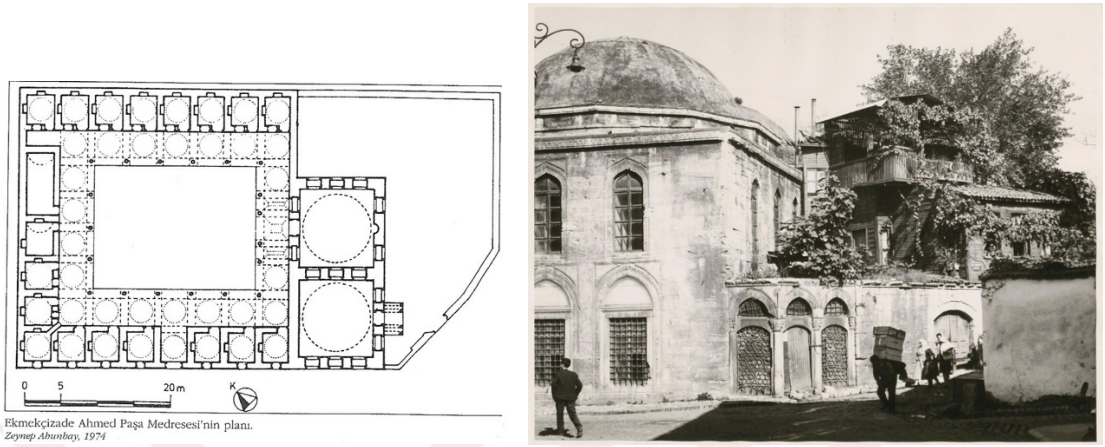
Medrese, türbe, sebil ve geniş bir hazire alanından meydana gelen Ekmekçizade Ahmed Paşa Külliyesi'nin 1607 yılında inşasının tamamlanarak eğitime hazır hale geldiği bilinmektedir.

Şekil 4.18 Ekmekçizade Ahmet Paşa Medresesi Pervititich haritasındaki yeri-Görünüşü [90].

Külliye; medrese, sebil, hazire ve türbeden meydana gelmektedir. Yapı dikdörtgen biçiminde olup biri diğerlerinden daha büyük olan önü revaklı 17 oda, üzeri açık

avlunun çevresine yerleştirilmiştir. Öğrenci odaları girişin sol tarafında dört, sağında ise üç adettir. Kuzeybatı tarafında hamam, gusülhane, tuvalet ve iki adet öğrenci odası, girişin tam karşısındaysa sekiz adet öğrenci odası bulunmaktadır.

Şekil 4.19 Ekmekcizade Ahmet Paşa Medresesi planı - Ekmekcizade Ahmet Paşa Medresesi – Sebili [22]

Avlunun ortasında bir şadırvan bulunmaktadır. Yapının tek girişi vardır, o da güneydoğu cephesindeki Cemal Yener Tosyalı Caddesi üzerindendir [89]. Medresenin Taştekneler Sokağı tarafında bir sebili bulunmaktadır.

Şekil 4.20 Ekmekcizade Ahmet Paşa Medresesi, Taştekneler Sokağı yönünden görünüşü [22]

1966-68 yılları arasında restore edilen yapı günümüzde İlim Yayma Cemiyeti misafirhanesi olarak kullanılmaktadır.

Şekil 4.21 Ekmekçizade Ahmet Paşa Medresesi [10]

Ekmekçizade Ahmet Paşa Sebili

Vefa semtinde Ekmekçizade Ahmed Paşa Külliyesi'nin bünyesinde olan sebil, Cemal Yener Tosyalı Caddesi (eski Kovacılar Caddesi) ve Taştekneler Sokağı (eski Acıçeşme Sokağı)'nın kesiştiği noktada yer alır. 17. yüzyılın ilk çeyreğinde yapıldığı düşünülen külliyenin inşa kitabesi bulunmamaktadır.

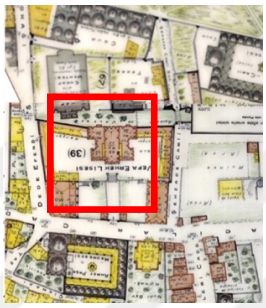

Şekil 4.22 Ekmekcizade Ahmet Paşa Sebili, 1938-2020 [10]

Sebil konumu itibariyle külliyenin güney köşesinde türbeye bitişik olarak yer almaktadır. Külliyeyi meydana getiren yapılarda kesme küfeki taş kullanmışken, sebil malzemesi ile farklılık göstermektedir [89].

Mütercim Rüştü Paşa Konağı (Vefa Lisesi)

19. yüzyılın ortalarında inşa edildiği düşünülen yapının mimarı ve yapım tarihi kesin olarak bilinmemektedir. Osmanlı döneminin ilk kagir "paşa konak" larından biridir. Konağa ismini veren Mütercim Rüştü Paşa (1811-1882) Osmanlı döneminde beş kez sadrazamlık yapmış olan bir askerdir. Askerlikle ilgili belgeleri Türkçe'ye çevirmekle görevlendirildiği için "Mütercim" lakabını almıştır. Yapı sonradan el değiştirmiş ve Gazi Ahmet Muhtar Paşa'ya ardından 1894 yılında Osmanlı'nın ilk idadisi olan "Vefa Lisesi"ne geçmiştir [90].

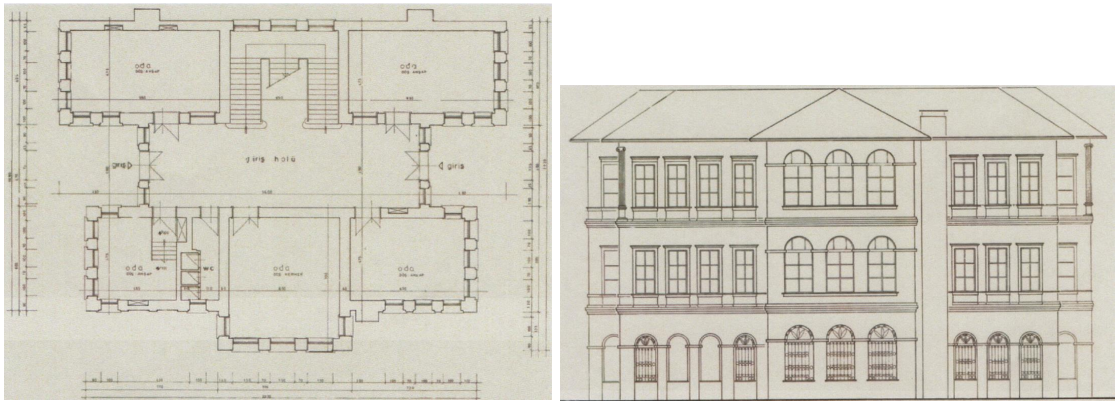
Şekil 4.23 Pervitich Haritasında Mütercim Rüştü Paşa Konağı

Rüştü Paşa Konağı günümüzde de halen Vefa Lisesi Eğitim Binası olarak kullanılmaktadır.

Şekil 4.24 Mütercim Rüştü Paşa Konağı, Şehit Ali Paşa Kütüphanesi - Vefa Lisesi Pansiyonu ve Hilal-i Ahmer olarak kullanıldığı dönemde Vefa Lisesi [22].

Konak zemin kat ve iki normal kattan oluşmakta olup plan düzleminde geleneksel Türk evi mimarisinin orta sofalı kagir bir örneği olarak görülmektedir.

Şekil 4.25 Mütercim Rüştü Paşa Konağı planı ve görünüşü [32]

Vefa Lisesi'nin bahçesinde yer alan yapı ile aynı parsel içerisinde bulunan Mimar Kemaleddin tarafından 1925 yılında yapımı tamamlanan Vefa Lisesi Pansiyon Binası da yer almaktadır. Ayrıca okulun bahçesinde Vakıflar Genel Müdürlüğü'ne ait Şehzade Mehmet Tabhanesi ve Şehit Ali Paşa Kütüphanesi yer almaktadır.

Şekil 4.26 Vefa Lisesi Pansiyon Binası ve Mütercim Rüştü Paşa Konağı

Ataullah Efendi Mektebi

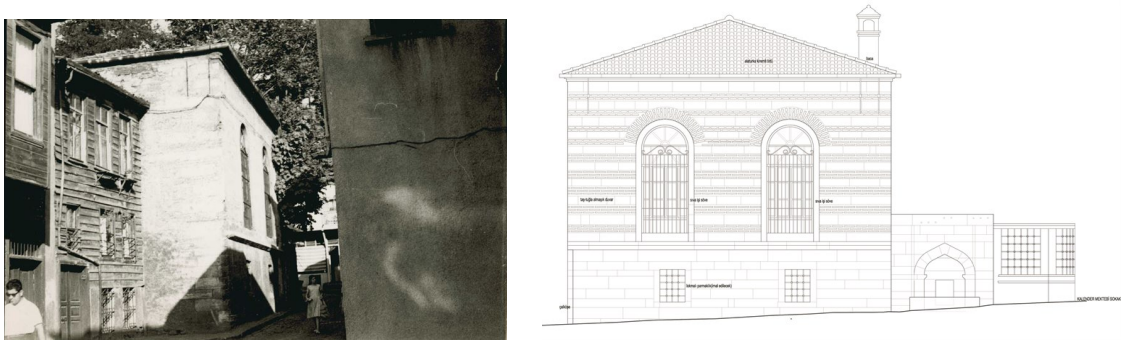
Kazasker Atatullah Efendi Sıbyan Mektebi, 1571 yılında Cemal Yener Tosyalı Caddesi ile Süleymaniye Caddesinin kesiştiği köşe parselde inşa edilmiştir. Birgili

Ataullah Ahmet Efendi tarafından yaptırılmıştır. Ataullah Efendi Sultan II. Selim'e (h. 1524-1574) şehzadelik yaptığı yıllarda hocalık yapmıştır [90].

Şekil 4.27 Ataullah Efendi Mektebi Pervititich haritasındaki yeri – 1930 yılında Ataullah Efendi Mektebi Bisav [90]

Yüksek bir bodrum kat ve üzerinde tek katlı dikdörtgen planlı olarak tasarlanan mektep bir süre konut olarak kullanılmıştır. Dış cephe duvarı kesme taş ve üç sıra tuğla olarak almaşık duvar örgüsüyle örülmüştür. Bodrum kat cephesi sıvalıdır ve lokma demir parmaklıklı pencere açıklıkları bulunmaktadır. Derslik katındaysa kemerli yüksek pencereler yer almaktadır [90].

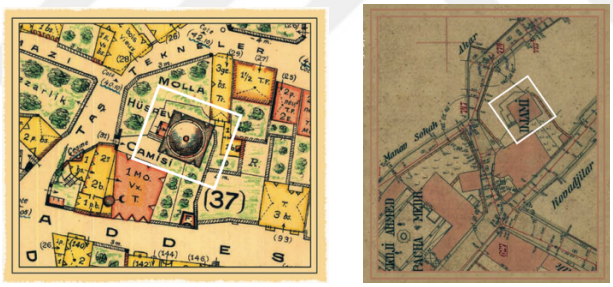
Şekil 4.28 Ataullah Efendi Mektebi cephe çizimi

Şekil 4.29 Ataullah Efendi Mektebi, Restorasyon öncesi ve sonrası görünümü [10]

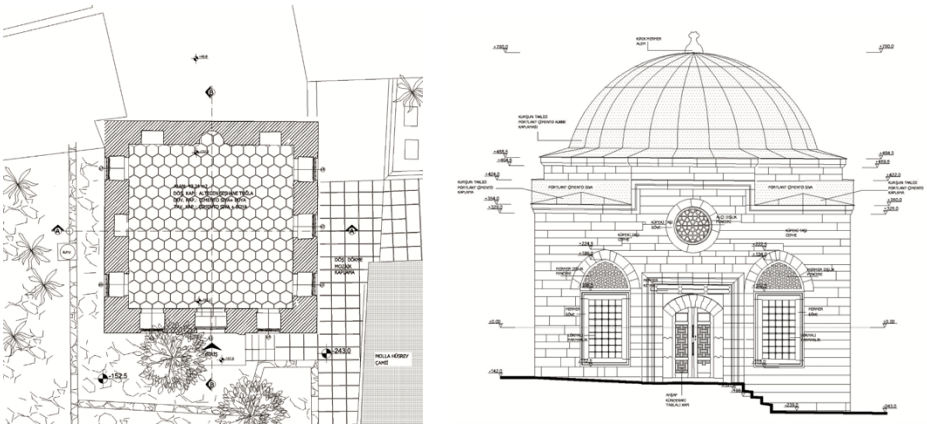
Hüsrev Kethüda Darülkurrası

Cemal Yener Tosyalı Caddesi üzerindeki Taş Tekneler Sokakta, Molla Hüsrev Mescidi'nin kuzeydoğusundaki avlu içinde bulunan yapı, kuzeybatı-güneydoğu yönünde konumlanmıştır. Mimar Sinan yapısı olarak Osmanlı klasik dönem eğitim yapıları arasında dönemin mimari kimliğini ve estetik niteliklerini gösteren önemli örneklerden biridir.

Şekil 4.30 Pervititich haritasında ve 1913-1914 Alman Mavileri İstabul Haritası, Pafta J7, Hüsrev Kethüda Darülkurrası

Avlu /bahçe içerisinde bulunan derslik yapısı kare planlı tek hacimden meydana gelmekte ve tuğla örgülü kubbesi sekizgen bir kasnak üzerine oturmaktadır. Bahçe duvarı bir tarafta Taş Tekneler Sokak, kuzey yönde Molla Hüsrev Mescidi'nin beden duvarına bitişik şekildedir [72].

Şekil 4.31 Hüsrev Kethüda Darülkurrası Zemin kat planı ve Ön (Giriş) Cephe Görünüşü [26].

Şekil 4.32 Hüsrev Kethüda Darülkurrası görünüşü [26].

Mimar Mehmet Ağa Camii

Mimar Mehmet Ağa Camii, 1480 tarihinde Zeyni Mehmet Efendi tarafından medrese olarak inşa edildiği bilinmektedir. Sultan IV. Murat döneminde medresenin dershane bölümü mescide dönüştürülmüştür. Cibali yangını (1633) sırasında mescit tamamen harabe haline gelmiştir ve 1756 yılında yeniden inşa edilmiştir [45].

Şekil 4.33 Pervititch haritasında ve 1940 yılında Mimar Mehmet Ağa Cami [45]

Şekil 4.34 Günümüzde Mimar Mehmet Ağa Cami [45]

4.2. Çalışma Alanındaki Fiziksel Yapı Analizleri

Vefa semtinde bulunan Cemal Yener Tosyalı Caddesi Tarihi Yarımada içerisinde özgün geleneksel dokusunun her döneme ait izlerini koruyarak günümüze ulaşmış önemli örneklerinden birisidir. Fiziksel yapısının değerlendirilmesinde, Vefa'nın özgün dokusunu oluşturan anıtsal yapıları ile geleneksel yapıların ve kayıp sivil mimarlık örneklerinin tespitine yönelik analizler yapılmıştır (EK-X). Caddenin geleneksel dokusu içinde yapılar, bitişik nizamlı, çoğunlukla bahçe veya avlu kullanımı olmayan, topografyaya uygun kat yükseklikleri ve inişli çıkışlı ve kıvrılan yollarıyla zengin vista noktaları oluşturan nitelikler göstermektedir. Farklı dönem

yapılarının bir arada gözlemlenebildiği alanda, iyi derecede korunan anıtsal yapıların yanında tarihsel süreç içerisinde kaybolmuş olan sivil mimarlık örnekleri de bulunmaktadır. Kentsel Rölöve paftasında Cemal Yener Tosyalı Caddesini çevreleyen yapı adalarında bulunan yapıların konumlanışı, anıtsal yapıları, tescilli yapıları ve kayıp sivil mimarlık örnekleri gösterilmiş; çatı biçimlenişleri ile malzemeleri, çeşmeleri, ağaçları, kent mobilyaları ve vista noktaları işlenerek bir vaziyet planı oluşturulmuştur. Semtin organik dokusunu meydana getiren yapılı alan – boş alan oranı Dolu-Boş Analizi üzerinde incelenmiştir. Vefa, tarihsel süreçte tanıklık ettiği yangınlar sonucu barındırdığı birçok ahşap yapı yok olurken kâgir sistemde yapılan anıtsal yapıların yüksek oranda korunduğu görülmektedir. Kayıp ahşap yapıların yerini 1960'lı yıllarla birlikte betonarme yapıların aldığı gözlemlenmiştir. Geleneksel yapıların ve yeni yapıların cephe biçimlenişi, yapım sistemi ve tekniği ile malzeme özelliği bakımından farklılıklar gözlenmektedir. Bu nedenle geleneksel yapılar ve yeni yapıların bir arada olmaları hususu Yapım Tekniği ve Malzeme Analizi ile incelenmiştir. Cumhuriyet Dönemi öncesinde semtin konut bölgesi olarak kullanıldığının bilinmesine rağmen günümüzde semt, ticaret ve yurt gibi farklı fonksiyonlara sahiptir. Bu nedenle semtin geleneksel dokusunun tarihi süreçlerde yaşadığı değişimi incelemek için İşlev Analizi gerçekleştirilmiştir. Cadde üzerindeki yapılarda irdelenen bir diğer özellik ise semtin tarihsel süreç içerisinde geçirmiş olduğu dönüşümler sırasında değişen kullanıcı profili ve bunun mekânlara yansımasıdır. Tarihsel süreçte konut işlevi için tasarlanmış yapıların ticaret işlevine dönüşümü ile birlikte cephe düzeni üzerinden okunan bir kültürel süreklilik sorunu ortaya çıktığı gözlemlenmiştir. Bunun için Strüktürel Durum ve Korunmuşluk Durum Analizleri oluşturulmuştur.

Tüm bu analizlerle birlikte Cemal Yener Tosyalı caddesinin tarihsel süreçteki geleneksel dokusu ile günümüz durumu ile uğramış olduğu dönüşümler tespit edilmiştir.

4.2.1 Kentsel Rölöve

Kentsel Rölöve kapsamında, çalışma alanında bulunan yapıların parsel içi konumlanışı ile sokak ve birbirleriyle olan ilişkileri, sokak dokusu, kent

mobilyaları, vista noktaları, açık alan elemanları, çatı biçimlenişi ile çatı malzemeleri, sokak döşeme malzemeleri ve tescilli yapılar ile kayıp sivil mimarlık örnekleri irdelenmiştir (EK-B.1).

Çalışma alanında bulunan yapıların çatı biçimlenişi çoğunlukla beşik veya kırmadır. Anıtsal yapıların bazılarında kubbe örtüleri kurşun levhalarla örtülüdür. Az sayıda teras çatının da görüldüğü alanda cephe düzenini bozacak şekilde terasların üzerinin kapatılarak yeni bir kat oluşturulmaya çalışıldığı görülmektedir. Konut işlevinden ticaret işlevine dönüştürülmüş bir yapıda kaldırıma doğru pergola sistemi kullanılmıştır. Ticaret işlevli bir kafe yapısında Bozdoğan Kemeri ile arasında kalan boş alana sundurma yaparak kemere oldukça yaklaşmıştır.

Çalışma alanının bir yönü bölgeye doğal bir sınır katan Bozdoğan Kemeri ile sınırlanmıştır. Kemere paralel yönde gelişmiş olan cadde genişliği günümüzde bir 3-4 metre arasında değişmekte olup bir aracın tek yönde geçişi için müsaittir. Kaldırım genişlikleri yer yer yok olmakla birlikte 1,5-2 metreyi bulabilen genişliğe sahip noktalar vardır. Kaldırım ve yol kaplamaları asfalt ve yer yer kilitli parke taşıdır. Özgün sokak ve kaldırım döşemesi zaman içinde yok olmuştur.

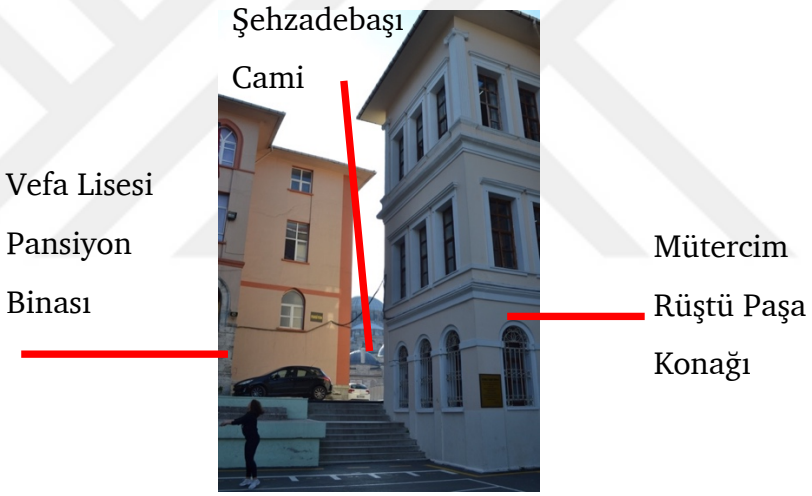

Şekil 4.35 Bozdoğan Kemeri ile yapıların konumlanışı arasındaki ilişki [10]

Çalışma alanında yer alan yapılar çoğunlukla bitişik nizam inşa edilmiştir. Avlu kullanımının bulunmadığı alanda yapılar bir yönüyle caddeye diğer yönde ada

içinde yer alan yeşil alana bakmaktadır. Bozdoğan Kemeri yönünde bulunan yapıların bir bölümü caddeye arka bölümü ise kemere bakmaktadır. Şehzadebaşı Camii adasında bulunan yapılar ise caminin ek yapıları ile etkileşim içindedir. Alanda bulunan anıtsal yapılar sivil mimarlık örneklerinin yerleşiminde oldukça büyük etken olmuşlardır.

Alanda yer alan yapıların çok farklı dönemlere ait olmaları nedeniyle yer yer etkileyici vista noktaları oluşturmaktadırlar (Şekil 4.36). Kentsel rölöve paftasında en önemli vista noktaları işaretlenmiştir. Bununla birlikte cadde üzerinde bulunan, ağaç ve anıtsal ağaçlar, mazgallar, çöp kutuları, elektrik direkleri ve elektrik kutuları, niteliksiz ekler, yön tabelaları kentsel rölöve paftasına işlenmiştir. Çalışma alanında bunların dışında bir peyzaj düzenlemesi veya kentsel mobilya yer almamaktadır.

Şekil 4.36 Üç farklı dönem yapısı bir arada, Şehzadebaşı Cami, Mütercim Rüştü Paşa Konağı, Vefa Lisesi Pansiyon Binası [10]

4.2.2. Ada-Parsel Analizi

Organik bir dokuya sahip olduğu görülen caddede yapılar çoğunlukla küçük parseller üzerine parselin tümüne yerleşecek şekilde ve bitişil nizamda inşa edilmişlerdir. Tarihsel süreç içerisinde kaybolmuş ve günümüzde de varlığını sürdüren ayrık nizamda inşa edilmiş birkaç konak örneği bulunmaktadır. (Şekil 4.37). Konut işlevi olan yapılarda avlu veya bahçe kullanımı görülmemekte olup

dini ve anıtsal yapı çevrelerinde ve hazirelerde yeşil alan kullanıma rastlanmaktadır (EK-B.3).

Şekil 4.37 Ekmekcizade Ahmet Paşa Külliyesi'nin bitişiğinde bulunan kayıp yapı, Nuri Bey Konağı, SALT Research, Ali Saim Ülgen Archive

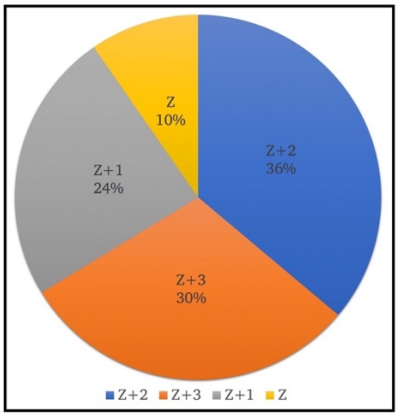
Farklı dönemlere ait haritalar ile çakıştırılması sonucu çalışma alanında yer alan yapı adalarının tarihsel süreç içinde parselasyon anlamında kritik dönüşümlere uğramadığı görülmektedir.

4.2.3. Dolu-Boş Analizi

Dolu- boş analizinde, çalışma alanında bulunan yapılı alanlar beyaz renkte boş alanlar koyu renkte, sokak dokusu ise açık gri renkte gösterilerek alandaki yapılaşmanın yoğunluğu ve boş alanların dağılım oranı incelenmiştir. Çalışma alanda bulunan yapıların Dede Efendi Caddesi'nin kestiği aksa kadar olan kısmında bitişik nizam şeklinde sıralandığı, Dede Efendi Caddesi ile Atatürk Bulvarı arasında kalan yapı adalarının bir kısmında büyük kütleli anıtsal yapılar ile birlikte parsel büyüklüklülerinin artarak yapıların ayrık nizamda yerleştiği görülmektedir. Yapılan analizlerde çalışma alanının büyük oranda organik sokak dokusunu koruduğu, çoğunlukla geleneksel yapıların bitişik nizam şeklinde bir arada bulunduğu, anıtsal yapıların ve son dönemlerde eklenen yapıların büyük kütle doluluğunu arttırdığı, çevresinde bulunan yeşil alanlar ve hazireler ile boşluk oluşturdukları gözlemlenmiştir. Yapıların, sokaktan tek cephelerinin sokağa bakacak şekilde yerleşerek cumba ve çıkma ile hareketlendirildiği görülmektedir ve Bozdoğan Kemeri çevresinin yer yer yapı adalarıyla çevrili olduğu görülmektedir (EK-B.4).

4.2.4. Kat Adedi Analizi

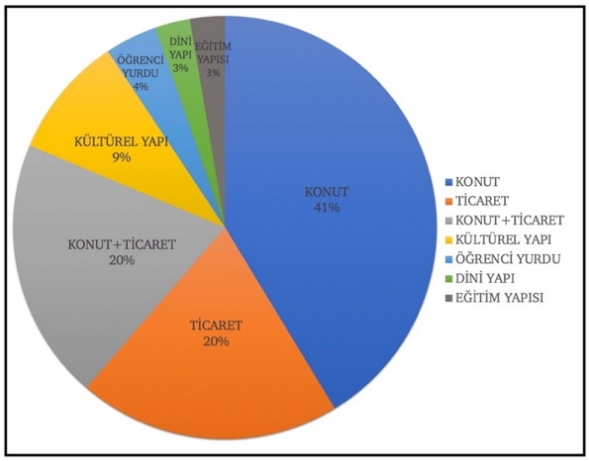
Semtin geleneksel dokusundaki yapıların alan içerisindeki yerleşimi topografik yapıyla uyumlu olarak şekillenmiştir (Şekil 4.38). Dokunun genel hatlarıyla korunduğu caddede yapı yükseklikleri çoğunlukla zemin kat üzerine iki kat olarak şekillenmiştir. Alanda yer alan yapıların %36'sını zemin kat üzerine iki kat olan yapılar oluşturmaktadır. Yapıların bu yerleşimi ile, tarihi yarımada siluetinin korunarak bölgedeki anıtsal yapıların siluetinin önüne geçilmemesi sağlanmıştır. Aldanki yapıların %34'ü ise zemin kat veya zemin kat üzerine bir normal kat olacak şekilde inşa edilen yapılardan oluşmaktadır. Yapıların %30'unu zemin kat üzerine üç katlı yapılar oluşturmaktadır. Özellikle 1960'lı yıllar itibariyle bölgede inşa edilen bu betonarme yapılar alandaki kat adedini aşan yüksekliklere ulaşarak bölgedeki dokuya aykırı bir durum oluşturmuşlardır (EK-B.5).

Şekil 4.38 Çalışma alanında bulunan yapıların kat adedi analizi [10]

4.2.5. İşlev Analizi

Şekil 4.39.'da görüldüğü gibi, çalışma alanında incelenen yapıların %20'si konut+ticaret işlevine sahiptir. Bu yapıların neredeyse tamamı konut yapılarından dönüştürülmüştür. Yapıların çok az bir kısmı tamamen işlevsiz hale gelmiştir. Bölgedeki yapıların işlev sıralamasında %20 oranla ikinci sırada bulunan diğer işlev olarak ticaret yapıları yer almaktadır. Yapıların %41'i konut yapısıdır. Bu yapıların yüzde 30'u 1960'lardan sonra yapılmış olan apartmanlardır. Yapıların kalan %19'luk kısmını kültürel, dini, yurt ve eğitim yapıları oluşturmaktadır (EK-B.6).

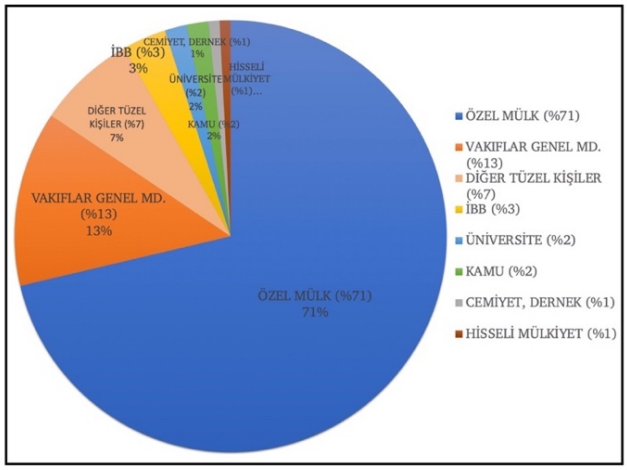

Şekil 4.39 Çalışma alanında bulunan yapıların işlev analizi [10]

Çalışma alanında bulunan ve günümüzde varlığını sürdüren dini yapılar; Molla Hüsrev Camii, Mimar Mehmet Ağa Camii, Ekmekçizade Haziresi ve Şeyh Ebu'l Vefa Haziresidir. Alanda bulunan kültür işlevli yapılar; Ekmekcizade Ahmet Paşa Medresesi, Şehit Ali Paşa Kütüphanesi, Recai Mehmet Efendi Sıbyan Mektebi, Vefa Lisesi, Atatullah Efendi Mektebi'dir. Recai Mehmet Efendi Sıbyan Mektebi günümüzde kütüphane olarak faaliyet göstermektedir. Ataullah Efendi Mektebi günümüzde İstanbul Edebiyat Derneği olarak işlevini sürdürmektedir. Alanın biçimlenişinde en önemli etken olan Bozdoğan Kemeri, yapıldığı dönemdeki işlevini sürdürmemekle birlikte günümüzde bölgenin en önemli simgesi haline gelmiştir. Çalışma alanın simgesi haline gelmiş olan ticaret işlevli en önemli yapısı Vefa Bozacısıdır. Günümüzde, Pervitich haritalarında da görülen eski Sirke Fabrikası'nın alanında bulunmaktadır. Çalışma alanında aynı zamanda; Ekmekçizade Külliyesindeki sebil, Hüsrev Kethüda Sebili, Recai Mehmed Efendi Sebili, Molla Hüsrev Çeşmesi, Ataullah Efendi Çeşmesi olmak üzere beş adet çeşme tespit edilmiştir. Alanda yer alan önemli eğitim bir eğitim yapısı Vefa Lisesi'dir. Günümüzde yerinde bulunmayan Oksijen Fabrikası, Karamürsel Mensucat Fabrikası ve Sirke fabrikası da haritalardan okunabilen fakat işlevini yitirmiş olan yapılardandır. Ayrıca alanın yakınında bulunan eğitim yapılarının fazlalığından dolayı öğrenci yurt işlevi olarak kullanılan üç adet yapı bulunmaktadır.

4.2.6. Mülkiyet Durumu Analizi

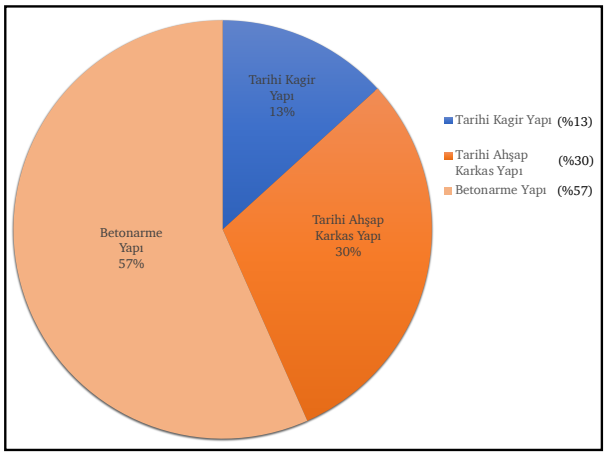
Çalışma alanında yer alan yapıların %71'ini özel mülkiyete ait yapılar oluşturmaktadır (Şekil 4.40). Alanda yer alan Bozdoğan Kemeri İstanbul Büyükşehir Belediyesi mülkiyetindedir. Alanda yer alan yapıların %13'lük bölümü Vakıflar Genel Müdürlüğü mülkiyetindedir. %7'lik bölümü Diğer Tüzel Kişiler mülkiyetinde olan yapıların, %2'lik kısmı Kamu, %2'lik kısmı Üniversite, %1 Cemiyet-Dernek ve kalan %1'lik kısmı da Hisseli Mülkiyet sahiplerinindir (EK-B.7).

Şekil 4.40 Çalışma alanında bulunan yapıların mülkiyet durumu analizi [10]

4.2.7. Yapım Sistemi ve Malzeme Analizi

Çalışma alanında incelenen yapıların %57'sini betonarme yapılar oluşturmaktadır (Şekil 4.41) Tüm yapıların içerisinde Tarihi Ahşap Karkas yapıların oranı %30'dur. Bu yapıların tamamı sivil mimarlık örnekleridir. Yapıların geri kalanı ise Tarihi Kagir yapılardır. Çalışma alanında yer alan yapıların %13'ü bu kategoridedir. Alanda bulunan yapıların %60'lık bölümünün çatı kaplaması alaturka, %27'lik kısmı Marsilya kiremit, kalanların kaplaması ise beton veya sac metal levha olarak görülmektedir. (EK- B.8)

Şekil 4.41 Çalışma alanında bulunan yapıların yapım sistemi ve malzeme analizi [10]

4.2.8. Yapı Kullanım Durumu Analizi

Çalışma alanındaki yapılar, sürekli kullanımda olan, dönemsel olarak kullanılan veya boş olan yapılar şeklinde incelenmiştir (EK-B.9). Alanın içerisinde tümüyle kullanılmayan âtıl durumda bir adet harap durumda yapı bulunmaktadır. Çalışma alanında bulunan yapıların tamamı sürekli olarak kullanılmaktadır. Birçoğu bakımsız kalmış olan bu yapıların bir kısmı ilk işlevlerinden farklı bir fonksiyon için kullanıldığı için kullanım yoğunluğu artarak tahrip olmuş durumdadır. Alanda bulunan eğitim yapısı ve yurt yapısı fonksiyonları nedeniyle kullanımda dönemsel azalmalar yaşadığı da olmaktadır.

4.2.9. Ulaşım Analizi

Çalışma alanı Atatürk Bulvarı'nın doğusunda kalmaktadır. Bulvarın Eminönü yönünde Bozdoğan Kemerinin altından akan yolun batı kıyısındadır. Bozdoğan Kemerinin altından geçildiğinde görülen İMÇ Blokları ile Reşat Nuri Güntekin Sahnesi arasında kalan cadde Cemal Yener Tosyalı Caddesi'dir. Caddeyi dik olarak kesen Süleymaniye Caddesinden de bölgedeki eğitim faaliyetleri, kültürel, dini faaliyetler ve ticaret işlevleri sebebiyle yoğun bir yaya ve araç sirkülasyonu meydana gelmektedir. Aynı zamanda çalışma alanını dik olarak kesen bir diğer cadde olan Dede Efendi Caddesi de ana yollardan biri olan Şehzadabaşı Caddesi'ne bağlandığı için zaman zaman trafik yoğunluğu yaşanmaktadır. Bazı

noktalarda darlaşan yollar araç geçişinde zorluk yaratmakta ve taşıtların tarihi yapılar için tehdit oluşturmasına neden olmaktadır.

Alana paralel olarak bulunan Bozdoğan Kemeri bölgenin ulaşım sisteminin kurulması üzerinde büyük bir etkiye sahiptir. Bozdoğan Kemeri'ne yakın veya bitişik yapılar nedeniyle alanda çıkmaz sokaklar meydana gelmiştir (Şekil 4.42). Çıkmaz sokakların Bozdoğan Kemerinin açıklıklarına denk gelmiş olanlarından yaya yolu oluşturularak geçiş sağlanmıştır. Bazıları tamamen kapatılmıştır ve geçiş sağlanmamaktadır. Cadde boyunca yer alan adalarda yapılar caddeye bakacak şekilde çoğunlukla bitişik nizam yerleşmişlerdir.

Şekil 4.42 Çalışma alanında yer alan ve Bozdoğan Kemeri'ne ulaşan çıkmaz sokak görüntüsü [10]

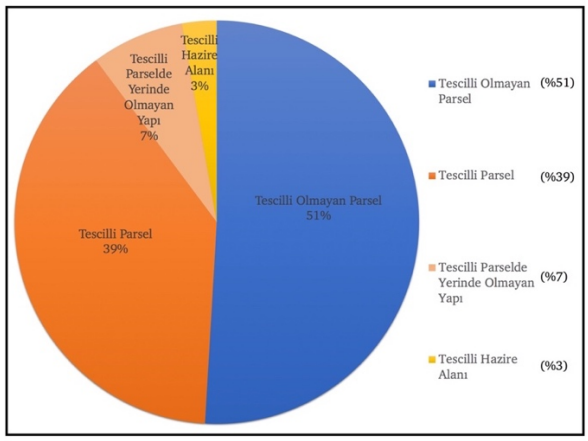
Alanda ciddi bir otopark problemi bulunmaktadır. Boş parsellerin otoparka dönüştürülerek kullanıldığı alanda iki adet boş parsel üzerinde açık otopark bulunmaktadır. Bunlardan biri eski Oksijen Fabrikası'nın bulunduğu boş alanda diğeri ise, hazire alanının yanında bulunan boş parseldedir.

Alanı özellikle tüccar olarak kullanan kişilerin bazı noktalarında sokakların giriş ve çıkışı kapatacak şekilde sokak üzerine, bazı noktalarda ise kaldırım üzerine park edilebildiği görülmektedir. Alanda yoğun insan sirkülasyonuna sebep olan tiyatronun, bozacının ve camilerin yoğun kullanıldığı saatlerde bu problem daha

çok artmaktadır. Cadde üzerinden geçen bir toplu taşıma aracı bulunmamaktadır. Yakınında otobüs ve metro durakları yer almaktadır (EK-B.10).

4.2.10. Yasal Statü Analizi

Çalışma alanında bulunan 106 parselden 36 adedi tescilli yapı parseli, iki adedi tescilli hazire alanı parselidir. Bir parsel arkeolojik yeraltı kalıntıları, bir parsel de arkeolojik yerüstü kalıntıları olarak nitelendirilmiş olup ikisinden de kalıntılar günümüze ulaşmamıştır. Parsellerden 15 adedi tescilli parselde yerinde olmayan yapıdan oluşmaktadır. Bunlardan biri inşaat durumunda, biri otopark olarak kullanımda, sekiz adedi boş, beş adedinin ise yerinde yeni yapı bulunmaktadır. Çalışma alanında bulunan yapıların %39'unu tescilli parselde yerinde olan yapılar oluşturmaktadır (Şekil 4.43). Oranı düşüren en önemli etkenlerden biri yok olmuş tescilli parsel yapılardır (EK-B.11)

Şekil 4.43 Çalışma alanında bulunan yapıların yasal statü analizi [10]

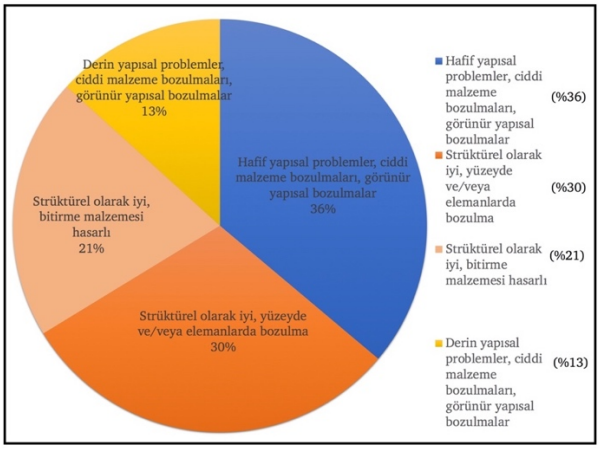
Çalışma alanındaki tescilli sivil mimarlık örnekleri bulunan parseller yoğun olarak Dede Efendi Caddesi ile Süleymaniye Caddesi arasında kalan yapı adalarında yer almaktadır. Anıtsal tescilli yapılar ise alanın tümüne dağılmış vaziyettedir.

Şekil 4.44 Otoparka dönüştürülmüş tescilli parsel [10]

4.2.11. Strüktür Durumu Analizi

Çalışma alanında bulunan yapıların %21'i strüktürel olarak iyi durumda olan yapılardan oluşmaktadır (Şekil 4.45). Bu grupta, yakın zamanda restore edilmiş tarihi yapılar ve yeni inşa edilmiş yapılar bulunmaktadır. Alandaki yapıların %66'sı yapısal olarak sorunu olmayan veya yüzeysel sorunları bulunan yapılardır. Bu grupta yer alan yapıların büyük bir bölümünde yüzey malzemelerinde bozulmalar gözlenmektedir. Bu yapıların basit onarım ihtiyacı olan yapılar olduğu düşünülmektedir. Alanda yer alan yapıların %13'lük bölümünü derin yapısal sorunları olan, kısmen yıkık veya harap yapılar oluşturmaktadır. Bu yapılar esaslı onarımlar gerektiren yapılar olarak değerlendirilmektedir (EK-B.12).

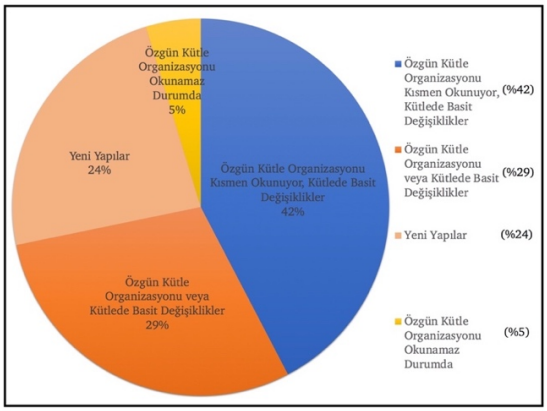

Şekil 4.45 Çalışma alanında bulunan yapıların strüktür durumu analizi [10]

4.2.12. Korunmuşluk Durumu Analizi

Korunmuşluk durumu analizinde çalışma alanında bulunan tarihi niteliği olan yapıların bugüne ulaşırlarken özgünlüklerini ne kadar koruyabildiklerini araştırmaktadır. Bahsi geçen analiz, kütle korunmuşluk durumu ve cephe korunmuşluk durumu olmak üzere iki ayrı kategoride incelenmiştir (EK-B.13-EK-B.14) Bu analizlerde tarihi yapılar, kütle organizasyonları ile cephe düzenleri ve gabarileri yer yer eski haritalardan yer yer eski fotoğraflardan faydalanılarak analiz edilmiş ve sınıflandırılmıştır.

Kütle Korunmuşluk Durumu Analizi: Çalışma alanında bulunan tarihi yapıların günümüze ulaşana kadar özgün kütle organizasyonunu tamamen koruyarak veya yapı kütlesinde basit değişiklikler meydana gelen yapıların oranı %29'dur (Şekil 4.46). Çalışma alanında bu kategoriye giren yapılar çoğunlukla tescilli anıtsal yapılardır. Bu yapılara kütle oranları bakımından az müdahalede bulunulmuş olup mimari kimlikleriyle birlikte kütle organizasyonlarını korumuşlardır. Özgün kütle organizasyonlarını kısmi olarak koruyan ve kütlesinde birtakım değişiklikler bulunan yapılar alandaki yapıların %42'sine denk gelmektedir. Bu kategoride yer alan yapılara müdahale edilmiş olmakla birlikte özgün kütle organizasyonları okunabilmektedir (EK-B.13)

Şekil 4.46 Çalışma alanında bulunan yapıların kütle korunmuşluk durumu analizi [10]

Çalışma alanında yer alan yapıların %5'inin özgün kütle organizasyonu okunamaz durumdadır. Bu grupta yer alan yapılar kısmi olarak yıkılmış olan, harap halde

veya yapılan müdahaleler sonucu özgün kütle organizasyonu kaybolmuş olan yapılardır. Alanda yer alan yapıların %24'ü ise yeni yapılar kategorisinde değerlendirilmiştir. Bu yapılar alanın bütününde bulunan kütlesel kimliği ve tarihi kimliği göz önünde bulundurulmadan çoğunlukla 1965'li yılların ardından üretilmiş yapılardır.

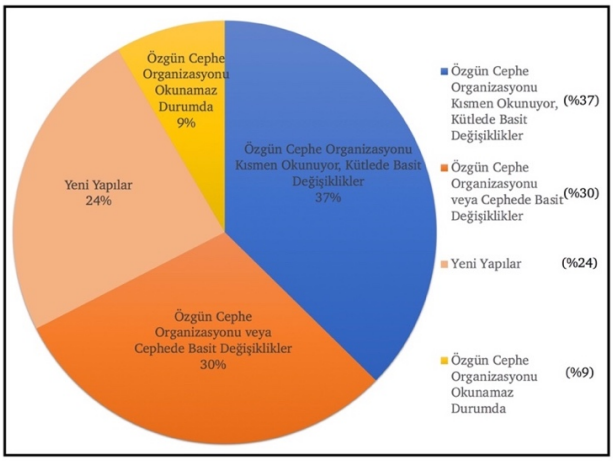
Şekil 4.47 Alanda yer alan hazirenin 1930 yılı fotoğrafı ve yapıların günümüzde meydana gelen kütle organizasyonu dönüşümleri [10]

Şekil 4.48 Alanda yer alan yapıların günümüzde meydana gelen kütle organizasyonu dönüşümleri [10]

Cephe Korunmuşluk Durumu Analizi: Çalışma alanında bulunan tarihi yapılardan günümüze özgün cephe organizasyonunda ve cephede basit değişiklikler ile ulaşmış olan yapıların oranı %30'dur (Şekil 4.49). Özgün cephe oranlarını kısmen koruyarak cephesinde birtakım değişiklikler bulunan yapılar alandaki yapıların %37'sini oluşturmaktadır. Alanda yer alan yapıların %9'unun ise özgün cephe organizasyonları okunamaz durumdadır. Bu kategoride yer alan yapılar yapılan müdahaleler sonucu özgün cephe organizasyonları kaybetmiş olan veya harap durumdaki yapılardır. Alanda yer alan yapıların %24'ü ise yeni yapılar

kategorisinde değerlendirilmiştir. Bu yapılar alanın bütününde bulunan cephe oranları ve tarihi kimliği göz önünde bulundurulmadan üretilmiş yapılardır (EK-B.14).

Şekil 4.49 Çalışma alanında bulunan yapıların cephe korunmuşluk analizi [10]

Şekil 4.50 Sokak dokusu ve cephe düzeninde meydana gelen değişim [10]

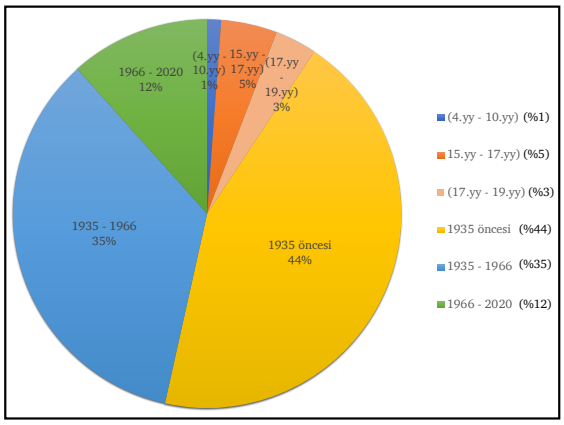

Şekil 4.51 Sokak dokusu ve cephe düzeninde meydana gelen değişim [10]

4.2.13. Yapım Dönemi Analizi

Bölgede bulunan en eski eser 378 yılında yapımı tamamlanan Bozdoğan Kemeri'dir. 15. yüzyıl ile 17. yüzyıl arası inşa edilen yapılar alanın %5'ini kapsamaktadır. 17. yüzyıl ile 19. yüzyıl arasında inşa edilen yapılar ise bölgedeki yapıların %3'üne denk gelmektedir (Şekil 4.54). Bu dönemlerde yapılarak günümüze ulaşan yapıların büyük bir kısmının anıtsal yapılar olduğu görülmektedir. 1800'lerin sonundan 1935'lere kadar yapılan yapılar ise bölgenin %44'ünü kapsamaktadır. 1935-1966 yılları arasında yapılan yapılar da özellikle sivil mimarlık örnekleri olmakla birlikte alanın %35'ine denk gelmektedir.

Çalışma alanında bulunan yapıların %12'lik kısmı 1966-2020 yılları arasında inşa edilmiştir. Bu dönem bölgenin şehir dışından hızla göç alarak apartmanlaşma yoğunlaşmıştır. Bu dönemde inşa edilen yapıların çoğunun geniş kütleleriyle ve gabarileriyle çevredeki tarihi yapılara ezici üstünlük gösterdiği gözlemlenmektedir (EK-B.15).

Şekil 4.52 Çalışma alanında bulunan yapıların yapım dönemi analizi [10]

Bölgede 4. yüzyıldan başlayarak günümüze kadar uzanan farklı dönem ve kültür yapılarının bir arada bulunduğu gözlenmektedir. Bu birlikteliğin yarattığı zenginlik alanda çok farklı vistaların oluşumuna katkı sağlamaktadır.

4.2.14. Çalışma Alanındaki Fiziksel Yapı Analizlerinin Değerlendirilmesi

Vefa Semti Cemal Yener Tosyalı Caddesi'nde yer alan tarihi çevre; organik dokusunu büyük oranda korumuş, 4. yüzyıldan günümüze çok farklı dönem ve

kültürlere şahitlik etmiş yapı grubundan oluşmaktadır. Izgara planlı olmayan ve topografya ile uyumlu yapı adaları ile çevrili caddede yapılar çoğunlukla küçük parseller üzerine parselin tümüne yerleşecek şekilde ve bitişik nizamda inşa edilmişlerdir. Tarihsel süreç içerisinde kaybolmuş ve günümüzde de varlığını sürdüren ayrık nizamda inşa edilmiş birkaç konak örneği bulunmaktadır.

Çalışma alanında bulunan yapıların %39'unu tescilli parselde yerinde olan yapılar oluşturmaktadır. Alanda yer alan yapıların %36'sını zemin kat üzerine iki kat olan yapılar oluşturmaktadır. Alandaki yapıların %34'ü ise zemin kat veya zemin kat üzerine bir normal kat olacak şekilde inşa edilen yapılardan oluşmaktadır. Kat yüksekliklerinin fazla olmaması, hem tarihi yarımada siluetinin hem de bölgedeki anıtsal yapıların siluetinin korunmasını sağlamıştır. Yapıların %41'i konut yapısıdır. Çalışma alanında incelenen yapıların %20'si konut+ticaret işlevine sahiptir. Bu yapıların neredeyse tamamı konut yapılarından dönüştürülmüştür.

Çalışma alanında yer alan yapıların %71'ini özel mülkiyete ait yapılar oluşturmaktadır. Çalışma alanında incelenen yapıların %57'sini betonarme yapılar oluşturmaktadır. Tüm yapıların içerisinde tarihi ahşap karkas yapıların oranı %30'dur. Bu yapıların tamamı sivil mimarlık örnekleridir. Yapıların geri kalanı ise tarihi kâgir yapılardır. Alandaki yapıların %66'sı yapısal olarak sorunu olmayan veya yüzeysel sorunları bulunan yapılardır. Bu grupta yer alan yapıların büyük bir bölümünde yüzey malzemelerinde bozulmalar gözlenmektedir. Özgün cephe oranlarını kısmen koruyarak cephesinde birtakım değişiklikler bulunan yapılar alandaki yapıların %37'sini oluşturmaktadır. 1800'lerin sonundan 1935'lere kadar yapılan yapılar ise bölgenin %44'ünü kapsamaktadır. Bölgede bulunan en eski eser 378 yılında yapımı tamamlanan Bozdoğan Kemeri'dir. Özgün kütle organizasyonlarını kısmi olarak koruyan ve kütlesinde birtakım değişiklikler bulunan yapılar alandaki yapıların %42'sine denk gelmektedir. Bu kategoride yer alan yapılara müdahale edilmiş olmakla birlikte özgün kütle organizasyonları okunabilmektedir.

4.3. Çalışma Alanında Yer Alan Korunması Gerekli Kültür Varlıklarında Koruma Sorunları

İçinde yaşamın devam ettiği kentlerde, toplum ihtiyaçlarına bağlı olarak değişim istekleri meydana gelir. Koruma ile kentin tarihi doku ve karakterine zarar vermeyecek şekilde gerekli müdahalelerde bulunması sağlanır. Tarihi çevreyi korumanın en başta gelen sorunlarından biri dönüşen dünya karşısında tarihsel sürekliliğin sağlanabilmesidir. Çalışma alanı sahip olduğu uzun tarihsel süreciyle birlikte geçirdiği dönüşümleri ile geçmişten günümüze çeşitli koruma sorunlarıyla karşılaşmıştır.

Çalışma alanının karşı karşıya kaldığı koruma sorunlarının başında göçler ve kullanıcı profilinin değişmesi gelmektedir. Bu sorun beraberinde kültürel miras alanının bakımsızlık, terk edilme, bilinçsiz kullanım, yapı kullanım işlevlerinde değişiklikler gibi problemleri getirmektedir. Bunun yanında doğal afetler, imar affı, yenileme alanı olarak belirlenen bölgelerin kültürel miras üzerinde meydana getirdiği olumsuzluklar da önemli koruma sorunlarındandır. Geçmişte imar planlamaları kapsamında açılmış olan yeni yollar sonucu tahribata uğrayan mimari doku, kayıp yapılar, 1970'li yıllara kadar inşa edilmiş olan nitelikli apartmanların tescile önerilen yapılar arasında yer almaması, tescilli yapıların yeterli ve düzenli bakım ve onarımlarının koruma sorunlarına neden olan etkenlerdendir. Mevcut tescilli yapılar için en önemli koruma sorunu özgün çatı konstrüksiyonunun kaldırılarak yasal olmayan kat ilaveleridir. Cemal Yener Tosyalı Caddesi'ne paralel uzanan Bozdoğan Kemeri'nin oluşturduğu çıkmaz sokakların çıkmaz sokakların otoparka dönüştürülmüş olması, boş parseller, yoğun araç trafiği, araç yollarının anıtsal yapıların çok yakınından geçiyor olması, yol-kaldırım kaplamalarının özgüne aykırı şekilde yenilenmesi diğer koruma sorunlarındandır.

Çalışma alanında bulunan 8 adet yapı adasında tescilli kültür varlıklarının bulunduğu 31 parsel yer almaktadır. Bu parsellerin 17'sinde İstanbul 4 numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma kurulu tarafından tescil edilmiş yapılar

bulunmaktadır. 4 adedi yerinde bulunan anıtsal yapı (961 Ada 8 Parsel, 659 Ada 1 Parsel, 570 Ada 5 Parsel, 567 Ada 3 Parsel), 3'ü hazire alanı (651 Ada 44 Parsel, 567 Ada 1 Parsel, 570 Ada 18 Parselde bulunan hazireler) olup, 6 tanesi yıkılarak yerinde yeni betonarme yapı yapılmış (567 Ada 4 Parsel, 651 Ada 53-54 Parsel, 570 Ada 2-3 Parsel, 567 Ada 24 Parsel), 5 tanesi boş/otopark olarak kullanımda veya devam eden yeni yapı inşaatıdır (962 Ada 4 Parsel, 651 Ada 19-20-40 Parsel, 659 Ada 5 Parsel). Çalışma alanı ile ilgili Salt Araştırma Arşivi, Müfit Yüksel Arşivi, IRCICA, Metropolitan ve Atatürk Kitaplığı'nda bulunan fotoğraflardan ve eski haritalardan cadde boyunca bitişik nizam ahşap yapıların olduğu anlaşılmaktadır.

Eyice, Ekmekçizade Ahmet Paşa Medresesi'nden bahsederken günümüzde mevcut olmayan Nuri Bey Konağı'na ilişkin şunları ifade etmiştir: "Bu tarihten sonra uzun yıllar bakım görmeyen ve birtakım yersiz yurtsuzlara barınak olan medrese, ancak 1963'e doğru Vakıflar İdaresi'nce tahliyesi yoluna gidilerek Mimar Cahide Tamer tarafından 1966-1968 yılları arasında tamir edilmiştir; bir müddet sonra da bitişiğindeki Nuri Bey Konağı'nın yıkılması ile yerine yaptırılan İlim Yayma Cemiyeti talebe yurdunun müştemilâtı olmuştur." (Kaynak TDV İslâm Ansiklopedisi'nin 1994 yılında İstanbul'da basılan 10. Cildinin 548 numaralı sayfasında TDV islam ansiklopedisi…) Bu ifadelerden anlaşıldığı üzere 567 Ada 24 parselde bulunan tescilli Nuri Bey Konağı 1970'li yıllarda yıkılarak yerini bir öğrenci yurdu yapısı almıştır. Pervitich haritalarında da tespit edilebilen yapıya ait eski fotoğrafları Ekmekçizade Ahmet Paşa Medresesine ait fotoğraflarda da görülebilmektedir.

Şekil 4.53 Nuri Bey Konağı

Mevcut tescilli yapılarda en sık rastlanan koruma sorunlarından biri özgün çatı konstrüksiyonunun kaldırılarak kat ilave edilmesidir (Bkz. 659 Ada 2 Parsel, 652 Ada 1 Parsel). Böylece hem yapıların taşıyıcı sistemine ilave yük gelmekte hem de özgün kütle-cephe biçimlenişleri ve gabarileri bozulmaktadır.

Çalışma alanında yer alan tarihi yapılarda bozulmaya sebep olan etkenlerin en önemlisi niteliksiz onarımlar ve işlev değişikliğidir. Konut işlevli yapıların ticaret işlevine dönüşmesiyle birlikte zemin kat cephesinin vitrine dönüştürülerek özgün doluluk-boşluk oranlarının bozulmasına ve cephede kullanılan reklam ve tanıtım tabelaları ile birlikte yapının görsel olarak zarar görmesine, cephe malzemesinin yıpranmasına neden olmaktadır (Bkz. 651 Ada 18 Parsel, 651 Ada 54 Parsel, 652 Ada 14 Parsel, 659 Ada 2 Parsel, 659 Ada 3 Parsel, 659 Ada 4 Parsel)

Bununla birlikte, özgün yapı malzemelerinden farklı malzemelerle yapılan onarımlar göze çarpmaktadır. Özellikle onarım görmüş yapıların cephe kaplamalarında kullanılan ahşap cinsinin, yenilenen pencere ve kapı doğramalarında kullanılan malzemelerin ve boyutlarının tarihi çevre ile uyumsuz bir nitelikte oldukları görülmektedir.

Onarılan yapıların bazılarına niteliksiz sundurma eklenmiştir. Bazı pencerelerden özgün parmaklıkların söküldüğü tespit edilmiştir. Bazılarında ise açıklıkların değiştirilerek çevre doku ile uyumsuz oran ve boyutta yapıldığı, kimi zaman da ıslak hacimlerden ötürü cephe düzenini bozan açıklıkların ilave edildiği görülmüştür. Gelişigüzel sokak lambaları, klima üniteleri, kablolar, güvenlik kameraları, antenler, borular gibi muhdes elemanların cephelerde tespit edilmesi de tarihi yapılara uygun olmayan eklemelerdir.

Çevre kimliğini değiştiren etkenlerden biri de üst üste yığılan yol döşeme malzemelerinin yol seviyelerini yükselterek yapıların özgün giriş kotunun yol kotu altında kalması ile yapıları hem fiziksel kullanımı açısından zorlaması hem de cephe düzeninin bozulmasına yol açmasıdır (Bkz. 659 Ada 1 Parsel, 570 Ada 18 Parsel, 961 Ada 8 Parsel, 567 Ada 1 Parsel)

Tarihi haritalar, hava fotoğrafları ve arşiv fotoğrafları incelendiğinde, mevcut betonarme yapıların çoğunlukla 1966-1982 yılları arasında inşa edildiği anlaşılmaktadır. Betonarme yapıların bazıları günümüze kadar oturum alanlarını genişleterek kat ilaveleriyle birlikte çeşitli değişikliklere uğradıkları tespit edilmiştir. Bu yapılar iri kütleleri ve kat yüksekliklerinden ötürü tarihi dokunun bütünlüğünü zedelemektedir.

Alana ulaşım konusunda Cemal Yener Tosyalı Caddesi önemli bir bağlantı aksı olma özelliğini tarih boyunca korumuştur. Günümüzde de önemli anıtsal yapılara ve kent için önemli ulaşım akslarına bağlantı sağlaması nedeniyle önemini sürdürmektedir. Bu önemli nitelikleri ve yapılaşma yoğunluğu nedeniyle yapı adalarında yer alan boş parseller (Bkz. 651 Ada 40 Parsel, 659 Ada 5 Parsel) ve bazı çıkmaz sokaklar zaman içerisinde otopark işlevine dönüşmüştür. Trafik yoğunluğu ve otopark işlevinin eklenmesi koruma problemlerini arttırmaktadır (Bkz. 651 Ada 40 Parsel, 659 Ada 5 Parsel).

Bölgede uzun yıllardır yaşayan kullanıcıların bölgeyi zaman içerisinde terk etmesi ve bölgenin sık göç alması, burada yaşanan koruma sorunlarının önemli sebeplerinden biridir. Alanın kullanıcılarının yapılara koruma bilinci ile yaklaşmamasından ötürü, yapıların ticari amaçlarla kullanılarak gelir elde etme uğruna işlevlerinin değiştirildiği ve bu amaçla yapılan bilinçsiz müdahalelerin arttığı gözlemlenmiştir.

5
VEFA SEMTİ CEMAL YENER TOSYALI CADDESİNDE GELİŞTİRİLEN REHABİLİTASYON UYGULAMA ÖNERİLERİ

5.1. Cemal Yener Tosyalı Caddesinde Yer Alan Cephelerin Rehabilitasyon İlkeleri

Çalışma alanında yer alan yapı cephelerinin rehabilitasyonunda; tescilli kültür varlıklarına, çevreyle uyumsuz yeni yapılara ve boş parsellere yönelik öneriler geliştirilmiştir. Valetta İlkeleri'nde de belirtildiği gibi "Yeni binalar yapmak veya eskilerini uyarlamak gerektiğinde, çağdaş mimari kentsel çevrenin tümüyle ve tarihi kentin mevcut mekânsal oluşumu ile ahenk içinde olmalıdır. Çağdaş mimarlık alanın ölçeğine saygı göstermeli; mevcut mimari ve çevredeki gelişme eğilimleriyle net bir ilişki kurmalıdır." tavrı benimsenmiştir.

Tescilli parseller için geliştirilen cephe rehabilitasyon önerilerinde, yapının yerinde mevut olması veya yokolmuş olması durumuna göre ayrı şekilde değerlendirilmiştir. Tescilli parselde özgün yapı yerinde mevcut ise yapının durumuna göre restorasyon önerileri (bakım, basit onarım, kapsamlı onarım vs.) geliştirilmiştir. Tescilli parseldeki yapı günümüze ulaşamamış ise yerinde yeni yapı bulunup bulunmaması durumuna göre iki ayrı öneri geliştirilmiştir. Tescilli parselde yerinde yeni yapı varsa yapıya ait yeterli veriye (fotoğraf, belge, rölöve vs.) ulaşılması durumunda yerinde bulunan yapı ekonomik ömrünü tamamladıktan sonra koruma kurulu, uzman heyetlerin kararı doğrultusunda karar verilmesi önerilmektedir. Aynı zamanda kayıp yapıyı hatırlatıcı ve bilgilendirici çeşitli tabela, fotoğraf vs. konulması önerilmiştir. Yapıya ait yeterli veri elde edilememesi durumunda mevcut yapının ekonomik ömrünü tamamlamasının ardından parselde geleneksel biçimlerden hareket edilerek, çağdaş olduğu kolayca anlaşılabilen infill önerileri geliştirilerek tarihi merkezin genel karakteri korunmaya çalışılmıştır. Tescilli parselde yerinde yapı yoksa ve

tescilli yapıya ait yeterli veriye ulaşıldıysa koruma kurulu ve uzman heyetlerin tavsiyeleri doğrultusunda hareket edilmesi önerilmiştir. Aksi durumda yapının rekonstrüksiyonu önerilmemektedir. Yapıya ait yeterli veriye ulaşılamaması durumunda parselde infill önerisi geliştirilmiştir. Infill önerisi uygulanana kadar cephe bütünlüğünün korunması, boş parsel görüntüsünün silueti bozmaması için geçici cephe (paravan) önerileri geliştirilmiştir.

Tescilli olmayan parseller için de parselde yapı bulunup bulunmaması durumuna göre karar verilmiştir. Parselde yapı bulunması durumunda mevcut yapı cephesi için cephe rehabilitasyon önerisi geliştirilmiştir. Parselde yer alan mevcut yapının ekonomik ömrünü tamamlaması durumunda yıkılarak belirlenen bazı ilkeler doğrultusunda infill önerisi geliştirilmiştir. Parselde yapı bulunmaması durumunda da aynı şekilde çevre doku verileri de göz önünde bulundurularak belirlenen ilkeler doğrultusunda yeni tasarım önerisi geliştirilmiştir. Bu ilkeler yapının konumu, dolu-boş oranları, cephe ritmi, yapı yüksekliği, renk skalası, doku, oran-ölçek, yapım tekniği ve malzeme, boş parseller, ekler, tarihi yapılar ile ilişkileri ve taşıyıcı sistemler olarak belirlenerek detaylandırılmıştır. Bu ilkeler ve çalışma alanında yapılan analizler doğrultusunda her yapının niteliklerine göre ayrı ayrı öneriler geliştirilmiştir. Bu ilkeler aynı zamanda yenileme alanı olan ve yeni yapılaşmanın bir gereklilik ve aynı zamanda sorun olarak güncelliğini koruduğu tarihi çalışma alanı dokusu ile yeni yapının bütünleşerek çalışma alanının mimari çizgileri ile uyumlu bir öneri haline gelmesi açısından önemlidir.

Bitişik Nizam Komşuluk İlişkisi: Tescilli özgün yapılar ve infill yapıların bitişik nizam cephe yüzeyi ilişkilerinde iki yapıyı birbirinden ayıracak bir öge kullanlarak yapıların arasında bulunan dönem ve mimari kimlik farklılığı vurgulanmıştır. (Örneğin: 659 ada 4 ve 5 numaralı parsellerde yer alan yapılar)

Tescilli özgün durumdaki yapı cephelerini ön plana çıkarmak ve siluetleri hareketlendirmek amacıyla tescilli yapılara komşu olan yeni yapı tasarımı yapılırken cephe yüzeyleri komşu cephelerden yüksek olmamasına ve yeni cephelerin bazı noktalarda geri çekilmesine dikkat edilmiştir (Örneğin: 570 ada 4 numaralı parselde yer alan yapı).

Çıkmaz Sokaklar/Sağır Yüzeyler: Çıkmaz sokakların otopark işlevi ile kullanılmasının önüne geçilerek Bozdoğan Kemeri'ne çıkan çıkmaz sokakların oluşturduğu vista görüntüleri korunmuştur.

Yapı Yüksekliği: Mevcut yapılarda yer alan imara aykırı ek katlar kaldırılarak tarihi dokuya saygılı, 1/1000 ölçekli Koruma Amaçlı Uygulama İmar Planı dahilinde belirtilen taban oturumu alanı sınırları ve yüksekliğine uyulmuştur. Bununla birlikte, boş parseller için önerilecek infill tasarımlarında da yapı yükseklikleri belirlenirken imar planı göz önünde bulundurulmuştur. Fakat siluetlerin bütünlüğü ile koruma amaçlı uygulama imar planında önerilen yapı yükseklikleri aykırılık oluşturuyorsa tarihi çevre bütünlüğüne uyumlu olacak yapı yüksekliği önerisi geliştirilmiştir (Örneğin, 652 ada 1 numaralı, 659 ada 2 numaralı parseller için önerilen yapılar).

Dolu-Boş: Caddede yer alan betonarme yapıların rehabilitasyon önerilerinde, minimum müdahale ile, kolay ve pratik şekilde uygulanabilecek ekonomik ve sürdürülebilir çözümler üretilmesi hedeflenmiştir. Bu doğrultuda cephelerde yer alan mevcut kapı ve pencere boşluklarıyla doğramalar korunarak yalnızca zarar görmüş veya eskimiş olan tarihi çevre ile uyumsuz doğramalar yenileri ile değiştirilmiştir. Yapı doğramalarında PVC malzemelerin kullanımının önüne geçilerek tarihi çevre ve yapı cepheleri ile uyumlu mat ve pastel renklerde ahşap veya alüminyum malzemelerden doğramalar seçilmiştir.

Mevcut bir betonarme yapının komşuluğunda korunması gerekli tescilli kültür varlığı yapısı yer alıyorsa, betonarme yapı cepheleri için rehabilitasyon önerisi geliştirilirken tescilli yapı cephelerindeki dolu boş oranları ve cephe kaplama malzemelerinin boyut ve oranlarının yorumlanması yöntemi kullanılmıştır. (Örneğin, 652 ada 10 numaralı parselde yer alan betonarme yapı için geliştirilen öneri)

Mevcut tescilli yapılarla yakın ilişkisi olmayan mevcut betonarme bina cepheleri için de bunun gibi bir yaklaşım tercih edilmiş ve malzeme seçilirken dolu-boş

oranlarında ve boyutlarında alana değer katacağı düşünülen öneriler geliştirilmiştir.

Ticaret İşlevi Cepheleri: Cemal Yener Tosyalı Caddesi'nde yer alan yapılarının zemin katlarında farklı işlevlerde ticari işletmeler yer almaktadır. Bu dükkanların her birinin farklı tanıtım tabelaları, kaldırım işgali gibi sebepler cephe siluetlerinin ve tarihi çevrenin algılanmasına engel olmaktadır. Bundan dolayı dükkân cepheleri için çevre ile uyumlu ortak mimari bir dil oluşturulmuştur. Dükkân vitrinleri, pencere ve kapı doğramaları ve diğer cephe elemanları için öneriler geliştirilerek uygulama sırasında kullanılacak tüm malzeme detay bilgileri verilmiştir. Yapı tanıtım tabelalarının yapı cephelerine asılmak yerine yapıya zarar vermeyecek noktalardan yapıya asılan tente üzerinde gösterilmesi önerilmektedir.

Taşıyıcı Sistem: Yeni yapıların betonarme karkas, çelik ve ahşap sistem olarak tasarlanması uygun görülmektedir.

Yapım Tekniği ve Malzeme: İnfill tasarımlar geliştirilirken çağdaş ve güncel malzeme ve yapım tekniklerinin kullanılmasına özen gösterilmiştir.

Eklentiler: Yapı cephelerinde yer alan tanıtım ve yönlendirme tabelaları, elektrik kabloları, klima dış üniteleri, uydu antenleri gibi kent estetiğine uymayan eklerin kaldırılması ve elektrik tesisatının yer altına alınması önerilmektedir. Klima ünitelerinin tarihi yapılarda ilgili kurulun ve KUDEB'in izniyle yapıya görsel ve fiziksel açıdan zarar vermeyecek noktalara konulması önerilmiştir.

Kayıp tescili yapılar için ilkesel olarak Burra Tüzüğü 20. Maddesi 'Rekonstrüksiyon' başlığında "bir yer ancak bozulma veya değişim nedeniyle bütünlüğünü kaybetmişse ve dokunun eski durumunu yeniden üretmek için yeterli veri varsa rekonstrüksiyon uygun olur." maddesi esas alınarak yeniden yapımının sahte bir taklit üretmekten çok toplumsal hafızaya hizmet etmesi, bir yapım tekniğini sürdürmesi, çevre bütünlüğünün korunması, kültürel kimliğin yaşatılması gibi nedenlerle gerekli görülen yapılar özelinde zorunlu hallerde uygulanması önerilmektedir. Rekonstrüksiyonu gerekli görülen yapılar için tüm

belgeler, fotoğraflar, detaylar araştırılması ve yeterli veriye ulaşılması durumunda uygulanması önerilmiştir.

Yeni yapıların inşa edileceği parsellerde, koruma amaçlı uygulama imar planına uyacak şekilde uzmanlar kontrollüğünde el ile kazı yapılarak yapıya ait plan, cephe gibi çıkabilecek arkeolojik verilerden yola çıkılarak kurul tarafından verilecek izinlerle tekrar ele alınması tavsiye edilmiştir.

Çalışma alanındaki tescilli anıtsal yapı cephelerde yer alan niteliksiz eklerin (tanıtım, yönlendirme reklam tabelaları, büfeler, elektrik kutuları vs.) kaldırılması ve tescilli anıtsal yapılara neredeyse bitişik denecek kadar yakın akan araç trafiğini rahatlatıcı ve yapıları koruyucu tedbirlerin alınması için bazı aksların trafiğe kapatılması, kaldırım üzerine ve çıkmaz sokaklara park edilen araçlar için cezai yaptırımlar uygulanması önerilmiştir.

Bozdoğan Kemeri restore edilerek işlevsiz ve âtıl kalan noktaları yeşil alanlara çevrilerek canlandırılmıştır.

Cadde üzerinde yer alan tescilli anıtsal yapılar için özel bilgilendirme ve tanıtım levhaları hazırlanarak alanın tanıtımı sağlanması amaçlanmıştır. Cadde üzerinde yer alan tüm kent mobilyaları PVC olmayan malzemelerden seçilerek tarihi çevre dokusuyla uyumlu malzemelerden oluşturularak üzerinde reklam, tanıtım vs gibi ögelerin kullanılmasına engel olunmalıdır.

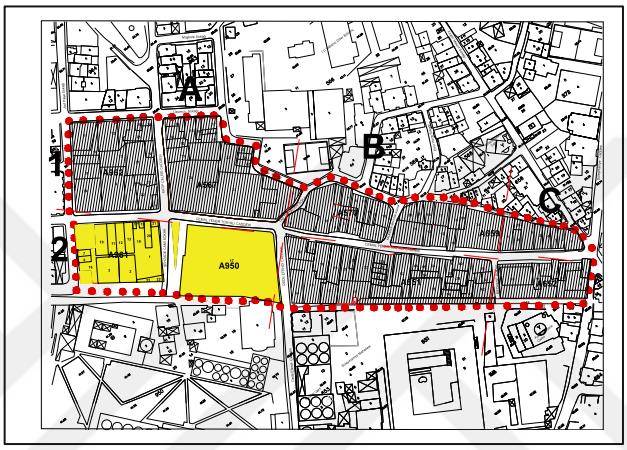
961 ada 10-11-12-13-14-17-18-19-20-21 numaralı parseller (günümüzde açık otopark olarak kullanılmakta olan) çok amaçlı bir meydan ve sergi/gösteri alanı olarak düzenlenerek, yakın çevresinde Vefa Bozacısı, Reşat Nuri Güntekin Tyatro Sahnesi gibi kullanıcı yoğunluğunun belirli saatlerde standart seviyesinin çok üzerine çıkan noktalar için rahatlama sağlayacağı ve gelen ziyaretçilerin tarihi çevre ile olan organik ilişkisi güçlendirilmiştir.

Cadde üzerinde yer alan asfalt dökülmüş olan kaldırımlar kilitli parke taşı olarak değiştirilmiştir.

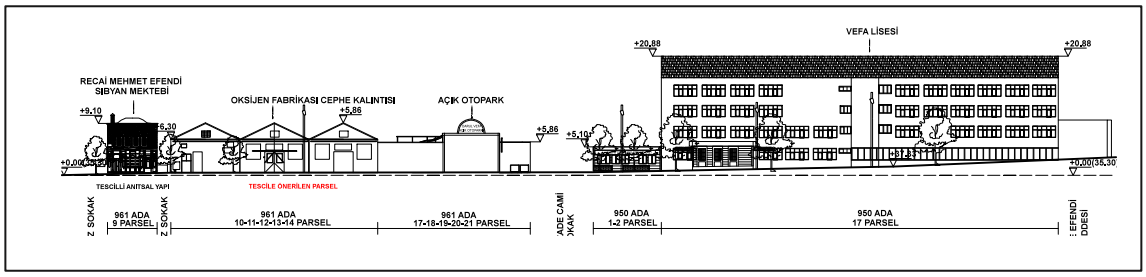
5.2 Cemal Yener Tosyalı Caddesinde Yer Alan Yapıların Cephelerin Rehabilitasyon Önerileri

Cemal Yener Tosyalı Caddesinde yer alan yapılar 6 siluete bölünerek incelenmiştir. A-1, B-1, C-1, A-2, B-2 ve C-2 olarak çizilen siluetlerde yer alan yapılar için belirlenen koruma ve yeni yapılaşma ilkeleri doğrultusunda her yapının niteliklerine uygun olarak öneriler geliştirilmiştir.

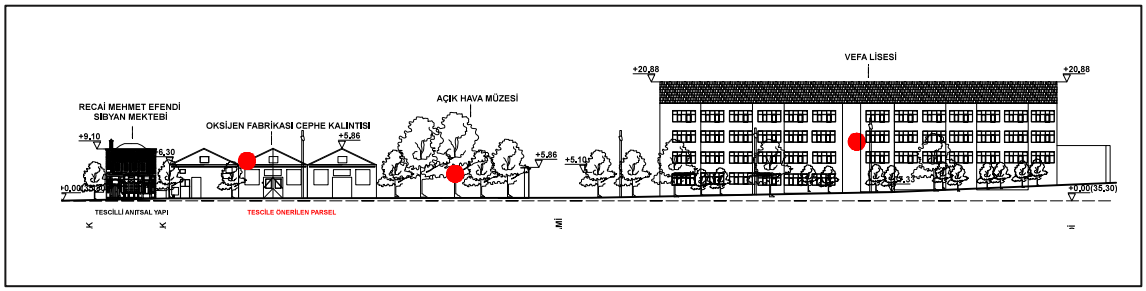
5.2.1 Cemal Yener Tosyalı Caddesi A2 Silueti İçin Öneriler (EK-B.16)

Şekil 5. 1 A-2 Silueti vaziyet planındaki gösterimi

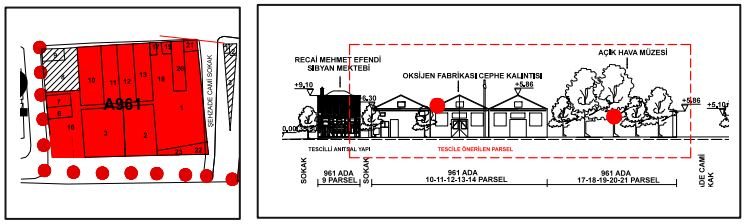

Şekil 5. 2 A-2 Mevcut Silueti çizimi

Şekil 5. 3 A-2 Öneri Silueti çizimi

Tablo 5. 1 961 ada 10-11-12-13-14-17-18-19-20-21 numaralı boş parseller için rehabilitasyon önerisi

961 Ada 10-11-12-13-14-17-18-19-20-21 Numaralı Boş Parseller İçin Rehabilitasyon Önerisi	
Yapının vaziyet planında ve B-2 siluetinde yeri	
Yapıya ait fotoğraflar	

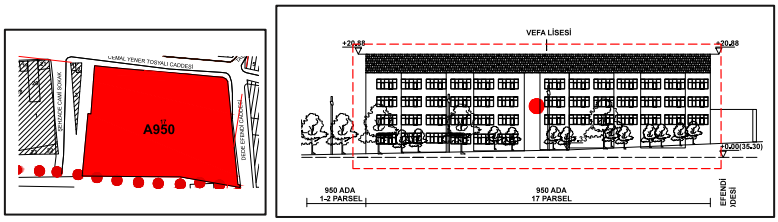
961 ada üzerinde yer alan; İstanbul I Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 12.07.1995 gün ve 6848 sayılı kararı ile belirlenen Kentsel ve Tarihi Sit Alanı olarak tanımlanan alanda yer alan; Bakanlar Kurulu'nun 24.05.2006 tarih ve 10501 sayılı kararı ile Yenileme Alanı ilan edilen alanda yer alan İstanbul Yenileme Alanları Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu tarafından 19.09.2012 tarih ve 277 sayılı karar ile uygun bulunan Tarihi Yarımada 1/!000 Ölçekli Koruma Amaçlı Nazım İmar Planında 1,11,12,13,17,18,19,20,21 parseller "Konut Alanları"; 6,7,15,16,22,23 parseller "Park Yeşil Alan" ve 8 ve 9 parsel "Kültürel Tesis Alanı" lejantlarında kalmaktadır.

961 adada Vakıflar Genel Müdürlüğü mülkiyetinde bulunan 8 parsel (Recaizade Mehmet Efendi Mektebi ve Sebili) Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu'nun 09.04.1977 tarih ve 9776 sayılı genel kararı ile "Anıt Eser" notu ile korunması gerekli kültür varlığı olarak tescil edilmiştir. 961 adaya ilişkin avan proje; İstanbul I Numaralı Yenileme Alanları Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 16.03.2017 tarih 2411 sayılı kararıyla 1,12,13,17,18,19,20,1,2,3 parsellerdeki Konut Alanı fonksiyonu iptal edilerek Park Alanı'na alınarak 3 ve 10 parsellerdeki imar yolunun iptal edilerek park alanına alınması onaylanmıştır.

İşlev: Parseller günümüzde açık otopark işlevi ile kullanılmaktadır. Alanda Oksijen Fabrikası yapı kalıntıları bulunmaktadır. Alanın rehabilitasyon önerisinde Yeraltı Otoparkı ve Yeşil Alan işlevi ile kullanılması önerilmektedir. Alana komşu 961 ada 8 parselde yer alan Tescilli Anıt Eser Recaizade Mehmet Efendi Mektebi ve Sebili tarihi değeri ve özgün cephe nitelikleri de göz önünde bulundurularak çevre dokuyla uyumlu bir Yeşil Alan düzenlemesi önerilmektedir.

Müdahaleler: Cephe rehabilitasyonu önerisinde alanda yer alan Oksijen Fabrikası kalıntılarının ve halen kullanımda olan Açık Otopark müştemilat yapılarının kaldırılarak caddede yürüyen insan kotunda oluşan vista noktası ile görülmekte olan Bozdoğan Kemeri kalıntısı ve Şehzadebaşı Camii görüntüsü ön plana çıkarılmıştır. Alanda en yoğun kullanımın olduğu ve önünde belirli saat ve gün aralıklarında önünde yoğun kalabalıkların oluştuğu Vefa Bozacısı noktasından bakıldığında bölgeyi yansıtan özgün bir vista noktası oluşturulmuştur. Alanda benzer yoğunlukta kullanımda olan Reşat Nuri Güntekin Tiyatro Sahnesi'ne, Vefa Lisesi, İstanbul Üniversitesi gibi eğitim kurumlarına yakınlığı nedeniyle açık ve yeşil alanlara yoğun ihtiyaç duyulmaktadır. Oluşturulan yeşil alan ve oturma alanları ile birlikte bölgenin tarihi değerini vurgulayarak yönlendirici olacak şekilde düzenlenmesi önerilmektedir.

Tablo 5. 2 950 ada 17 numaralı tescilli olmayan parsel için (Vefa Lisesi Yeni Binası) için rehabilitasyon önerisi

<table>
<tr><th colspan="2">950 Ada 17 Numaralı Tescilli Olmayan Parsel için (Vefa Lisesi Yeni Binası) için Rehabilitasyon Önerisi</th></tr>
<tr><td>Yapının vaziyet planında ve B-2 siluetinde yeri</td><td>
</td></tr>
<tr><td>Yapıya ait fotoğraflar</td><td></td></tr>
<tr><td colspan="2">Yapı 4 katlı olup betonarme yapım sistemi ile inşa edilmiştir. Pervitich haritalarında yapının yerinde iki ayrı okul binası olduğu ve Cemal Yener Tosyalı Caddesi'nden okul bahçesine giriş olduğu görülmektedir. Yapı aynı parsel içinde yer alan ahşap karkas yapım sistemi ile yapılmış olan Mütercim Rüştü Paşa Konağı ve Pansiyon Binası ile uyumsuz bir kütle ve cephe sistemine sahiptir.

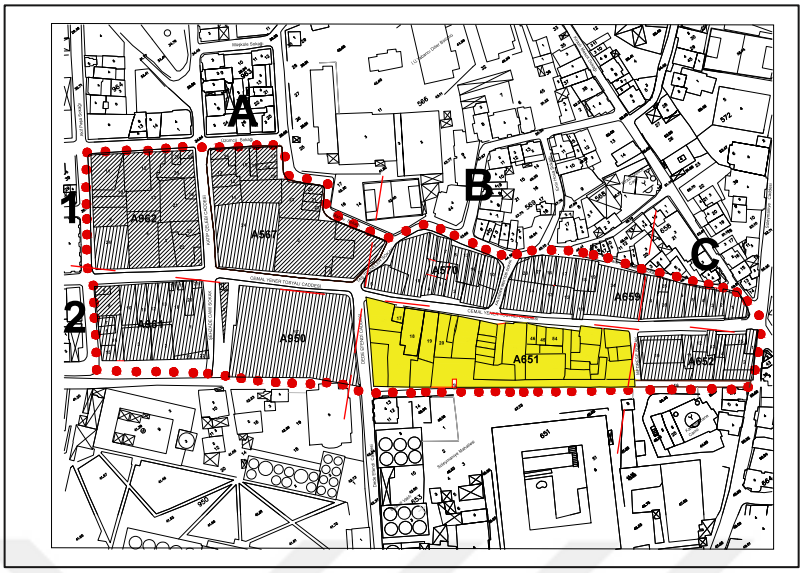
İşlev: Yapı, günümüzde eğitim yapısı (lise) işlevi ile kullanılmaktadır. Yapının rehabilitasyon önerisinde de mevcut eğitim yapısı işlevinin sürdürülmesi önerilmektedir. Yapının Cemal Yener Tosyalı Caddesi cephesinde yer alan Fatih İlçesi Kalenderhane Mahalle Muhtarlığı müştemilat yapısı kaldırılmıştır.

Müdahaleler: Cephe rehabilitasyonu önerisinde yapı cephesinde yer alan niteliksiz eklerden arındırılarak korunmuştur. Tahrip olmuş kapı ve pencere doğramaları değiştirilerek doğrama önlerinde kullanılan parmaklıklar yeniden düzenlenmiştir.

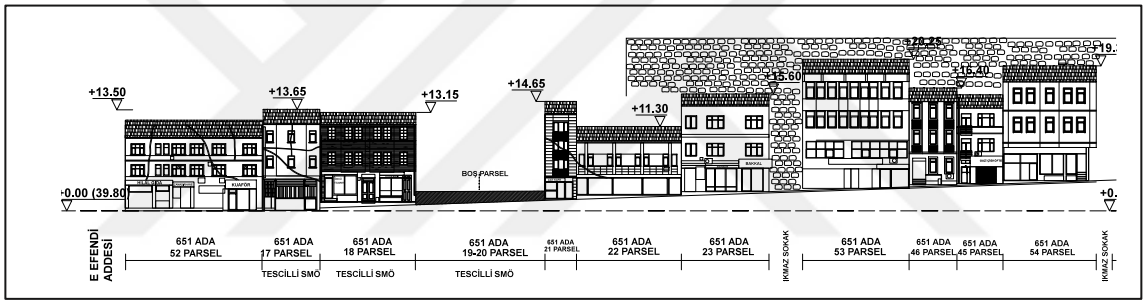
Yapı cephesinde yer alan havalandırma bacaları, elektrik kabloları, klima, aydınlatma elemanları, yağmur iniş boruları kaldırılmıştır. Yapı cephesi açık gri renge boyanmıştır. Yapı bahçe duvarında yer alan reklam tabelaları da kaldırılarak duvar renk skalasında belirlenen açık gri renginde yeniden boyanmıştır.

Ahşap çatı konstrüksiyonu, mevcut çevre ile uyumlu biçim ve eğimine göre oluşturularak üzerine alaturka kiremit kaplanmıştır.</td></tr>
</table>

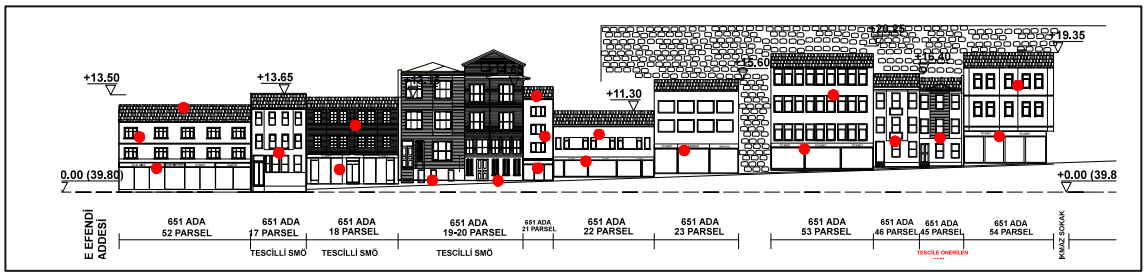
5.2.2 Cemal Yener Tosyalı Caddesi B2 Silueti İçin Öneriler (EK-B.17)

Şekil 5. 4 B-2 Silueti vaziyet planındaki yerinin gösterimi

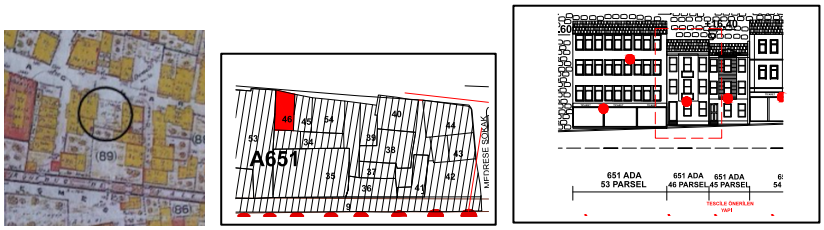

Şekil 5. 5 B-2 Mevcut Silueti çizimi

Şekil 5. 6 B-2 Öneri Silueti çizimi

Tablo 5. 3 651 ada 46 parsel numaralı tescilli olmayan parselde yer alan yapı için rehabilitasyon önerisi

<table>
<tr><th colspan="2">651 Ada 46 Parsel Numaralı Tescilli Olmayan Parselde Yer Alan Yapı İçin Rehabilitasyon Önerisi</th></tr>
<tr><td>Yapının vaziyet planında ve B-2 siluetinde yeri</td><td>
</td></tr>
<tr><td>Yapıya ait fotoğraflar</td><td></td></tr>
<tr><td colspan="2">16.06.2005 gün ve 5366 sayılı Kanun gereği Bakanlar Kurulu’nun 24.05.2006 gün ve 10501 sayılı kararı ile Yenileme Alanı olarak belirlenen alanda kalan 46 numaralı parsel şahıs mülkiyetinde olup tescilsizdir. Koruma Bölge Kurulu’nun 05.09.2008 tarih ve 356 sayılı kararıyla avan projelerinin uygun olduğuna, 09.12.2016 gün ve 2256 sayılı kararı ile yıkımı uygun olduğuna, 14.04.2017 gün ve 2490 sayılı kararı ile uygulama projesinin uygun olduğuna karar verilmiştir. Pervitich haritasında yapı görülmeyen parsel yeşil alan olarak görülmektedir.

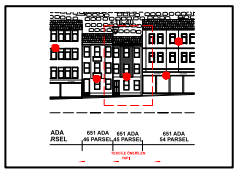
Yapı 3 katlı olup onaylı 2017 yılı onaylı uygulama projelerine göre betonarme karkas olarak inşa edilmiştir.

İşlev: Yapı, günümüzde konut işlevi ile kullanılmaktadır. Yapının rehabilitasyon önerisinde de mevcut konut işlevinin sürdürülmesi önerilmektedir.

Müdahaleler: Yapı rekonstrüksiyon önerisi hazırlanırken çevre tipolojisinden, semtin eski fotoğraflarından ve Pervitich haritalarından faydalanılmıştır. Yapının Pervitich haritasında görünmemesi 1940-50’li yılların niteliksiz bir yapısı olduğunu düşündürmektedir. 2019 yılında inşaatı tamamlanan yapı cephesinde yer alan klima dış ünitelerinin, elektrik kablolarının, aydınlatma elemanlarının ve niteliksiz tüm eklerin kaldırılması önerilmektedir.

Yapı cephesinde yer alan niteliksiz tuğla örgü cephe kaplamalarının kaldırılmasına ve cephenin siluet ile bütünlük göstermesi amacıyla belirlenen renk skalasında yer alan pastel renklerden açık krem rengine boyanmasına karar verilmiştir.</td></tr>
</table>

Tablo 5. 4 651 ada 45 parsel numaralı tescilli olmayan parselde yer alan yapı için rehabilitasyon önerisi

651 Ada 45 Parsel Numaralı Tescilli Olmayan Parselde Yer Alan Yapı İçin Rehabilitasyon Önerisi	
Yapının vaziyet planında ve B-2 siluetinde yeri	
Yapıya ait fotoğraflar	

Yapı 3 katlı olup betonarme olarak inşa edilmiştir. Pervitich haritasında yapı görülmeyen parsel yeşil alan olarak görülmektedir. Mevcut durumda parselde yer alan bina kafe işleviyle kullanılmakta olan tescilli olmayan bir yapıdır. Hazırlatılmış olan avan projede bölgesel plan ve geleneksel yapı tipleri ve planları araştırılarak konut olarak tasarlanmıştır.

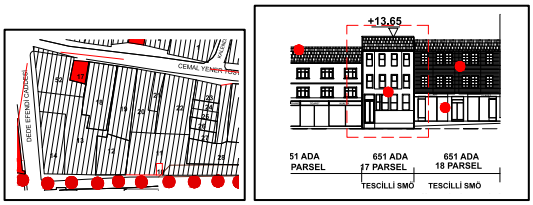
İşlev: Yapı, günümüzde ticaret (kafe) işlevi ile kullanılmaktadır. Yapının rehabilitasyon önerisinde de ticaret işlevinin devam ettirilmesi önerilmektedir.

Müdahaleler: Cephe rehabilitasyonu önerisinde yapıya ait 2018 yılında onaylı avan projeleri esas alınacaktır. Önerilen cephe düzenine bölgede yer alan diğer yapılara ait özgün fotoğraflar, Pervitich haritası ve analoji yöntemi kullanılarak ulaşılmıştır. Yapının yüksekliği imar planına uyacak yükseklikte tutulmuştur. Yapının Pervitich haritasında görünmemesi 1940-50'li yılların niteliksiz bir yapısı olduğunu düşündürmektedir.

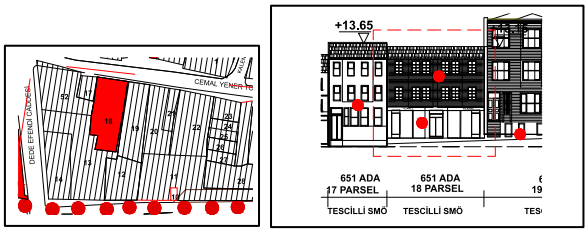
Önerilen cephe düzenine eski cephe fotoğrafları, tarihi çevrenin tipolojik yapısı ve Pervitich haritası bilgilerinden faydalanılarak karar verilmiştir. Bu nedenle yapı cephesi için iki ayrı öneride bulunulmuştur. İlk öneride yapının mevcut durumunun çevre doku ile uyumsuz elemanlarının giderilerek niteliksiz eklerinden arındırılması ve dolu-boş oranlarının çevre dokudan referans alarak yeniden değerlendirilmesi yönündedir. Üst katlarda yer alan dokuyla uyumsuz renkteki tenteler ve cephede yer alan koyu renkli boya kaldırılarak cephe uygulamasında ahşap kaplama tercih edilmiştir. Cephede yer alan pencereler çevre dokuya uygun olacak şekilde ahşap giyotin olarak seçilmiştir. Cephede yer alan klima dış ünitesi, elektrik kabloları, niteliksiz tabelalar kaldırılmıştır.

İkinci önerideyse alanda yeni yapılaşma için belirlenen ilkeler doğrultusunda modern infill önerisi geliştirilmiştir. Bu öneri geliştirilirken öncelikle yeni yapının tarihi siluet içerisindeki yüksekliğe saygı göstermesi ve mevcut dokudan referans alan çizgiler taşıması hususlarına dikkat edilmiştir. Oluşturulan cephe boşluklarında çevrede yer alan tarihi yapıların dolu-boş oranları, komşuluk ilişkisi dikkate alınarak cephe oranları oluşturulmuştur. Malzeme ve taşıyıcı sistem seçimindeyse yapının üretildiği dönemi yansıtan çağdaş teknik ve malzemeler kullanılması önerilmiştir. Yeni yapıların inşa edileceği parsellerde, koruma amaçlı uygulama imar planına uyacak şekilde uzmanlar kontrollüğünde el ile kazı yapılarak yapıya ait plan, cephe gibi çıkabilecek arkeolojik verilerden yola çıkılarak kurul tarafından verilecek izinlerle tekrar ele alınması tavsiye edilmiştir.

Tablo 5. 5 651 ada 17 parsel numaralı tescilli parselde yer alan yapı için rehabilitasyon önerisi

651 Ada 17 Parsel Numaralı Tescilli Parselde Yer Alan Yapı İçin Rehabilitasyon Önerisi	
Yapının vaziyet planında ve B-2 siluetinde yeri	
Yapıya ait fotoğraflar	
Yapı 3 katlı olup ahşap karkas olarak inşa edilmiş özgün yapının yıkılarak yerine betonarme sistemde yapılmıştır. Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu'nun 09.04.1977 gün ve 9776 sayılı kararı ile tescilli, Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu'nun 12.06.1985 gün ve 1188 sayılı kararı ile *"17 parselde bulunan yapının korunması gerekli taşınmaz kültür varlığı ve özelliği yitirdiğinden tescil kaydının kalıdırlmasına"* karar verilmiştir. İstanbul 1 Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu'nun 19.04.1995 gün ve 6604 sayılı kararı ile *"17 parsel temel hafriyatı sırasında gün ışığına çıkan duvar kalıntısına ait rölöve ve planlar görüldü, bilgi edinildi, kalıntının yerinde korunmasına"* ve tescil edilmesine karar verilmiştir. Tescilli yapıya ait 2008 tarihli İstanbul Yenileme Alanları Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu tarafından onaylı rölöve, restitüsyon ve rekonstrüksiyon projesi bulunmaktadır. **İşlev:** Yapı, günümüzde ticaret+konut işlevi ile kullanılmaktadır. Yapının rehabilitasyon önerisinde de mevcut ticaret+konut işlevinin sürdürülmesi önerilmektedir. Yapının mimari karakteri ve pervitich haritası incelendiğinde 19. yüzyıl sonları 20. yüzyıl başlarında yapıldığı tahmin edilmektedir. Yapı günümüze kadar ayakta kalmıştır. Fakat günümüze ulaşan yapının restitüsyonu ile malzeme, plan ve cephe benzerliği bulunmamaktadır. Yapıya dair hazırlanan tespit raporu dikkate alındığında zemin bilgileri de göz önünde bulundurularak yapının yıkılarak rekonstrüksiyon projelerine uygun olarak hazırlanan uygulama projeleri çerçevesinde yeniden inşasına karar verilmiştir. **Müdahaleler:** Restitüsyonu yapılan yapının cephesi ile mevcut yapının cephesi tamamen farklıdır. Yapı cephesi subasman seviyesinde sıvalı, zemin ve birinci katlar ahşap kaplamadır. 2008 yılında onaylanan rekonstrüksiyon çalışması özgün cephe fotoğrafları, çevre tipolojisi ve Pervitich haritaları göz önünde bulundurularak hazırlanmıştır. Cephe rehabilitasyonu önerisinde yapıya ait 2008 tarihli restitüsyon ve restorasyon projeleri ve eski fotoğrafları esas alınacaktır. Restorasyon projesinde önerilen cephe düzenine eski cephe fotoğrafları, tarihi çevrenin tipolojik yapısı ve Pervitich haritası bilgilerinden faydalanılarak karar verilmiştir. Zemin kat cephesinde yer alan niteliksiz kaplamalar ve tabelalar kaldırılmıştır. Cephede görüntü kirliliği oluşturan uydu antenler, aydınlatma elemanları, tabelalar, tente, yağmur iniş borusu, elektrik kabloları gibi eklentiler kaldırılarak elektrikle ilgili tesisatlar yer altına alınmıştır.	

Tablo 5. 6 651 ada 18 parsel numaralı tescilli parselde yer alan yapı için rehabilitasyon önerisi

651 Ada 18 Parsel Numaralı Tescilli Parselde Yer Alan Yapı İçin Rehabilitasyon Önerisi	
Yapının vaziyet planında ve B-2 siluetinde yeri	
Yapıya ait fotoğraflar	

Yapı 3 katlı olup ilk olarak ahşap karkas olarak inşa edilmiş olan özgün yapının yerine 1988'de 10244 Tescil nolu onaylı projeye istinaden betonarme karkas sistem ile yeniden inşa edilmiştir. Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu Başkanlığı'nın 09.04.1977 gün 9776 sayılı kararıyla korunması gerekli kültür varlığı olarak tescilli ahşap yapıya ait 17.10.2008 tarih ve 419 sayılı İstanbul Yenileme Alanları Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu kararıyla onaylı rekonstrüksiyon projesi bulunmaktadır.

İşlev: Yapı, günümüzde ticaret+konut işlevi ile kullanılmaktadır. Yapının rehabilitasyon önerisinde de mevcut ticaret+konut işlevinin sürdürülmesi önerilmektedir. Yapının Pervitich haritalarından ve mimari üslubundan yola çıkılarak değerlendirildiğinde 19. yüzyıl sonları veya 20. yüzyıl ilk yıllarında yapıldığı tahmin edilmektedir. Yapı günümüze kadar ayakta kalmamıştır. Günümüzde mevcut olan yapı ile rekonstrüksiyonu yapılan yapı cephe ve malzeme özellikleri açısından benzerlik bulunmamaktadır.

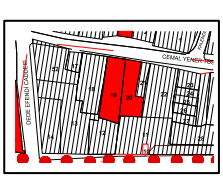
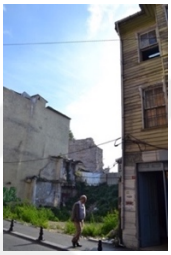
Müdahaleler: Restitüsyonu yapılan yapının cephesi ile mevcut yapının cephesi tamamen farklıdır. Yapı cephesi subasman seviyesinde sıvalı, zemin ve birinci katlar ahşap kaplamadır.

Yapıya yönelik geliştirilen öneri, 2008 yılında onaylanan rekonstrüksiyon çalışması özgün cephe fotoğrafları, çevre tipolojisi ve Pervitich haritaları göz önünde bulundurularak hazırlanmıştır. Restorasyon projesinde önerilen cephe düzenine eski cephe fotoğrafları, tarihi çevrenin tipolojik yapısı ve Pervitich haritası bilgilerinden faydalanılarak karar verilmiştir.

Cephe rehabilitasyonu önerisinde yapıya ait 2008 tarihli restitüsyon ve restorasyon projeleri ve eski fotoğrafları esas alınacaktır. Restorasyon projesinde önerilen cephe düzenine eski cephe fotoğrafları, tarihi çevrenin tipolojik yapısı ve Pervitich haritası bilgilerinden faydalanılarak karar verilmiştir.

Zemin kat cephesinde yer alan niteliksiz kaplamalar ve tabelalar kaldırılmıştır. Cephede görüntü kirliliği oluşturan uydu antenler, aydınlatma elemanları, tabelalar, tente, yağmur iniş borusu, elektrik kabloları gibi eklentiler kaldırılarak elektrikle ilgili tesisatlar yer altına alınmıştır.

Tablo 5. 7 651 ada 19 ve 20 parsel numaralı tescilli parselde kayıp yapılar için yeni yapı önerisi

651 Ada 19 ve 20 Parsel Numaralı Tescilli Parselde Kayıp Yapılar İçin Yeni Yapı Önerisi	
Yapının vaziyet planında ve B-2 siluetinde yeri	
Yapıya ait fotoğraflar	

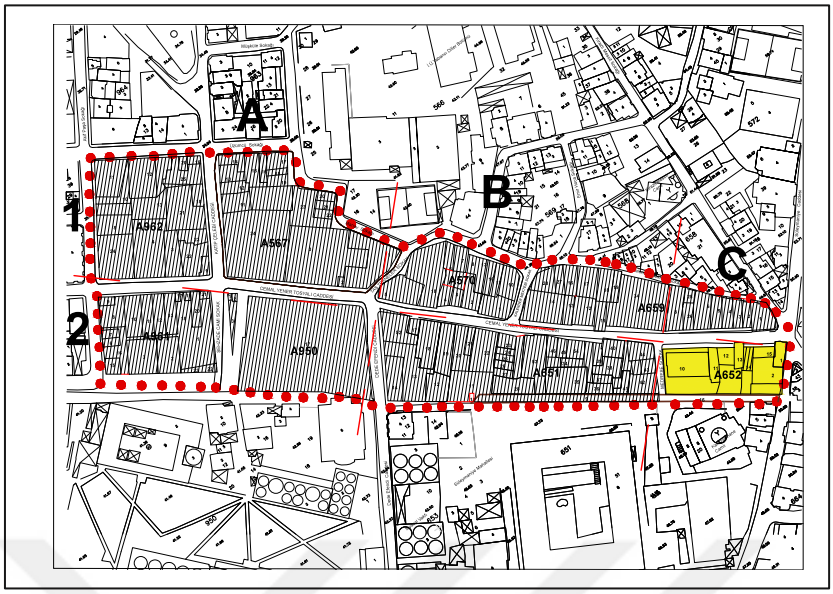
Tescilli parselde günümüzde yapı bulunmamaktadır. Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu Başkanlığı'nın 09.04.1977 gün 9776 sayılı kararıyla korunması gerekli kültür varlığı olarak tescilli ahşap yapıya ait 09.06.2017 gün 2649 sayılı kararla onaylı restitüsyonu bulunmaktadır. 30.03.2018 tarih 3197 sayılı kararla tarihli rekonstrüksiyon projeleri bulunmaktadır.

İşlev: Yapı, günümüzde yerinde bulunmamaktadır. Yapının yer aldığı parsel kullanılmamakta olup çöp birikintileri, molozlar ve yabani otlarla kaplanmıştır. İstanbul 1 Numaralı Yenileme Alanları Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 09.06.2017 gün ve 2649 sayılı kararında "...651 ada, 19 ve 20 parsel numaralarında kayıtlı tescilli taşınmaz kültür varlıklarının her bir parsele ayrı ayrı sunulan restitüsyonunun uygun olduğuna" karar verilmiştir. Aynı 09.06.2017 gün ve 2649 sayılı kararda "… uygulama aşamasında ilgili müzesi denetiminde parsellerdeki molozların ve çöp birikintilerinin kaldırılmasından sonra İstanbul I Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 16.03.1988 tarih ve 207 sayılı kararı ile istenilen tonoz kalıntısı ile tescilli taşınmaz kültür varlıklarına ait temel kalıntılarına ulaşmak amacıyla kazı çalışması yapılmasına, elde edilecek tüm bilgi ve belgelerin, kalıntı rölövesinin Kurula iletilmesine" karar verilmiştir. Yapının yeni önerisinde konut işlevi verilmesi önerilmektedir.

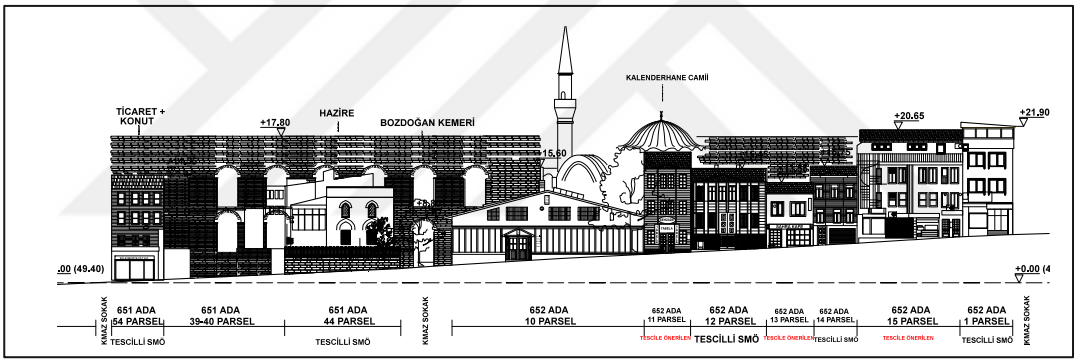
Müdahaleler: Yapının fotoğraflarından elde edilen veriler doğrultusunda üzerinde eski cephe görüntüsünün yer aldığı geçici bir paravan önerisi geliştirilmiştir. İkinci önerideyse alanda yeni yapılaşma için belirlenen ilkeler doğrultusunda modern infill önerisi geliştirilmiştir. Bu öneri geliştirilirken öncelikle yeni yapının tarihi siluet içerisindeki yüksekliğe saygı göstermesi ve mevcut dokudan referans alan çizgiler taşıması hususlarına dikkat edilmiştir. Oluşturulan cephe boşluklarında çevrede yer alan tarihi yapıların dolu-boş oranları, komşuluk ilişkisi dikkate alınarak cephe oranları oluşturulmuştur. Malzeme ve taşıyıcı sistem seçimindeyse yapının üretildiği dönemi yansıtan çağdaş teknik ve malzemeler kullanılması önerilmiştir. Şeffaf yüzeyler, cam malzeme ile ahşap malzemenin birlikte kullanılması önerilmiştir.

Yeni yapıların inşa edileceği parsellerde, koruma amaçlı uygulama imar planına uyacak şekilde uzmanlar kontrollüğünde el ile kazı yapılarak yapıya ait plan, cephe gibi çıkabilecek arkeolojik verilerden yola çıkılarak kurul tarafından verilecek izinlerle tekrar ele alınması tavsiye edilmiştir.

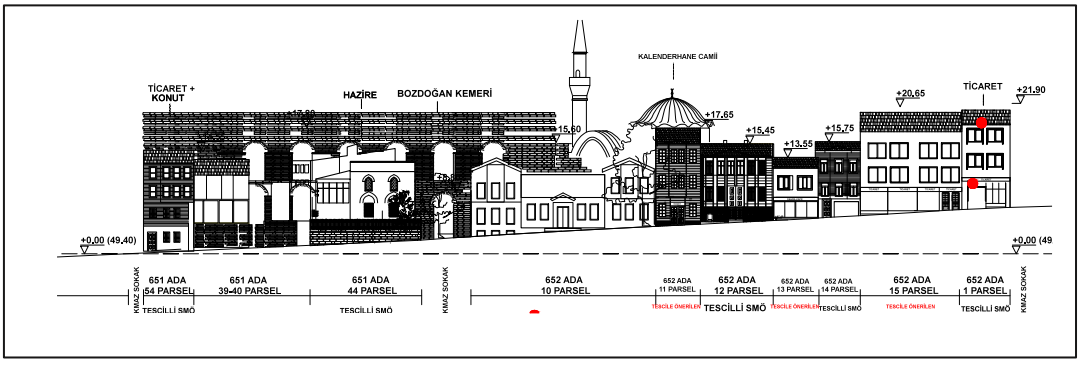
5.2.3 Cemal Yener Tosyalı Caddesi C2 Silueti İçin Öneriler (EK-B.18)

Şekil 5. 7 C-2 Silueti vaziyet planındaki yerinin gösterimi

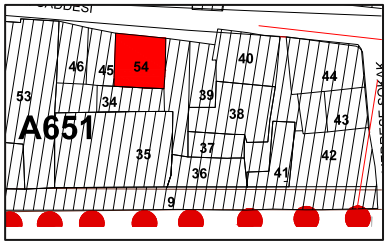

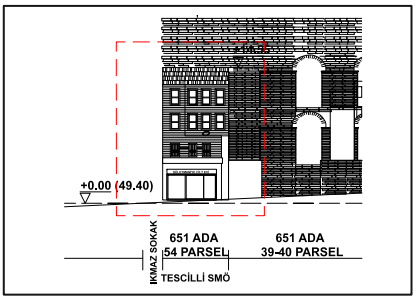
Şekil 5. 8 C-2 Mevcut Silueti çizimi

Şekil 5. 9 C-2 Öneri Silueti çizimi

Tablo 5. 8 651 ada 54 parsel numaralı tescilli parselde yer alan yapı için rehabilitasyon önerisi

<table>
<tr><th colspan="2">651 Ada 54 Parsel Numaralı Tescilli Parselde Yer Alan Yapı İçin Rehabilitasyon Önerisi</th></tr>
<tr><td>Yapının vaziyet planında ve C-2 siluetinde yeri</td><td>

</td></tr>
<tr><td>Yapıya ait fotoğraflar</td><td></td></tr>
<tr><td colspan="2">Yapı 3 katlı olup betonarme karkas olarak inşa edilmiştir.

İşlev: Yapı, günümüzde ticaret+konut işlevi ile kullanılmaktadır. Yapının rehabilitasyon önerisinde de mevcut ticaret+konut işlevinin sürdürülmesi önerilmektedir.

Müdahaleler: 1/1000 ölçekli Koruma Amaçlı Uygulama İmar Planı'nda belirtilmekte saçak kotunu sağlamayan yapının yüksekliği düşürülmeyerek siluetinin bütünlüğü için saçak kotu korunacaktır. İlerleyen zamanlarda yapının yıkılması durumunda yapılacak olan yeni yapının saçak kotunun h:6.50 olmasına dikkat edilecektir. (Yapı oturum alanı Koruma Amaçlı Uygulama İmar Planı sınırları içinde kalmaktadır.)

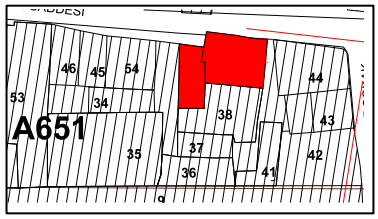
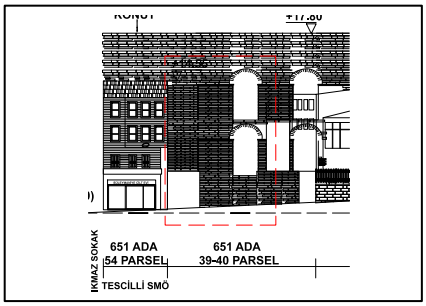
Cephede görüntü kirliliği oluşturan tabela, klima dış üniteleri, elektrik kabloları, tente, niteliksiz tabelalar, yağmur iniş boruları kaldırılarak elektrik tesisatı yerin altına alınmıştır.

Zemin katta yer alan kitapçının oluşturmuş olduğu cam cephe ve kitap tezgâhı kaldırılarak siluete uygun olacak şekilde giriş kapısı ve doğramalar düzenlenerek kitapçı işlevi devam ettirilmiştir.

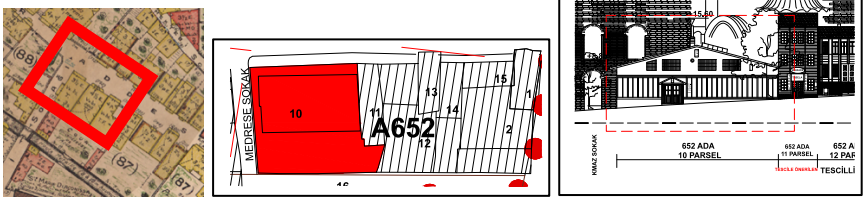
Üst katlarda mevcutta yer alan doğramaların boyutları değiştirilmeyecek yalnızca eskimiş olanlar yenilenmiştir. Yapının cephesinde yer alan bozulmuş ahşap kaplama malzemesi kaldırılarak özgün boyutlarına uygun olarak üretilecek 1. Sınıf ahşap malzeme ile kaplanması önerilmiştir.

Ahşap çatı konstrüksiyonunda bulunan hasarlar giderilerek beşik çatılı ve alaturka kiremit ile kaplı olarak bırakılmıştır.</td></tr>
</table>

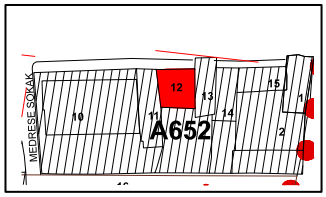
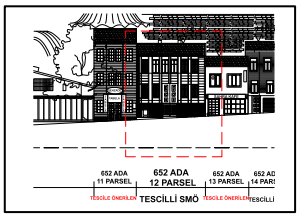
Tablo 5. 9 651 ada 39-40 parsel numaralı boş parsel için rehabilitasyon önerisi

651 Ada 39-40 Parsel Numaralı Boş Parsel İçin Rehabilitasyon Önerisi	
Yapının vaziyet planında ve C-2 siluetinde yeri	
Yapıya ait fotoğraflar	
Günümüzde tescilli parselde yapı bulunmamakta olup Kurul arşiv fotoğraflarında parsel içinde ahşap bir yapı bulunduğu görülmektedir. Yapıya ait rekonstrüksiyonu yapılacak kadar detaylı veriye ulaşılamadığından yapılaşma izni olan alanda yeni yapı önerilmektedir. **İşlev:** Hazire alanının yanında yer alan parsel günümüzde boş olup açık otopark işleviyle kullanılmaktadır. Yeni yapı önerisinde konut işlevinin verilmesi önerilmektedir. **Müdahaleler:** Parselde önerilmekte olan yeni yapı için 1/1000 ölçekli Koruma Amaçlı Uygulama İmar Planı'nda belirtilmekte olan saçak kotunu ve siluetin bütünlüğünü sağlaması dikkate alınmıştır. Parsel için iki ayrı öneri geliştirilmiştir. Birinci öneride, yapının fotoğraflarından elde edilen veriler doğrultusunda üzerinde eski cephe görüntüsünün yer aldığı geçici bir paravan önerisi geliştirilmiştir. İkinci önerideyse alanda yeni yapılaşma için belirlenen ilkeler doğrultusunda modern infill önerisi geliştirilmiştir. Bu öneri geliştirilirken öncelikle yeni yapının tarihi siluet içerisindeki yüksekliğe saygı göstermesi ve mevcut dokudan referans alan çizgiler taşıması hususlarına dikkat edilmiştir. Oluşturulan cephe boşluklarında çevrede yer alan tarihi yapıların dolu-boş oranları, komşuluk ilişkisi dikkate alınarak cephe oranları oluşturulmuştur. Malzeme ve taşıyıcı sistem seçimindeyse yapının üretildiği dönemi yansıtan çağdaş teknik ve malzemeler kullanılması önerilmiştir. Şeffaf yüzeyler, cam malzeme ile ahşap malzemenin birlikte kullanılması önerilmiştir. Yeni yapıların inşa edileceği parsellerde, koruma amaçlı uygulama imar planına uyacak şekilde uzmanlar kontrollüğünde el ile kazı yapılarak yapıya ait plan, cephe gibi çıkabilecek arkeolojik verilerden yola çıkılarak kurul tarafından verilecek izinlerle tekrar ele alınması tavsiye edilmiştir.	

Tablo 5. 10 652 ada 10 parsel numaralı parselde yer alan yeni yapı için rehabilitasyon önerisi

652 Ada 10 Parsel Numaralı Parselde Yer Alan Yeni Yapı İçin Rehabilitasyon Önerisi	
Yapının vaziyet planında ve C-2 siluetinde yeri	
Yapıya ait fotoğraflar	
Yapı 2 katlı olup betonarme olarak inşa edilmiştir. Pervitich haritalarından yapının yer aldığı parselin üç ayrı parselin birleştirilmesiyle oluştuğu görülmektedir. Bu sebeple yapının kütlesi ve cephesi tarihi çevre dokusuyla ve cephe silueti ile uyumsuz ve geniştir. **İşlev:** Yapı, günümüzde kafe işlevi ile kullanılmaktadır. Yapının rehabilitasyon önerisinde kafe işlevi yerine üç ayrı yapı olacak şekilde konut+ticaret işlevli yapılar önerilmektedir. **Müdahaleler:** Kafe yapısının bulunduğu parselde Pervitich haritasında bitişik nizam olarak üç ayrı konut yapısının bulunduğu görülmektedir. Yapının mevcut dokuyla uyumsuzluğu nedeniyle parselde konut+ticaret işleviyle kullanılmak üzere üç ayrı yapı tasarlanacaktır. Yapıların plan tipleri ve cepheleri belirlenirken tarihi çevrenin tipolojik yapısı göz önünde bulundurularak analoji yönteminden, Pervitich haritalarından ve arşiv fotoğraflarından faydalanılmıştır.	

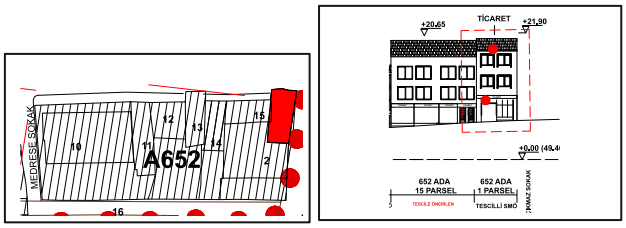
Tablo 5. 11 652 ada 12 parsel numaralı tescilli parselde yer alan yapı için rehabilitasyon önerisi

652 Ada 12 Parsel Numaralı Tescilli Parselde Yer Alan Yapı İçin Rehabilitasyon Önerisi	
Yapının vaziyet planında ve C-2 siluetinde yeri	
Yapıya ait fotoğraflar	
Yapı 3 katlı olup ahşap karkas olarak inşa edilmiştir. Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu'nun 09.04.1977 gün ve 9776 sayılı kararı ile tescilli ahşap yapıya ait onaylı 2008 tarihli rölöve, restitüsyon ve restorasyon projeleri bulunmaktadır. Yapı Bizans kalıntılarının bulunduğu adada inşa edilmiştir. Yapının arka bahçesine özgün olmaayn bir çıkma ilave edilmiştir ve plan şeması bozulmuştur. Pervitich haritasında bu çıkma görülmemekte olup rölövesinde yer almaktadır. Yapının arka bahçesi Valens su kemerine dayanmıştır. Bodrum kat üzerine yapılan ahşap karkas sistemi ile 19. yüzyıl sivil mimarlık örneklerindendir. 10.03.1986 tarih ve 1391 sayılı yazıda Y. Mimar Şandor Hadi yapılan restorasyon müdahalesi ile ilgili *"ahşap yapının ömrünü doldurduğu göz önüne alınarak, betonarme karkas üzerine sokak cephesinde bina yüzü aynen korunmuş, bahçe cephesine kule biçimli üç kat devam eden wc çıkıntısı kaldırılıp üst kattaki cumbaya ilave yapılmıştır. Ayrıca bahçedeki mevcut tuğla ocağın önünü koruyan salaş sundurma da betonarme il çevrilip hem sundurma hem bahçeye çıkış sağlayacak bir köprü durumuna getirilmiştir."* denilmektedir. 19.06.1987 tarih 3299 sayılı kararda Y. Mimar Şandor Hadi'nin tadilat projesinde "mevcut olan zemin kat giriş kapısı, zemin kat pencerelerinden birinin yerine alınarak, ana giriş merdiveni genişletilmiş ve tümüyle simetrik bir giriş mekanına dönüştürülmüştür. Çevre yapılarda çok sayıda örneği görülen bu giriş merdiveni, bina dış cephe oranlarını etkilememekte ve bütünlüğünü bozmamaktadır." denilmektedir. **İşlev:** Yapı, günümüzde kafe işlevi ile kullanılmaktadır. Yapının rehabilitasyon önerisinde de mevcut kafe işlevinin sürdürülmesi önerilmektedir. **Müdahaleler:** Yapı çevredeki örneklerle kıyaslandığında oldukça iyi durumdadır. Günümüze kadar birçok başarılı restorasyon müdahalelerinden geçtiği anlaşılmaktadır. Cephe rehabilitasyonu önerisinde yapı cephesinde yer alan niteliksiz eklerden arındırılarak korunmuştur. Yapının cepheye yapıştırılarak kullanılmakta olan mekân ismi kaldırılmıştır.	

Tablo 5. 12 652 ada 14 parsel numaralı tescilli parselde yer alan yapı için rehabilitasyon önerisi

652 Ada 14 Parsel Numaralı Tescilli Parselde Yer Alan Yapı İçin Rehabilitasyon Önerisi	
Yapının vaziyet planında ve C-2 siluetinde yeri	
Yapıya ait fotoğraflar	
Yapı 2 katlı olup betonarme karkas olarak inşa edilmiştir. Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu Başkanlığı'nın 09.04.1977 gün 9776 sayılı kararıyla korunması gerekli kültür varlığı olarak tescilli ahşap yapıya ait onaylı rölöve, restitüsyon verilerine ulaşılamamıştır. **İşlev:** Yapı, günümüzde ticaret (kafe) işlevi ile kullanılmaktadır. Yapının rehabilitasyon önerisinde de mevcut ticaret (kafe) işlevinin sürdürülmesi önerilmektedir. **Müdahaleler:** Yapının özgün niteliklerini kaybettiği ve zaman içinde yeniden inşa edildiği görülmektedir. Öncelikle yapı önünde yer alan ve kaldırımı işgal eden niteliksiz yapı eki kaldırılacaktır. Yapı cephesinde yer alan klima dış ünitelerinin, elektrik kablolarının, bayrakların, aydınlatma elemanlarının ve niteliksiz tüm eklerin kaldırılması önerilmektedir. Yapı cephesinde görülen farklı renkte boya uygulamalarının yerine cephenin siluet ile bütünlük göstermesi amacıyla açık krem rengine boyanmasına karar verilmiştir.	

Tablo 5. 13 652 ada 1 parsel numaralı tescilli parselde yer alan yapı için rehabilitasyon önerisi

652 Ada 1 Parsel Numaralı Tescilli Parselde Yer Alan Yapı İçin Rehabilitasyon Önerisi	
Yapının vaziyet planında ve C-2 siluetinde yeri	
Yapıya ait fotoğraflar	

Yapı 3 katlı olup betonarme karkas olarak inşa edilmiştir. Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu Başkanlığı'nın 09.04.1977 gün 9776 sayılı kararıyla korunması gerekli kültür varlığı olarak tescilli yapıya ait onaylı rölöve projeleri bulunamamıştır.

İşlev: Yapı, günümüzde ticaret (kafe) işlevi ile kullanılmaktadır. Yapının rehabilitasyon önerisinde de mevcut ticaret (kafe) işlevinin sürdürülmesi önerilmektedir.

Müdahaleler: Yapı cephe rehabilitasyonu önerisi hazırlanırken çevre tipolojisi, yapının mevcut durumu, semtin eski fotoğrafları ve Pervitich haritaları göz önünde bulundurulmuştur. Fakat yapının imara aykırı ek kat ilavesi kaldırılarak 1/1000 ölçekli Koruma Amaçlı Uygulama İmar Planı'na uygun olacak şekilde h:9.50 kat yüksekliği sağlanmıştır.

Yapı cephesinde yer alan klima dış ünitelerinin, elektrik kablolarının, aydınlatma elemanlarının ve niteliksiz tüm eklerin kaldırılması önerilmektedir.

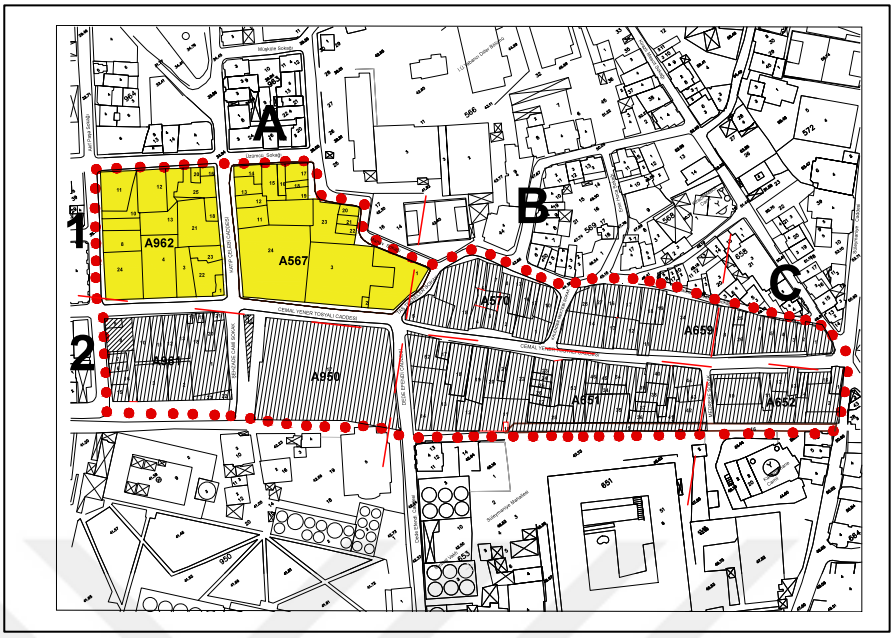
Yapının 1.kat ve 2. Kat cephesinde yer alan pencere açıklıkları ve doğramaları çevredeki dokuya uyumlu dolu-boş oranları oluşturacak şekilde yeniden düzenlenmiştir.

Yapının zemin katında bozulmuş olan özgün cephe düzeni çevre tipolojik verilerine göre yeniden düzenlenmiştir. Zemin kat cephesinde yer alan niteliksiz kaplamalar, malzemeler ve tabelalar kaldırılmıştır.

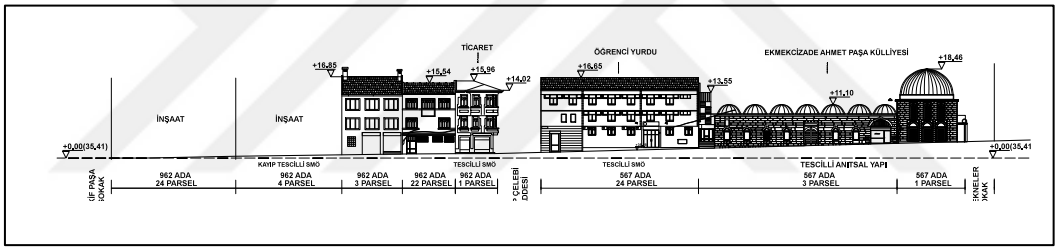
Cephede görüntü kirliliği oluşturan uydu antenler, aydınlatma elemanları, tabelalar, tente, yağmur iniş borusu, elektrik kabloları gibi eklentiler kaldırılarak elektrikle ilgili tesisatlar yer altına alınmıştır.

İmara aykırı kat ilavesi kaldırıldıktan sonra ahşap çatı konstrüksiyonu, özgün biçimine ve eğimine göre oluşturulacak ve üzerine alaturka kiremit kaplanmıştır.

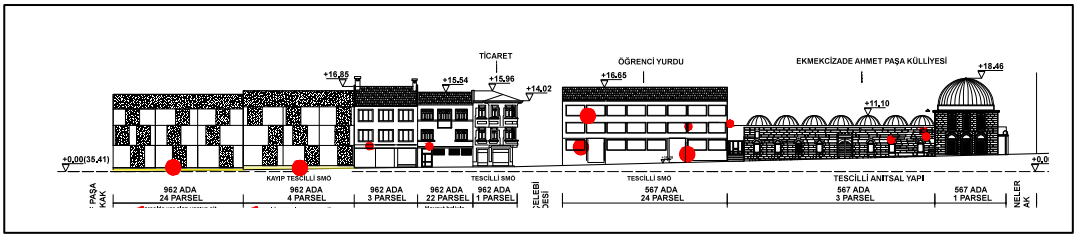
5.2.4 Cemal Yener Tosyalı Caddesi A1 Silueti İçin Öneriler (EK-B.19)

Şekil 5. 10 A-1 Silueti vaziyet planındaki yerinin gösterimi

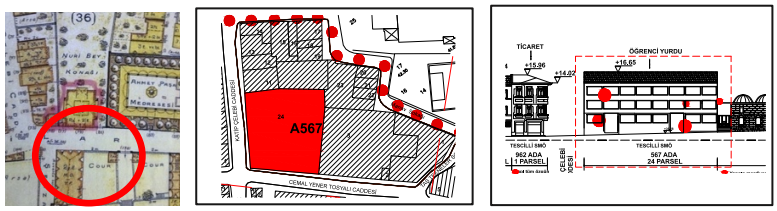
Şekil 5. 11 B-1 Mevcut Silueti çizimi

Şekil 5. 12 B-1 Öneri Silueti çizimi

Tablo 5. 14 567 ada 24 numaralı tescilli parselde kayıp yapı için rehabilitasyon önerisi (Nuri Bey Konağı)

567 Ada 24 Numaralı Tescilli Parselde Kayıp Yapı İçin Rehabilitasyon Önerisi (Nuri Bey Konağı)

Yapının vaziyet planında ve A-1 siluetinde yeri	
Yapıya ait fotoğraflar	

Yapı 3 katlı olup betonarme olarak inşa edilmiştir. Parselde, Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu'nun 10.05.1980 gün ve 12019 sayılı kararı ile onaylı Süleymaniye Koruma Amaçlı İmar Planı'na ve 18.10.1985 tarihli Büyükşehir Belediyesince onayla Süleymaniye sit alanı kamulaştırma tadilat planına aykırı yurt yapısı bulunmaktadır. Tescilli parselde kayıp olan Nuri Bey Konağı'na ve ek yapılarına ait eski fotoğraflardan ve Pervititich haritalarından faydalanılarak çizilmiş olan İstanbul Büyükşehir Belediyesi Etüd ve Projeler Başkanlığı Tarihi Çevre Koruma Şube Müdürlüğü tarafından onaylı 2009 tarihli restitüsyonu bulunmaktadır.

İşlev: Tescilli parselde kayıp olan Nuri Bey Konağı'nın yerinde günümüzde yurt işlevi ile kullanılmakta olan betonarme bir yapı yer almaktadır. Yapının rehabilitasyon önerisinde de mevcut yurt işlevinin sürdürülmesi önerilmektedir.

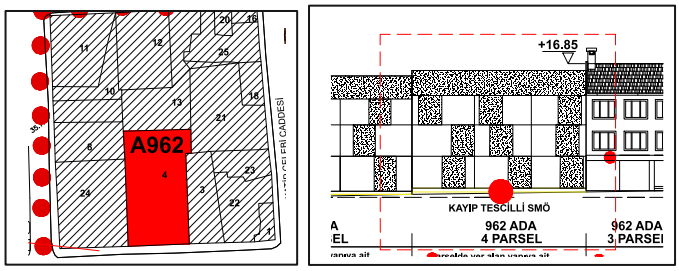
Müdahaleler: Günümüzde yıkılmış olan tescilli yapı parselleri için iki farklı öneri geliştirilmiştir. Birinci öneride tescilli yapının özgün detayları yalnızca fotoğraftan tespit edilebildiği için bu detayların daha yalın olarak uygulanması önerilmektedir.

İlk öneride; parselde, bulunan yurt yapısının ekonomik ömrünü tamamladıktan sonra yıkılması durumunda parseldeki kayıp Nuri Bey Konağı'nın 2009 tarihli onaylı restitüsyonundan elde edilen taban oturum alanı ve yüksekliği doğrultusunda rekonstrüksiyonu uygulanması önerilmiştir. Fotoğraflardan elde edilen veriler günümüz teknoloji ve malzemeleri kullanılarak detaylandırılarak tam olarak ulaşılamayan detaylar yalın olarak bırakılmıştır.

İkinci öneride ise; mevut yurt binası önüne kayıp Nuri Bey Konağı ile ilgili bilgilendirme panosu konmuştur. Yapı cephesi görüntü kirliliği yaratan elektrik kabloları, klimalar gibi niteliksiz eklerinden ayrılmıştır. Cephede yer alan ve komşu parselde yer alan Ekmekcizade Ahmet Paşa Medresesi cephesi ve çevre ile uyumsuz yangın kaçış merdiveni kaldırılmıştır. Mevcut pencere ve kapı açıklıklarından cephe düzenini bozan ve eskiyen doğramalar yenilenmiştir.

Yapı cephesi temizliği yapılarak yeni yapılar için belirlenmiş olan renk skalasından açık gri renge boyanarak cephe yüzeyindeki çevre ile uyumsuz renk, kirlilik ve biçim uyumsuzluğu sorunlarının çözülmesi sağlanmıştır. Çatı konstrüksiyonu ahşap olarak özgün eğimine ve biçimine uygun olacak şekilde oluşturularak üzeri alaturka kiremit ile kaplanmıştır.

Tablo 5. 15 962 ada 4 numaralı tescilli parselde kayıp yapı için rehabilitasyon önerisi

<table>
<tr><th colspan="2">962 Ada 4 Numaralı Tescilli Parselde Kayıp Yapı İçin Rehabilitasyon Önerisi</th></tr>
<tr><td>Yapının vaziyet planında ve A-1 siluetinde yeri</td><td>
</td></tr>
<tr><td>Yapıya ait fotoğraflar</td><td>
</td></tr>
<tr><td colspan="2">Tescilli parselde yeni yapı inşaatı devam etmektedir. 962 ada; 30.12.2011 tasdik tarihli 1/5000 ölçekli Fatih İlçesi (Tarihi Yarımada) Kentsel-Tarihi, Kentsel-Arkeolojik 1. Derece Arkeolojik Sit Alanları Koruma amaçlı Nazım İmar Planında; 2. Derece Koruma Bölgesi ve Yenileme Alanı'nda yer almaktadır. İstanbul I Numaralı Yenileme Alanları Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu kararıyla 962 adada yer alan 4, 8, 10, 24 ve 26 parsellere dair 06.09.2018 tarihinde tadilat avan projesi onaylanmıştır. Yapıya ait projelere ulaşılamamıştır.

İşlev: Yapı, günümüzde inşaat halindedir. Yurt olarak kullanılması planlanmaktadır. Yapının rehabilitasyon önerisinde de planlanan yurt işlevinin sürdürülmesi önerilmektedir.

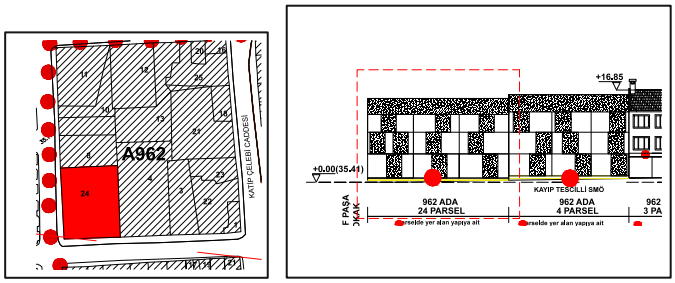
Müdahaleler: Tescilli parselde kayıp olan tesilli yapıya ait verilere ulaşılamadığından parsel için iki ayrı öneri geliştirilmiştir.

Birinci öneride, yapının fotoğraflarından elde edilen veriler doğrultusunda üzerinde eski cephe görüntüsünün yer aldığı geçici bir paravan önerisi geliştirilmiştir.

İkinci önerideyse alanda yeni yapılaşma için belirlenen ilkeler doğrultusunda modern infill önerisi geliştirilmiştir. Bu öneri geliştirilirken öncelikle yeni yapının tarihi siluet içerisindeki yüksekliğe saygı göstermesi ve mevcut dokudan referans alan çizgiler taşıması hususlarına dikkat edilmiştir. Oluşturulan cephe boşluklarında çevrede yer alan tarihi yapıların dolu-boş oranları, komşuluk ilişkisi dikkate alınarak cephe oranları oluşturulmuştur. Malzeme ve taşıyıcı sistem seçimindeyse yapının üretildiği dönemi yansıtan çağdaş teknik ve malzemeler kullanılması önerilmiştir. Şeffaf yüzeyler, cam malzeme ile ahşap malzemenin birlikte kullanılması önerilmiştir.

Yeni yapıların inşa edileceği parsellerde, koruma amaçlı uygulama imar planına uyacak şekilde uzmanlar kontrollüğünde el ile kazı yapılarak yapıya ait plan, cephe gibi çıkabilecek arkeolojik verilerden yola çıkılarak kurul tarafından verilecek izinlerle tekrar ele alınması tavsiye edilmiştir.</td></tr>
</table>

Tablo 5. 16 962 ada 24 numaralı tescilli parselde yer alan yapı için rehabilitasyon önerisi

<table>
<tr><th colspan="2">962 Ada 24 Numaralı Tescilli Parselde Yer Alan Yapı İçin Rehabilitasyon Önerisi</th></tr>
<tr><td>Yapının vaziyet planında ve A-1 siluetinde yeri</td><td>
</td></tr>
<tr><td>Yapıya ait fotoğraflar</td><td>

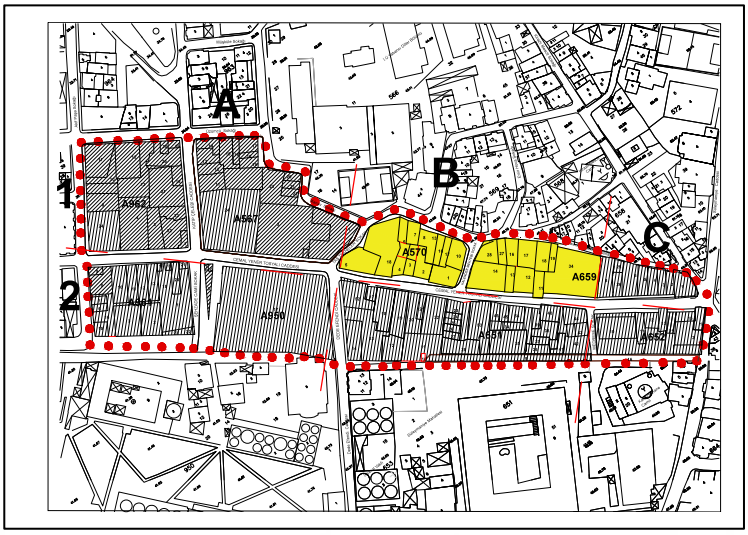
</td></tr>
<tr><td colspan="2">Tescilli olmayan parselde yeni yapı inşaatı devam etmektedir. 962 ada; 30.12.2011 tasdik tarihli 1/5000 ölçekli Fatih İlçesi (Tarihi Yarımada) Kentsel-Tarihi, Kentsel-Arkeolojik 1. Derece Arkeolojik Sit Alanları Koruma amaçlı Nazım İmar Planında; 2. Derece Koruma Bölgesi ve Yenileme Alanı'nda yer almaktadır. İstanbul I Numaralı Yenileme Alanları Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu kararıyla 962 adada yer alan 4, 8, 10, 24 ve 26 parsellere dair 06.09.2018 tarihinde tadilat avan projesi onaylanmıştır. Yapıya ait projelere ulaşılamamıştır.

İşlev: Yapı, günümüzde inşaat halindedir. Yurt olarak kullanılması planlanmaktadır. Yapının rehabilitasyon önerisinde de planlanan yurt işlevinin sürdürülmesi önerilmektedir.

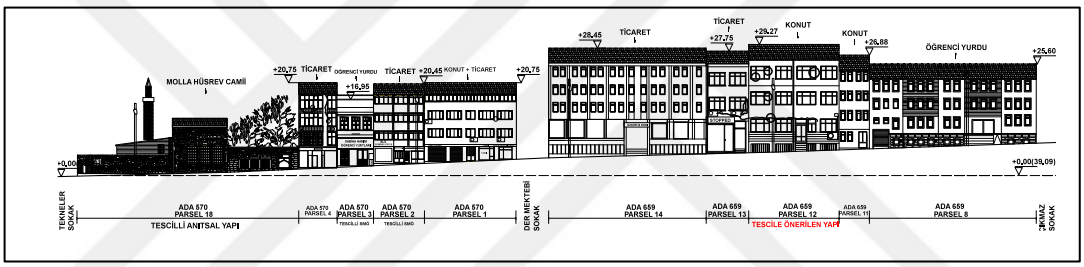
Müdahaleler: Parsel için iki ayrı öneri geliştirilmiştir. Birinci öneride, yapının fotoğraflarından elde edilen veriler doğrultusunda üzerinde eski cephe görüntüsünün yer aldığı geçici bir paravan önerisi geliştirilmiştir. İkinci önerideyse alanda yeni yapılaşma için belirlenen ilkeler doğrultusunda modern infill önerisi geliştirilmiştir. Bu öneri geliştirilirken öncelikle yeni yapının tarihi siluet içerisindeki yüksekliğe saygı göstermesi ve mevcut dokudan referans alan çizgiler taşıması hususlarına dikkat edilmiştir. Oluşturulan cephe boşluklarında çevrede yer alan tarihi yapıların dolu-boş oranları, komşuluk ilişkisi dikkate alınarak cephe oranları oluşturulmuştur. Malzeme ve taşıyıcı sistem seçimindeyse yapının üretildiği dönemi yansıtan çağdaş teknik ve malzemeler kullanılması önerilmiştir. Şeffaf yüzeyler, cam malzeme ile ahşap malzemenin birlikte kullanılması önerilmiştir.

Yeni yapıların inşa edileceği parsellerde, koruma amaçlı uygulama imar planına uyacak şekilde uzmanlar kontrollüğünde el ile kazı yapılarak yapıya ait plan, cephe gibi çıkabilecek arkeolojik verilerden yola çıkılarak kurul tarafından verilecek izinlerle tekrar ele alınması tavsiye edilmiştir.</td></tr>
</table>

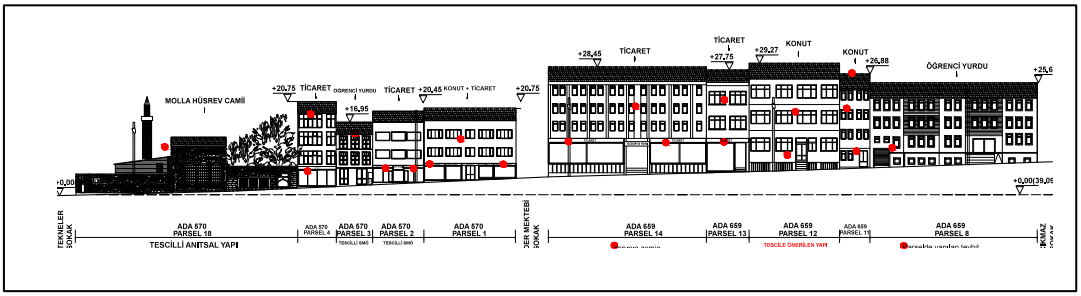
5.2.5 Cemal Yener Tosyalı Caddesi B1 Silueti İçin Öneriler (EK-B.20)

Şekil 5. 13 B-1 Silueti vaziyet planındaki yeri

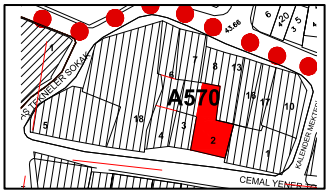
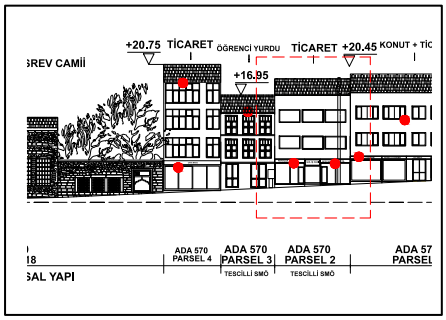

Şekil 5. 14 B-1 Mevcut Silueti çizimi

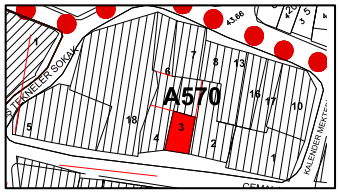
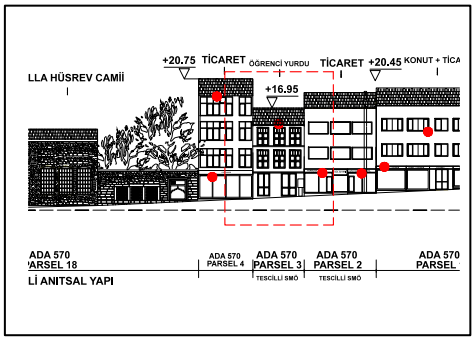

Şekil 5. 15 B-1 Öneri Silueti çizimi

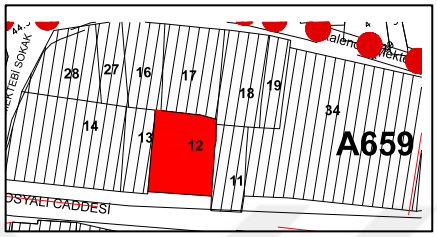
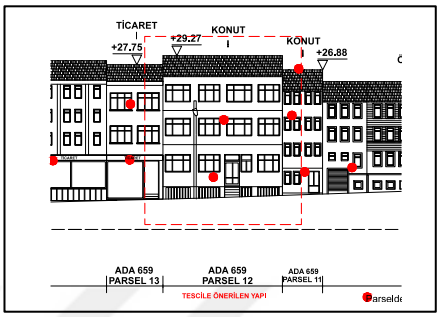
Tablo 5. 17 570 ada 2 numaralı tescilli parseldeki yapı için rehabilitasyon önerisi

570 Ada 2 Numaralı Tescilli Parseldeki Yapı İçin Rehabilitasyon Önerisi	
Yapının vaziyet planında ve B-1 siluetinde yeri	
Yapıya ait fotoğraflar	
Yapı 3 katlı olup ahşap karkas olarak inşa edilmiş olan bir yapının 02.01.1977 tarihinde çıkan yangın sonucu yıkılarak 3 katlı kagir bina inşa edilmiştir. Yapı, Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu'nun 09.04.1977 gün ve 9776 sayılı kararı ile korunması gerekli kültür varlığı olarak tescillidir. 31.05.1986 gün ve 376 sayılı kararla *"eldeki belgelerden yararlanarak dış cephenin yeniden düzenlenmesi"* kararı alınmıştır. Yapıya ilişkin 2007 tarihli mevcut durum rölövesi ile restitüsyon ve rekonstrüksiyon projesi bulunmaktadır. **İşlev:** Yapı, günümüzde ticaret işlevi ile kullanılmaktadır. Yapının rehabilitasyon önerisinde de mevcut ticaret işlevinin sürdürülmesi önerilmektedir. **Müdahaleler:** Cephe rehabilitasyonu önerisinde yapıya ait 2007 tarihli restitüsyon ve restorasyon projeleri ve eski fotoğrafları esas alınmıştır. Fakat yapının imara aykırı ek kat ilavesi kaldırılarak restitüsyonunda gösterilmiş olan detaylarına uygun olacak şekilde göre kat yüksekliği oluşturulacaktır. Yapının 1. kat ve 2. kat cephesinde yer alan özgün olmayan pencere açıklıkları ve doğramaları, özgün boyut ve niteliklerine uygun hale getirilmiştir. Cephesinde yer alan muhdes cephe kaplaması kaldırılarak cephe temizlenerek yeniden boyanmıştır. Yapının zemin katında bozulmuş olan özgün cephe düzeni restitüsyon verileri göz önünde bulundurularak yeniden düzenlenmiştir. Zemin kat cephesinde yer alan niteliksiz kaplamalar ve tabelalar kaldırılmıştır. Cephede görüntü kirliliği oluşturan uydu antenler, aydınlatma elemanları, tabelalar, tente, yağmur iniş borusu, elektrik kabloları gibi eklentiler kaldırılarak elektrikle ilgili tesisatlar yer altına alınmıştır. Ahşap çatı konstrüksiyonu, özgün biçimine ve eğimine göre oluşturularak üzerine alaturka kiremit kaplanmıştır.	

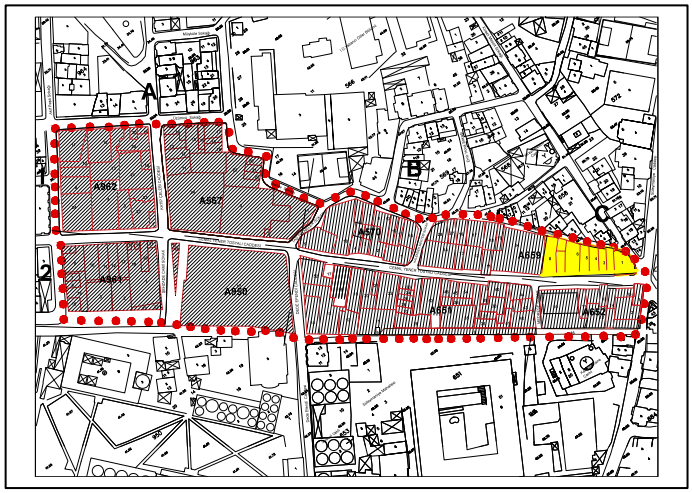
Tablo 5. 18 570 ada 3 numaralı tescilli parseldeki yapı için rehabilitasyon önerisi

570 Ada 3 Numaralı Tescilli Parseldeki Yapı İçin Rehabilitasyon Önerisi	
Yapının vaziyet planında ve B-1 siluetinde yeri	
Yapıya ait fotoğraflar	
Yapı 3 katlı olup kagir olarak inşa edilmiştir. İstanbul I Numaralı Kültür ve Tabiait Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 26.05.1993 gün ve 4616 sayılı kararı ile tescilli yapıya ait onaylı 2008 tarihli rölövesi, restitüsyon ve restorasyon projeleri bulunmaktadır. **İşlev:** Yapı, günümüzde yurt işlevi ile kullanılmaktadır. Yapının rehabilitasyon önerisinde de mevcut yurt işlevinin sürdürülmesi önerilmektedir. **Müdahaleler:** Cephe rehabilitasyonu önerisinde yapıya ait 2007 tarihli restitüsyon ve restorasyon projeleri ve eski fotoğrafları esas alınacaktır. Fakat yapının imara aykırı ek kat ilavesi kaldırılarak özgün cephe düzenine göre kat yüksekliği oluşturulmuştur. Cephesinde yer alan muhdes cephe kaplaması kaldırılarak cephe temizlenerek ve yeniden boyanmıştır. Yapının zemin katında bozulmuş olan özgün cephe düzeni restitüsyon verileri göz önünde bulundurularak yeniden düzenlenmiştir. Zemin kat cephesinde yer alan muhdes kaplamalar ve tabelalar kaldırılmıştır. Cephede görüntü kirliliği oluşturan uydu antenler, aydınlatma elemanları, tabelalar, tente, yağmur iniş borusu, elektrik kabloları gibi eklentiler kaldırılarak elektrikle ilgili tesisatlar yer altına alınmıştır.	

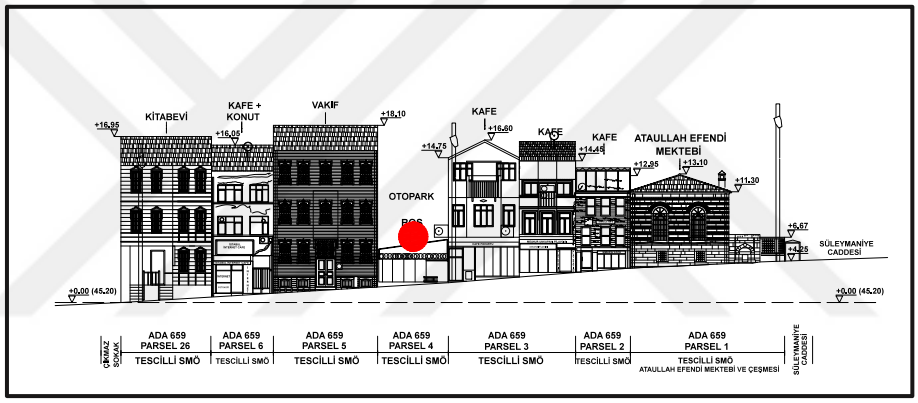
Tablo 5. 19 659 ada 12 numaralı tescilli olmayan parselde yer alan yapı için rehabilitasyon önerisi

659 Ada 12 Numaralı Tescilli Olmayan Parselde Yer Alan Yapı İçin Rehabilitasyon Önerisi	
Yapının vaziyet planında ve B-1 siluetinde yeri	
Yapıya ait fotoğraflar	
Yapı 3 katlı olup kagir olarak inşa edilmiştir. İstanbul I Numaralı Kültür ve Tabiait Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 26.05.1993 gün ve 4616 sayılı kararı ile tescilli yapıya ait onaylı 2008 tarihli rölövesi, restitüsyon ve restorasyon projeleri bulunmaktadır. **İşlev:** Yapı, günümüzde yurt işlevi ile kullanılmaktadır. Yapının rehabilitasyon önerisinde de mevcut yurt işlevinin sürdürülmesi önerilmektedir. **Müdahaleler:** Cephe rehabilitasyonu önerisinde yapıya ait 2007 tarihli restitüsyon ve restorasyon projeleri ve eski fotoğrafları esas alınacaktır. Fakat yapının imara aykırı ek kat ilavesi kaldırılarak özgün cephe düzenine göre kat yüksekliği oluşturulmuştur. Cephesinde yer alan muhdes cephe kaplaması kaldırılarak cephe temizlenerek ve yeniden boyanmıştır. Yapının zemin katında bozulmuş olan özgün cephe düzeni restitüsyon verileri göz önünde bulundurularak yeniden düzenlenmiştir. Zemin kat cephesinde yer alan muhdes kaplamalar ve tabelalar kaldırılmıştır. Cephede görüntü kirliliği oluşturan uydu antenler, aydınlatma elemanları, tabelalar, tente, yağmur iniş borusu, elektrik kabloları gibi eklentiler kaldırılarak elektrikle ilgili tesisatlar yer altına alınmıştır.	

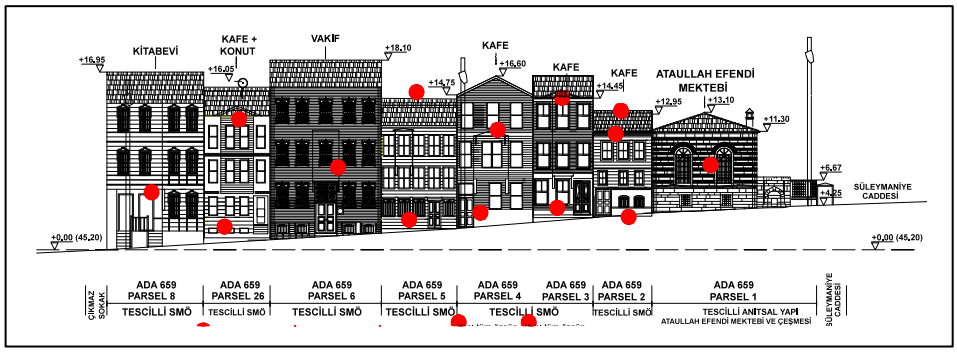
5.2.6 Cemal Yener Tosyalı Caddesi C1 Silueti İçin Öneriler (EK-B.21)

Şekil 5. 16 C-1 Silueti vaziyet planındaki yeri ve C-1 silueti çizimi

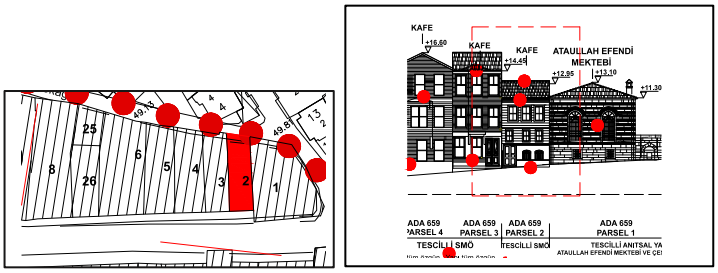

Şekil 5. 17 C-1 Mevcut Silueti çizimi

Şekil 5. 18 C-1 Öneri Silueti çizimi

Tablo 5. 20 659 ada 2 numaralı tescilli parseldeki yapı için rehabilitasyon önerisi

659 Ada 2 Numaralı Tescilli Parseldeki Yapı İçin Rehabilitasyon Önerisi	
Yapının vaziyet planında ve C-1 siluetinde yeri	
Yapıya ait fotoğraflar	

Yapı 3 katlı olup ahşap karkas olarak inşa edilmiştir. İstanbul I Numaralı Kültür ve Tabiait Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 11.01.1995 gün ve 6293 sayılı kararı ile tescilli ahşap yapıya ait 1999 yılında rölövesi onaylı 2001 tarihli rölöve, restitüsyonu ve restorasyon projesi bulunmaktadır. İstanbul Yenileme Alanları Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 12.09.2008 gün 369 sayılı kararı ile restitüsyonu ve rekonstrüksiyon projesi uygun bulunmuş olup uygulamasının yapılmasına karar verilmiştir.

İşlev: Yapı, günümüzde ticaret (kafe) işlevi ile kullanılmaktadır. Yapının rehabilitasyon önerisinde de mevcut ticaret (kafe) işlevinin sürdürülmesi önerilmektedir.

Müdahaleler: Müdahale önerisinde yapıya ait 2008 tarihli restitüsyon, restorasyon projesi ve eski fotoğrafları esas alınmıştır. Yapının imara aykırı ek kat ilavesi kaldırılarak özgün cephe düzenine göre kat yüksekliği oluşturulmuştur. Yapının 1. kat ve 2. kat cephesinde yer alan özgün olmayan pencere açıklıkları ve doğramaları, özgün boyut ve niteliklerine uygun hale getirilmiştir.

Yapının zemin katında bozulmuş olan özgün cephe düzeni yeniden düzenlenecektir. Zemin kat cephesinde yer alan muhdes kaplamalar ve tabelalar kaldırılacaktır. Yapının cephesinde yer alan mavi renkli bozulmuş ahşap kaplama malzemesi özgün nitelik, boyut ve renklerine uygun olacak şekilde yeniden üretilecektir. Kullanılan mavi renk yerine bitişiğinde yer alan Ataullah Efendi Mektebi de göz önünde bulundurularak bej rengi tercih edilmiştir.

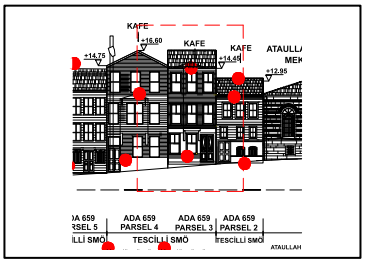
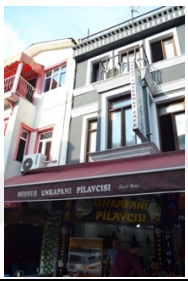
Cephede görüntü kirliliği oluşturan uydu antenler, aydınlatma elemanları, tabelalar, tente, yağmur iniş borusu, elektrik kabloları gibi eklentiler kaldırılarak elektrikle ilgili tesisatlar yer altına alınmıştır.

Yapı önündeki kaldırım işgali kaldırılarak kaldırım üzeri özgün malzeme ile kaplanarak yayaların kullanımına bırakılmıştır.

Ahşap çatı konstrüksiyonu, özgün biçimine ve eğimine göre oluşturularak üzerine alaturka kiremit kaplanmıştır.

Tablo 5. 21 659 ada 3 numaralı tescilli parseldeki yapı için rehabilitasyon önerisi

<table>
<tr><th colspan="2">659 Ada 3 Numaralı Tescilli Parseldeki Yapı İçin Rehabilitasyon Önerisi</th></tr>
<tr><td>Yapının vaziyet planında ve C-1 siluetinde yeri</td><td>

</td></tr>
<tr><td>Yapıya ait fotoğraflar</td><td>

</td></tr>
<tr><td colspan="2">Yapı 3 katlı ahşap karkas olarak inşa edilmiş yokolmuş bir binanın yerine kagir olarak inşa edilmiştir. Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu Başkanlığı'nın 09.04.1997 gün ve 9776 sayılı kararı ile tescilli ahşap yapıya ait onaylı 2008 tarihli restitüsyonu ve rekonstrüksiyon projeleri bulunmaktadır. Mevcut durumda bina yan parseldeki (4 numaralı parsel) yangın duvarları korunarak bu iki duvarın arasına betonarme olarak yeniden inşa edilmiştir. Yangın duvarının özgün olduğu ve betonarme bina inşa edilirken korunmuş olduğu İstanbul Büyükşehir Belediyesi Planlama ve İmar Müdürlüğü tarafından hazırlanan envanter fişinde yer alan fotoğrafta görülmektedir. 2 numaralı parselin yıkıldığı dönemde çekilen fotoğraf ile bitişik nizamda yer alan 2 numaralı parselin yapı yüzeyinden ayrılması ile birlikte diğer kısımlarda sıvalı olan yangın duvarı görünür hale gelmiştir. Bu fotoğraf ile yangın duvarının korunarak yapının yeniden inşa edildiği anlaşılmaktadır.

İşlev: Yapı, günümüzde ticaret işlevi ile kullanılmaktadır. Yapının rehabilitasyon önerisinde de mevcut ticaret işlevinin sürdürülmesi önerilmektedir.

Müdahaleler: 19. yüzyıl sonu 20. yüzyıl başlarında yapılmış olduğu tahmin edilen yapının bitişik nizam ve cumbalı ahşap bir konut yapısı olduğu tahmin edilmektedir. Kurul dosyalarından edinilen yapının eski fotoğrafının da ilk inşa edilen yapıya ait olmadığı ve yangın gibi bir sebeple ortadan kalkan yapının yerine kagir olarak inşa edildiği anlaşılmaktadır.

Cephe rehabilitasyonu önerisinde yapıya ait eski fotoğraflarında görülmekte olan kagir yapı esas alınmıştır. Yapı cephesi, analoji yöntemi, eski haritalardan ve fotoğraflardan yola çıkılarak hazırlanan restorasyon projelerine uygun olacak şekilde yeniden düzenlenmiştir. Yapının imara aykırı ek kat ilavesi kaldırılarak özgün cephe düzenine göre kat yüksekliği oluşturulmuştur.

Cephede görüntü kirliliği oluşturan ve cephe düzeninin algılanmasında engel oluşturan tanıtım tabeleları, tente, uydu antenler, aydınlatma elemanları, tabelalar, yağmur iniş borusu, elektrik kabloları gibi eklentiler kaldırılarak elektrikle ilgili tesisatlar yer altına alınmıştır. Yapı önünde kafe işletmesinin masa ve sandalyeleriyle oluşturduğu kaldırım işgali kaldırılarak kaldırım kilitli parke taşı ile kaplanmış ve yayaların kullanımına bırakılmıştır. Ahşap çatı konstrüksiyonu, özgün biçimine ve eğimine göre oluşturularak üzerine alaturka kiremit kaplanmıştır.</td></tr>
</table>

Tablo 5. 22 659 ada 4 numaralı tescilli parseldeki yapı için rehabilitasyon önerisi

<table>
<tr><th colspan="2">659 Ada 4 Numaralı Tescilli Parseldeki Yapı İçin Rehabilitasyon Önerisi</th></tr>
<tr><td>Yapının vaziyet planında ve C-1 siluetinde yeri</td><td></td></tr>
<tr><td>Yapıya ait fotoğraflar</td><td></td></tr>
<tr><td colspan="2">Yapı 3 katlı olup ahşap karkas olarak inşa edilmiştir. Yapının ahşap strüktürü bırakılarak doğramaları, cephe özellikleri değiştirilmiş ve yapıya birçok niteliksiz etkler yapılmış ve özgünlüğünü kaybetmesine neden olmuştur. Pervitich sigorta haritalarında ve Eski Kadastral Haritalarında yapının ahşap taşıyıcı sistemli olduğu anlaşılmaktadır. Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu'nun 09.04.1997 gün ve 9776 sayılı kararı ile tescilli ahşap yapıya ait onaylı 2008 tarihli rölöve, restitüsyon ve restorasyon projeleri bulunmaktadır.

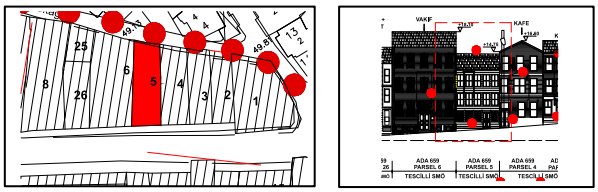
İşlev: Yapı, günümüzde ticaret işlevi ile kullanılmaktadır. Yapının rehabilitasyon önerisinde de mevcut ticaret işlevinin sürdürülmesi önerilmektedir.

Müdahaleler: Cephe rehabilitasyonu önerisinde yapıya ait 2007 tarihli restitüsyonu, restorasyon projesi ve eski fotoğrafları esas alınmıştır. Yapının imara aykırı ek kat ilavesi kaldırılarak özgün cephe düzenine göre kat yüksekliği oluşturulmuştur. Restitüsyonu Eski kadastral haritalarında belirtilen parsel sınırına uyularak oluşturulmuştur. Pervitich haritalarında belirtilen ve rölövesinde de yer alan izlere dayanarak ön cephedeki cumbanın da yapının özgün tasarımında olduğu düşünülmektedir. Pervitich haritalarında 2.katta cihannüma adı verilen çatı katı görülmektedir. Bu mahal de restitüsyonda uygulanmıştır.

Cephede görüntü kirliliği oluşturan uydu antenler, aydınlatma elemanları, tabelalar, tente, yağmur iniş borusu, elektrik kabloları gibi eklentiler kaldırılarak elektrikle ilgili tesisatlar yer altına alınmıştır. Yapı cephesi tarihi çevre siluetiyle uygun olacak şekilde önerilmiş olan renk skalasında tanımlanan açık bej renkte boyanmıştır. Yapının günümüzde var olan cephesinde ahşap kaplama üzerinde sıva yapılmıştır. Fakat 5 numaralı parsele bakan tarafında sıvanın altında yer alan ahşap kaplama cinsi görülmektedir. Bu ahşap kaplamayı esas alarak oluşturulan rehabilitasyon önerisinde yapının cephelerinde ahşap kaplama genişlikleri ortalama 11 cm olarak alınmıştır. Cephede yer alan cumbanın çatısının mahal olarak kullanılması önerilmiştir.

Yapının imara aykırı ek kat ilavesi kaldırılarak özgün cephe düzenine göre kat yüksekliği oluşturulmuştur. Yapının 1. kat ve 2. kat cephesinde yer alan özgün olmayan pencere açıklıkları ve doğramaları, özgün boyut ve niteliklerine uygun hale getirilmiştir. Yapı önünde kafe işletmesinin masa ve sandalyeleriyle oluşturduğu kaldırım işgali kaldırılarak kaldırım kilitli parke taşı ile kaplanarak yayaların kullanımına bırakılmıştır.</td></tr>
</table>

Tablo 5. 23 659 ada 5 numaralı tescilli parselde kayıp yapı için infill önerisi

659 Ada 5 Numaralı Tescilli Parselde Kayıp Yapı İçin Infill Önerisi	
Yapının vaziyet planında ve C-1 siluetinde yeri	
Yapıya ait fotoğraflar	

Yapı yerinde bulunmamaktadır. 3 katlı ahşap karkas yapı günümüzde yok olmuştur. Arsası günümüzde otopark olarak kullanılmaktadır. Restitüsyon raporunda bulunan fotoğraflardan yola çıkılarak hazırlanan restitüsyonu üzerinde çalışılarak rekonstrüksiyon projesi oluşturulmuştur. Yapı Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu'nun 09.04.1997 gün ve 9776 sayılı kararı ile tescillidir. 14.07.2008 tarih ve 242 sayılı kararında tescilli taşınmaza ilişkin hazırlanan restitüsyonu ve rekonstrüksiyon projesinin uygun olduğunu karar verilmiştir.

İşlev: Tescilli yapı arsası günümüzde otopark işlevi ile kullanılmaktadır. Günümüze ulaşmamış olan tescilli yapının konut olara kullanıldığı eski fotoğraf ve haritalardan anlaşılmakta olup ticaret+konut işlevinin verilmesi önerilmektedir.

Mimari Özellikler: Koruma Kurulu tarafından, 5 numaralı parselde yer alan yapının onaylı rölövesi ve restitüsyon çizimleri, Pervitich haritaları ve eski fotoğraflarından elde edilen veriler doğrultusunda 1/1000 ölçekli Koruma Amaçlı Uygulama İmar Planı dahilinde belirtilen taban oturumu alanı sınırları ve yüksekliğine uyularak rekonstrüksiyonu yapılması önerilmektedir. Hazırlanan onaylı rekonstrüksiyon projesinde yapıya bodrum kat eklendiği için statik gerekçeler sebebiyle zemin kat ve bodrum katın yapım sistemi betonarme olarak belirlenmiştir.

Yapıya ait rölöve, restitüsyon ve restorasyon projesi 14.07.2008 tarih ve 242 sayılı İstanbul Yenileme Alanları Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu kararı ile onaylanmıştır. Fakat projenin, 660 sayılı ilke kararının I.Müdahale Biçimleri/3 Yeniden Yapma (Rekonstrüksiyon) maddesine göre rekonstrüksiyon projesine aykırı olduğu görüldüğünden yapının rekonstrüksiyonun yapılması için yeterli veri bulunmadığı kanaatine varılmıştır. Bu nedenle parsel için iki ayrı öneri geliştirilmiştir.

Birinci öneride, yapının fotoğraflarından elde edilen veriler doğrultusunda üzerinde eski cephe görüntüsünün yer aldığı geçici bir paravan önerisi geliştirilmiştir. İkinci önerideyse alanda yeni yapılaşma için belirlenen ilkeler doğrultusunda modern infill önerisi geliştirilmiştir. Bu öneri geliştirilirken öncelikle yeni yapının tarihi siluet içerisindeki yüksekliğe saygı göstermesi ve mevcut dokudan referans alan çizgiler taşıması hususlarına dikkat edilmiştir. Oluşturulan cephe boşluklarında çevrede yer alan tarihi yapıların dolu-boş oranları, komşuluk ilişkisi dikkate alınarak cephe oranları oluşturulmuştur. Malzeme ve taşıyıcı sistem seçimindeyse yapının üretildiği dönemi yansıtan çağdaş teknik ve malzemeler kullanılması önerilmiştir. Yeni yapıların inşa edileceği parsellerde, koruma amaçlı uygulama imar planına uyacak şekilde uzmanlar kontrollüğünde el ile kazı yapılarak yapıya ait plan, cephe gibi çıkabilecek arkeolojik verilerden yola çıkılarak kurul tarafından verilecek izinlerle tekrar ele alınması tavsiye edilmiştir.

Tablo 5. 24 659 ada 6 numaralı tescilli parseldeki yapı için rehabilitasyon önerisi

659 Ada 6 Numaralı Tescilli Parseldeki Yapı İçin Rehabilitasyon Önerisi	
Yapının vaziyet planında ve C-1 siluetinde yeri	
Yapıya ait fotoğraflar	

Yapı, tescilli parselde yıkılmış olan ahşap karkas yapının yerine 3 katlı olarak betonarme yapım sistemi ile yeniden inşa edilmiştir. Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu Başkanlığı'nın 09.04.1977 gün ve 9776 sayılı kararı ile korunması gerekli taşınmaz kültür varlığı olarak tescilli ahşap yapının, İstanbul I Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 04.12.1996 gün ve 8217 sayılı kararı ile rölöve ve restorasyon projeleri onaylanmıştır. 1997 yılında proje dışı bodrum kat kazanmak için hafriyat yapıldığı sırada Bizans Dönemi'ne ait duvar kalıntısı, keramik parçaları, bir adet yarım sütun ve bir adet yarım kuyu bileziğininin ortaya çıktığı anlaşılmaktadır. Tescilli yapıya ilişkin hazırlanan restitüsyon ve rekonstrüksiyon projeleri 12.09.2008 gün 371 sayılı kararı ile uygun bulunmuştur.

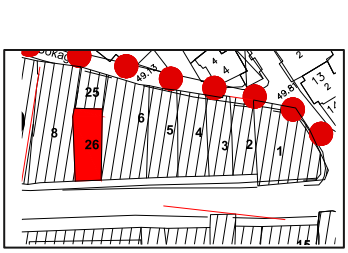
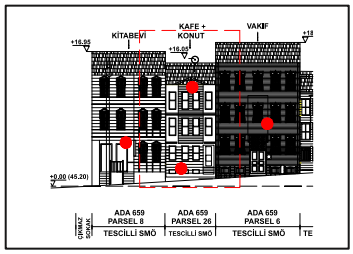
İşlev: Yapı, günümüzde vakıf işlevi ile kullanılmaktadır. Yapının rehabilitasyon önerisinde de mevcut vakıf işlevinin sürdürülmesi önerilmektedir. Yapım yılı 19. yüzyıl sonu 20. yüzyıl başları olduğu düşünülen yapı 1939 tarihli hava fotoğrafında beşik çatılı önden cumbalı kare formlu bir yapı olarak görülmektedir. Pervitich haritalarındaki plana göre kare formlu ön cephesinde orta cumbalı, arka cephesinden bahçeye çıkışı olan beşik çatılı bir yapıdır. Bodrum katı ön oda yüzeyi sınırında yer almaktadır. Bimtaş arşivinden elde edilen fotoğraflardan anlaşıldığı üzere bodrum kat, zemin kat döşemesi seviyesine kadar tuğla duvarlı, üst katlarda ise ahşap konstrüksiyondur.

Müdahaleler: Rekonstrüksiyon önerisinde yapıya ait 2008 tarihli restitüsyon ve restorasyon projeleri ve eski fotoğrafları esas alınmıştır.

Yapıya ait ahşap kaplamaların boyutları ve sayısı kurul dosyasından alınan fotoğraflara dayanılarak özgün şekline göre düzenlenmiştir. Cephede yer alan pencerelerin pervaz ve denizlik süslemelerinin tipi ve ölçüleri Bimtaş arşivinde bulunan 1995 tarihi ile onaylı rölövesinden faydalanılarak düzenlenmiştir.

Kesitlerdeki yükseklikler ahşap kaplama sayısı, pencere oranları ve kat silmelerinin yeri göz önünde bulundurularak ve 1995 tarihi ile onaylı rölövesinden faydalanılarak düzenlenmiştir. Çıkma altındaki ahşap payandalar da fotoğraflardan ve 1995 tarihi ile onaylı rölöve projesinden faydalanılarak biçimlenmiştir. Kurul dosyasında yer alan fotoğrafa dayanılarak çıkmanın altında destek ve süsleme elemanı olarak ahşap payandalar yerleştirilmiştir. Ahşap çatı konstrüksiyonu, özgün biçimine ve eğimine göre oluşturulacak ve üzerine alaturka kiremit kaplanacaktır.

Tablo 5. 25 659 ada 26 numaralı tescilli parseldeki yapı için rehabilitasyon önerisi

659 Ada 26 Numaralı Tescilli Parseldeki Yapı İçin Rehabilitasyon Önerisi	
Yapının vaziyet planında ve C-1 siluetinde yeri	
Yapıya ait fotoğraflar	

Yapı 3 katlı olup betonarme olarak inşa edilmiştir.

Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu Başkanlığı'nın 09.04.1977 gün ve 9776 sayılı kararı ile tescilli ahşap yapıya ait onaylı rölöve ve restitüsyonu bulunamamıştır.

İşlev: Yapı, günümüzde ticaret+konut işlevi ile kullanılmaktadır. Yapının rehabilitasyon önerisinde de mevcut ticaret+konut işlevinin sürdürülmesi önerilmektedir.

Müdahaleler: Cephe rehabilitasyonu önerisinde yapıya ait onaylı rölöve projeleri ve eski fotoğrafları bulunamadığından dolayı mevcut açıklıklar ve Pervitich haritaları gözönünde bulundurularak mevcut siluete uyumu ve tarihi çevrenin tipolojik verileri de esas alınarak analoji yöntemiyle oluşturulmuştur.

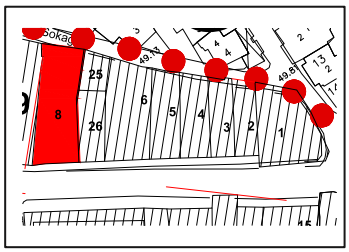
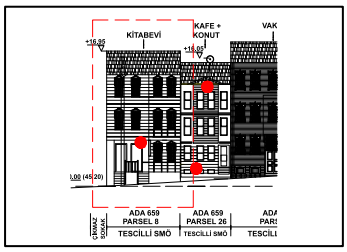
Yapının zemin katında bozulmuş olan ve çevre dokuyla ve siluetle uyumsuzluk gösteren cephe düzeni bulunan en eski fotoğraflara göre yeniden düzenlenmiştir. Zemin kat cephesinde yer alan muhdes kaplamalar, tente ve tabelalar kaldırılmıştır.

Cephede görüntü kirliliği oluşturan uydu antenler, aydınlatma elemanları, tabelalar, tente, yağmur iniş borusu, elektrik kabloları, tanıtım tabelası gibi eklentiler kaldırılarak elektrikle ilgili tesisatlar yer altına alınmıştır.

Ahşap çatı üzerinde yer alan anten, kablo, klima dış ünite gibi malzemelerin kaldırılarak çatının zarar görmüş noktalarında tamirat uygulaması yapılması önerilmektedir.

Yapıya ait ayrıntılı veriler elde edildiğinde hazırlancak olan restitüsyonu değerlendirilerek pencere açıklıkları ve doğramaları, özgün boyut ve niteliklerine uygun hale getirilecek şekilde cephe düzeni yeniden değerlendirilmelidir.

Tablo 5. 26 659 ada 8 numaralı tescilli parseldeki yapı için rehabilitasyon önerisi

659 Ada 8 Numaralı Tescilli Parseldeki Yapı İçin Rehabilitasyon Önerisi	
Yapının vaziyet planında ve C-1 siluetinde yeri	
Yapıya ait fotoğraflar	

Yapı 3 katlı olup ahşap karkas olarak inşa edilmiştir. Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu Başkanlığı'nın 09.04.1977 gün ve 9776 sayılı kararı ile tescilli ahşap yapı 31.05.1979 tarih 347 sayılı Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü yazısında *"parseldeki yapının yerinden temel kalıntılarından başka bir şey kalmadığının saptandığı, yapının tescilli olması nedeniyle çevresel görüntüyü bozmamak koşuluyla aslına uygun olarak yeniden yapılmasında sakınca görülmediği"* belirtilmiştir. Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıkları İstanbul Bölge Kurulu'nun 21.05.1987 gün ve 3603 sayılı kararı ile *"yıkık durumda bulunan yapıya ilişkin arşiv fotoğraflarından yararlanılarak tanzim edilen restitüsyon projesinin kabulüne, kitapçı dükkânı olarak tanzim edilen restorasyon projesinin ise, ön cephedeki vitrin olarak kullanılan zemin kat pencerelerinin parmaklıkla (restitüsyonundaki gibi) korunması kaydıyla uygulanmasında eski eser açısından bir sakınca olmadığına"* denilmiştir. Yapı 1990 yılında yeniden inşa edilmiştir. Yapıya ait onaylı 2008 tarihli restitüsyon ve rekonstrüksiyon projeleri bulunmaktadır.

İşlev: Yapı, günümüzde kitabevi işlevi ile kullanılmaktadır. Yapının rehabilitasyon önerisinde de mevcut işlevinin sürdürülmesi önerilmektedir.

Müdahaleler: Cephe rehabilitasyonu önerisinde yapıya ait 2008 tarihli restitüsyon ve restorasyon projeleri ve eski fotoğrafları esas alınmıştır.

Kuruldaki dosyasından alınan fotoğrafa dayanılarak saçak altında süsleme elemanı olarak ahşap furuşlar yerleştirilmiştir.

Kuruldaki dosyasından alınan fotoğrafa dayanılarak ahşap kaplamaların boyutları ve sayısı özgün şekline göre düzenlenmiştir. Kuruldaki dosyasından alınan fotoğrafa dayanılarak çıkmanın altındaki destek ve süsleme elemanı olarak ahşap payandalar yerleştirilmiştir.

Ahşap çatı konstrüksiyonu, özgün biçimine ve eğimine göre oluşturularak üzerine alaturka kiremit kaplanmıştır.

6
SONUÇ VE ÖNERİLER

Günümüz İstanbul'unda Tarihi Yarımada olarak anılan bölgeye yerleşimin Yenikapı'da yapılan kazı çalışmaları sonucunda 8500 yıl öncesinde başladığı belirlenmiştir. Vefa ve çevresindeki yerleşmenin ise Theodosisus döneminde (408-450) başlamış olduğu döneminin haritalarından anlaşılmaktadır. 1730'lu yıllarda çizilmiş İstanbul haritasında Vefa bölgesi die Secheste Gegent (6. Bölge) olarak geçmektedir. İstanbul'un fethinin ardından bölgeye Müslümanların yerleşmeye başlamasıyla bölgede yer alan Bizans mimarisinin anıtsal ve sivil mimarlık örneklerinin yanında geleneksel Osmanlı mimari örnekleri ortaya çıkmaya başlamıştır. Osmanlı döneminde ulaşım ve sanayi tesislerine yakınlığı sebebiyle İstanbul için önemli bir mevkide olan Vefa o dönemde; Erkan-ı Harbiye ve Bab-ı Âli'ye yakınlığı sebebiyle özellikle asker ve bürokratların, ilmiye, mülkiye, askeriye sınıflarından farklı meslekte kişilerin bir arada yaşadığı bir semttir.

Cumhuriyet döneminin ardından bölgeye Anadolu'dan günümüzde de devam etmekte olan göç dalgası yaşanmaya başlamıştır. Bölgeye günümüzde Suriye ve Afganistan gibi ülkelerden de göç gelmeye devam etmektedir. Alanda yaşayan insan profilindeki değişimler sosyal ve kültürel anlamda bölgeyi etkilemektedir. Bölgenin apartmanlaşmaya başladığı 1960'lı yıllardan itibaren geleneksel parsel düzeninin dışına çıkılarak birkaç parselin birleştirilmesiyle büyük kütleli apartman yapıları oluşmaya başlamıştır. Bu yıllarda oluşmaya başlayan tarihi çevre dokusuyla malzeme, yükseklik, cephe şekillenişi açısından uyum sağlayan apartmanlar bölgenin korunması gerekli olan yapılarındandır. Aynı zamanda yapıldığı dönemin teknoloji ve malzeme kullanımına örnek ve belge niteliğinde olan yapıları korumak tarihi sürekliliği ve katmanlaşmayı korumak açısından ada önemlidir. Apartmanlaşmanın ardından parsellerde tevhid uygulamalarının da artmasıyla birlikte bölgenin dokusuyla uyumsuz büyük kütleli betonarme yapılar

ortaya çıkmaya başlamıştır. Bu yapılar tarihi dokuyu baskılayarak algılanmasının ve yaşatılmasının önüne geçmektedir.

İstanbul 1 Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulunun 12.07.1995 gün ve 6848 sayılı kararı ile belirlenen Tarihi Yarımada Kentsel Sit Alanı; Bakanlar Kurulu'nun 24.05.2006 tarih, 2006/10501 sayılı Kararı ile yenileme alanı olarak ilan edilen "Süleymaniye Yenileme Alanı" sınırları içerisinde yer alan Vefa semti, 1981 yılında UNESCO Dünya Mirası Listesine alınan Süleymaniye Camii ve Çevresi Koruma Alanı sınırları içerisinde yer almaktadır. Bölgede ve yakın çevresinde alınmış olan tüm koruma kararları ve çalışmalarına rağmen Vefa semtinde tarihi çevrenin ve geleneksel mimari ve kültürel dokunun korunması ve gelecek nesillere aktarılması konusunda eksiklikler görülmektedir.

Günümüzde, farklı dönemlere ait birçok anıtsal ve sivil mimarlık örneği barındıran semtte, Bozdoğan Kemeri, Kalenderhane Camii, Şehzadebaşı Camii, Süleymaniye Camii, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Binası, İMÇ, SGK Binası gibi önemli yapıların kesiştiği noktada yer almasıyla da dikkat çekmektedir. Günümüzde tarihi yapıların yanında alanın kullanımında ortaya çıkan değişiklikler nedeniyle farklı işlev ihtiyaçları doğduğu görülmektedir. Bu sebeple, öğrencilerin bir araya gelmek için kullandığı kafeler, üniversite ve lise yapılarına yakınlığı sebebiyle öğrenci yurdu yapıları, ticaret alanlarına yakınlığı sebebiyle farklı ticari işlevlere ait üretim ve satış dükkanları da tarihi dokunun içinde yer almaya başlamıştır. Günümüz ihtiyaçları ve geleneksel dokunun bir araya gelişi ortaya koruma sorunları çıkarmaktadır.

Tarihi İstanbul kentinin sahip olduğu kent yaşamı sonucu oluşan önemli tarihi kentsel bölgelerinde geleneksel dokunun kaybolmaması, geleceğe korunarak aktarılması adına özenli koruma ve rehabilitasyon çalışmalarına ihtiyaç duyulmaktadır. Bu bağlamda eski İstanbul'un kalbinin hala atmakta olduğu Vefa Semti'nde yer alan Cemal Yener Tosyalı Caddesi ve yakın çevresinde yer alan adalarda gerçekleştirilen rehabilitasyon önerisi çalışmasında, öncelikle tek yapı ölçeğinde gerçekleştirilen koruma önerisinden ada ölçeğinde rehabilitasyon

önerisine ve sonucunda bütüncül bir koruma ve rehabilitasyon çalışmasına varan bir çalışma geliştirme süreci hedeflenmiştir.

Öncelikle Vefa semtinin tarihsel gelişimi incelenerek tarihi süreçte bölgede yaşanan değişimler ortaya konmuştur. Yaşanan değişimlerin tarihi çevrede yeni ihtiyaçlar doğrultusunda üretilen yapıların tasarımı sırasında koruma problemlerine neden olduğu görülmektedir. Bu nedenle tarihi çevrelerde yeni yapı tasarımında uygulanan yöntemler incelenerek, tarihi çevre kavramı, tarihi süreklilik ve geçmişten yararlanma kavramları araştırılmıştır. Tarihi çevrede koruma anlayışı ve ilgili uluslararası sözleşme ve antlaşmalarda yeni yapı kavramı incelenerek tarihi çevrede yeni yapı uygulamaları sırasında dikkat edilmesi gereken hususların süreç içerisinde değişimi ve ilerleyişi ortaya konmuştur. Tarihi çevrede "infill" kavramı detaylı olarak araştırılmış ve tasarım yaklaşımları, etkileşim alanları ve tasarım yöntemleri açısından irdelenmiştir.

Bu bilgiler ışığında Vefa semti Cemal Yener Tosyalı Caddesi'nde yer alan yapıların fiziksel analizleri yapılarak ada-parsel, dolu-boş, kat adedi, işlev, mülkiyet durumu, yapım sistemi ve malzeme analizi, yapı kullanım durumu, ulaşım, yasal statü, strüktür durumu, yapım dönemi, korunmuşluk durumları ve koruma sorunları detaylı bir şekilde ortaya konmuştur. Ardından Cemal Yener Tosyalı Caddesi üzerinde geliştirilen yeni yapı ve rehabilitasyon uygulama ilkeleri (yapı yükseklikleri, dolu-boş oranları, komşuluk ilişkileri, malzeme seçimi, çıkmaz sokaklar ve sağır cepheler, boş parseller, ekler, ticaret işlevli yapı cepheleri) belirlenerek yeni öneriler getirilmiştir.

Tescilli parseller ve tescilli olmayan parsellere yönelik olarak koruma yaklaşımları farklı şekillerde ele alınmıştır. Tescilli parseller için geliştirilen cephe rehabilitasyon önerilerinde, yapının yerinde mevut olması veya yokolmuş olması durumuna göre ayrı şekilde değerlendirilmiştir. Tescilli yapıya ait veriye ulaşılması durumunda koruma kurulu ve uzman heyetler tarafından değerlendirme sonucunda karar verilmesi, veriye ulaşılamaması durumunda infill tasarımı önerilmiştir. Tescilli olmayan parseller için de parselde yapı bulunmaması durumunda çevre doku verileri de göz önünde bulundurularak belirlenen ilkeler

doğrultusunda infill önerisi geliştirilmiştir. Tarihi çevrede infill tasarımı önerilerinde, eski ve yeni birlikteliğine yaklaşımda aynısını yapma (taklit/replika), yorumlama, etkisizleştirme-yansızlaştırma (nötrleştirme), zıttını yapma (kontrast) tasarım ölçütleri doğrultusunda yaklaşımlar belirlenmiştir.

Yapılan bu uygulamayla yerel yönetim kullanıcı iş birliği, kamuoyunun, kullanıcıların ve mülk sahiplerinin koruma anlayışında bilinçli katılımlarının sağlanması adına sahip oldukları değerlere dair farkındalık ve bu değerleri koruma ve yaşatma amacı içinde ortak bir hedefe sahip olmaları olacaktır.

Cemal Yener Tosyalı Caddesi özelinde önerilmekte olan rehabilitasyon uygulama çalışmalarının hayata geçmesinde Tarihi Yarımada dokusunda sürdürülebilir koruma anlayışı ve bilincinin gelişmesine katkı sağlayacak uygulanabilir ve somut bir örnek olarak alınması hedeflenmektedir.

Bu bağlamda, hazırlanan çalışmanın ilgili yerel yönetim birimlerine aktarılarak uygulamaya yönelik ileride yapılması planlanan rehabilitasyon çalışmalarına katkı sağlaması için çalışılacaktır.

Cemal Yener Tosyalı Caddesi üzerinde yer alan yapılar için belirlenen kararların hepsinin temel hedefi tek yapı ölçeğinden kentsel ölçeğe kadar tarihi dokunun korunarak yok olmasının önüne geçilmesi, korunarak rehabilite edilmesidir. Tez çalışmasıyla cadde üzerinde yer alan yapılara getirilen önerileri ile birlikte Vefa semtinin ve Tarihi Yarımadanın tarihi dokusunun koruma sorunları tek yapı ölçeğinden başlayarak ele alınmıştır.

Cadde üzerinde yer alan ticaret işlevli yapıların oluşturduğu araç yoğunluğu tarihi çevre siluetinin algılanmasının önüne geçmekle birlikte yapıların görünürlüğünü azalatmaktadır. Ara sokakların ve çıkmaz sokakların kapatılarak otoparklara dönüştürülmesi tarihi kent dokusu algısını bozmaktadır. Bu sorunların önüne geçebilmek adına Cemal Yener Tosyalı Caddesi'nin ilk olarak Dede Efendi Caddesi aksına kadar yayalaştırılması uygun görülmektedir. Bu akstaki yayalaştırma kültürel turistik rota olarak da yoğun şekilde kullanılan Vezneciler ve Süleymaniye aksından gelen ziyaretçilerin ve bölgede yoğun kullanıcı olarak tespit edilen

öğrencilerin alanı kullanımlarını kolaylaştıracaktır. Bununla birlikte bölgedeki otopark sorununu azaltmak adına yakın çevrede otopark alanları önerilmektedir.

Kentsel Sit Alanı içinde yer alan Vefa semti ve yakınında yer alan Süleymaniye, Zeyrek gibi semtlerde farklı dönemlere ait turistik çekim merkezi olacak büyük tarihi öneme sahip eserler bulunmaktadır. Bu semtlerin önemli bir odak ve dağılım noktası olan Cemal Yener Tosyalı Caddesi'nde oluşturulacak toplanma ve bilgilendirme alanları bu noktayı aktif turistik bir rota haline dönüştürecektir. Günümüzde açık otopark işleviyle kullanılan endüstri mirası eski Oksijen Fabrikası'nın açık hava müzesi olarak işlevlendirilerek çevrede yer alan turistik yapıların getirdiği insan yoğunluğunun bir araya gelerek kültürel faaliyetler yürüttüğü bir mekan olacak şekilde kullanılması önerilmektedir.

Tüm önerilerle birlikte geliştirilen önerilerin sağlıklı bir sonuca ulaşabilmesi için koruma onarım konusunda bölgede yaşayan halkın da bilinçlendirilerek bu konu hakkında duyarlılığın arttırılması gerekmektedir. Sürdürülebilir koruma bilincinin sağlanabilmesi için bölgenin asıl kullanıcılarının, yaşadıkları tarihi çevrenin ve yapıların, şehir ile bir bütün olduklarını farketmelidirler. Bu şekilde zamanın yıpratıcı etkisinin önüne koruma bilinci ve farkındalığıyla geçilerek insan etkisinin oluşturduğu tahribatların azaltılması mümkün olabilmektedir. Tez çalışması kapsamında, Dünya Miras Alanı ve Kentsel Sit Alanı sınırları içerisinde kalan ve katmanlı bir dokuya sahip olan Vefa semti için yapılan analizler sonucu oluşturulan önerilen başarıya ulaşması için konu ile ilgili uzman, idare, koruma kurulları, bakanlıklar ve sivil toplum örgütlerinin birlikte hareket ettiği ve bölge halkının koruma alanında bilinçli ve aktif rolü ile mümkün olacaktır.

KAYNAKÇA

[1] Vefa Semti: Dünü, Bugünü, Yarını Ulusal Sempozyum, 3-5 Kasım 2006, İstanbul.

[2] https://gis.fatih.bel.tr/webgis/

[3] Kuban, D., (2000). İstanbul Bir Kent Tarihi: Bizantion Kostantinopolis İstanbul, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul.

[4] Ahunbay, Z. (2017). Dünden bugüne İstanbul. E. Ayyıldız ve diğerleri (Ed.), Dünya mirası İstanbul: A world heritage Istanbul içinde (2. bs., ss. 11-39). İstanbul: İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür A.Ş. Yayınları.

[5] İstanbul Tarihi Alanları Alan Başkanlığı., (2008) İstanbul Tarihi Yarımada Yönetim Planı, İstanbul.

[6] Güncüoğlu, S.F., İstanbul'un Fethi Sonrası Kurulan İlk Semt: "Saraçhane", Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi; Sayı 22 (2009), 1300-9206, İstanbul.

[7] 8 ve 12. yüzyıl arasında Vefa Semti, W. Müller, Wiener, İstanbul'un Tarihsel Topografyası, 1.Baskı, 2001 (BİMTAŞ Arşivi).

[8] Kılıçarslan, İ. (1981). İstanbul: Kentleşme Sürecinde Ekonomik ve Mekânsal Yapı İlişkileri, İTÜ Yayınları, İstanbul.

[9] Henri Grégoire, "Note provisioire sur le Xe congrès international d'études byzantines (Istanbul, 15–21 septembre 1955)," *Byzantion* 24, no. 1 (1954): 313-315; Raymond Janin, "Le Xe congrès international d'études byzantines (Istanbul, 15-21 septembre 1955)," *Revue des études byzantines* 13 (1955): 281-284; Romilly J.H. Jenkins, "Tenth International Congress of Byzantine Studies," *Archaeology* 9, no. 1 (March 1956): 60-62.

[10] Bilgin, C., (2020). İstanbul.

[11] Ali Sami Ülgen, Fatih Devrinde İstanbul, İstanbul 1939, 15.

[12] 19th Century, İstiklal Caddesi Kaynak: Çelik, Z. (1996). Değişen İstanbul. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 21 syf.

[13] Anonim, “Saraçhanebaşı”, Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi, VI., (1994) 457.

[14] Neftçi, A., “Tarihi Mekanlar”, Fatih İlk İstanbul, (Tarihsiz), İstanbul.

[15] Üçel Aybet, Gülgün., (2003). Avrupalı Seyyahların Gözünden Osmanlı Dünyası ve İnsanları (1530-1699), İstanbul.

[16] Koçu, R.E., (1959), İstanbul Ansiklopedisi, II., İstanbul.

[17] Ökten, S. ve Can, A., (2002). Fetih’ten Günümüze İstanbul Kent Mekânının Oluşumu, Mimar Sinan Üniversitesi Mühendislik Fakültesi, 5-7.

[18] Saner, T., Ar, B., Göçmen, D., Kümet, E., Denktaş, E, ve Özışık, S., (2007). “Saraçhane Bölgesinde Kentsel Dönüşüm, Tarihsel ve Sosyal Topografya”, İstanbul Teknik Üniversitesi, 1:1-5.

[19] Mayer, R., (1943). Byzantion, Konstantinopolis, İstanbul, Hölder-Pichler- Tempsky, Viyana.

[20] Ülgen, A.S., (1939). Fatih Devrinde İstanbul 1453-1481, Vakıflar Umum Müdürlüğü Neşriyatı, İstanbul.

[21] Türkiyedeki Durum ve Olaylar Üzerine Mektublar-1835-1839-Helmuth Von Moltke-Xeyrullah Örs-1960-616s

[22] Tekkaş, G. (Ed.). (2017). *Fatih Belediyesi kültürel mirası ihya*. İstanbul: Fatih Belediyesi.

[23] Tarihi Yarımada Suriçi Bölgesi'nin Kentsel Biçim ve Mekân Organizasyonu, Tuncer, Ö.F., (1996)

[24] Müller-Wiener, W. (2007). *İstanbul’un tarihsel topografyası*. (Çev. Ü. Sayın). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları. (Orijinal yayın tarihi, 1977)

[25] Çelebioğlu, B. (2017). Koruma ölçütleri [Powerpoint sunumu].

[26] Aydın, M., İstekli, S., Er, Y. ve Hacıoğlu, H., (2001). Dünden Bugüne Fatih, Fatih Belediyesi Yayını, İstanbul.

[27] TEKELİ, İlhan (1993), Kent, Kentli Hakları, Kentleşme ve Kentsel Dönüşüm, İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları

[28] Zeren Gülersoy, N., Tezer, A., Yiğiter, R., Ahunbay, Z., 2001. Zeyrek : a study in conservation, Istanbul : Istanbul Technical University Faculty Of Architecture.

[29] Özler, Ş., 2007, Cumhuriyet Dönemi İstanbul Planlama Raporları (1934-1995), Mimarlar Odası İstanbul BK Şubesi, s.409.

[30] Kuban, D. (1994). Ev mimarisi. Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi içinde (c. 3, ss. 227-234). İstanbul: Kültür Bakanlığı ve Tarih Vakfı.

[31] Pervititch, J. (1943). *Plan cadastral d'assurances*. İstanbul: Atatürk Kitaplığı arşivi.

[32] Kuban, D. (1998). Kent ve mimarlık üzerine İstanbul yazıları (1. bs.). İstanbul: YEM Yayınları.

[33] Tarihi Yarımada 1/5000 Ölçekli Koruma Amaçlı Nazım İmar Planı Raporu)

[34] Akın, N., (1988). Türkiye'de tarihi çevre koruma, örnekler ve sorunlar, Mimarlık, 228, 40-43.

[35] Zeren, T.M., (2010). Tarihi Çevrede Yeni Ek ve Yeni Yapı Olgusu Çağdaş Yaklaşım Örnekleri, Yayın Yayıncılık, İstanbul.

[36] Ahunbay, Z., (1996). Tarihi Çevre Koruma ve Restorasyon, Yem Yayın, İstanbul.

[37] Papageorgiou, A., 1971, Continuity and Change, Praeger Publishers, London.

[38] Kuban, D., (2000). Tarihi Çevre Korumanın Mimarlık boyutu kuram ve uygulama, YEM Yayınları, İstanbul.

[39] Tekeli, İ. (1987). Kentsel Korumada Değişik Yaklaşımlar Üzerine Düşünceler, Türkiye 2. Dünya Şehircilik Günü Kollokyumu, Edirne, Türkiye, 6-7 Kasım.

[40] Baytin, Ç., (1994), Tarihi Çevrelerde Yeni Yapı Olgusuna Bir Yaklaşım, İstanbul Örneğinde Bir Uygulama Modeli, Doktora Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul.

[41] İnceoğlu, N., Baytin, Ç., (1991), Özel Niteliği Olan Çevrelerde Yeni Yapı Sorunu, Araştırma Projesi, YÜAF 87-B-01-01-02 YTÜ Araştırma Fonu, İstanbul.

[42] Velioğlu, A., (1992). Tarihi çevre içinde mimari tasarım ve süreci üzerine bir çalışma, Doktora Tezi, K.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.

[43] http://www.icomos.org.tr/Dosyalar/ICOMOSTR_tr0660878001536681682.pdf

[44] http://www.icomos.org.tr/Dosyalar/ICOMOSTR_tr0243603001536681730.pdf

[45] İstanbul Tarihi Yarımada yönetim planı: Mayıs 2018. (2018). İstanbul: İstanbul Büyükşehir Belediyesi ve Kültür ve Turizm Bakanlığı.

[46] http://www.icomos.org.tr/Dosyalar/ICOMOSTR_tr0458320001536681780.pdf

[47] http://www.icomos.org.tr/Dosyalar/ICOMOSTR_tr0627604001536681570.pdf

[48] http://alanbaskanligi.bursa.bel.tr/geleneksel-mimari-miras-tuzugu/

[49] http://www.icomos.org.tr/Dosyalar/ICOMOSTR_tr0592931001536912260.pdf

[50] Kuban, D., (2001). Türkiye'de Kentsel Koruma Kent tarihleri ve Koruma Yöntemleri, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul.

[51] Kapubağlı, S., (2004), Tarihi Çevrede Yeni Yapılaşma ve İstanbul Örneğinde İnfill Uygulamaların Değerlendirilmesi, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

[52] Bektaş C. (1990) "Çağdaş tasarımda gelenekselin korunması, çağdaş mimaride geçmişin değerlendirilmesi sempozyumu, Tasarım dergisi", 7:108-110, 14-15 Mayıs 1990, İstanbul.

[53] Altınöz, B. G., (2010). Tarihi Dokuda 'Yeni'nin inşası', Ege Mimarlık, 75, 18-26.

[54] Akın, N., (1992). Tarihi Çevre ve Yeni Yapı, Arredamento & Dekorasyon, 5, 25-27.

[55] M. Biddle, The Future of London's Past: a survey of the archaeological implications of planning and development in the nation's capital, Rescue, London, 1973.

[56] Turhan Kut, Z., (2017). Tarihi Çevrede Yeni Yapı Tasarımına Bir Bakış: İstanbul Özelinde Bir Değerlendirme, Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, İstanbul.

[57] Altınöz B.,G.A., "Tarihi Dokuda 'Yeni' nin İnşası", Ege Mimarlık, Ekim, 2010, s.18

[58] Zeren, M.T. , (2010). Tarihi Çevrede Yeni Ek ve Yeni Yapı Olgusu Çağdaş Yaklaşım Örnekleri, Yalın Yayıncılık, İstanbul.

[59] Uluşahin, H., (1992). Korunması Gerekli Bina ve Çevrelere Yapılan Eklerin Değerlendirilmesi, İTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

[60] Bektaş, C., (1990). "Çağdaş Tasarımda Gelenekselin Korunması", Çağdaş Mimaride Geçmişin Değerlendirilmesi Sempozyumu, İstanbul 14-15 Mayıs Tasarım, 7, 108-110.

[61] Cansunar, G., (2011). Koruma politikaları bağlamında tarihi dokuların yaşayan kente entegrasyonu, Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

[62] Ahunbay, Z., (2008). Koruma Kurullarından Koparılan Yenileme Alanları, Mimarist, 26, 65-68.

[63] Ergen, Y. B., (1986). Tarihi Çevrede Yapılaşma Biçimlerini Belirleyen Uygulanabilir Bir Yöntem Önerisi: Tavşanlı İlçesi Kent Merkezi Sit Alanındaki Yapılaşma Biçimleri Üzerine Bir Deneme, Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.

[64] Velioğlu, A., (1992). Tarihi Çevre İçinde Mimari Tasarım ve Süreci Üzerine Bir Araştırma, Doktora Tezi, K.T.Ü., Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.

[65] Enç, G., (2009). Tarihi Kent Dokusunda Yeni Yapı Tasarım Ölçütleri ve Fener Semti Örneğinde Uygulanabilirliğinin İrdelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul.

[66] https://www.bpl.org/news/central-library-renovation-receives-multiple-design-construction-awards/

[67] https://cs.nga.gov.au/detail.cfm?irn=101986

[68] Tezcan, E. Ö., (1999). Özgün Çevrelerde Tarihi ve Kültürel Mirasın Sürdürülebilirliği ve Yeni Binaların, Kent Kimliği ve Kentsel Süreklilik Üzerindeki Etkileri, İTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

[69] Sell, J., 2011. İngiltere'nin Tarihi Çevresini Korumak, Onlar Nasıl Başarıyor? Avrupa'da Kültürel Miras ve STK'lar, syf. 130-137, Ed. Silier, O., Europa Nostra, İstanbul.

[70] Eren, İ. Ö., (2007). Mimarlıkta Tasarım Yer İlişkisi Bağlamında Yer'e Özgü Mimari Dilin Dönüşüm Sürecinde Yeniden Üretilmesi, Doktora Tezi, M.S.G.S.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

[71] Düzgün, H., (2010). Tarihi Çevrelerde Yeni Yapı Tasarımında Kabuk-Bağlam İlişkisinin Temel ve Güncel Tasarım Kavramları Açısından İncelenmesi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi , İstanbul.

[72] Cambaz, C., (2009). Tarihi Kentses Mekânlarda, Yer Duygusu ve Yeni Yapı Tasarımı İlişkisi Üzerine Bir İnceleme, Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul.

[73] Karakul, Ö. , (2009). "Değişim, Süreklilik, Uyum Üçgeninde Tarihi Çevrede Yeni Yapı", TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi Dosya Dergisi (14): 50- 51- 52.

[74] Kanat Duralı, İ., (2007). Tarihi Çevrede Yeni Yapılaşma Uygulamalarının İrdelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, İstanbul.

[75] Tarihsel Çevrelerdeki Yapıların Perdelenen Cephelerinin Kent Estetiğine Etkileri hakkında ayrıntılı bilgi için bkz: Çiftçi, 2006: 43-46 [16].

[76] Suda Doğrusöz, N., (1994). Tarihi ve Özgün Çevrelerden Yeni Yapı Sorunu ve "İnfil" Olgusuna Farklı Yaklaşımlar, İTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

[77] Uluşahin, H, (1992). Korunması Gerekli Bina Ve Çevrelere Yapılan Eklerin Değerlendirilmesi, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

[78] Akın N. ve Batur A., (2003). "Kentsel Korumada Cephe Sürekliliği: Konuralp Örneği", MİMARİST Üç Aylık Mimarlık Kültürü Dergisi, Dosya: Tarihi Çevrede Yapılaşma, TMMOB Mimarlar Odası İstanbul Büyükkent Şubesi Yayınları, Yıl:3, Sayı:10, s.68.

[79] Enlil, Z. M., (2000). Yeniden İşlevlendirme ve Soylulaştırma: Bir Sınıfsal Proje Olarak Eski Kent Merkezlerinin ve Tarihi Konut Dokusunun Yeniden Ele Geçirilmesi, Domus M, 8, 46-49.

[80] Photo Nicholas V. Artamonoff. Courtesy of Image Collections and Fieldwork Archives, Dumbarton Oaks, Trustees for Harvard University, Washington, D.C.

[81] https://www.archdaily.com/875977/alvaro-sizas-galician-center-of-contemporary-art-through-the-lens-of-fernando-guerra

[82] Müfit Yüksel Arşivi, İstanbul.

[83] SALT Research, Ali Saim Ülgen Archive.

[84] Rekonstrüksiyon ya da Yeniden Yapma, Hangi Yapı İçin? Taksim Topçu Kışlası İçin Bir Değerlendirme, Megaron Dergisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, E-Dergi, Haziran 2013, 8. sayı, 1-7 sf.

[85] Mimari Rekonstrüksiyon: Bir Koruma Modeli mi, Değersiz Bir Taklit mi?

[86] Dinçer, İ., Enlil, Z., Evren, Y. ve Som Kozaman, S. (2011). İstanbul'un tarihi ve doğal miras değerleri: Potansiyeller, riskler ve koruma sorunları. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

[87] Eyice, S. (2015). Eski İstanbul'dan notlar. İstanbul: Küre Yayınları.

[88] Eruzun, C. (1994). İmar planları. Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi içinde (c. 4, ss. 162-164). İstanbul: Kültür Bakanlığı ve Tarih Vakfı.

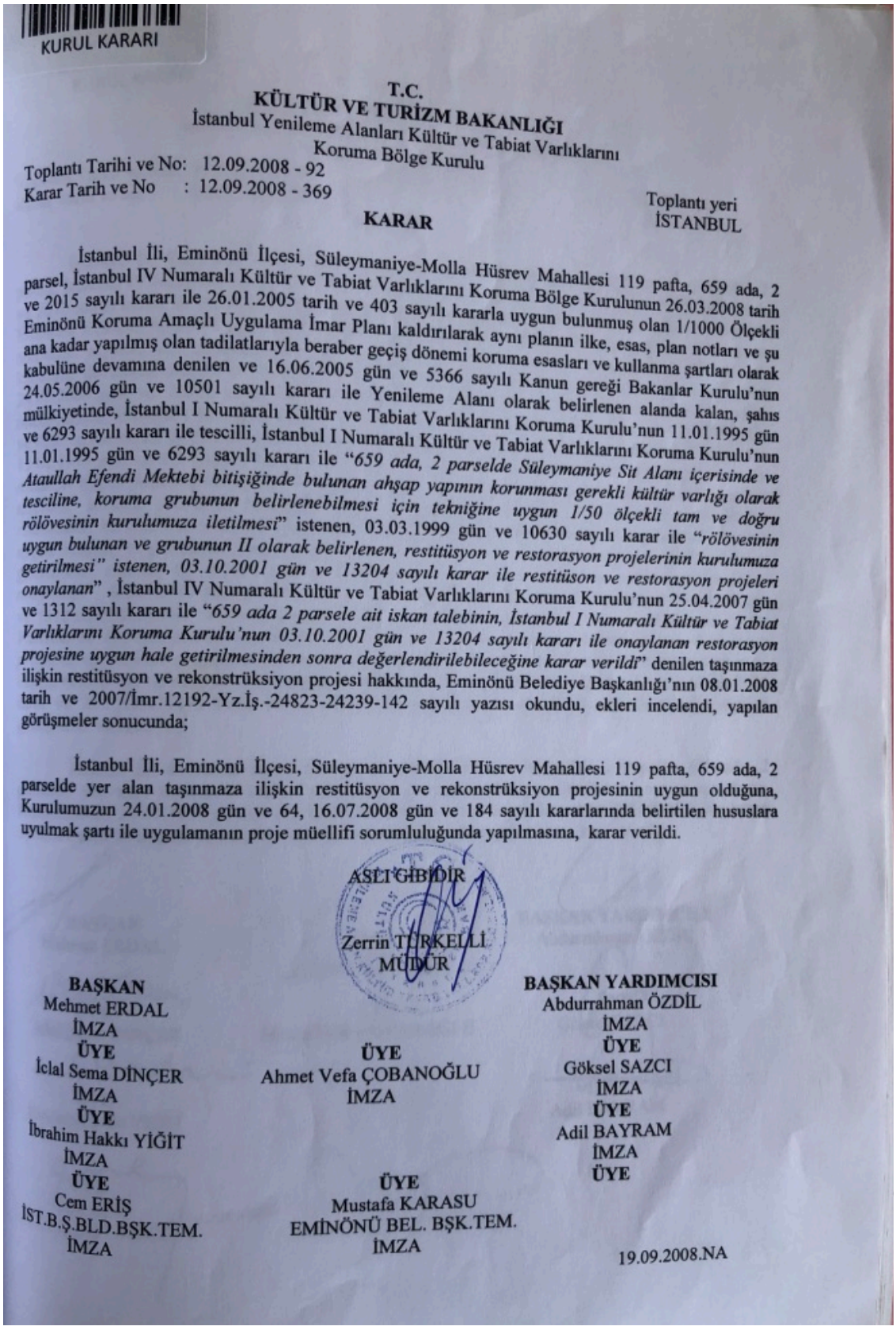
[89] Işın, E. (2003). İstanbul'da gündelik hayat: İnsan, kültür ve mekân ilişkileri üzerine toplumsal tarih denemeleri. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

[90] Koruma Kuramının Mimari Rekonstrüksiyona Bakışı, Mimarlık, sayı 380, Kasım- Aralık 2014, s. 72-77. Deniz Mazlum.

A

Kurul Kararları

Şekil EK-A. 1 659 ada 3 parsel hakkında yazı 167
Şekil EK-A. 2 659 ada 3 parsel hakkında yazı 168
Şekil EK-A. 3 659 ada 4 parsel hakkında yazı 169
Şekil EK-A. 4 659 ada 5 parsel hakkında yazı 170
Şekil EK-A. 5 659 ada 6 parsel hakkında yazı 171
Şekil EK-A. 6 659 ada 8 parsel hakkında yazı 172
Şekil EK-A. 7 570 ada 2 parsel hakkında yazı 173
Şekil EK-A. 8 567 ada 24 parsel hakkında yazı 174
Şekil EK-A. 9 567 ada 24 parsel hakkında yazı 175
Şekil EK-A. 10 652 ada 12 parsel hakkında yazı 176
Şekil EK-A. 11 651 ada 17 parsel hakkında yazı 177
Şekil EK-A. 12 651 ada 18 parsel hakkında yazı 178
Şekil EK-A. 13 659 ada 19-20 parsel hakkında yazı 179

KURUL KARARI

T.C.
KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
İstanbul Yenileme Alanları Kültür ve Tabiat Varlıklarını
Koruma Bölge Kurulu

Toplantı Tarihi ve No: 12.09.2008 - 92
Karar Tarih ve No : 12.09.2008 - 369

Toplantı yeri
İSTANBUL

KARAR

İstanbul İli, Eminönü İlçesi, Süleymaniye-Molla Hüsrev Mahallesi 119 pafta, 659 ada, 2 parsel, İstanbul IV Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulunun 26.03.2008 tarih ve 2015 sayılı kararı ile 26.01.2005 tarih ve 403 sayılı kararla uygun bulunmuş olan 1/1000 Ölçekli Eminönü Koruma Amaçlı Uygulama İmar Planı kaldırılarak aynı planın ilke, esas, plan notları ve şu ana kadar yapılmış olan tadilatlarıyla beraber geçiş dönemi koruma esasları ve kullanma şartları olarak kabulüne devamına denilen ve 16.06.2005 gün ve 5366 sayılı Kanun gereği Bakanlar Kurulu'nun 24.05.2006 gün ve 10501 sayılı kararı ile Yenileme Alanı olarak belirlenen alanda kalan, şahıs mülkiyetinde, İstanbul I Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 11.01.1995 gün ve 6293 sayılı kararı ile tescilli, İstanbul I Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 11.01.1995 gün ve 6293 sayılı kararı ile "*659 ada, 2 parselde Süleymaniye Sit Alanı içerisinde ve Ataullah Efendi Mektebi bitişiğinde bulunan ahşap yapının korunması gerekli kültür varlığı olarak tesciline, koruma grubunun belirlenebilmesi için tekniğine uygun 1/50 ölçekli tam ve doğru rölövesinin kurulumuza iletilmesi*" istenen, 03.03.1999 gün ve 10630 sayılı karar ile "*rölövesinin uygun bulunan ve grubunun II olarak belirlenen, restitüsyon ve restorasyon projelerinin kurulumuza getirilmesi" istenen, 03.10.2001 gün ve 13204 sayılı karar ile restitüson ve restorasyon projeleri onaylanan*" , İstanbul IV Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 25.04.2007 gün ve 1312 sayılı kararı ile "*659 ada 2 parsele ait iskan talebinin, İstanbul I Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 03.10.2001 gün ve 13204 sayılı kararı ile onaylanan restorasyon projesine uygun hale getirilmesinden sonra değerlendirilebileceğine karar verildi*" denilen taşınmaza ilişkin restitüsyon ve rekonstrüksiyon projesi hakkında, Eminönü Belediye Başkanlığı'nın 08.01.2008 tarih ve 2007/İmr.12192-Yz.İş.-24823-24239-142 sayılı yazısı okundu, ekleri incelendi, yapılan görüşmeler sonucunda;

İstanbul İli, Eminönü İlçesi, Süleymaniye-Molla Hüsrev Mahallesi 119 pafta, 659 ada, 2 parselde yer alan taşınmaza ilişkin restitüsyon ve rekonstrüksiyon projesinin uygun olduğuna, Kurulumuzun 24.01.2008 gün ve 64, 16.07.2008 gün ve 184 sayılı kararlarında belirtilen hususlara uyulmak şartı ile uygulamanın proje müellifi sorumluluğunda yapılmasına, karar verildi.

ASLI GİBİDİR
Zerrin TÜRKELLİ
MÜDÜR

BAŞKAN
Mehmet ERDAL
İMZA

ÜYE
İclal Sema DİNÇER
İMZA

ÜYE
İbrahim Hakkı YİĞİT
İMZA

ÜYE
Cem ERİŞ
İST.B.Ş.BLD.BŞK.TEM.
İMZA

ÜYE
Ahmet Vefa ÇOBANOĞLU
İMZA

ÜYE
Mustafa KARASU
EMİNÖNÜ BEL. BŞK.TEM.
İMZA

BAŞKAN YARDIMCISI
Abdurrahman ÖZDİL
İMZA

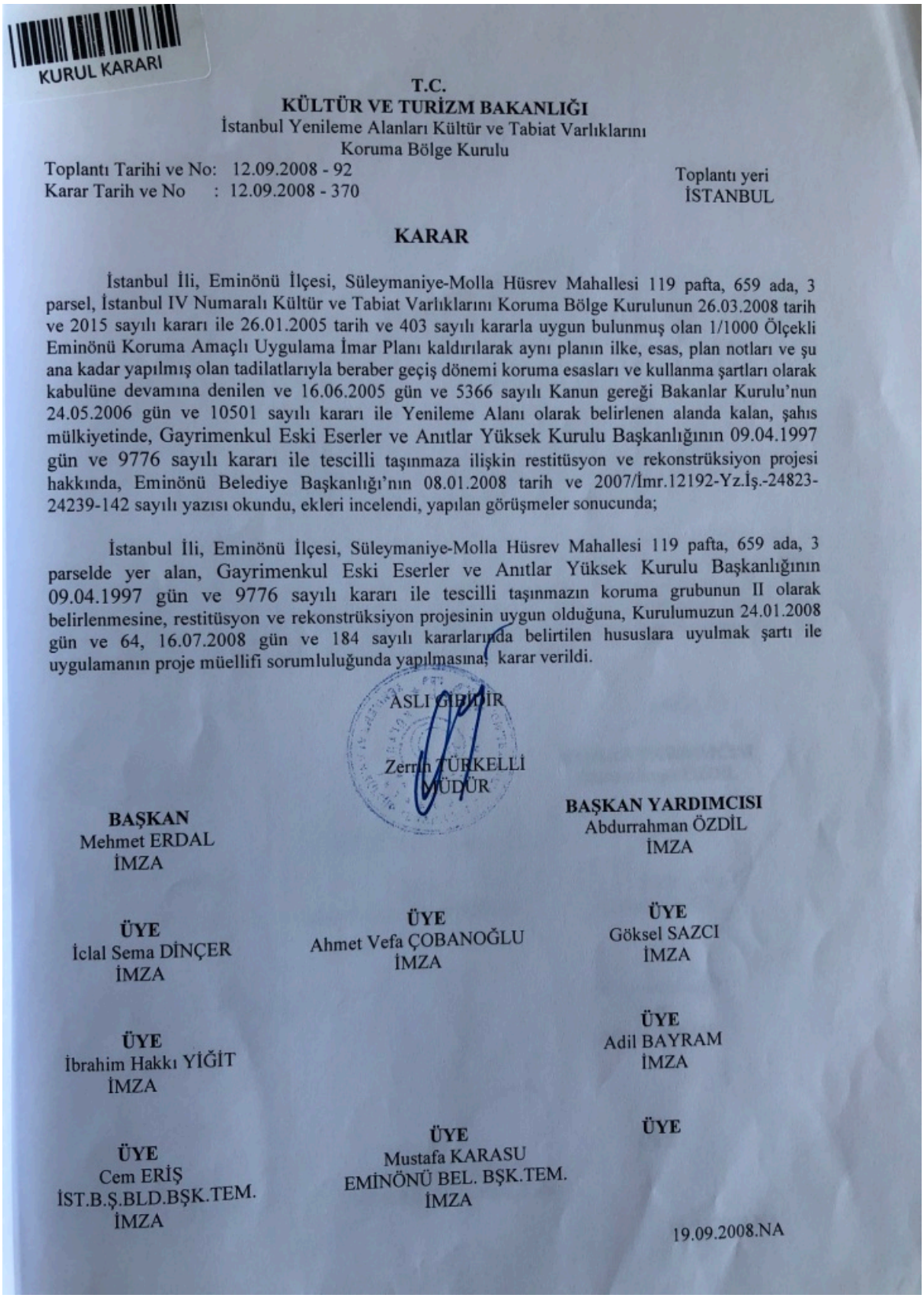
ÜYE
Göksel SAZCI
İMZA

ÜYE
Adil BAYRAM
İMZA

ÜYE

19.09.2008.NA

Şekil EK-A. 1 659 ada 3 parsel hakkında yazı

KURUL KARARI

T.C.
KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
İstanbul Yenileme Alanları Kültür ve Tabiat Varlıklarını
Koruma Bölge Kurulu

Toplantı Tarihi ve No: 12.09.2008 - 92
Karar Tarih ve No : 12.09.2008 - 370

Toplantı yeri
İSTANBUL

KARAR

İstanbul İli, Eminönü İlçesi, Süleymaniye-Molla Hüsrev Mahallesi 119 pafta, 659 ada, 3 parsel, İstanbul IV Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulunun 26.03.2008 tarih ve 2015 sayılı kararı ile 26.01.2005 tarih ve 403 sayılı kararla uygun bulunmuş olan 1/1000 Ölçekli Eminönü Koruma Amaçlı Uygulama İmar Planı kaldırılarak aynı planın ilke, esas, plan notları ve şu ana kadar yapılmış olan tadilatlarıyla beraber geçiş dönemi koruma esasları ve kullanma şartları olarak kabulüne devamına denilen ve 16.06.2005 gün ve 5366 sayılı Kanun gereği Bakanlar Kurulu'nun 24.05.2006 gün ve 10501 sayılı kararı ile Yenileme Alanı olarak belirlenen alanda kalan, şahıs mülkiyetinde, Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu Başkanlığının 09.04.1997 gün ve 9776 sayılı kararı ile tescilli taşınmaza ilişkin restitüsyon ve rekonstrüksiyon projesi hakkında, Eminönü Belediye Başkanlığı'nın 08.01.2008 tarih ve 2007/İmr.12192-Yz.İş.-24823-24239-142 sayılı yazısı okundu, ekleri incelendi, yapılan görüşmeler sonucunda;

İstanbul İli, Eminönü İlçesi, Süleymaniye-Molla Hüsrev Mahallesi 119 pafta, 659 ada, 3 parselde yer alan, Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu Başkanlığının 09.04.1997 gün ve 9776 sayılı kararı ile tescilli taşınmazın koruma grubunun II olarak belirlenmesine, restitüsyon ve rekonstrüksiyon projesinin uygun olduğuna, Kurulumuzun 24.01.2008 gün ve 64, 16.07.2008 gün ve 184 sayılı kararlarında belirtilen hususlara uyulmak şartı ile uygulamanın proje müellifi sorumluluğunda yapılmasına, karar verildi.

ASLI GİBİDİR
Zerrin TÜRKELLİ
MÜDÜR

BAŞKAN
Mehmet ERDAL
İMZA

BAŞKAN YARDIMCISI
Abdurrahman ÖZDİL
İMZA

ÜYE
İclal Sema DİNÇER
İMZA

ÜYE
Ahmet Vefa ÇOBANOĞLU
İMZA

ÜYE
Göksel SAZCI
İMZA

ÜYE
İbrahim Hakkı YİĞİT
İMZA

ÜYE
Adil BAYRAM
İMZA

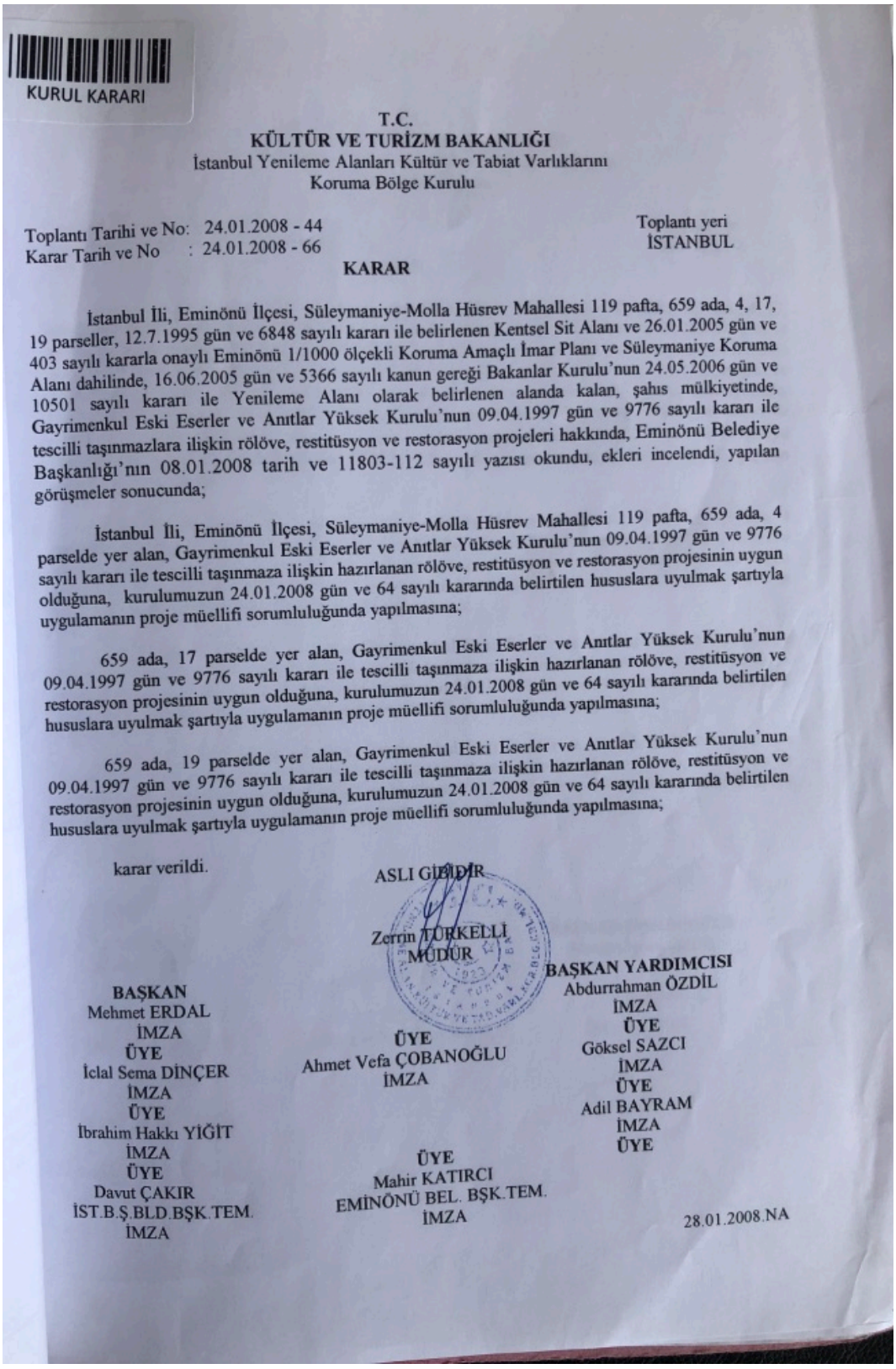
ÜYE
Cem ERİŞ
İST.B.Ş.BLD.BŞK.TEM.
İMZA

ÜYE
Mustafa KARASU
EMİNÖNÜ BEL. BŞK.TEM.
İMZA

ÜYE

19.09.2008.NA

Şekil EK-A. 2 659 ada 3 parsel hakkında yazı

KURUL KARARI

T.C.
KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
İstanbul Yenileme Alanları Kültür ve Tabiat Varlıklarını
Koruma Bölge Kurulu

Toplantı Tarihi ve No: 24.01.2008 - 44
Karar Tarih ve No : 24.01.2008 - 66

Toplantı yeri
İSTANBUL

KARAR

İstanbul İli, Eminönü İlçesi, Süleymaniye-Molla Hüsrev Mahallesi 119 pafta, 659 ada, 4, 17, 19 parseller, 12.7.1995 gün ve 6848 sayılı kararı ile belirlenen Kentsel Sit Alanı ve 26.01.2005 gün ve 403 sayılı kararla onaylı Eminönü 1/1000 ölçekli Koruma Amaçlı İmar Planı ve Süleymaniye Koruma Alanı dahilinde, 16.06.2005 gün ve 5366 sayılı kanun gereği Bakanlar Kurulu'nun 24.05.2006 gün ve 10501 sayılı kararı ile Yenileme Alanı olarak belirlenen alanda kalan, şahıs mülkiyetinde, Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu'nun 09.04.1997 gün ve 9776 sayılı kararı ile tescilli taşınmazlara ilişkin rölöve, restitüsyon ve restorasyon projeleri hakkında, Eminönü Belediye Başkanlığı'nın 08.01.2008 tarih ve 11803-112 sayılı yazısı okundu, ekleri incelendi, yapılan görüşmeler sonucunda;

İstanbul İli, Eminönü İlçesi, Süleymaniye-Molla Hüsrev Mahallesi 119 pafta, 659 ada, 4 parselde yer alan, Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu'nun 09.04.1997 gün ve 9776 sayılı kararı ile tescilli taşınmaza ilişkin hazırlanan rölöve, restitüsyon ve restorasyon projesinin uygun olduğuna, kurulumuzun 24.01.2008 gün ve 64 sayılı kararında belirtilen hususlara uyulmak şartıyla uygulamanın proje müellifi sorumluluğunda yapılmasına;

659 ada, 17 parselde yer alan, Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu'nun 09.04.1997 gün ve 9776 sayılı kararı ile tescilli taşınmaza ilişkin hazırlanan rölöve, restitüsyon ve restorasyon projesinin uygun olduğuna, kurulumuzun 24.01.2008 gün ve 64 sayılı kararında belirtilen hususlara uyulmak şartıyla uygulamanın proje müellifi sorumluluğunda yapılmasına;

659 ada, 19 parselde yer alan, Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu'nun 09.04.1997 gün ve 9776 sayılı kararı ile tescilli taşınmaza ilişkin hazırlanan rölöve, restitüsyon ve restorasyon projesinin uygun olduğuna, kurulumuzun 24.01.2008 gün ve 64 sayılı kararında belirtilen hususlara uyulmak şartıyla uygulamanın proje müellifi sorumluluğunda yapılmasına;

karar verildi.

ASLI GİBİDİR
Zerrin TÜRKELLİ
MÜDÜR

BAŞKAN
Mehmet ERDAL
İMZA
ÜYE
İclal Sema DİNÇER
İMZA
ÜYE
İbrahim Hakkı YİĞİT
İMZA
ÜYE
Davut ÇAKIR
İST.B.Ş.BLD.BŞK.TEM.
İMZA

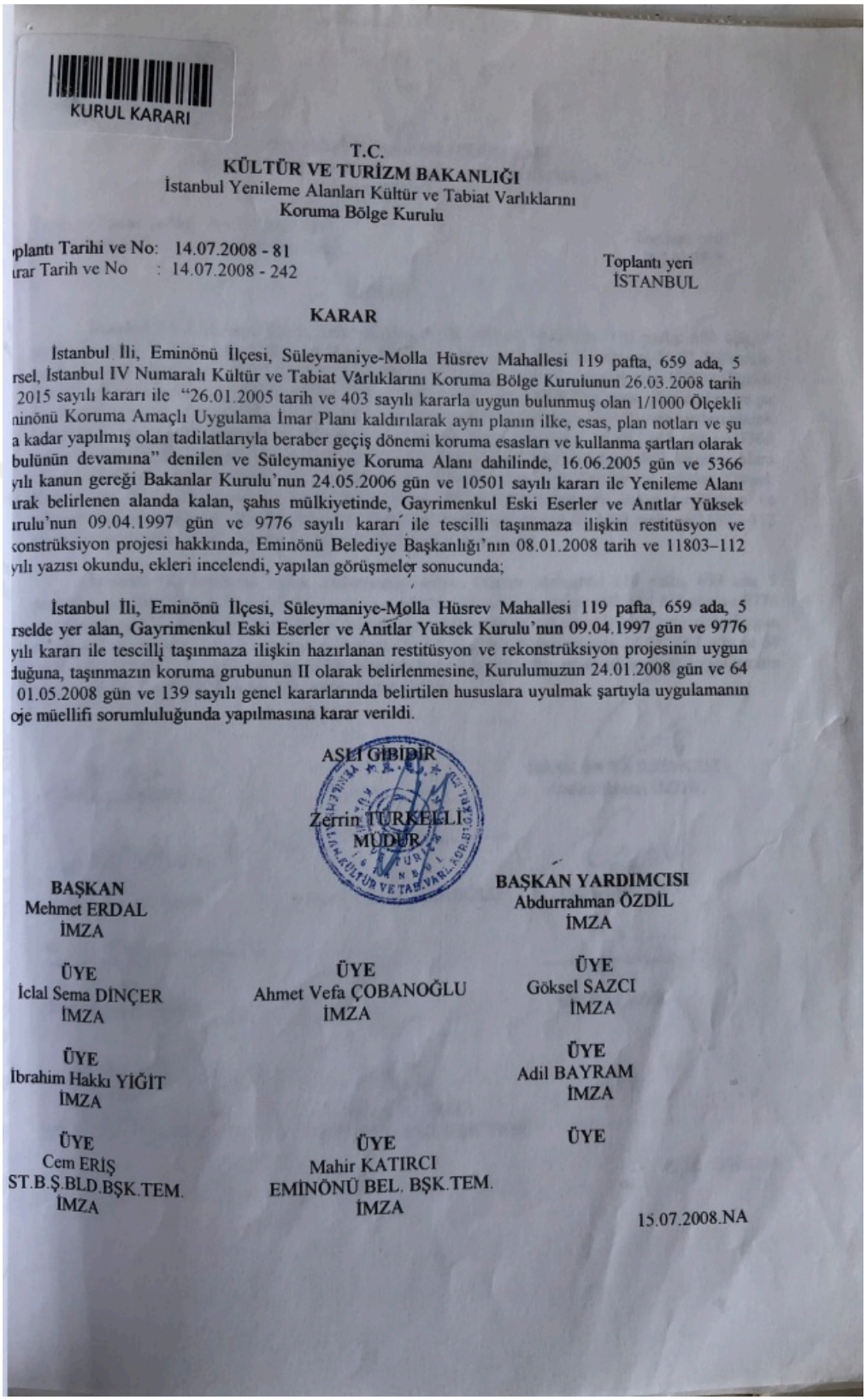
ÜYE
Ahmet Vefa ÇOBANOĞLU
İMZA

ÜYE
Mahir KATIRCI
EMİNÖNÜ BEL. BŞK.TEM.
İMZA

BAŞKAN YARDIMCISI
Abdurrahman ÖZDİL
İMZA
ÜYE
Göksel SAZCI
İMZA
ÜYE
Adil BAYRAM
İMZA
ÜYE

28.01.2008.NA

Şekil EK-A. 3 659 ada 4 parsel hakkında yazı

KURUL KARARI

T.C.
KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
İstanbul Yenileme Alanları Kültür ve Tabiat Varlıklarını
Koruma Bölge Kurulu

plantı Tarihi ve No: 14.07.2008 - 81
rar Tarih ve No : 14.07.2008 - 242

Toplantı yeri
İSTANBUL

KARAR

İstanbul İli, Eminönü İlçesi, Süleymaniye-Molla Hüsrev Mahallesi 119 pafta, 659 ada, 5 rsel, İstanbul IV Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulunun 26.03.2008 tarih 2015 sayılı kararı ile "26.01.2005 tarih ve 403 sayılı kararla uygun bulunmuş olan 1/1000 Ölçekli minönü Koruma Amaçlı Uygulama İmar Planı kaldırılarak aynı planın ilke, esas, plan notları ve şu a kadar yapılmış olan tadilatlarıyla beraber geçiş dönemi koruma esasları ve kullanma şartları olarak bulunun devamına" denilen ve Süleymaniye Koruma Alanı dahilinde, 16.06.2005 gün ve 5366 yılı kanun gereği Bakanlar Kurulu'nun 24.05.2006 gün ve 10501 sayılı kararı ile Yenileme Alanı arak belirlenen alanda kalan, şahıs mülkiyetinde, Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek urulu'nun 09.04.1997 gün ve 9776 sayılı kararı ile tescilli taşınmaza ilişkin restitüsyon ve onstrüksiyon projesi hakkında, Eminönü Belediye Başkanlığı'nın 08.01.2008 tarih ve 11803–112 yılı yazısı okundu, ekleri incelendi, yapılan görüşmeler sonucunda;

İstanbul İli, Eminönü İlçesi, Süleymaniye-Molla Hüsrev Mahallesi 119 pafta, 659 ada, 5 rselde yer alan, Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu'nun 09.04.1997 gün ve 9776 yılı kararı ile tescilli taşınmaza ilişkin hazırlanan restitüsyon ve rekonstrüksiyon projesinin uygun duğuna, taşınmazın koruma grubunun II olarak belirlenmesine, Kurulumuzun 24.01.2008 gün ve 64 01.05.2008 gün ve 139 sayılı genel kararlarında belirtilen hususlara uyulmak şartıyla uygulamanın oje müellifi sorumluluğunda yapılmasına karar verildi.

ASLI GİBİDİR
Zerrin TÜRKELLİ
MÜDÜR

BAŞKAN
Mehmet ERDAL
İMZA

BAŞKAN YARDIMCISI
Abdurrahman ÖZDİL
İMZA

ÜYE
İclal Sema DİNÇER
İMZA

ÜYE
Ahmet Vefa ÇOBANOĞLU
İMZA

ÜYE
Göksel SAZCI
İMZA

ÜYE
İbrahim Hakkı YİĞİT
İMZA

ÜYE
Adil BAYRAM
İMZA

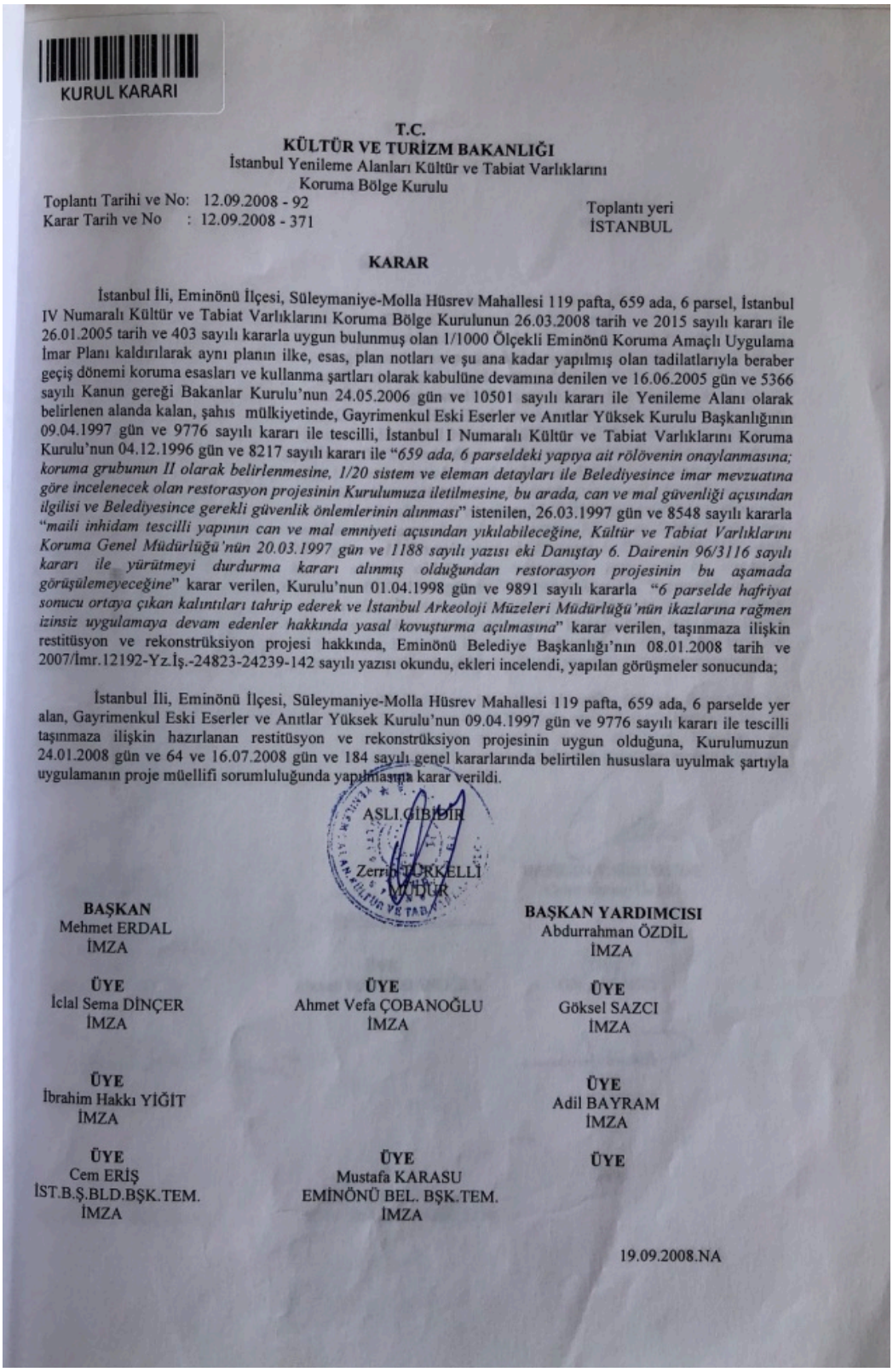
ÜYE
Cem ERİŞ
ST.B.Ş.BLD.BŞK.TEM.
İMZA

ÜYE
Mahir KATIRCI
EMİNÖNÜ BEL. BŞK.TEM.
İMZA

ÜYE

15.07.2008.NA

Şekil EK-A. 4 659 ada 5 parsel hakkında yazı

KURUL KARARI

T.C.
KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
İstanbul Yenileme Alanları Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu

Toplantı Tarihi ve No: 12.09.2008 - 92
Karar Tarih ve No : 12.09.2008 - 371

Toplantı yeri
İSTANBUL

KARAR

İstanbul İli, Eminönü İlçesi, Süleymaniye-Molla Hüsrev Mahallesi 119 pafta, 659 ada, 6 parsel, İstanbul IV Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulunun 26.03.2008 tarih ve 2015 sayılı kararı ile 26.01.2005 tarih ve 403 sayılı kararla uygun bulunmuş olan 1/1000 Ölçekli Eminönü Koruma Amaçlı Uygulama İmar Planı kaldırılarak aynı planın ilke, esas, plan notları ve şu ana kadar yapılmış olan tadilatlarıyla beraber geçiş dönemi koruma esasları ve kullanma şartları olarak kabulüne devamına denilen ve 16.06.2005 gün ve 5366 sayılı Kanun gereği Bakanlar Kurulu'nun 24.05.2006 gün ve 10501 sayılı kararı ile Yenileme Alanı olarak belirlenen alanda kalan, şahıs mülkiyetinde, Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu Başkanlığının 09.04.1997 gün ve 9776 sayılı kararı ile tescilli, İstanbul I Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 04.12.1996 gün ve 8217 sayılı kararı ile "*659 ada, 6 parseldeki yapıya ait rölövenin onaylanmasına; koruma grubunun II olarak belirlenmesine, 1/20 sistem ve eleman detayları ile Belediyesince imar mevzuatına göre incelenecek olan restorasyon projesinin Kurulumuza iletilmesine, bu arada, can ve mal güvenliği açısından ilgilisi ve Belediyesince gerekli güvenlik önlemlerinin alınması*" istenilen, 26.03.1997 gün ve 8548 sayılı kararla "*maili inhidam tescilli yapının can ve mal emniyeti açısından yıkılabileceğine, Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü'nün 20.03.1997 gün ve 1188 sayılı yazısı eki Danıştay 6. Dairenin 96/3116 sayılı kararı ile yürütmeyi durdurma kararı alınmış olduğundan restorasyon projesinin bu aşamada görüşülemeyeceğine*" karar verilen, Kurulu'nun 01.04.1998 gün ve 9891 sayılı kararla "*6 parselde hafriyat sonucu ortaya çıkan kalıntıları tahrip ederek ve İstanbul Arkeoloji Müzeleri Müdürlüğü'nün ikazlarına rağmen izinsiz uygulamaya devam edenler hakkında yasal kovuşturma açılmasına*" karar verilen, taşınmaza ilişkin restitüsyon ve rekonstrüksiyon projesi hakkında, Eminönü Belediye Başkanlığı'nın 08.01.2008 tarih ve 2007/İmr.12192-Yz.İş.-24823-24239-142 sayılı yazısı okundu, ekleri incelendi, yapılan görüşmeler sonucunda;

İstanbul İli, Eminönü İlçesi, Süleymaniye-Molla Hüsrev Mahallesi 119 pafta, 659 ada, 6 parselde yer alan, Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu'nun 09.04.1997 gün ve 9776 sayılı kararı ile tescilli taşınmaza ilişkin hazırlanan restitüsyon ve rekonstrüksiyon projesinin uygun olduğuna, Kurulumuzun 24.01.2008 gün ve 64 ve 16.07.2008 gün ve 184 sayılı genel kararlarında belirtilen hususlara uyulmak şartıyla uygulamanın proje müellifi sorumluluğunda yapılmasına karar verildi.

ASLI GİBİDİR
Zerrin TÜRKELLİ
MÜDÜR

BAŞKAN
Mehmet ERDAL
İMZA

BAŞKAN YARDIMCISI
Abdurrahman ÖZDİL
İMZA

ÜYE
İclal Sema DİNÇER
İMZA

ÜYE
Ahmet Vefa ÇOBANOĞLU
İMZA

ÜYE
Göksel SAZCI
İMZA

ÜYE
İbrahim Hakkı YİĞİT
İMZA

ÜYE
Adil BAYRAM
İMZA

ÜYE
Cem ERİŞ
İST.B.Ş.BLD.BŞK.TEM.
İMZA

ÜYE
Mustafa KARASU
EMİNÖNÜ BEL. BŞK.TEM.
İMZA

ÜYE

19.09.2008.NA

Şekil EK-A. 5 659 ada 6 parsel hakkında yazı

659 ada 8 parsel için.
1979 tarihli kurul kararı:

T.C.
KÜLTÜR BAKANLIĞI
GAYRİMENKUL ESKİ ESERLER ve ANITLAR
YÜKSEK KURULU BAŞKANLIĞI

KARAR

Toplantı No. ve Tarihi : 307 - 13.7.1979
Karar No. ve Tarihi : 11372 - 14.7.1979

Toplantı yeri : EDİRNE

İstanbul,Eminönü,Süleymaniye,Molla Hüsrev Mahallesi, 119 pafta 659 ada,8 parsel hakkında Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğünün 16.5.1979 gün ve Müze-02.1.743.0.34.(7).4580 sayılı yazısı okundu,yapılan müzakeresi sonunda:

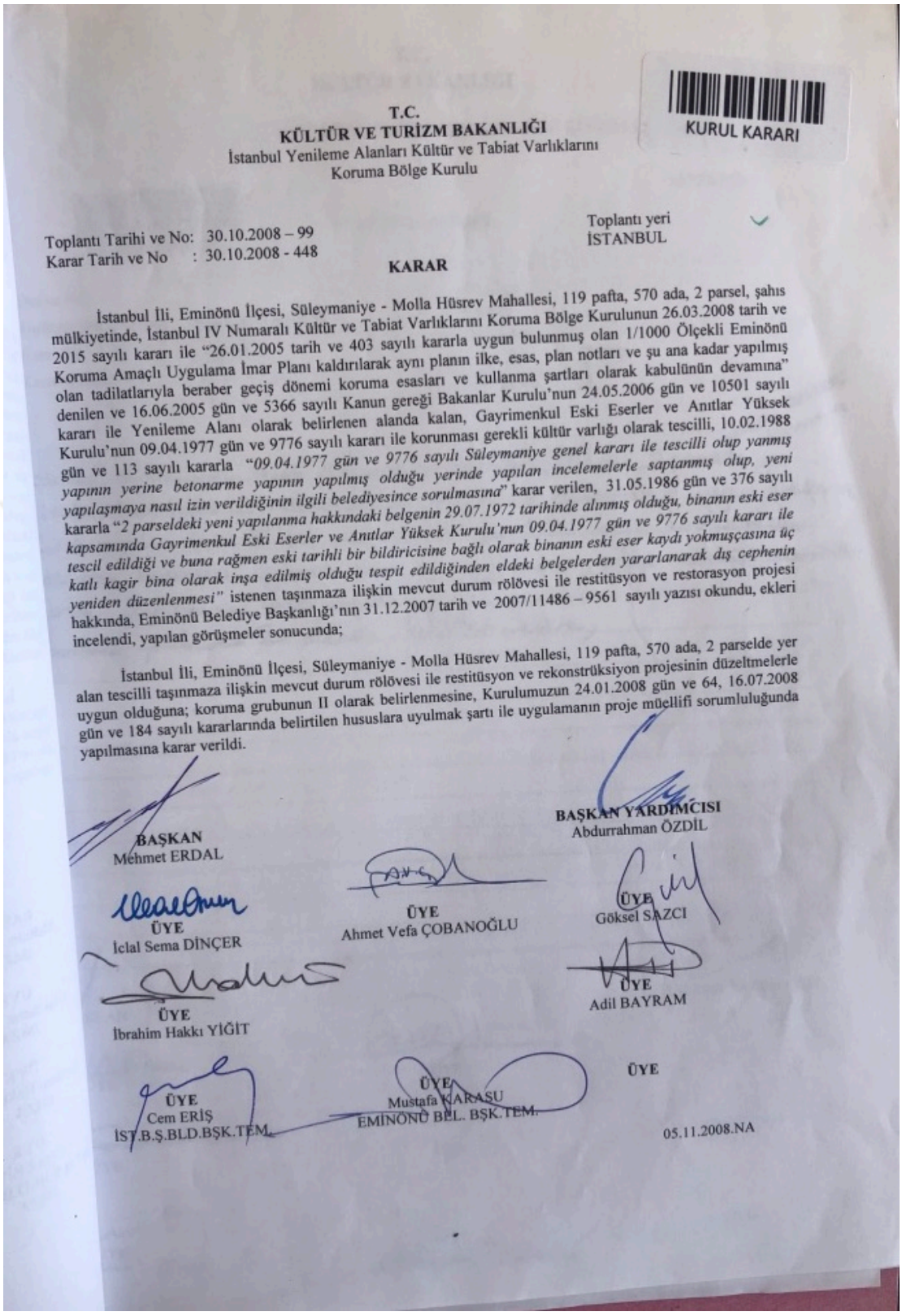
Süleymaniye,659 ada,8 parselde bulunan üç katlı ahşap yapının 9.IV.1977 gün ve 9776 sayılı Süleymaniye eski eserler tespitleri kararında korunması gerekli yapı olarak saptanmasına rağmen Kurulumuzdan karar talep edilmeden yıktırıldığına,yerinde 14.1.1978 tarih ve 1026 sayılı Kurulumuz prensip kararının II/A-2 maddesine göre uygulama yapılabileceğine,ilgilisinde korunması gerekli yapının rölövesi mevcut ise,Kurulumuz arşivinde bulunan fotoğraflardan yararlanılabileceğine,fotoğrafta görünen çıkmalı cephe düzeninin yan ve arka cephelerde teklanabileceğine,aynı gabaride yapılacak inşaatın iç kısmının ise II. uygulamalarda olduğu gibi istenildiği biçimde plânlanabileceğine,bulara göre hazırlanacak II.grup uygulama projesinin hakkında karar amak üzere Kurulumuza getirilmesine,komşu 659 ada,33 parselde ise,8 sel sınırından 1 metre çekip bu cephede pencere açmak şartıyle inşa yapılabileceğine,buna göre 33 parsel için hazırlanacak projenin bil için Kurulumuza gönderilmesine karar verildi.

BAŞKAN
Alsaç (Orhan)

BAŞKAN VEKİLİ
Hüsrev Tayla

Üye Akozan (Feridun) Bulunmadı
Üye Aktepe (Müfit)
Üye Akurgal (Ekrem) Bulunmadı
Üye Alkım (Bahadır) Bulunmadı
Üye Hiler (Kemin)
Üye Erder (Cevat) Bulunmadı
Üye Eyice (Semavi)
Üye Kızıoğlu (Fahrettin)
Üye Kuban (Doğan)
Üye Kuran (Aptullah) Bulunmadı
Üye Özgel (Semra)
Üye Serdaroğlu (Ümit)
Üye Tandoğan (Rıfat)
Üye Tayla (Hüsrev)
Üye Kültür Müsteşarı Turan Şerafettin Bulunmadı
Üye Vakıflar Genel Müdürü Olcay (Erdil) Bulunmadı
Üye Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürü Katoğlu (Murat)
Üye Turizm Genel Müdürü Sever (Ö. Faruk)
Üye Planlama ve İmar Genel Müdürü Eronat (Orhan) Bulunmadı

Şekil EK-A. 6 659 ada 8 parsel hakkında yazı

T.C.
KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
İstanbul Yenileme Alanları Kültür ve Tabiat Varlıklarını
Koruma Bölge Kurulu

KURUL KARARI

Toplantı Tarihi ve No: 30.10.2008 – 99
Karar Tarih ve No : 30.10.2008 - 448

Toplantı yeri
İSTANBUL

KARAR

İstanbul İli, Eminönü İlçesi, Süleymaniye - Molla Hüsrev Mahallesi, 119 pafta, 570 ada, 2 parsel, şahıs mülkiyetinde, İstanbul IV Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulunun 26.03.2008 tarih ve 2015 sayılı kararı ile "26.01.2005 tarih ve 403 sayılı kararla uygun bulunmuş olan 1/1000 Ölçekli Eminönü Koruma Amaçlı Uygulama İmar Planı kaldırılarak aynı planın ilke, esas, plan notları ve şu ana kadar yapılmış olan tadilatlarıyla beraber geçiş dönemi koruma esasları ve kullanma şartları olarak kabulünün devamına" denilen ve 16.06.2005 gün ve 5366 sayılı Kanun gereği Bakanlar Kurulu'nun 24.05.2006 gün ve 10501 sayılı kararı ile Yenileme Alanı olarak belirlenen alanda kalan, Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu'nun 09.04.1977 gün ve 9776 sayılı kararı ile korunması gerekli kültür varlığı olarak tescilli, 10.02.1988 gün ve 113 sayılı kararla *"09.04.1977 gün ve 9776 sayılı Süleymaniye genel kararı ile tescilli olup yanmış yapının yerine betonarme yapının yapılmış olduğu yerinde yapılan incelemelerle saptanmış olup, yeni yapılaşmaya nasıl izin verildiğinin ilgili belediyesince sorulmasına"* karar verilen, 31.05.1986 gün ve 376 sayılı kararla "*2 parseldeki yeni yapılanma hakkındaki belgenin 29.07.1972 tarihinde alınmış olduğu, binanın eski eser kapsamında Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu'nun 09.04.1977 gün ve 9776 sayılı kararı ile tescil edildiği ve buna rağmen eski tarihli bir bildiricisine bağlı olarak binanın eski eser kaydı yokmuşçasına üç katlı kagir bina olarak inşa edilmiş olduğu tespit edildiğinden eldeki belgelerden yararlanarak dış cephenin yeniden düzenlenmesi"* istenen taşınmaza ilişkin mevcut durum rölövesi ile restitüsyon ve restorasyon projesi hakkında, Eminönü Belediye Başkanlığı'nın 31.12.2007 tarih ve 2007/11486 – 9561 sayılı yazısı okundu, ekleri incelendi, yapılan görüşmeler sonucunda;

İstanbul İli, Eminönü İlçesi, Süleymaniye - Molla Hüsrev Mahallesi, 119 pafta, 570 ada, 2 parselde yer alan tescilli taşınmaza ilişkin mevcut durum rölövesi ile restitüsyon ve rekonstrüksiyon projesinin düzeltmelerle uygun olduğuna; koruma grubunun II olarak belirlenmesine, Kurulumuzun 24.01.2008 gün ve 64, 16.07.2008 gün ve 184 sayılı kararlarında belirtilen hususlara uyulmak şartı ile uygulamanın proje müellifi sorumluluğunda yapılmasına karar verildi.

BAŞKAN
Mehmet ERDAL

BAŞKAN YARDIMCISI
Abdurrahman ÖZDİL

ÜYE
İclal Sema DİNÇER

ÜYE
Ahmet Vefa ÇOBANOĞLU

ÜYE
Göksel SAZCI

ÜYE
İbrahim Hakkı YİĞİT

ÜYE
Adil BAYRAM

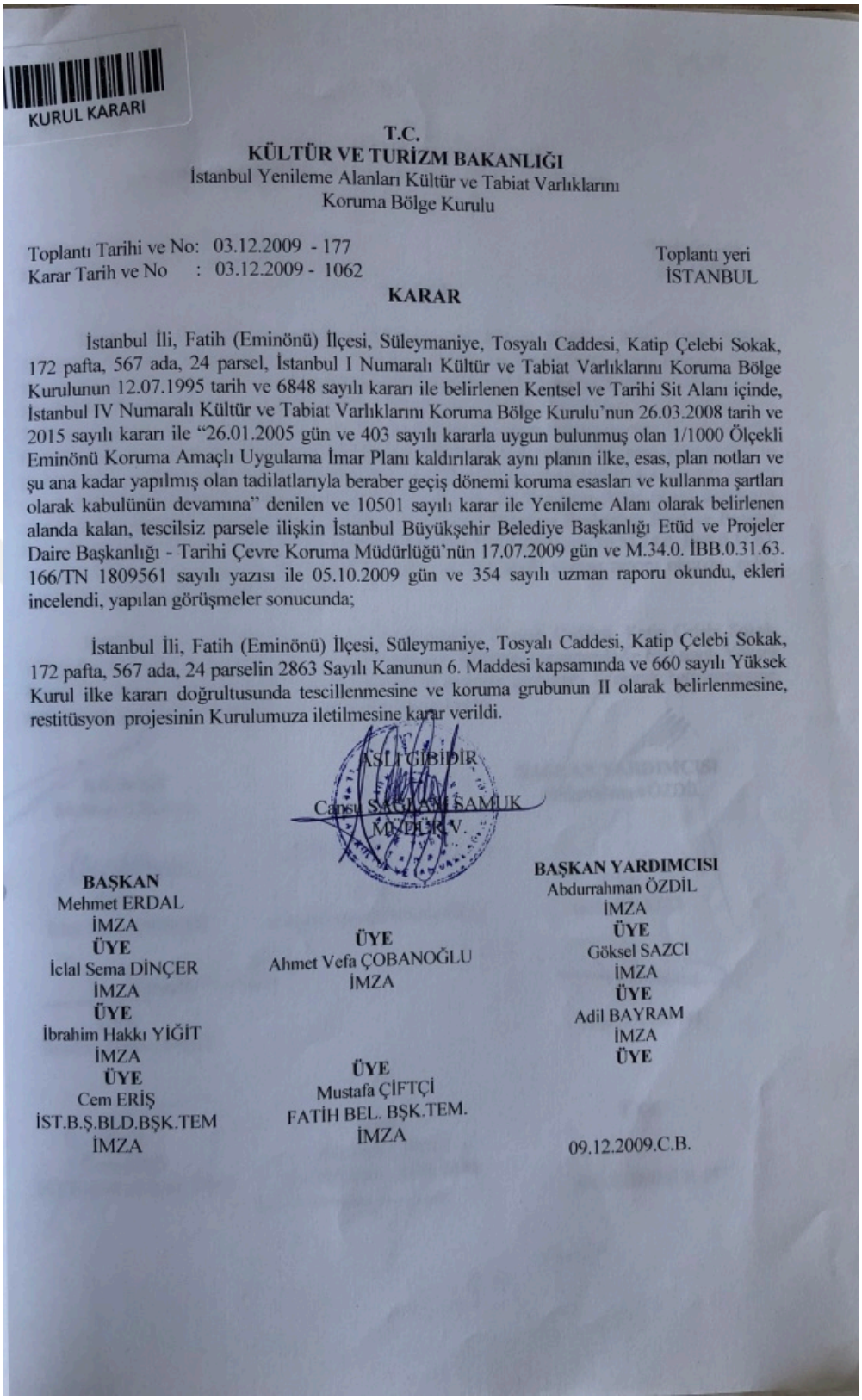
ÜYE
Cem ERİŞ
İST.B.Ş.BLD.BŞK.TEM.

ÜYE
Mustafa KARASU
EMİNÖNÜ BEL. BŞK.TEM.

ÜYE

05.11.2008.NA

Şekil EK-A. 7 570 ada 2 parsel hakkında yazı

KURUL KARARI

T.C.
KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
İstanbul Yenileme Alanları Kültür ve Tabiat Varlıklarını
Koruma Bölge Kurulu

Toplantı Tarihi ve No: 03.12.2009 - 177
Karar Tarih ve No : 03.12.2009 - 1062

Toplantı yeri
İSTANBUL

KARAR

İstanbul İli, Fatih (Eminönü) İlçesi, Süleymaniye, Tosyalı Caddesi, Katip Çelebi Sokak, 172 pafta, 567 ada, 24 parsel, İstanbul I Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulunun 12.07.1995 tarih ve 6848 sayılı kararı ile belirlenen Kentsel ve Tarihi Sit Alanı içinde, İstanbul IV Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 26.03.2008 tarih ve 2015 sayılı kararı ile "26.01.2005 gün ve 403 sayılı kararla uygun bulunmuş olan 1/1000 Ölçekli Eminönü Koruma Amaçlı Uygulama İmar Planı kaldırılarak aynı planın ilke, esas, plan notları ve şu ana kadar yapılmış olan tadilatlarıyla beraber geçiş dönemi koruma esasları ve kullanma şartları olarak kabulünün devamına" denilen ve 10501 sayılı karar ile Yenileme Alanı olarak belirlenen alanda kalan, tescilsiz parsele ilişkin İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı Etüd ve Projeler Daire Başkanlığı - Tarihi Çevre Koruma Müdürlüğü'nün 17.07.2009 gün ve M.34.0. İBB.0.31.63. 166/TN 1809561 sayılı yazısı ile 05.10.2009 gün ve 354 sayılı uzman raporu okundu, ekleri incelendi, yapılan görüşmeler sonucunda;

İstanbul İli, Fatih (Eminönü) İlçesi, Süleymaniye, Tosyalı Caddesi, Katip Çelebi Sokak, 172 pafta, 567 ada, 24 parselin 2863 Sayılı Kanunun 6. Maddesi kapsamında ve 660 sayılı Yüksek Kurul ilke kararı doğrultusunda tescillenmesine ve koruma grubunun II olarak belirlenmesine, restitüsyon projesinin Kurulumuza iletilmesine karar verildi.

ASLI GİBİDİR
Cansu SAÇAKLI SAMUK
MÜDÜR V.

BAŞKAN
Mehmet ERDAL
İMZA
ÜYE
İclal Sema DİNÇER
İMZA
ÜYE
İbrahim Hakkı YİĞİT
İMZA
ÜYE
Cem ERİŞ
İST.B.Ş.BLD.BŞK.TEM
İMZA

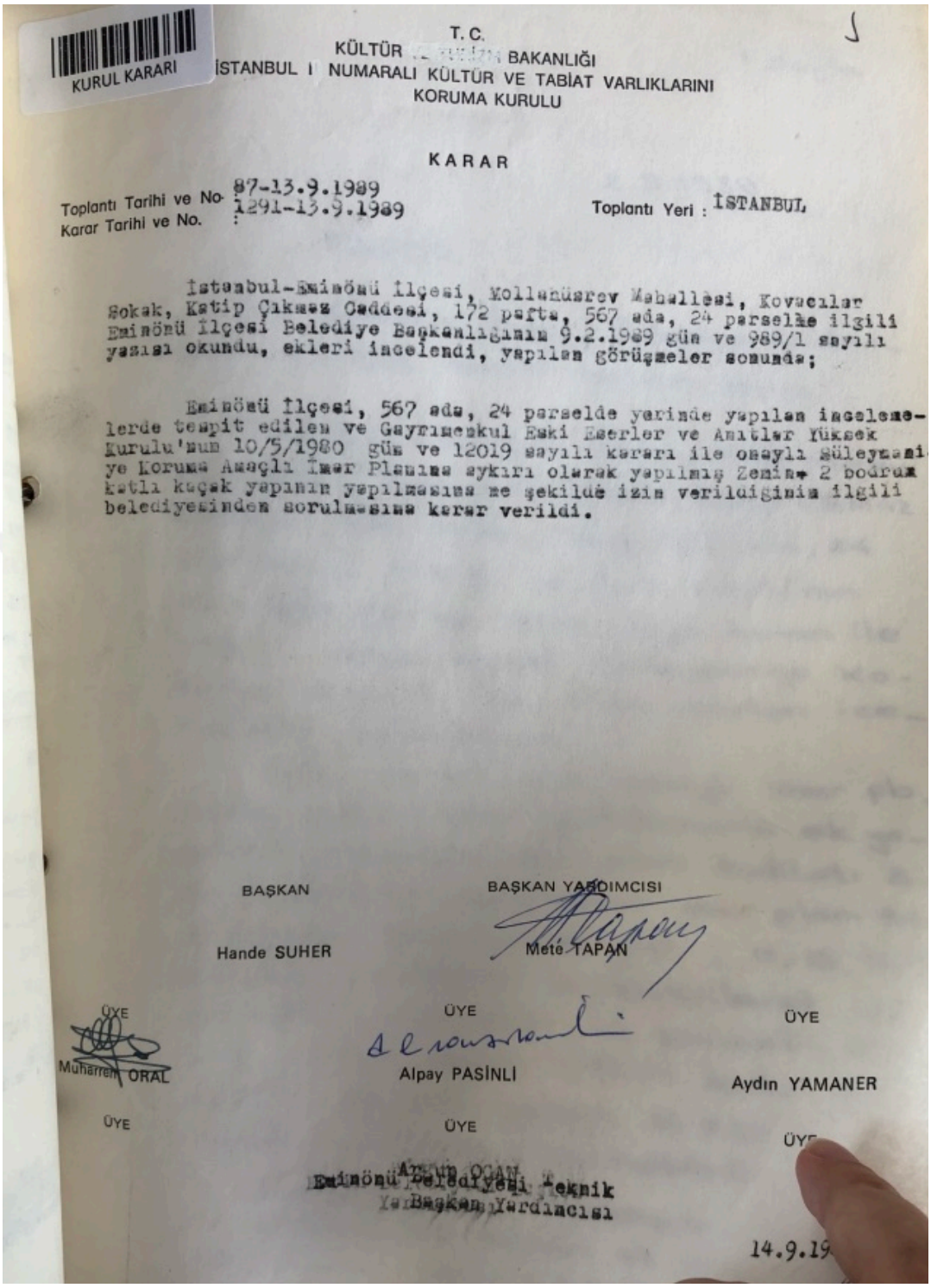
ÜYE
Ahmet Vefa ÇOBANOĞLU
İMZA

ÜYE
Mustafa ÇİFTÇİ
FATİH BEL. BŞK.TEM.
İMZA

BAŞKAN YARDIMCISI
Abdurrahman ÖZDİL
İMZA
ÜYE
Göksel SAZCI
İMZA
ÜYE
Adil BAYRAM
İMZA
ÜYE

09.12.2009.C.B.

Şekil EK-A. 8 567 ada 24 parsel hakkında yazı

T. C.
KÜLTÜR BAKANLIĞI
İSTANBUL I NUMARALI KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARINI
KORUMA KURULU

KURUL KARARI

KARAR

Toplantı Tarihi ve No. 87-13.9.1989
Karar Tarihi ve No. 1291-13.9.1989

Toplantı Yeri : İSTANBUL

İstanbul-Eminönü İlçesi, Kollanüsrev Mahallesi, Kovacılar Sokak, Katip Çıkmaz Caddesi, 172 pafta, 567 ada, 24 parselle ilgili Eminönü İlçesi Belediye Başkanlığının 9.2.1989 gün ve 989/1 sayılı yazısı okundu, ekleri incelendi, yapılan görüşmeler sonunda;

Eminönü İlçesi, 567 ada, 24 parselde yerinde yapılan incelemelerde tespit edilen ve Gayrımenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu'nun 10/5/1980 gün ve 12019 sayılı kararı ile onaylı Süleymaniye Koruma Amaçlı İmar Planına aykırı olarak yapılmış Zemin+ 2 bodrum katlı kuçak yapının yapılmasına ne şekilde izin verildiğinin ilgili belediyesinden sorulmasına karar verildi.

BAŞKAN
Hande SUHER

BAŞKAN YARDIMCISI
Mete TAPAN

ÜYE
Muharrem ORAL

ÜYE
Alpay PASİNLİ

ÜYE
Aydın YAMANER

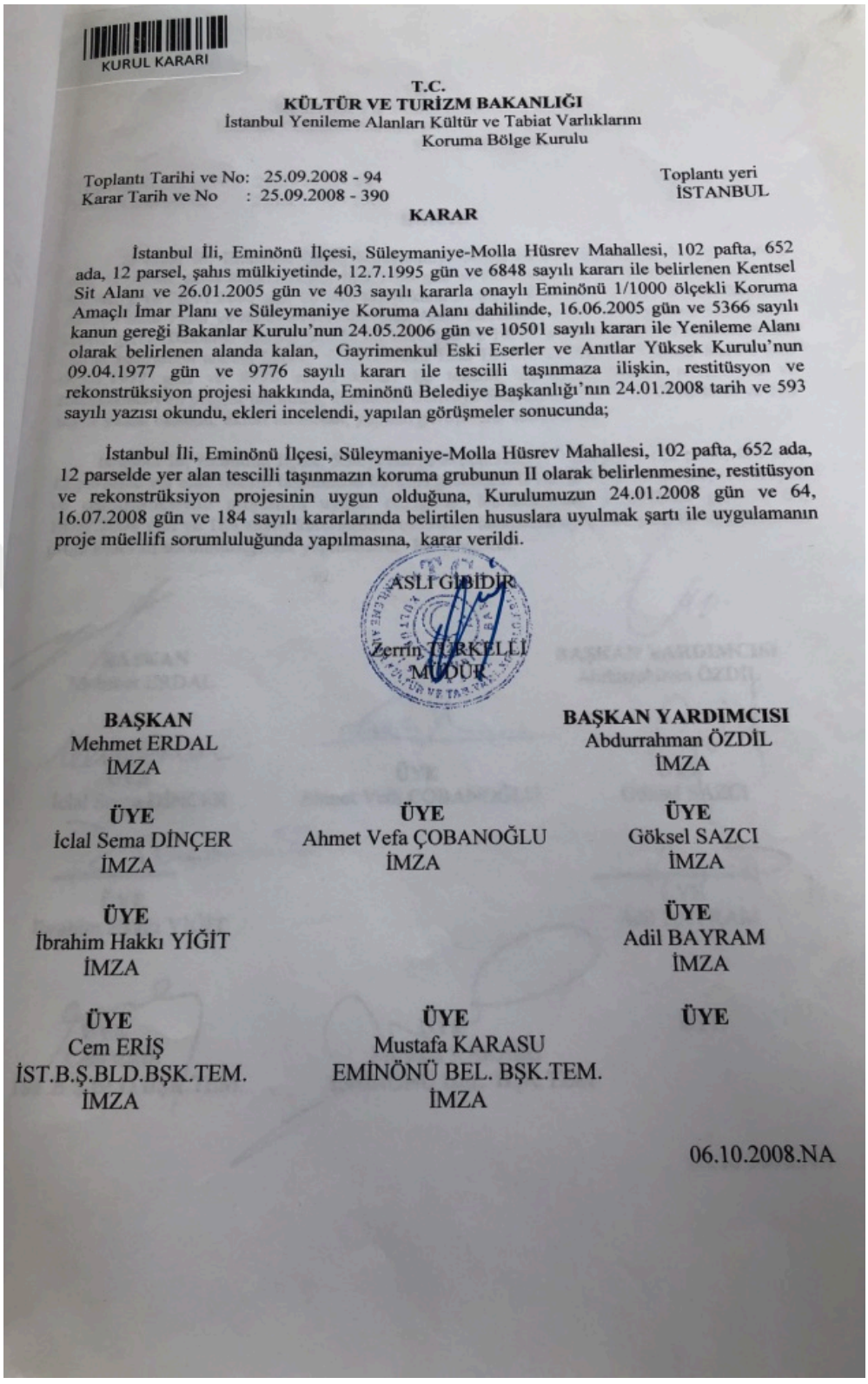
ÜYE

ÜYE
Eminönü Belediyesi Teknik
Başkan Yardımcısı

ÜYE

14.9.19

Şekil EK-A. 9 567 ada 24 parsel hakkında yazı

KURUL KARARI

T.C.
KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
İstanbul Yenileme Alanları Kültür ve Tabiat Varlıklarını
Koruma Bölge Kurulu

Toplantı Tarihi ve No: 25.09.2008 - 94
Karar Tarih ve No : 25.09.2008 - 390

Toplantı yeri
İSTANBUL

KARAR

İstanbul İli, Eminönü İlçesi, Süleymaniye-Molla Hüsrev Mahallesi, 102 pafta, 652 ada, 12 parsel, şahıs mülkiyetinde, 12.7.1995 gün ve 6848 sayılı kararı ile belirlenen Kentsel Sit Alanı ve 26.01.2005 gün ve 403 sayılı kararla onaylı Eminönü 1/1000 ölçekli Koruma Amaçlı İmar Planı ve Süleymaniye Koruma Alanı dahilinde, 16.06.2005 gün ve 5366 sayılı kanun gereği Bakanlar Kurulu'nun 24.05.2006 gün ve 10501 sayılı kararı ile Yenileme Alanı olarak belirlenen alanda kalan, Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu'nun 09.04.1977 gün ve 9776 sayılı kararı ile tescilli taşınmaza ilişkin, restitüsyon ve rekonstrüksiyon projesi hakkında, Eminönü Belediye Başkanlığı'nın 24.01.2008 tarih ve 593 sayılı yazısı okundu, ekleri incelendi, yapılan görüşmeler sonucunda;

İstanbul İli, Eminönü İlçesi, Süleymaniye-Molla Hüsrev Mahallesi, 102 pafta, 652 ada, 12 parselde yer alan tescilli taşınmazın koruma grubunun II olarak belirlenmesine, restitüsyon ve rekonstrüksiyon projesinin uygun olduğuna, Kurulumuzun 24.01.2008 gün ve 64, 16.07.2008 gün ve 184 sayılı kararlarında belirtilen hususlara uyulmak şartı ile uygulamanın proje müellifi sorumluluğunda yapılmasına, karar verildi.

ASLI GİBİDİR
Zerrin TÜRKELLİ
MÜDÜR

BAŞKAN
Mehmet ERDAL
İMZA

BAŞKAN YARDIMCISI
Abdurrahman ÖZDİL
İMZA

ÜYE
İclal Sema DİNÇER
İMZA

ÜYE
Ahmet Vefa ÇOBANOĞLU
İMZA

ÜYE
Göksel SAZCI
İMZA

ÜYE
İbrahim Hakkı YİĞİT
İMZA

ÜYE
Adil BAYRAM
İMZA

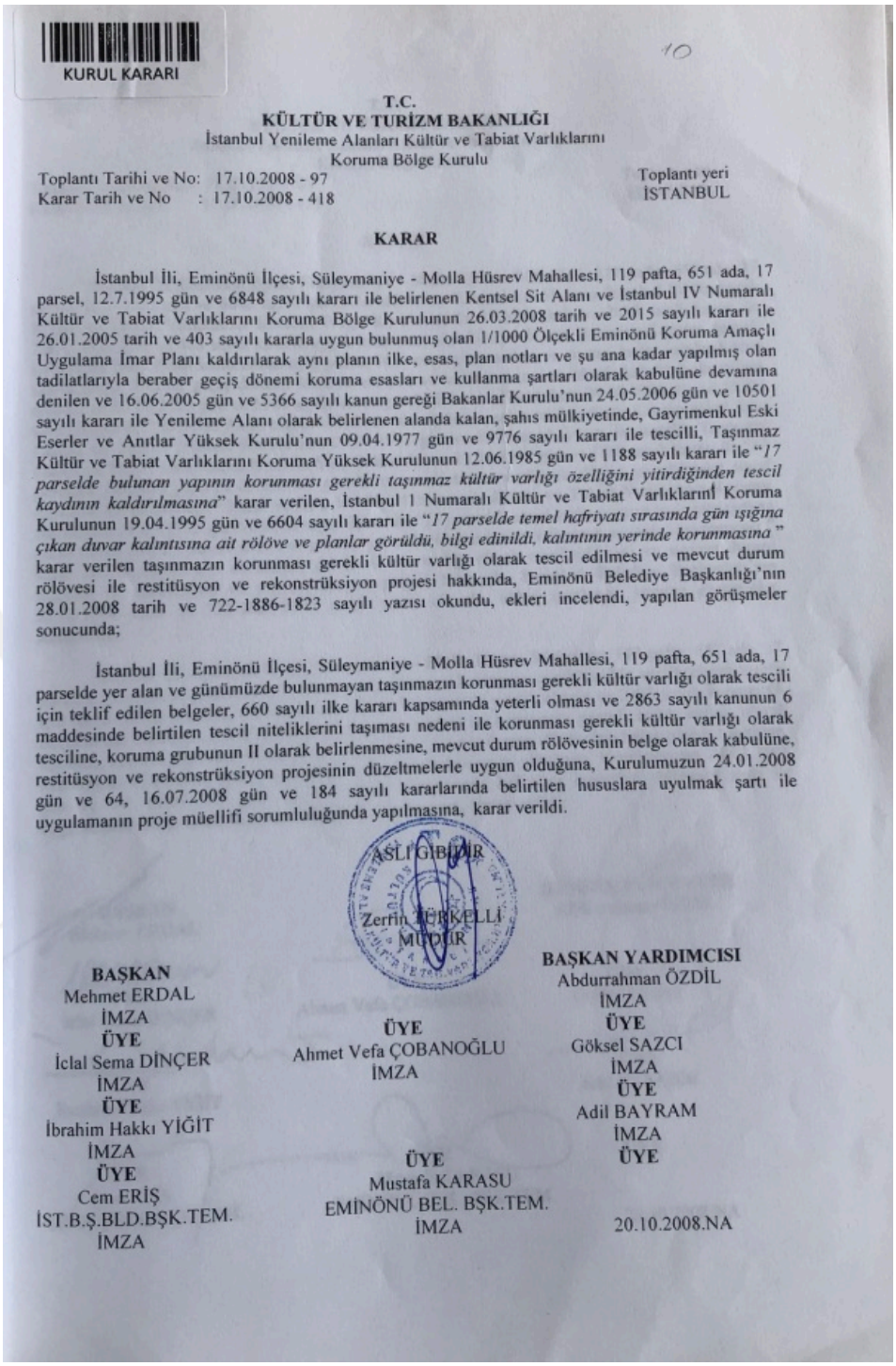
ÜYE
Cem ERİŞ
İST.B.Ş.BLD.BŞK.TEM.
İMZA

ÜYE
Mustafa KARASU
EMİNÖNÜ BEL. BŞK.TEM.
İMZA

ÜYE

06.10.2008.NA

Şekil EK-A. 10 652 ada 12 parsel hakkında yazı

KURUL KARARI

10

T.C.
KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
İstanbul Yenileme Alanları Kültür ve Tabiat Varlıklarını
Koruma Bölge Kurulu

Toplantı Tarihi ve No: 17.10.2008 - 97
Karar Tarih ve No : 17.10.2008 - 418

Toplantı yeri
İSTANBUL

KARAR

İstanbul İli, Eminönü İlçesi, Süleymaniye - Molla Hüsrev Mahallesi, 119 pafta, 651 ada, 17 parsel, 12.7.1995 gün ve 6848 sayılı kararı ile belirlenen Kentsel Sit Alanı ve İstanbul IV Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulunun 26.03.2008 tarih ve 2015 sayılı kararı ile 26.01.2005 tarih ve 403 sayılı kararla uygun bulunmuş olan 1/1000 Ölçekli Eminönü Koruma Amaçlı Uygulama İmar Planı kaldırılarak aynı planın ilke, esas, plan notları ve şu ana kadar yapılmış olan tadilatlarıyla beraber geçiş dönemi koruma esasları ve kullanma şartları olarak kabulüne devamına denilen ve 16.06.2005 gün ve 5366 sayılı kanun gereği Bakanlar Kurulu'nun 24.05.2006 gün ve 10501 sayılı kararı ile Yenileme Alanı olarak belirlenen alanda kalan, şahıs mülkiyetinde, Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu'nun 09.04.1977 gün ve 9776 sayılı kararı ile tescilli, Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulunun 12.06.1985 gün ve 1188 sayılı kararı ile "*17 parselde bulunan yapının korunması gerekli taşınmaz kültür varlığı özelliğini yitirdiğinden tescil kaydının kaldırılmasına*" karar verilen, İstanbul I Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulunun 19.04.1995 gün ve 6604 sayılı kararı ile "*17 parselde temel hafriyatı sırasında gün ışığına çıkan duvar kalıntısına ait rölöve ve planlar görüldü, bilgi edinildi, kalıntının yerinde korunmasına*" karar verilen taşınmazın korunması gerekli kültür varlığı olarak tescil edilmesi ve mevcut durum rölövesi ile restitüsyon ve rekonstrüksiyon projesi hakkında, Eminönü Belediye Başkanlığı'nın 28.01.2008 tarih ve 722-1886-1823 sayılı yazısı okundu, ekleri incelendi, yapılan görüşmeler sonucunda;

İstanbul İli, Eminönü İlçesi, Süleymaniye - Molla Hüsrev Mahallesi, 119 pafta, 651 ada, 17 parselde yer alan ve günümüzde bulunmayan taşınmazın korunması gerekli kültür varlığı olarak tescili için teklif edilen belgeler, 660 sayılı ilke kararı kapsamında yeterli olması ve 2863 sayılı kanunun 6 maddesinde belirtilen tescil niteliklerini taşıması nedeni ile korunması gerekli kültür varlığı olarak tesciline, koruma grubunun II olarak belirlenmesine, mevcut durum rölövesinin belge olarak kabulüne, restitüsyon ve rekonstrüksiyon projesinin düzeltmelerle uygun olduğuna, Kurulumuzun 24.01.2008 gün ve 64, 16.07.2008 gün ve 184 sayılı kararlarında belirtilen hususlara uyulmak şartı ile uygulamanın proje müellifi sorumluluğunda yapılmasına, karar verildi.

ASLI GİBİDİR
Zerrin TÜRKELLİ
MÜDÜR

BAŞKAN
Mehmet ERDAL
İMZA

ÜYE
İclal Sema DİNÇER
İMZA

ÜYE
İbrahim Hakkı YİĞİT
İMZA

ÜYE
Cem ERİŞ
İST.B.Ş.BLD.BŞK.TEM.
İMZA

ÜYE
Ahmet Vefa ÇOBANOĞLU
İMZA

ÜYE
Mustafa KARASU
EMİNÖNÜ BEL. BŞK.TEM.
İMZA

BAŞKAN YARDIMCISI
Abdurrahman ÖZDİL
İMZA

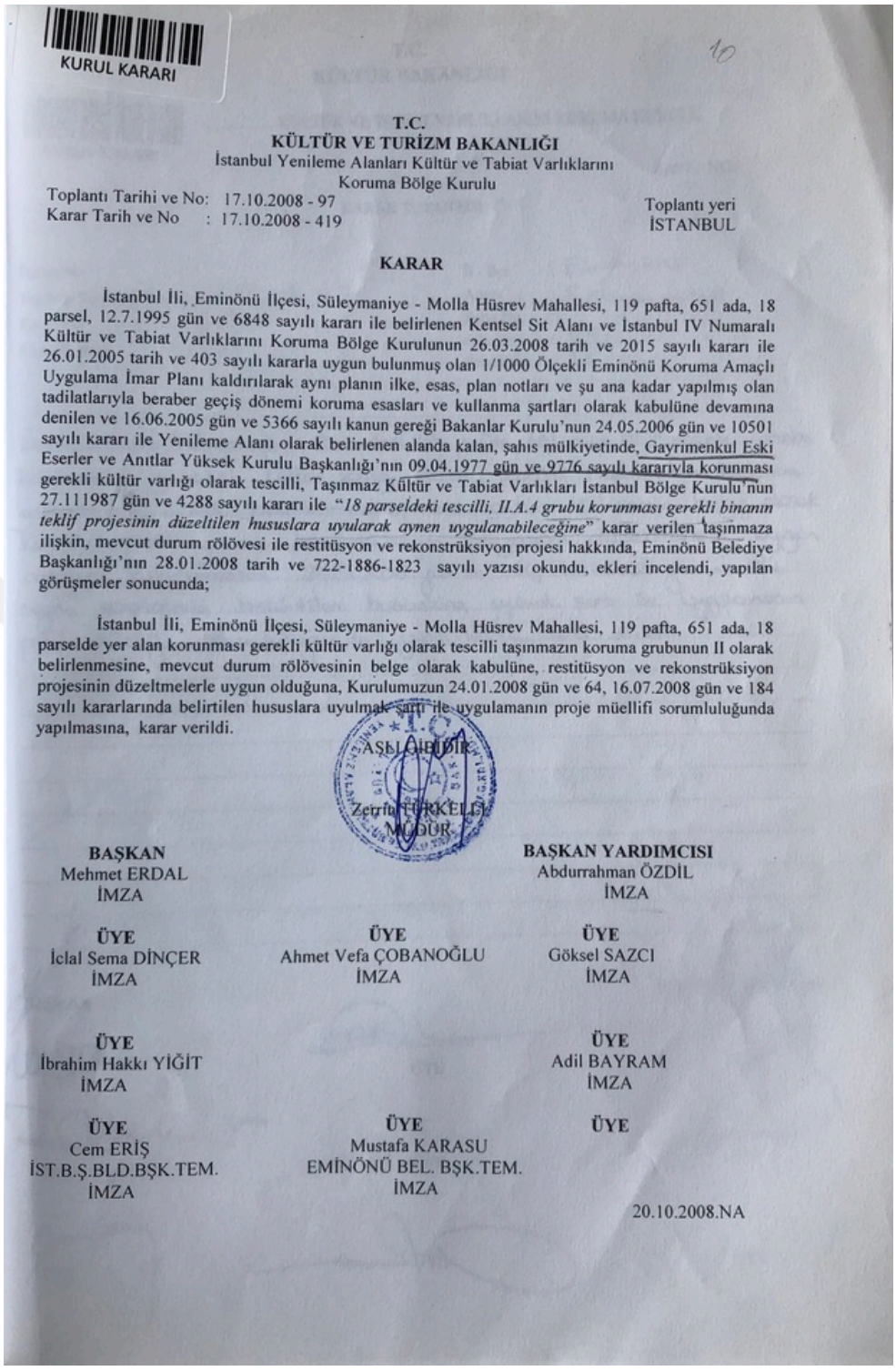
ÜYE
Göksel SAZCI
İMZA

ÜYE
Adil BAYRAM
İMZA

ÜYE

20.10.2008.NA

Şekil EK-A. 11 651 ada 17 parsel hakkında yazı

KURUL KARARI

10

T.C.
KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
İstanbul Yenileme Alanları Kültür ve Tabiat Varlıklarını
Koruma Bölge Kurulu

Toplantı Tarihi ve No: 17.10.2008 - 97
Karar Tarih ve No : 17.10.2008 - 419

Toplantı yeri
İSTANBUL

KARAR

İstanbul İli, Eminönü İlçesi, Süleymaniye - Molla Hüsrev Mahallesi, 119 pafta, 651 ada, 18 parsel, 12.7.1995 gün ve 6848 sayılı kararı ile belirlenen Kentsel Sit Alanı ve İstanbul IV Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulunun 26.03.2008 tarih ve 2015 sayılı kararı ile 26.01.2005 tarih ve 403 sayılı kararla uygun bulunmuş olan 1/1000 Ölçekli Eminönü Koruma Amaçlı Uygulama İmar Planı kaldırılarak aynı planın ilke, esas, plan notları ve şu ana kadar yapılmış olan tadilatlarıyla beraber geçiş dönemi koruma esasları ve kullanma şartları olarak kabulüne devamına denilen ve 16.06.2005 gün ve 5366 sayılı kanun gereği Bakanlar Kurulu'nun 24.05.2006 gün ve 10501 sayılı kararı ile Yenileme Alanı olarak belirlenen alanda kalan, şahıs mülkiyetinde, Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu Başkanlığı'nın 09.04.1977 gün ve 9776 sayılı kararıyla korunması gerekli kültür varlığı olarak tescilli, Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıkları İstanbul Bölge Kurulu'nun 27.111987 gün ve 4288 sayılı kararı ile "*18 parseldeki tescilli, II.A.4 grubu korunması gerekli binanın teklif projesinin düzeltilen hususlara uyularak aynen uygulanabileceğine*" karar verilen taşınmaza ilişkin, mevcut durum rölövesi ile restitüsyon ve rekonstrüksiyon projesi hakkında, Eminönü Belediye Başkanlığı'nın 28.01.2008 tarih ve 722-1886-1823 sayılı yazısı okundu, ekleri incelendi, yapılan görüşmeler sonucunda;

İstanbul İli, Eminönü İlçesi, Süleymaniye - Molla Hüsrev Mahallesi, 119 pafta, 651 ada, 18 parselde yer alan korunması gerekli kültür varlığı olarak tescilli taşınmazın koruma grubunun II olarak belirlenmesine, mevcut durum rölövesinin belge olarak kabulüne, restitüsyon ve rekonstrüksiyon projesinin düzeltmelerle uygun olduğuna, Kurulumuzun 24.01.2008 gün ve 64, 16.07.2008 gün ve 184 sayılı kararlarında belirtilen hususlara uyulmak şartı ile uygulamanın proje müellifi sorumluluğunda yapılmasına, karar verildi.

ASLI ÖİBÜR
Zeynep TÜRKELLİ
MÜDÜR

BAŞKAN
Mehmet ERDAL
İMZA

BAŞKAN YARDIMCISI
Abdurrahman ÖZDİL
İMZA

ÜYE
İclal Sema DİNÇER
İMZA

ÜYE
Ahmet Vefa ÇOBANOĞLU
İMZA

ÜYE
Göksel SAZCI
İMZA

ÜYE
İbrahim Hakkı YİĞİT
İMZA

ÜYE
Adil BAYRAM
İMZA

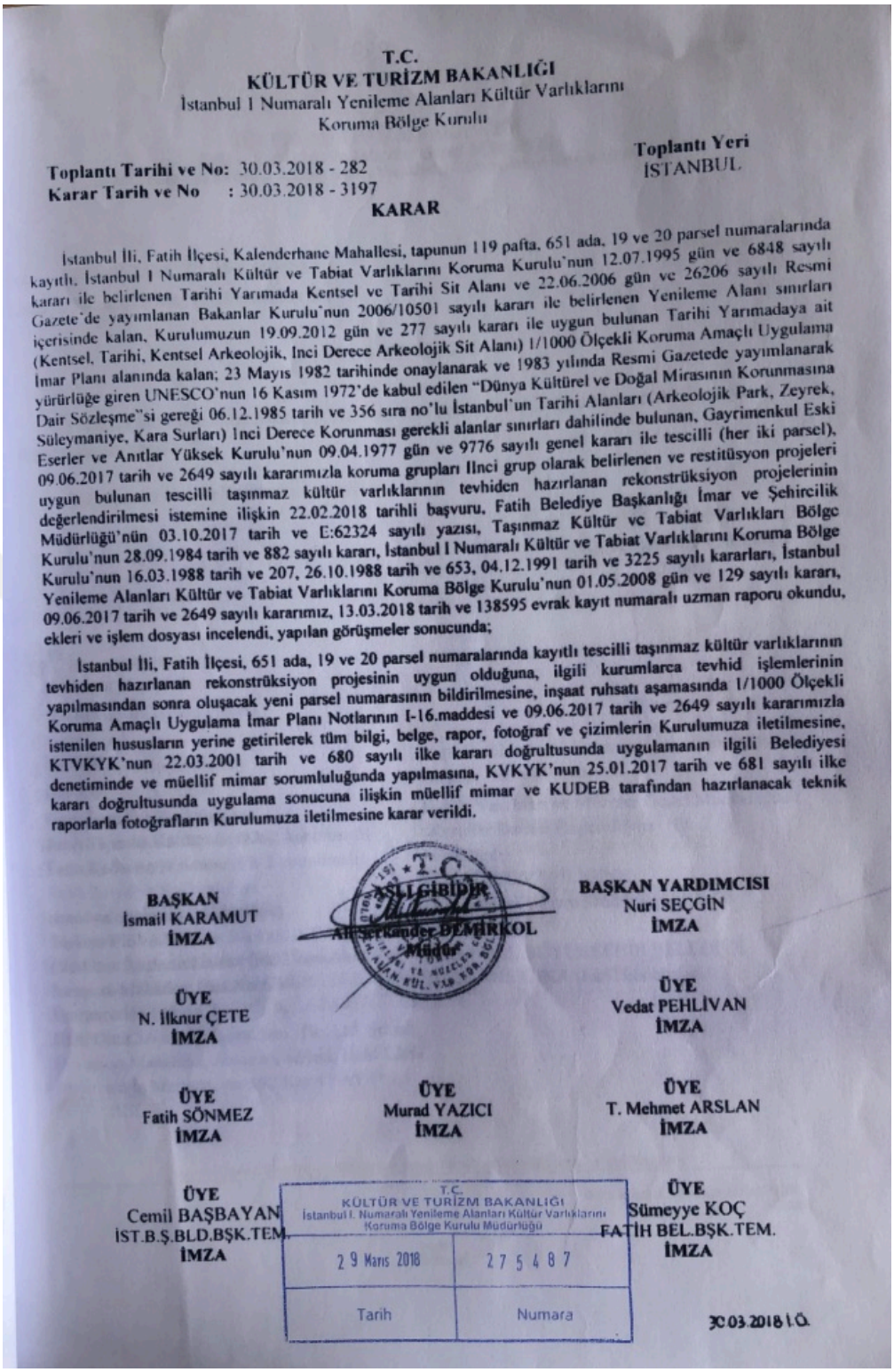
ÜYE
Cem ERİŞ
İST.B.Ş.BLD.BŞK.TEM.
İMZA

ÜYE
Mustafa KARASU
EMİNÖNÜ BEL. BŞK.TEM.
İMZA

ÜYE

20.10.2008.NA

Şekil EK-A. 12 651 ada 18 parsel hakkında yazı

T.C.
KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
İstanbul I Numaralı Yenileme Alanları Kültür Varlıklarını
Koruma Bölge Kurulu

Toplantı Tarihi ve No: 30.03.2018 - 282
Karar Tarih ve No : 30.03.2018 - 3197

Toplantı Yeri
İSTANBUL

KARAR

İstanbul İli, Fatih İlçesi, Kalenderhane Mahallesi, tapunun 119 pafta, 651 ada, 19 ve 20 parsel numaralarında kayıtlı, İstanbul I Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 12.07.1995 gün ve 6848 sayılı kararı ile belirlenen Tarihi Yarımada Kentsel ve Tarihi Sit Alanı ve 22.06.2006 gün ve 26206 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Bakanlar Kurulu'nun 2006/10501 sayılı kararı ile belirlenen Yenileme Alanı sınırları içerisinde kalan, Kurulumuzun 19.09.2012 gün ve 277 sayılı kararı ile uygun bulunan Tarihi Yarımadaya ait (Kentsel, Tarihi, Kentsel Arkeolojik, İnci Derece Arkeolojik Sit Alanı) 1/1000 Ölçekli Koruma Amaçlı Uygulama İmar Planı alanında kalan; 23 Mayıs 1982 tarihinde onaylanarak ve 1983 yılında Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren UNESCO'nun 16 Kasım 1972'de kabul edilen "Dünya Kültürel ve Doğal Mirasının Korunmasına Dair Sözleşme"si gereği 06.12.1985 tarih ve 356 sıra no'lu İstanbul'un Tarihi Alanları (Arkeolojik Park, Zeyrek, Süleymaniye, Kara Surları) İnci Derece Korunması gerekli alanlar sınırları dahilinde bulunan, Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu'nun 09.04.1977 gün ve 9776 sayılı genel kararı ile tescilli (her iki parsel), 09.06.2017 tarih ve 2649 sayılı kararımızla koruma grupları İInci grup olarak belirlenen ve restitüsyon projeleri uygun bulunan tescilli taşınmaz kültür varlıklarının tevhiden hazırlanan rekonstrüksiyon projelerinin değerlendirilmesi istemine ilişkin 22.02.2018 tarihli başvuru, Fatih Belediye Başkanlığı İmar ve Şehircilik Müdürlüğü'nün 03.10.2017 tarih ve E:62324 sayılı yazısı, Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıkları Bölge Kurulu'nun 28.09.1984 tarih ve 882 sayılı kararı, İstanbul I Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 16.03.1988 tarih ve 207, 26.10.1988 tarih ve 653, 04.12.1991 tarih ve 3225 sayılı kararları, İstanbul Yenileme Alanları Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 01.05.2008 gün ve 129 sayılı kararı, 09.06.2017 tarih ve 2649 sayılı kararımız, 13.03.2018 tarih ve 138595 evrak kayıt numaralı uzman raporu okundu, ekleri ve işlem dosyası incelendi, yapılan görüşmeler sonucunda;

İstanbul İli, Fatih İlçesi, 651 ada, 19 ve 20 parsel numaralarında kayıtlı tescilli taşınmaz kültür varlıklarının tevhiden hazırlanan rekonstrüksiyon projesinin uygun olduğuna, ilgili kurumlarca tevhid işlemlerinin yapılmasından sonra oluşacak yeni parsel numarasının bildirilmesine, inşaat ruhsatı aşamasında 1/1000 Ölçekli Koruma Amaçlı Uygulama İmar Planı Notlarının I-16.maddesi ve 09.06.2017 tarih ve 2649 sayılı kararımızla istenilen hususların yerine getirilerek tüm bilgi, belge, rapor, fotoğraf ve çizimlerin Kurulumuza iletilmesine, KTVKYK'nun 22.03.2001 tarih ve 680 sayılı ilke kararı doğrultusunda uygulamanın ilgili Belediyesi denetiminde ve müellif mimar sorumluluğunda yapılmasına, KVKYK'nun 25.01.2017 tarih ve 681 sayılı ilke kararı doğrultusunda uygulama sonucuna ilişkin müellif mimar ve KUDEB tarafından hazırlanacak teknik raporlarla fotoğrafların Kurulumuza iletilmesine karar verildi.

BAŞKAN
İsmail KARAMUT
İMZA

ASLI GİBİDİR
Ali Serkander DEMİRKOL
Müdür

BAŞKAN YARDIMCISI
Nuri SEÇGİN
İMZA

ÜYE
N. İlknur ÇETE
İMZA

ÜYE
Vedat PEHLİVAN
İMZA

ÜYE
Fatih SÖNMEZ
İMZA

ÜYE
Murad YAZICI
İMZA

ÜYE
T. Mehmet ARSLAN
İMZA

ÜYE
Cemil BAŞBAYAN
İST.B.Ş.BLD.BŞK.TEM.
İMZA

T.C.
KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
İstanbul I. Numaralı Yenileme Alanları Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü
29 Mart 2018 | 275487
Tarih | Numara

ÜYE
Sümeyye KOÇ
FATİH BEL.BŞK.TEM.
İMZA

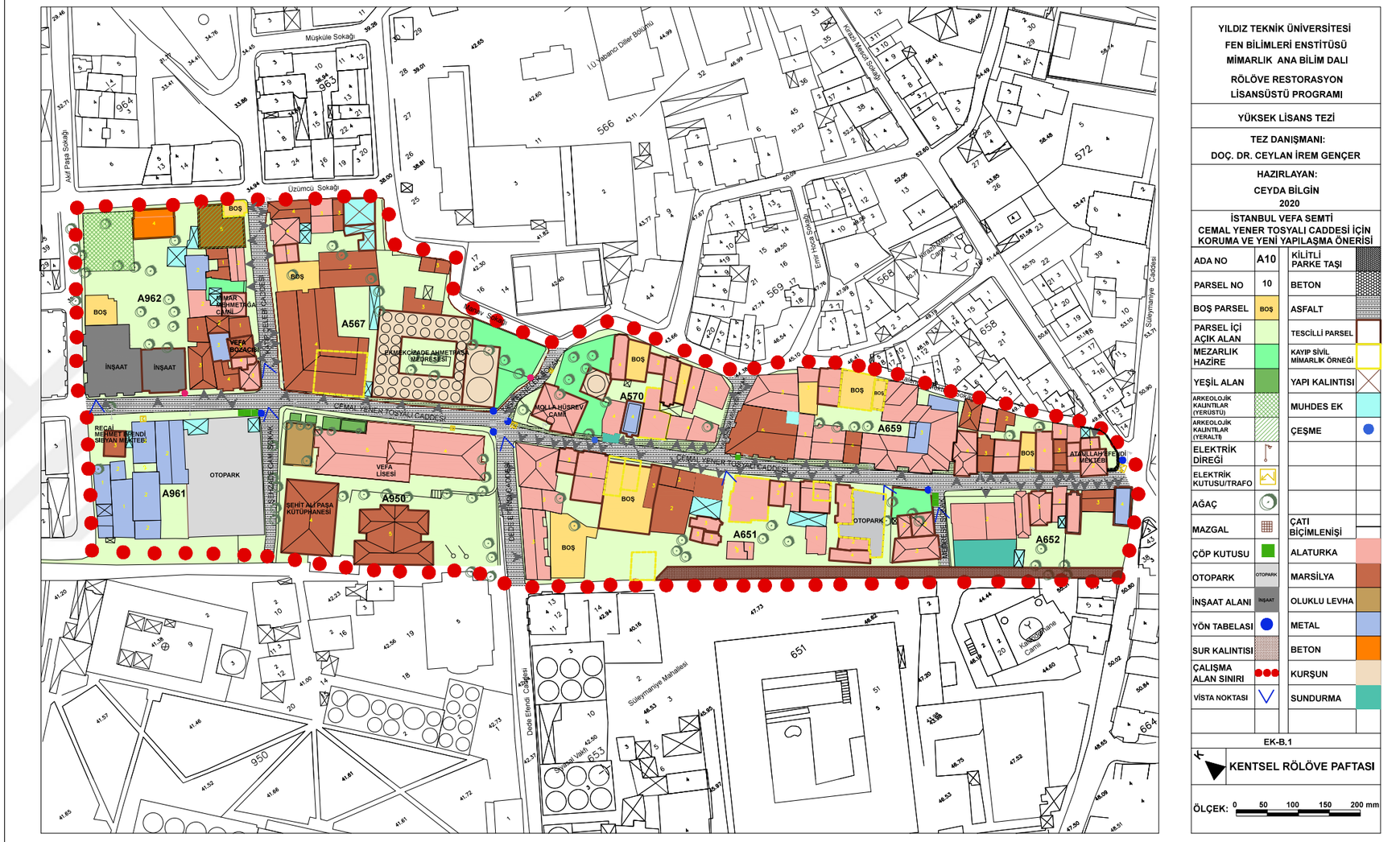
30.03.2018 I.Ö.

Şekil EK-A. 13 659 ada 19-20 parsel hakkında yazı

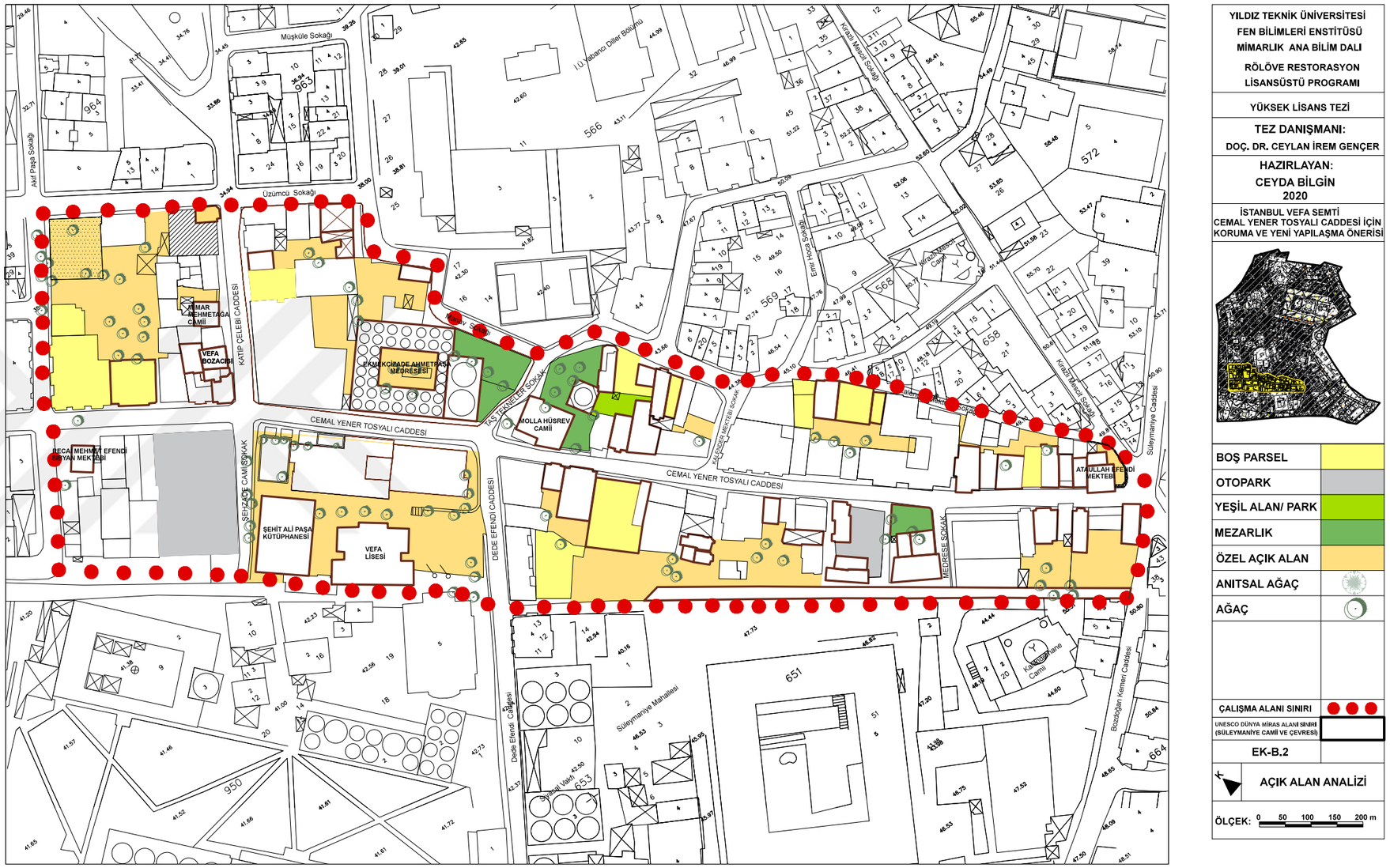
B

Analizler, Çizimler

Şekil EK-B. 1 Kentsel rölöve..... 181
Şekil EK-B. 2 Açık alan analizi..... 182
Şekil EK-B. 3 Ada parsel analizi..... 183
Şekil EK-B. 4 Dolu boş analizi..... 184
Şekil EK-B. 5 Kat adedi analizi..... 185
Şekil EK-B. 6 İşlev analizi..... 186
Şekil EK-B. 7 Mülkiyet durumu analizi..... 187
Şekil EK-B. 8 Yapım tekniği ve malzeme analizi..... 188
Şekil EK-B. 9 Yapı kullanım analizi..... 189
Şekil EK-B. 10 Ulaşım durumu analizi..... 190
Şekil EK-B. 11 Yasal statü analizi..... 191
Şekil EK-B. 12 Strüktür durumu analizi..... 192
Şekil EK-B. 13 Kütle korunmuşluk durumu analizi..... 193
Şekil EK-B. 14 Cephe korunmuşluk durumu analizi..... 194
Şekil EK-B. 15 Dönem analizi..... 195
Şekil EK-B. 16 A2 mevcut durum ve öneri silueti..... 196
Şekil EK-B. 17 B2 mevcut durum ve öneri silueti..... 197
Şekil EK-B. 18 C2 mevcut durum ve öneri silueti..... 198
Şekil EK-B. 19 A1 mevcut durum ve öneri silueti..... 199
Şekil EK-B. 20 B1 mevcut durum ve öneri silueti..... 200
Şekil EK-B. 21 C1 mevcut durum ve öneri silueti..... 201

Şekil EK-B. 1 Kentsel rölöve

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANA BİLİM DALI
RÖLÖVE RESTORASYON
LİSANSÜSTÜ PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZ DANIŞMANI:
DOÇ. DR. CEYLAN İREM GENÇER

HAZIRLAYAN:
CEYDA BİLGİN
2020

İSTANBUL VEFA SEMTİ
CEMAL YENER TOSYALI CADDESİ İÇİN
KORUMA VE YENİ YAPILAŞMA ÖNERİSİ

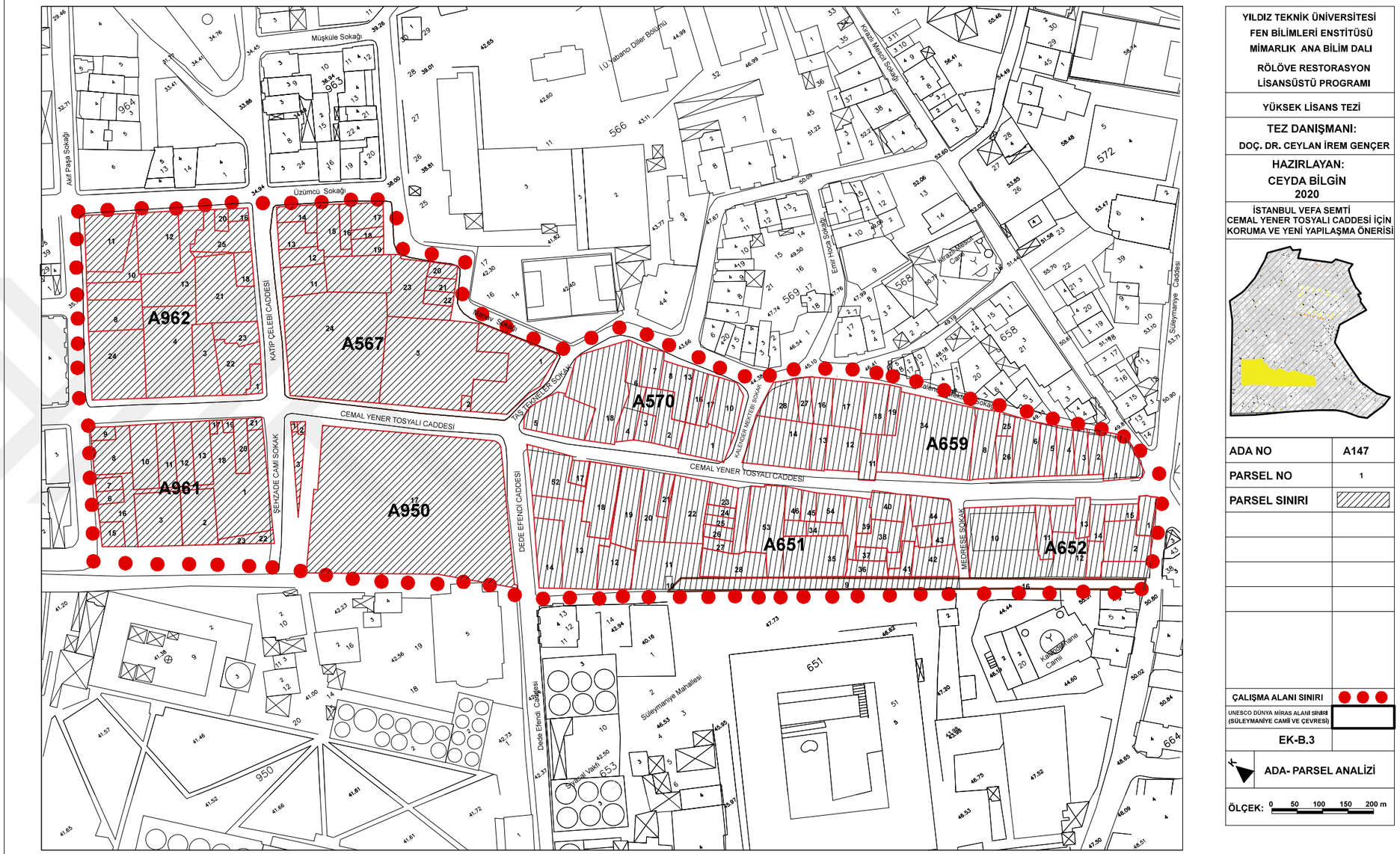
BOŞ PARSEL	
OTOPARK	
YEŞİL ALAN/ PARK	
MEZARLIK	
ÖZEL AÇIK ALAN	
ANITSAL AĞAÇ	
AĞAÇ	
ÇALIŞMA ALANI SINIRI	
UNESCO DÜNYA MİRAS ALANI SINIRI (SÜLEYMANİYE CAMİİ VE ÇEVRESİ)	

EK-B.2

AÇIK ALAN ANALİZİ

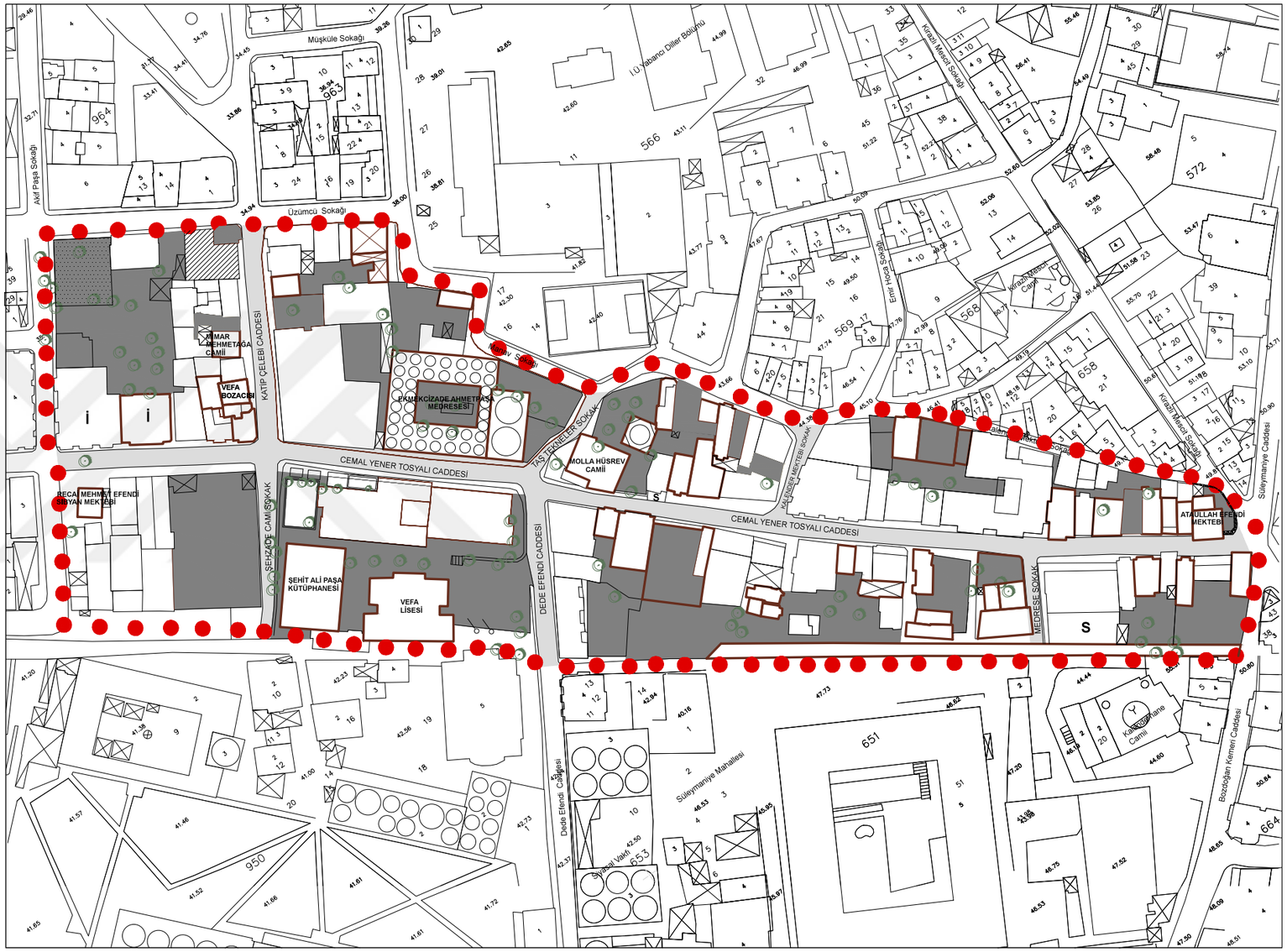
ÖLÇEK: 0 50 100 150 200 m

Şekil EK-B. 2 Açık alan analizi

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANA BİLİM DALI RÖLÖVE RESTORASYON LİSANSÜSTÜ PROGRAMI	
YÜKSEK LİSANS TEZİ	
TEZ DANIŞMANI: DOÇ. DR. CEYLAN İREM GENÇER	
HAZIRLAYAN: CEYDA BİLGİN 2020	
İSTANBUL VEFA SEMTİ CEMAL YENER TOSYALI CADDESİ İÇİN KORUMA VE YENİ YAPILAŞMA ÖNERİSİ	
ADA NO	A147
PARSEL NO	1
PARSEL SINIRI	
ÇALIŞMA ALANI SINIRI	
UNESCO DÜNYA MİRAS ALANI SINIRI (SÜLEYMANİYE CAMİİ VE ÇEVRESİ)	
EK-B.3	
ADA- PARSEL ANALİZİ	
ÖLÇEK: 0 50 100 150 200 m	

Şekil EK-B. 3 Ada parsel analizi

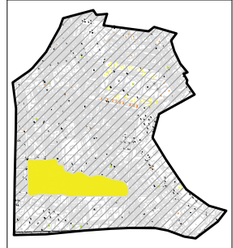
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANA BİLİM DALI
RÖLÖVE RESTORASYON
LİSANSÜSTÜ PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZ DANIŞMANI:
DOÇ. DR. CEYLAN İREM GENÇER

HAZIRLAYAN:
CEYDA BİLGİN
2020

İSTANBUL VEFA SEMTİ
CEMAL YENER TOSYALI CADDESİ İÇİN
KORUMA VE YENİ YAPILAŞMA ÖNERİSİ

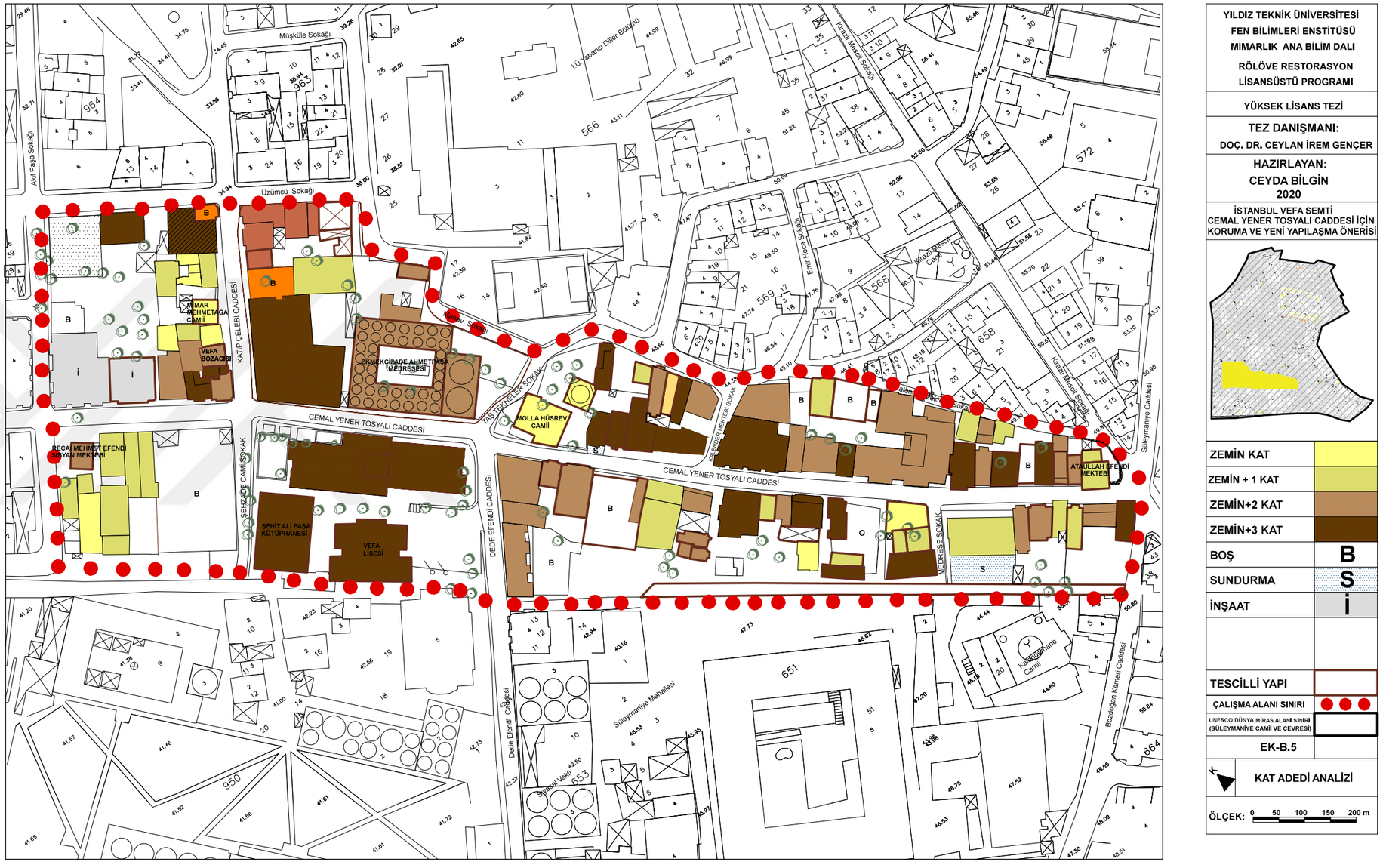
DOLU ALAN	
BOŞ ALAN	
SOKAK	
İNŞAAT	İ
SUNDURMA	S
ÇALIŞMA ALANI SINIRI	
UNESCO DÜNYA MİRAS ALANI SINIRI (SÜLEYMANİYE CAMİİ VE ÇEVRESİ)	

EK-B.4

DOLU-BOŞ ALAN ANALİZİ

ÖLÇEK: 0 50 100 150 200 m

Şekil EK-B. 4 Dolu boş analizi

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANA BİLİM DALI
RÖLÖVE RESTORASYON
LİSANSÜSTÜ PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZ DANIŞMANI:
DOÇ. DR. CEYLAN İREM GENÇER

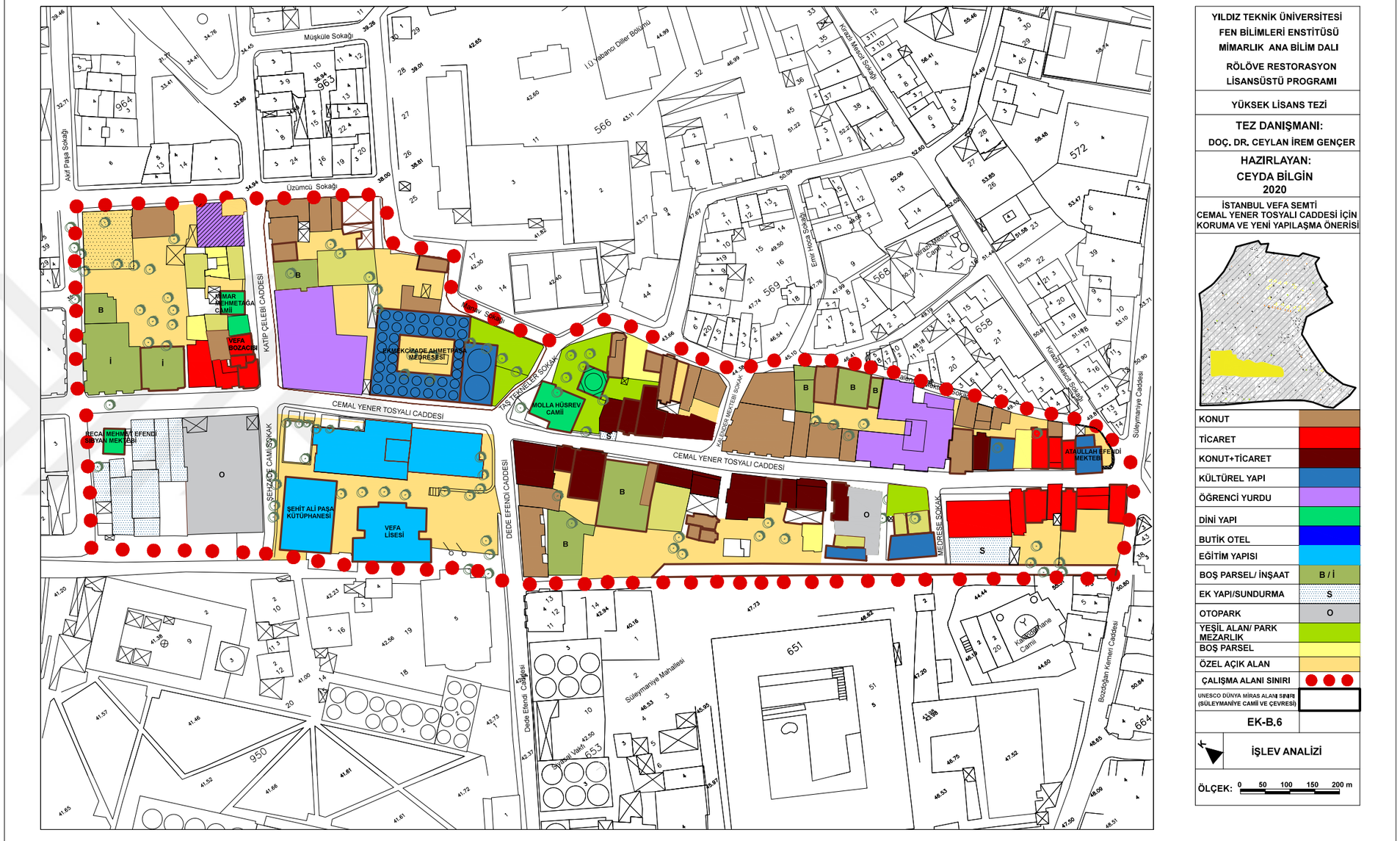
HAZIRLAYAN:
CEYDA BİLGİN
2020

İSTANBUL VEFA SEMTİ
CEMAL YENER TOSYALI CADDESİ İÇİN
KORUMA VE YENİ YAPILAŞMA ÖNERİSİ

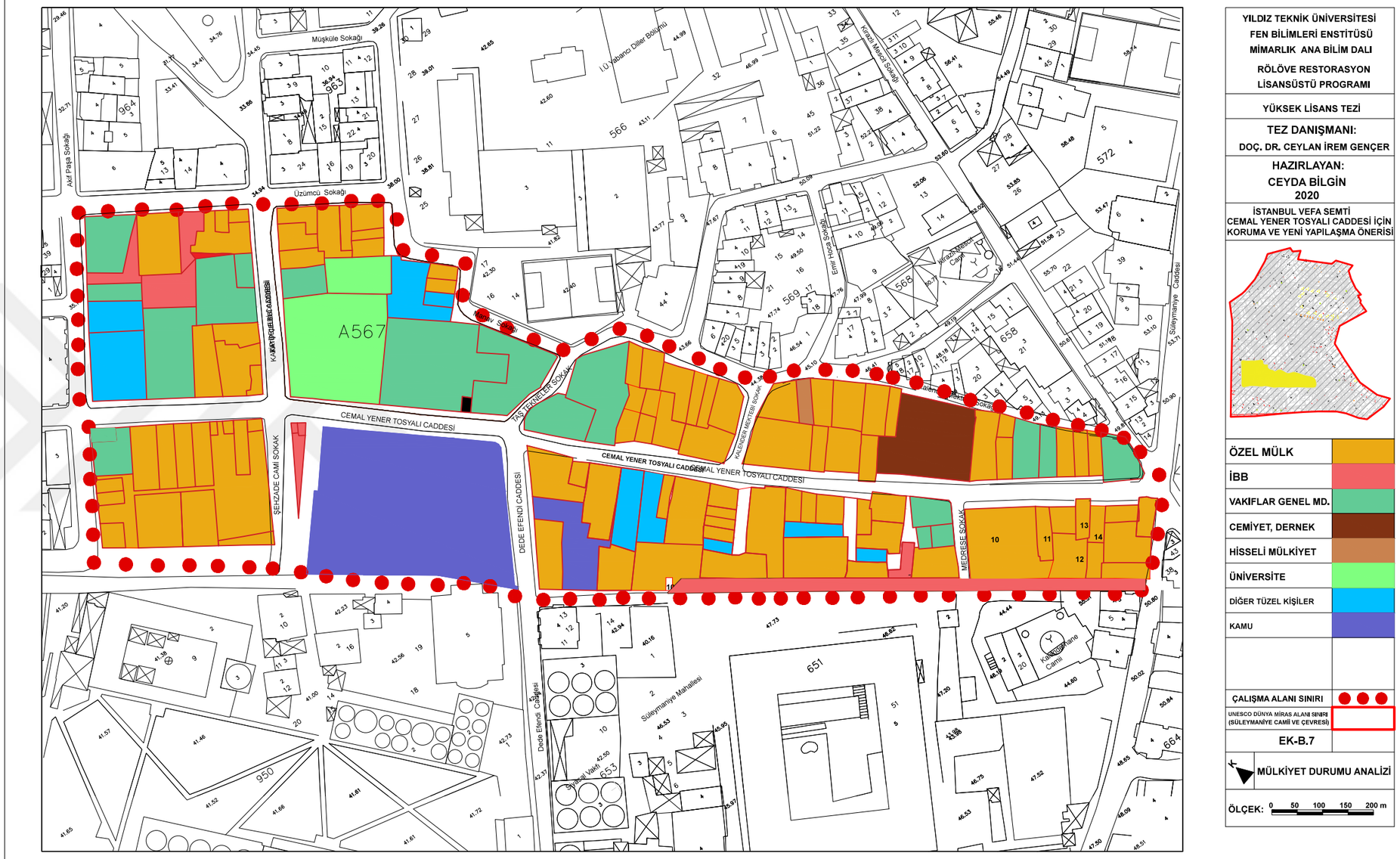
ZEMİN KAT	
ZEMİN + 1 KAT	
ZEMİN+2 KAT	
ZEMİN+3 KAT	
BOŞ	B
SUNDURMA	S
İNŞAAT	İ
TESCİLLİ YAPI	
ÇALIŞMA ALANI SINIRI	
UNESCO DÜNYA MİRAS ALANI SINIRI (SÜLEYMANİYE CAMİİ VE ÇEVRESİ)	
EK-B.5	
KAT ADEDİ ANALİZİ	

ÖLÇEK: 0 50 100 150 200 m

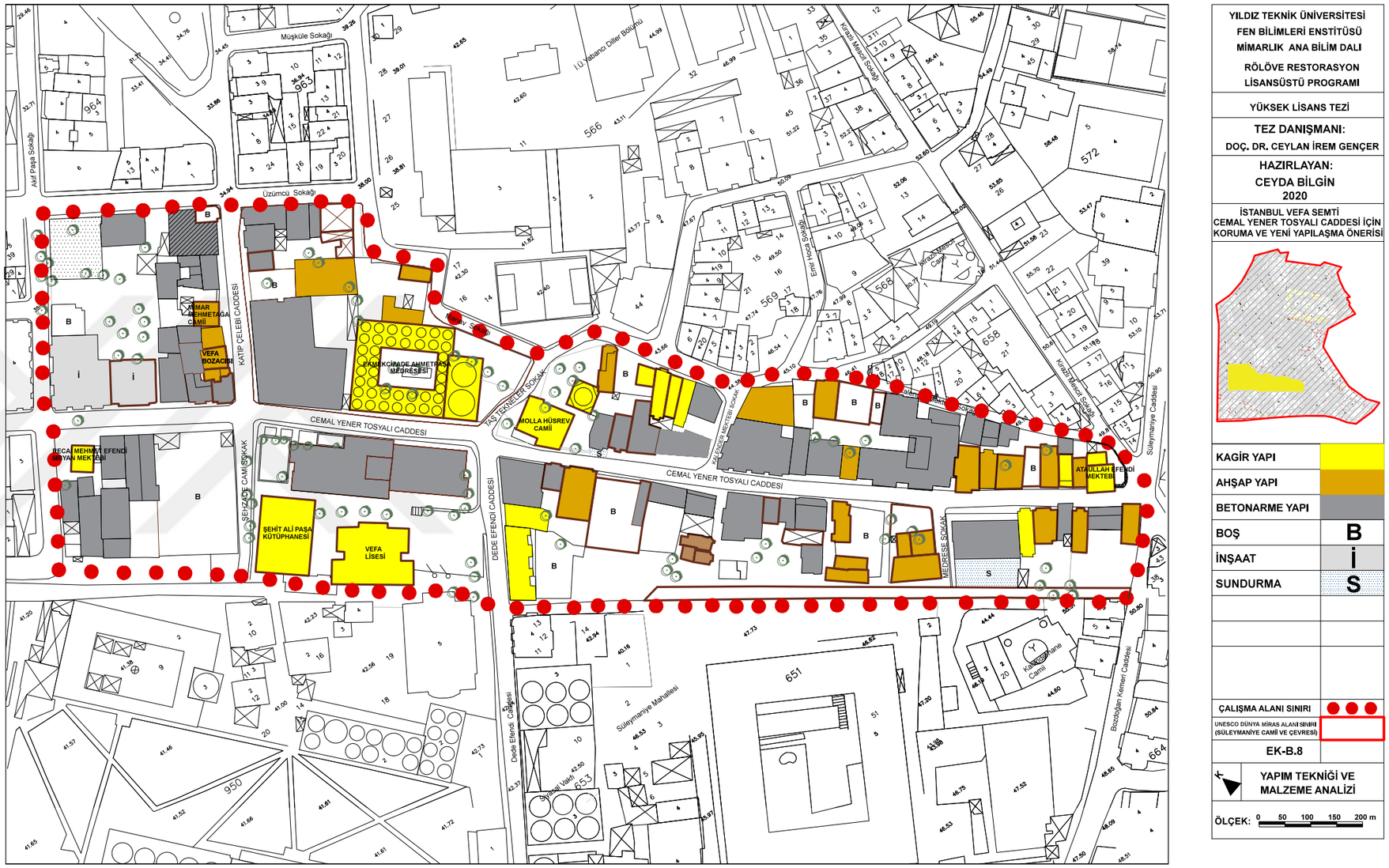
Şekil EK-B. 5 Kat adedi analizi

Şekil EK-B. 6 İşlev analizi

Şekil EK-B. 7 Mülkiyet durumu analizi

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANA BİLİM DALI
RÖLÖVE RESTORASYON
LİSANSÜSTÜ PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZ DANIŞMANI:
DOÇ. DR. CEYLAN İREM GENÇER

HAZIRLAYAN:
CEYDA BİLGİN
2020

İSTANBUL VEFA SEMTİ
CEMAL YENER TOSYALI CADDESİ İÇİN
KORUMA VE YENİ YAPILAŞMA ÖNERİSİ

KAGİR YAPI	
AHŞAP YAPI	
BETONARME YAPI	
BOŞ	B
İNŞAAT	İ
SUNDURMA	S
ÇALIŞMA ALANI SINIRI	
UNESCO DÜNYA MİRAS ALANI SINIRI (SÜLEYMANİYE CAMİİ VE ÇEVRESİ)	
EK-B.8	

YAPIM TEKNİĞİ VE MALZEME ANALİZİ

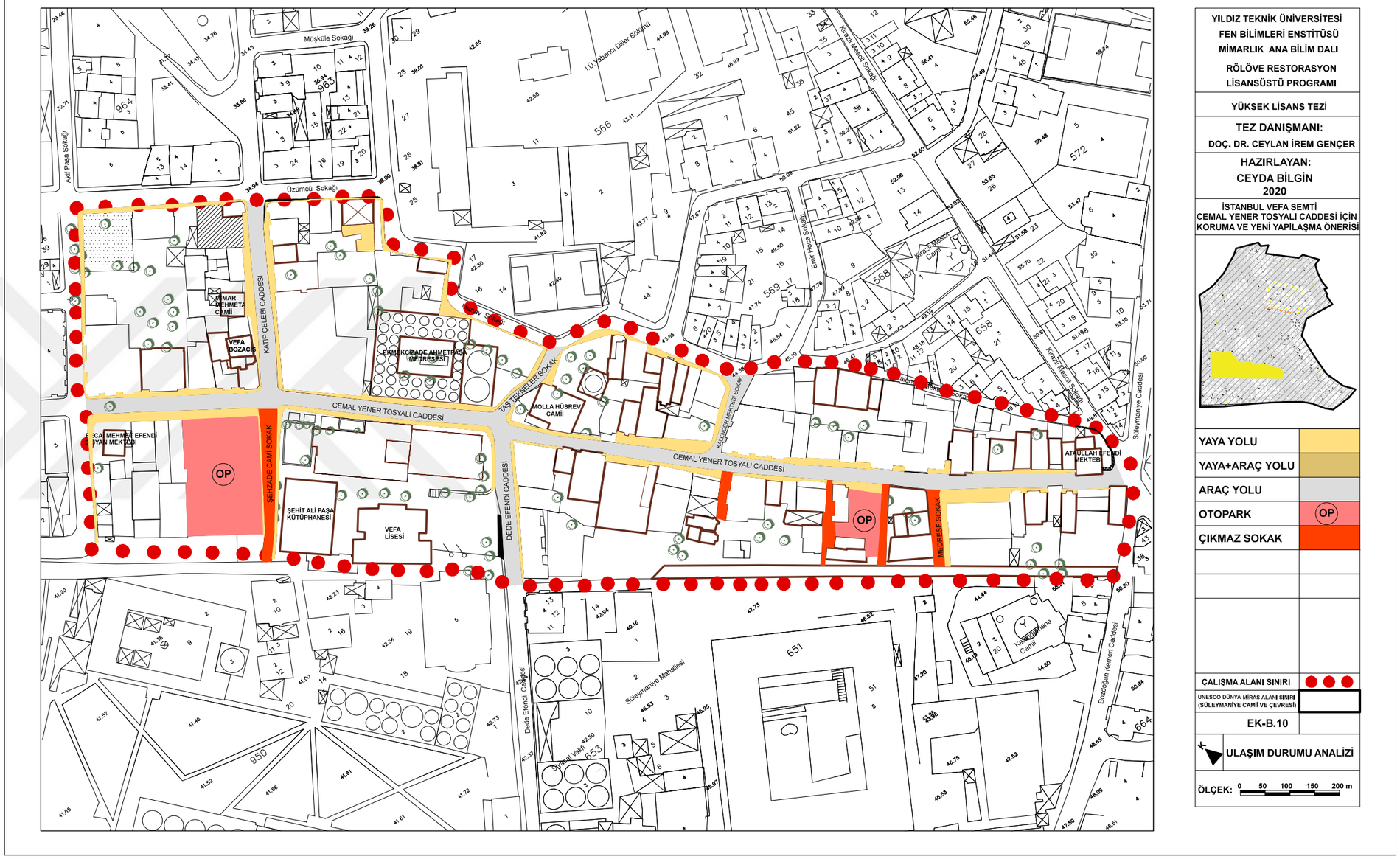
ÖLÇEK: 0 50 100 150 200 m

Şekil EK-B. 8 Yapım tekniği ve malzeme analizi

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANA BİLİM DALI RÖLÖVE RESTORASYON LİSANSÜSTÜ PROGRAMI	
YÜKSEK LİSANS TEZİ	
TEZ DANIŞMANI: DOÇ. DR. CEYLAN İREM GENÇER	
HAZIRLAYAN: CEYDA BİLGİN 2020	
İSTANBUL VEFA SEMTİ CEMAL YENER TOSYALI CADDESİ İÇİN KORUMA VE YENİ YAPILAŞMA ÖNERİSİ	
SÜREKLİ KULLANIMDA	
KULLANILMAYAN	
BOŞ	B
İNŞAAT	İ
SUNDURMA	S
ÇALIŞMA ALANI SINIRI	
UNESCO DÜNYA MİRAS ALANI SINIRI (SÜLEYMANİYE CAMİİ VE ÇEVRESİ)	
EK-B.9	
YAPI KULLANIM ANALİZİ	
ÖLÇEK: 0 50 100 150 200 m	

Şekil EK-B. 9 Yapı kullanım analizi

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANA BİLİM DALI
RÖLÖVE RESTORASYON LİSANSÜSTÜ PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZ DANIŞMANI:
DOÇ. DR. CEYLAN İREM GENÇER

HAZIRLAYAN:
CEYDA BİLGİN
2020

İSTANBUL VEFA SEMTİ CEMAL YENER TOSYALI CADDESİ İÇİN KORUMA VE YENİ YAPILAŞMA ÖNERİSİ

YAYA YOLU	
YAYA+ARAÇ YOLU	
ARAÇ YOLU	
OTOPARK	OP
ÇIKMAZ SOKAK	
ÇALIŞMA ALANI SINIRI	
UNESCO DÜNYA MİRAS ALANI SINIRI (SÜLEYMANİYE CAMİİ VE ÇEVRESİ)	

EK-B.10

ULAŞIM DURUMU ANALİZİ

ÖLÇEK: 0 50 100 150 200 m

Şekil EK-B. 10 Ulaşım durumu analizi

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANA BİLİM DALI
RÖLÖVE RESTORASYON
LİSANSÜSTÜ PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZ DANIŞMANI:
DOÇ. DR. CEYLAN İREM GENÇER

HAZIRLAYAN:
CEYDA BİLGİN
2020

İSTANBUL VEFA SEMTİ
CEMAL YENER TOSYALI CADDESİ İÇİN
KORUMA VE YENİ YAPILAŞMA ÖNERİSİ

TESCİLLİ YAPI	
TESCİLLİ PARSEL	
TESCİLLİ OLMAYAN PARSEL	
KAYIP TESCİLLİ YAPI	
TESCİLLİ PARSELDE YENİ YAPI	
TESCİLE ÖNERİLEN YAPI	
ÇALIŞMA ALANI SINIRI	
UNESCO DÜNYA MİRAS ALANI SINIRI (SÜLEYMANİYE CAMİİ VE ÇEVRESİ)	

EK-B.11

YASAL STATÜ ANALİZİ

ÖLÇEK: 0 50 100 150 200 m

Şekil EK-B. 11 Yasal statü analizi

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANA BİLİM DALI
RÖLÖVE RESTORASYON
LİSANSÜSTÜ PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZ DANIŞMANI:
DOÇ. DR. CEYLAN İREM GENÇER

HAZIRLAYAN:
CEYDA BİLGİN
2020

İSTANBUL VEFA SEMTİ
CEMAL YENER TOSYALI CADDESİ İÇİN
KORUMA VE YENİ YAPILAŞMA ÖNERİSİ

STRÜKTÜREL OLARAK İYİ, BİTİRME MALZEMESİ HASARLI	*
STRÜKTÜREL OLARAK İYİ, YÜZEYDE VE/VEYA ELEMANLARDA BOZULMA	
HAFİF YAPISAL PROBLEMLER, CİDDİ MALZEME BOZULMALARI, GÖRÜNÜR YAPISAL BOZULMALAR	
DERİN YAPISAL PROBLEMLER, CİDDİ MALZEME BOZULMALARI, GÖRÜNÜR YAPISAL BOZULMALAR	
YAPI KISMEN YIKILMIŞ	
YENİ YAPI	
İNŞAAT	İ
SUNDURMA	S
BOŞ	B
* Yeni restore edilmiş/müdahale edilmiş yapılar	
ÇALIŞMA ALANI SINIRI	
UNESCO DÜNYA MİRAS ALANI SINIRI (SÜLEYMANİYE CAMİİ VE ÇEVRESİ)	
EK-B.12	
STRÜKTÜR DURUMU ANALİZİ	
ÖLÇEK: 0 50 100 150 200 m	

Şekil EK-B. 12 Strüktür durumu analizi

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANA BİLİM DALI
RÖLÖVE RESTORASYON
LİSANSÜSTÜ PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZ DANIŞMANI:
DOÇ. DR. CEYLAN İREM GENÇER

HAZIRLAYAN:
CEYDA BİLGİN
2020

İSTANBUL VEFA SEMTİ
CEMAL YENER TOSYALI CADDESİ İÇİN
KORUMA VE YENİ YAPILAŞMA ÖNERİSİ

ÖZGÜN KÜTLE ORGANİZASYONU, VEYA KÜTLEDE BASİT DEĞİŞİKLİKLER	
ÖZGÜN KÜTLE ORGANİZASYONU KISMEN OKUNUYOR, KÜTLEDE DEĞİŞİKLİKLER	
ÖZGÜN KÜTLE ORGANİZASYONU OKUNAMAZ DURUMDA	
YENİ YAPILAR	
BOŞ	B
İNŞAAT	İ
SUNDURMA	S
ÇALIŞMA ALANI SINIRI	
UNESCO DÜNYA MİRAS ALANI SINIRI (SÜLEYMANİYE CAMİİ VE ÇEVRESİ)	

EK-B.13

KÜTLE KORUNMUŞLUK DURUMU ANALİZİ

ÖLÇEK: 0 50 100 150 200 m

Şekil EK-B. 13 Kütle korunmuşluk durumu analizi

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANA BİLİM DALI
RÖLÖVE RESTORASYON
LİSANSÜSTÜ PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZ DANIŞMANI:
DOÇ. DR. CEYLAN İREM GENÇER

HAZIRLAYAN:
CEYDA BİLGİN
2020

İSTANBUL VEFA SEMTİ
CEMAL YENER TOSYALI CADDESİ İÇİN
KORUMA VE YENİ YAPILAŞMA ÖNERİSİ

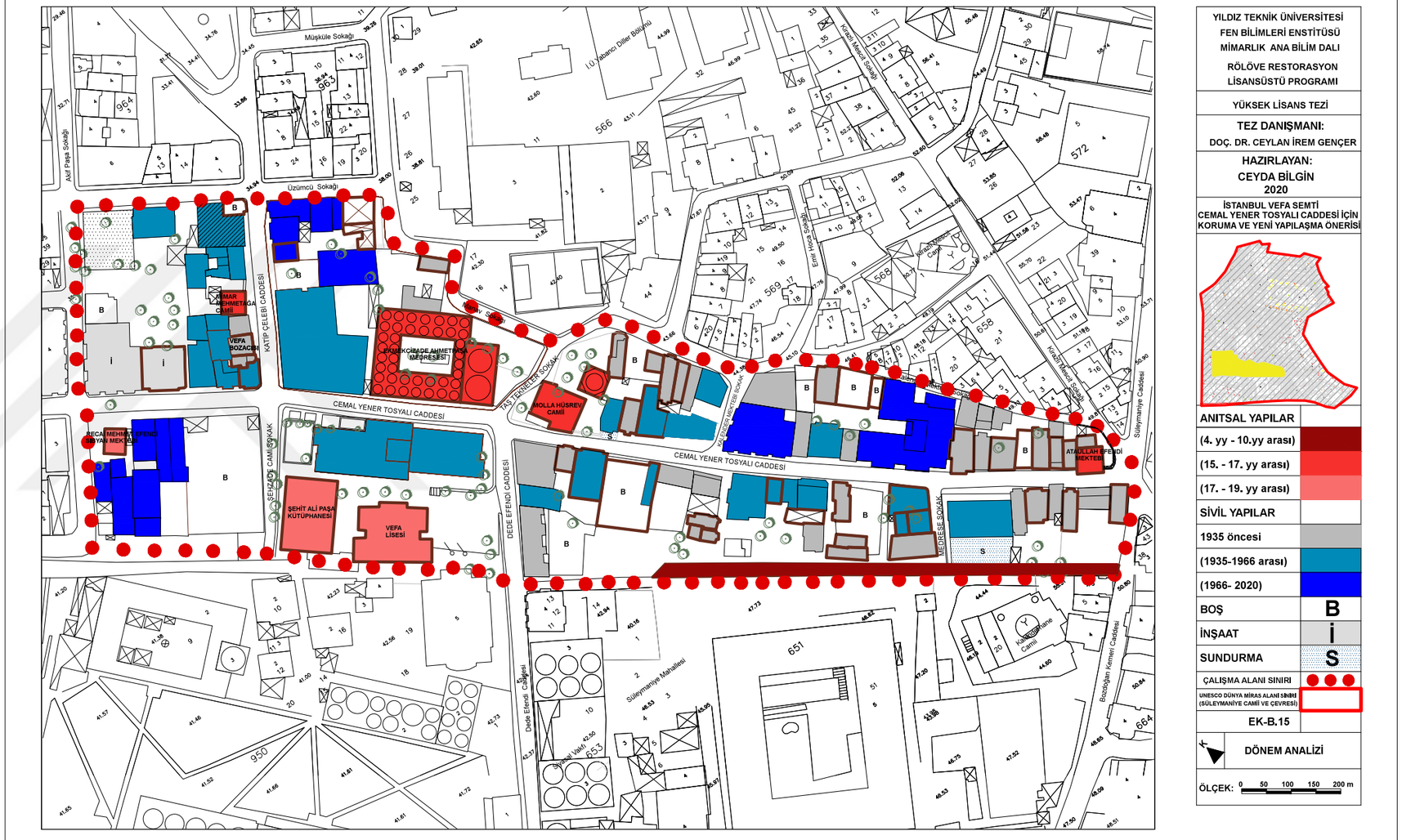
ÖZGÜN CEPHE ORGANİZASYONU, KAPLAMA MALZEMESİNDE BASİT DEĞİŞİKLİKLER	
ÖZGÜN CEPHE ORGANİZASYONU KISMEN OKUNUYOR, CEPHEDE DEĞİŞİKLİKLER	
ÖZGÜN CEPHE ORGANİZASYONU OKUNAMAZ DURUMDA	
YENİ YAPILAR	
BOŞ	B
İNŞAAT	İ
SUNDURMA	S
ÇALIŞMA ALANI SINIRI	
UNESCO DÜNYA MİRAS ALANI SINIRI (SÜLEYMANİYE CAMİİ VE ÇEVRESİ)	

EK-B.14

CEPHE KORUNMUŞLUK DURUMU PAFTASI

ÖLÇEK: 0 50 100 150 200 m

Şekil EK-B. 14 Cephe korunmuşluk durumu analizi

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANA BİLİM DALI

RÖLÖVE RESTORASYON
LİSANSÜSTÜ PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZ DANIŞMANI:
DOÇ. DR. CEYLAN İREM GENÇER

HAZIRLAYAN:
CEYDA BİLGİN
2020

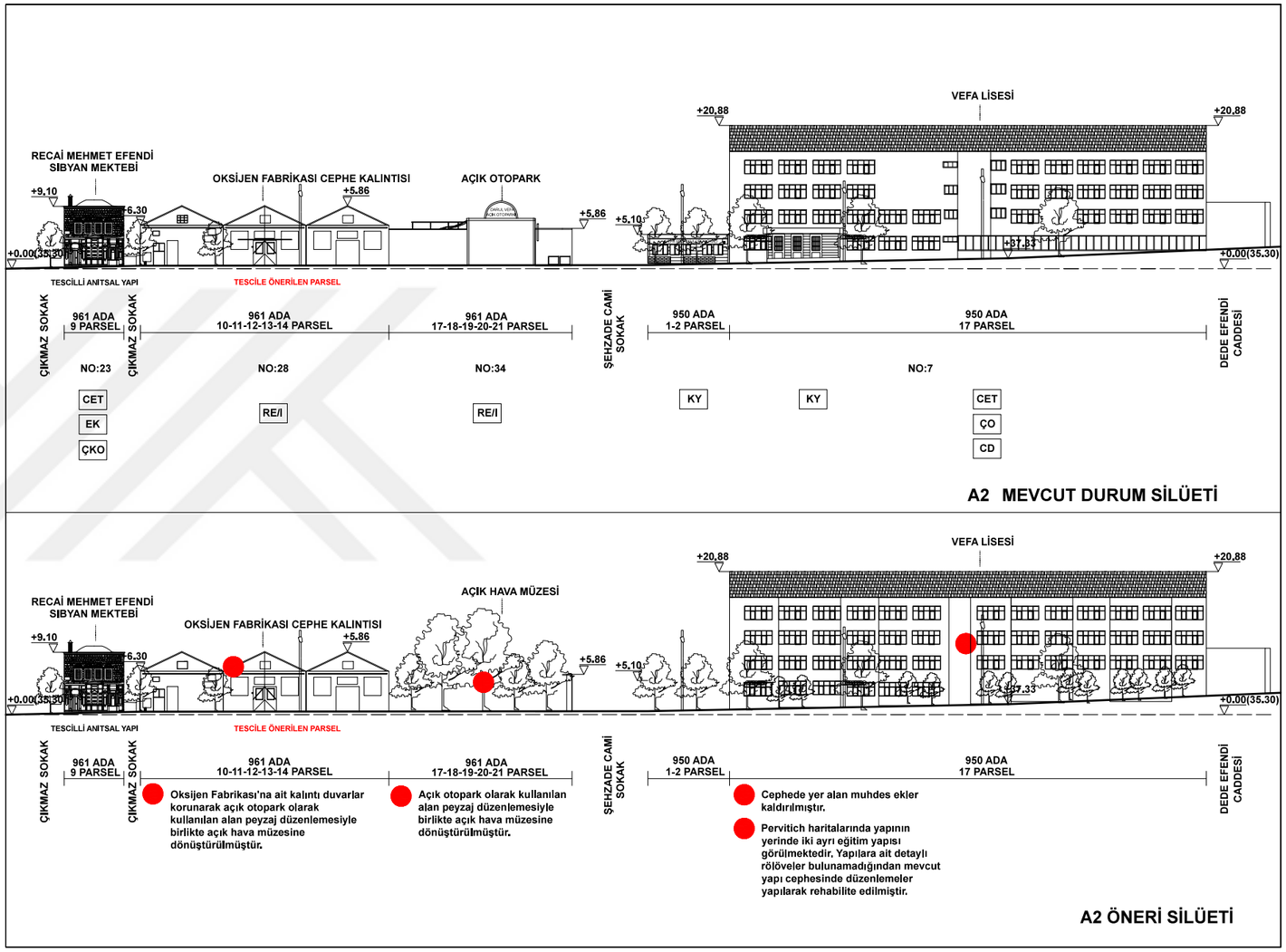
İSTANBUL VEFA SEMTİ
CEMAL YENER TOSYALI CADDESİ İÇİN
KORUMA VE YENİ YAPILAŞMA ÖNERİSİ

ANITSAL YAPILAR	
(4. yy - 10.yy arası)	
(15. - 17. yy arası)	
(17. - 19. yy arası)	
SİVİL YAPILAR	
1935 öncesi	
(1935-1966 arası)	
(1966- 2020)	
BOŞ	B
İNŞAAT	İ
SUNDURMA	S
ÇALIŞMA ALANI SINIRI	
UNESCO DÜNYA MİRAS ALANI SINIRI (SÜLEYMANİYE CAMİİ VE ÇEVRESİ)	
EK-B.15	

K DÖNEM ANALİZİ

ÖLÇEK: 0 50 100 150 200 m

Şekil EK-B. 15 Dönem analizi

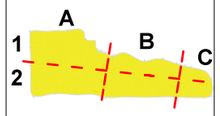
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANA BİLİM DALI
RÖLÖVE RESTORASYON LİSANSÜSTÜ PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZ DANIŞMANI:
DOÇ. DR. CEYLAN İREM GENÇER

HAZIRLAYAN:
CEYDA BİLGİN
2020

İSTANBUL VEFA SEMTİ CEMAL YENER TOSYALI CADDESİNDE İNFİLL UYGULAMA ÖNERİLERİ

LEJANT: MÜDAHALE TÜRLERİ

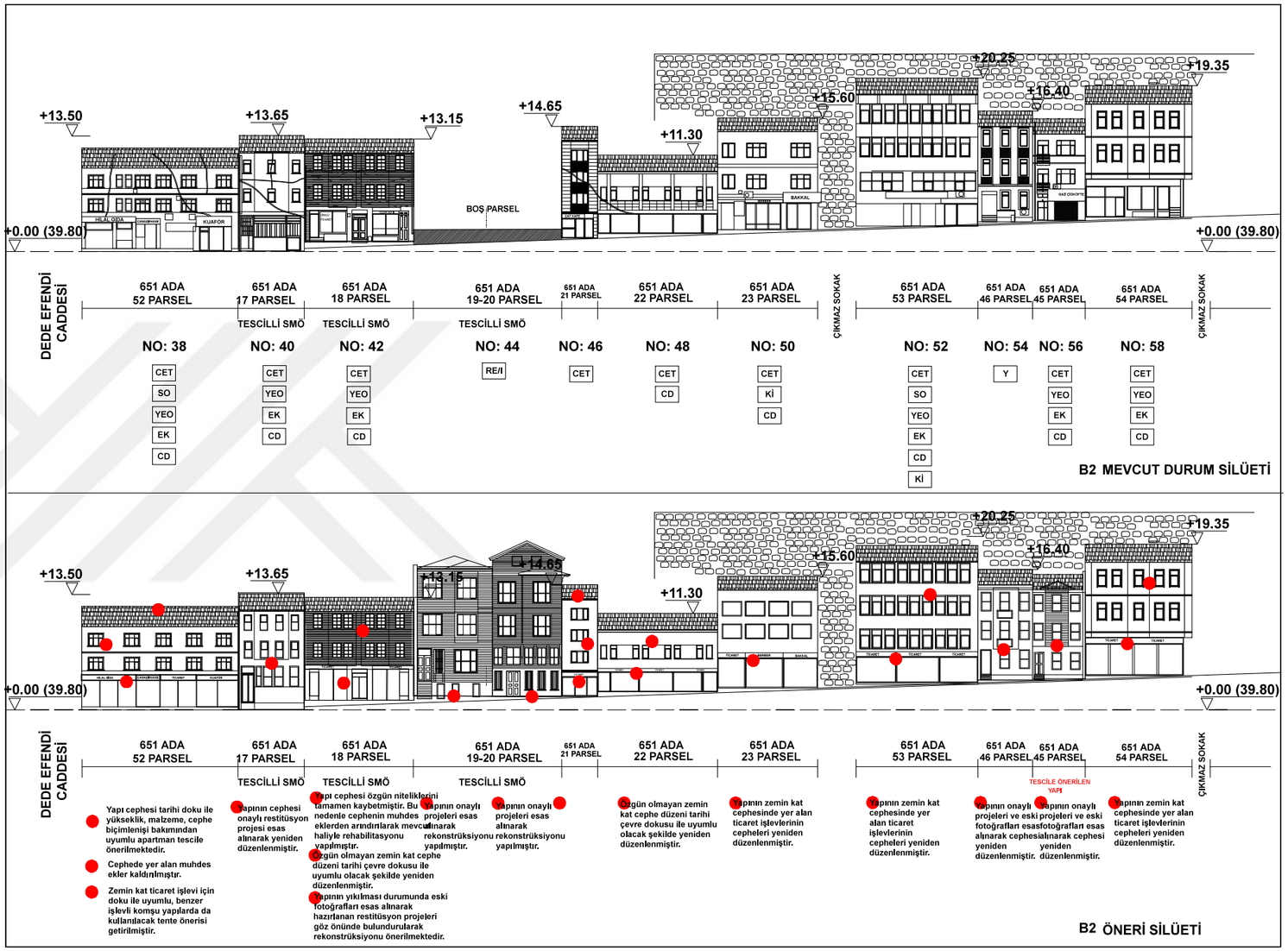
OLDUĞU GİBİ KORUMA		OK
BASİT ONARIM	CEPHE TEMİZLİĞİ	CET
	SIVA ONARIMI	SO
	YAPI ELEMANLARININ ONARIMI	YEO
	ÇATI KAPL. MALZEMESİ ONARIMI	ÇKO
	NİTELİKSİZ EKLERİN KALDIRILMASI	EK
KAPSAMLI ONARIM	STRÜKTÜREL GÜÇLENDİRME	SG
	YAPI ELEMANLARININ BÜTÜNLENMESİ	YEB
	ÇATI ONARIMI	ÇO
	CEPHE DÜZENLEME	CD
	KAT İNDİRME	Kİ
	REKONSTRÜKSİYON/ İNFİLL	RE/I
KALDIRILACAK YAPI		KY
YENİ YAPI		Y

EK-B.16

MEVCUT DURUM VE ÖNERİ SİLÜETİ

0 2 4 6 8 10 m.

Şekil EK-B. 16 A2 mevcut durum ve öneri silueti

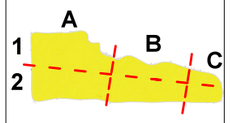
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANA BİLİM DALI
RÖLÖVE RESTORASYON LİSANSÜSTÜ PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZ DANIŞMANI:
DOÇ. DR. CEYLAN İREM GENÇER

HAZIRLAYAN:
CEYDA BİLGİN
2020

İSTANBUL VEFA SEMTİ CEMAL YENER TOSYALI CADDESİNDE İNFİLL UYGULAMA ÖNERİLERİ

LEJANT: MÜDAHALE TÜRLERİ

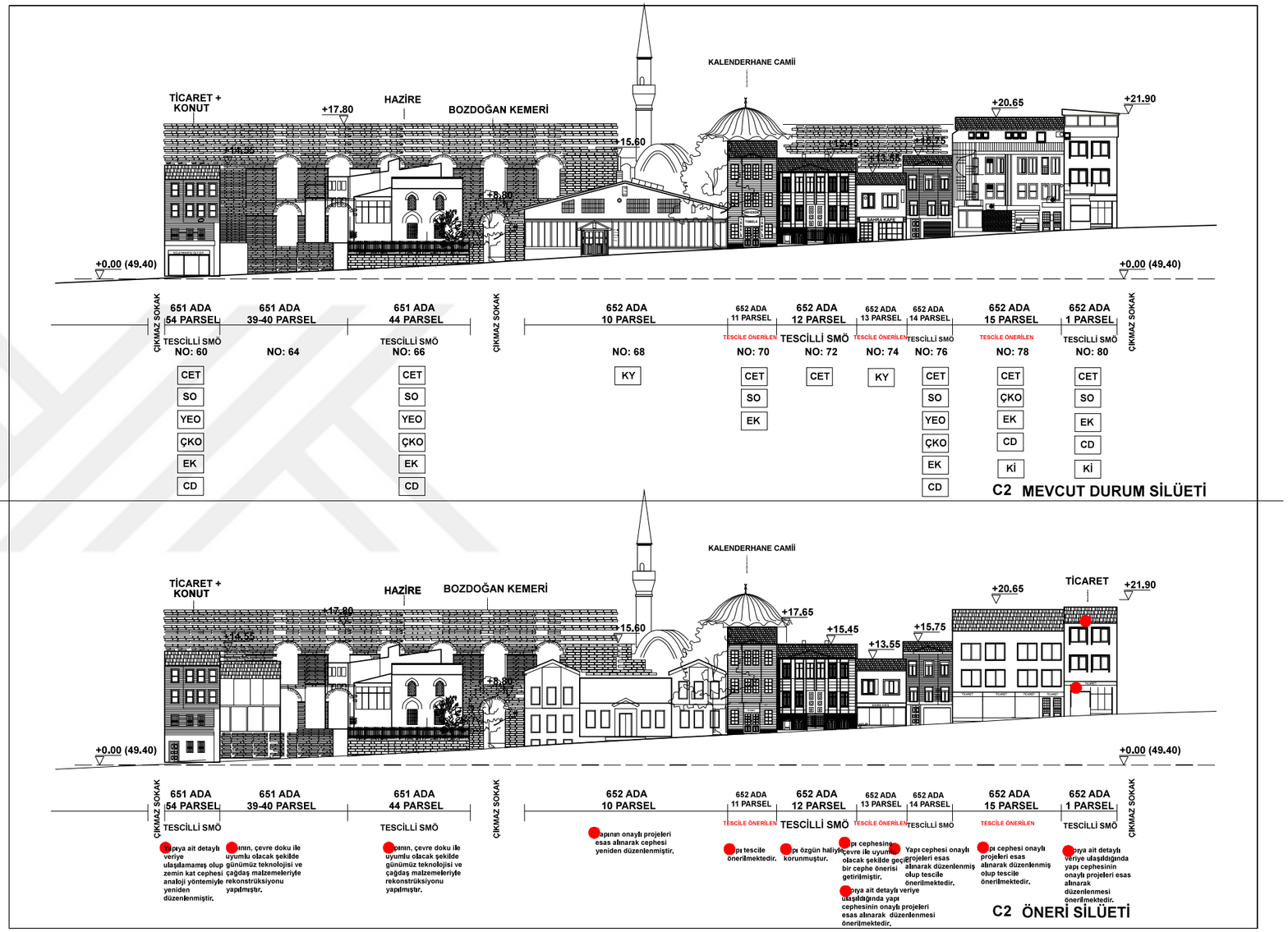
OLDUĞU GİBİ KORUMA		OK
BASİT ONARIM	CEPHE TEMİZLİĞİ	CET
	SIVA ONARIMI	SO
	YAPI ELEMANLARININ ONARIMI	YEO
	ÇATI KAPL. MALZEMESİ ONARIMI	ÇKO
	NİTELİKSİZ EKLERİN KALDIRILMASI	EK
KAPSAMLI ONARIM	STRÜKTÜREL GÜÇLENDİRME	SG
	YAPI ELEMANLARININ BÜTÜNLENMESİ	YEB
	ÇATI ONARIMI	ÇO
	CEPHE DÜZENLEME	CD
	KAT İNDİRME	Kİ
	REKONSTRÜKSİYON/ İNFİLL	RE/I
KALDIRILACAK YAPI		KY
YENİ YAPI		Y

EK-B.17

MEVCUT DURUM VE ÖNERİ SİLÜETİ

0 2 4 6 8 10 m.

Şekil EK-B. 17 B2 mevcut durum ve öneri silueti

C2 MEVCUT DURUM SİLÜETİ

C2 ÖNERİ SİLÜETİ

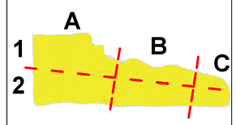
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANA BİLİM DALI
RÖLÖVE RESTORASYON
LİSANSÜSTÜ PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZ DANIŞMANI:
DOÇ. DR. CEYLAN İREM GENÇER

HAZIRLAYAN:
CEYDA BİLGİN
2020

İSTANBUL VEFA SEMTİ
CEMAL YENER TOSYALI CADDESİNDE
İNFİLL UYGULAMA ÖNERİLERİ

LEJANT: MÜDAHALE TÜRLERİ

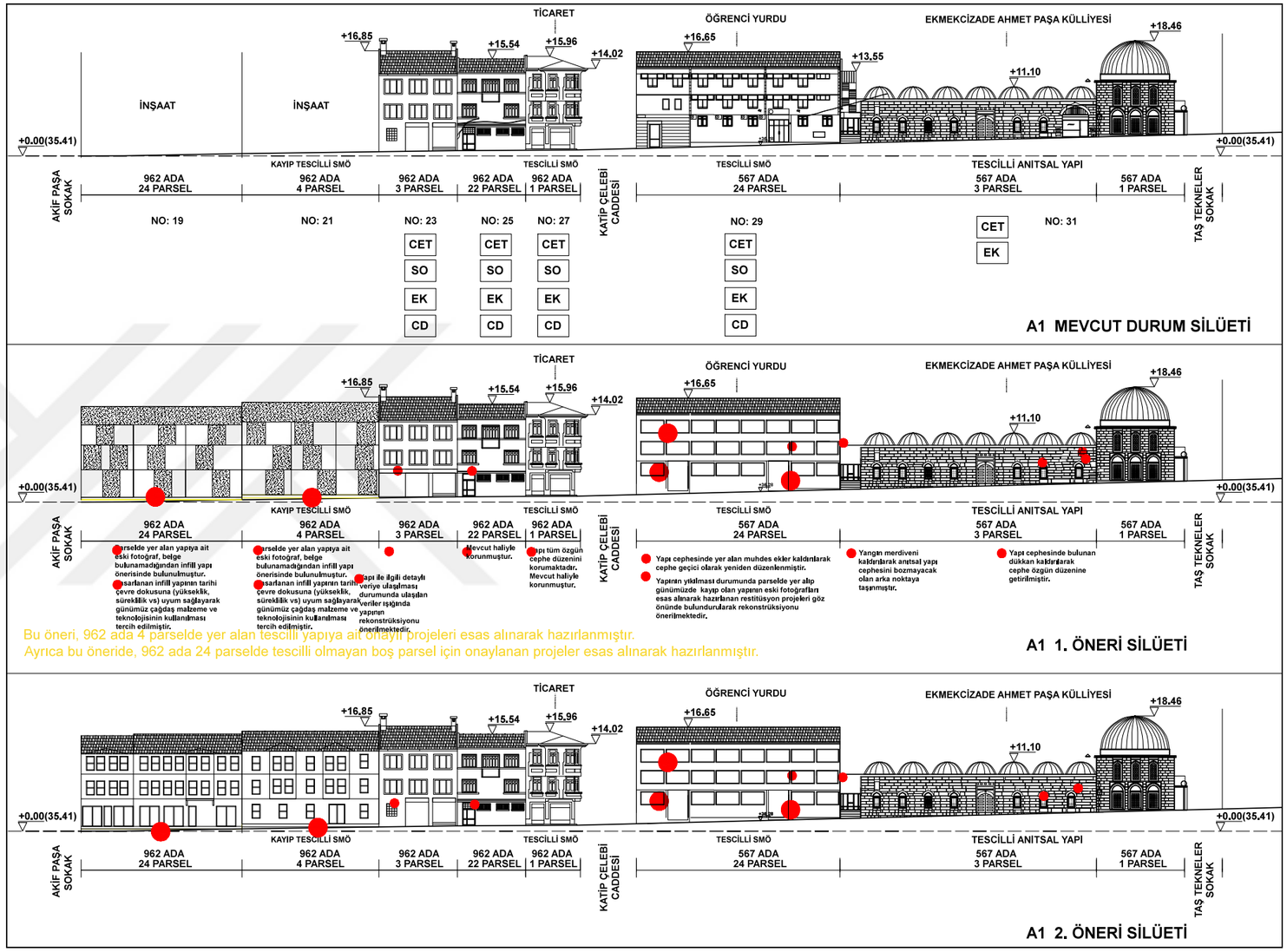
OLDUĞU GİBİ KORUMA		OK
BASİT ONARIM	CEPHE TEMİZLİĞİ	CET
	SIVA ONARIMI	SO
	YAPI ELEMANLARININ ONARIMI	YEO
	ÇATI KAPL. MALZEMESİ ONARIMI	ÇKO
	NİTELİKSİZ EKLERİN KALDIRILMASI	EK
KAPSAMLI ONARIM	STRÜKTÜREL GÜÇLENDİRME	SG
	YAPI ELEMANLARININ BÜTÜNLENMESİ	YEB
	ÇATI ONARIMI	ÇO
	CEPHE DÜZENLEME	CD
	KAT İNDİRME	Kİ
	REKONSTRÜKSİYON/ İNFİLL	RE/I
KALDIRILACAK YAPI		KY
YENİ YAPI		Y

EK-B.18

MEVCUT DURUM VE ÖNERİ SİLÜETİ

0 2 4 6 8 10 m.

Şekil EK-B. 18 C2 mevcut durum ve öneri silueti

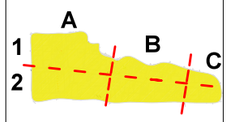
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANA BİLİM DALI
RÖLÖVE RESTORASYON
LİSANSÜSTÜ PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZ DANIŞMANI:
DOÇ. DR. CEYLAN İREM GENÇER

HAZIRLAYAN:
CEYDA BİLGİN
2020

İSTANBUL VEFA SEMTİ
CEMAL YENER TOSYALI CADDESİNDE
İNFİLL UYGULAMA ÖNERİLERİ

LEJANT: MÜDAHALE TÜRLERİ

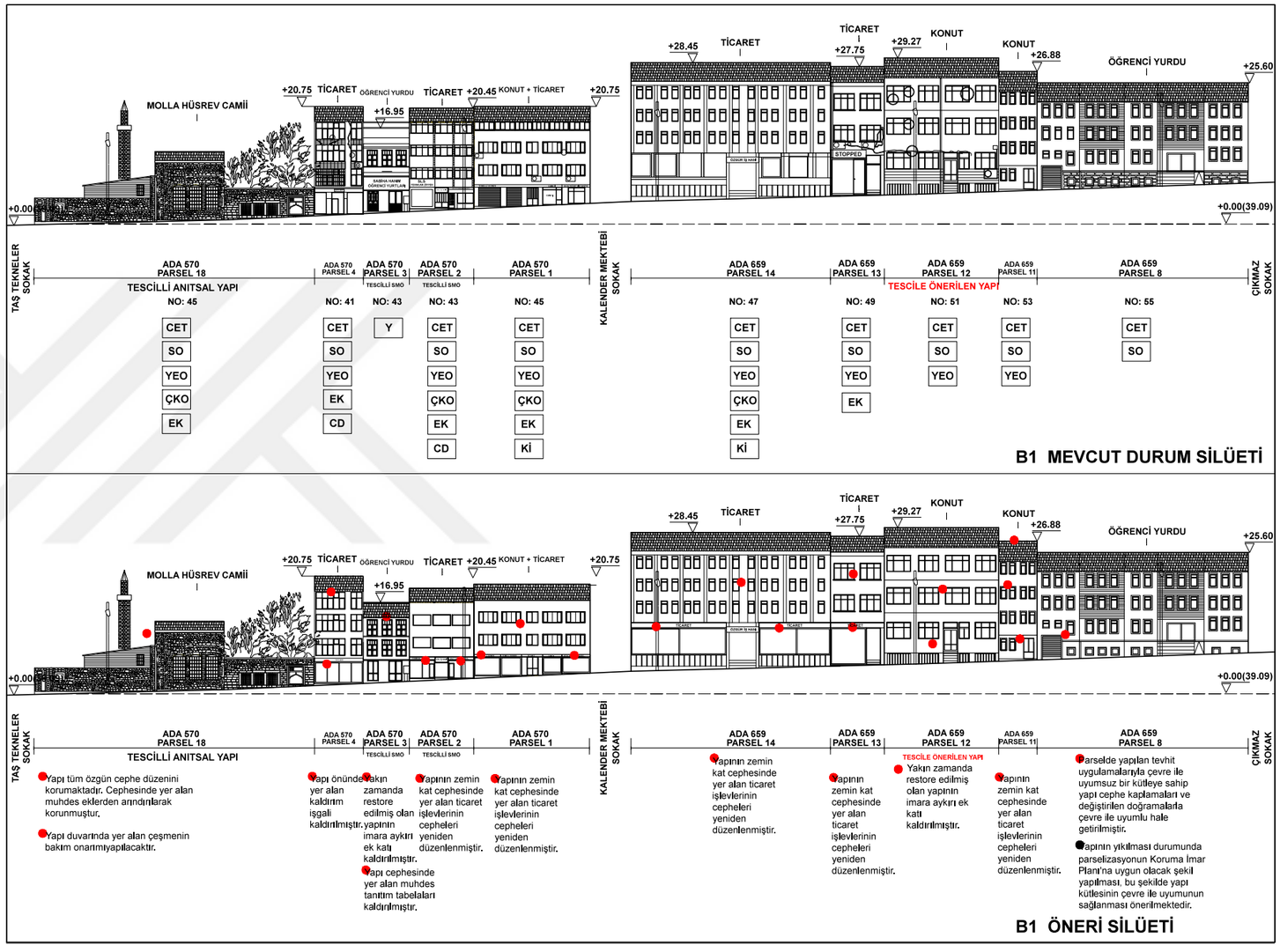
OLDUĞU GİBİ KORUMA		OK
BASİT ONARIM	CEPHE TEMİZLİĞİ	CET
	SIVA ONARIMI	SO
	YAPI ELEMANLARININ ONARIMI	YEO
	ÇATI KAPL. MALZEMESİ ONARIMI	ÇKO
	NİTELİKSİZ EKLERİN KALDIRILMASI	EK
KAPSAMLI ONARIM	STRÜKTÜREL GÜÇLENDİRME	SG
	YAPI ELEMANLARININ BÜTÜNLENMESİ	YEB
	ÇATI ONARIMI	ÇO
	CEPHE DÜZENLEME	CD
	KAT İNDİRME	Kİ
	REKONSTRÜKSİYON/ İNFİLL	RE/I
KALDIRILACAK YAPI		KY
YENİ YAPI		Y

EK-B.19

MEVCUT DURUM VE ÖNERİ SİLÜETİ

0 2 4 6 8 10 m.

Şekil EK-B. 19 A1 mevcut durum ve öneri silueti

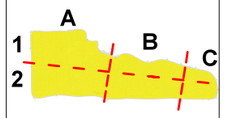
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANA BİLİM DALI
RÖLÖVE RESTORASYON LİSANSÜSTÜ PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZ DANIŞMANI:
DOÇ. DR. CEYLAN İREM GENÇER

HAZIRLAYAN:
CEYDA BİLGİN
2020

İSTANBUL VEFA SEMTİ
CEMAL YENER TOSYALI CADDESİNDE
İNFİLL UYGULAMA ÖNERİLERİ

LEJANT: MÜDAHALE TÜRLERİ

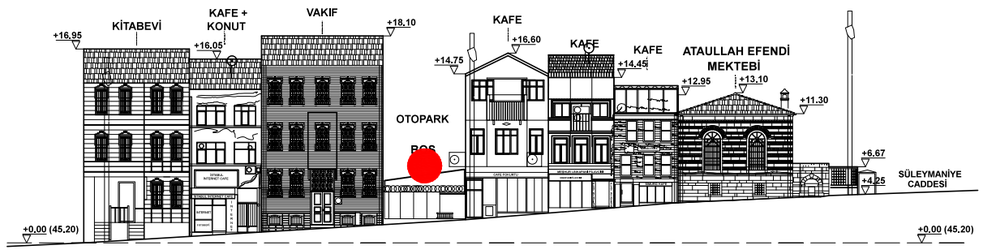
OLDUĞU GİBİ KORUMA		OK
BASİT ONARIM	CEPHE TEMİZLİĞİ	CET
	SIVA ONARIMI	SO
	YAPI ELEMANLARININ ONARIMI	YEO
	ÇATI KAPL. MALZEMESİ ONARIMI	ÇKO
	NİTELİKSİZ EKLERİN KALDIRILMASI	EK
KAPSAMLI ONARIM	STRÜKTÜREL GÜÇLENDİRME	SG
	YAPI ELEMANLARININ BÜTÜNLENMESİ	YEB
	ÇATI ONARIMI	ÇO
	CEPHE DÜZENLEME	CD
	KAT İNDİRME	Kİ
	REKONSTRÜKSİYON/ İNFİLL	RE/İ
KALDIRILACAK YAPI		KY
YENİ YAPI		Y

EK-B.20

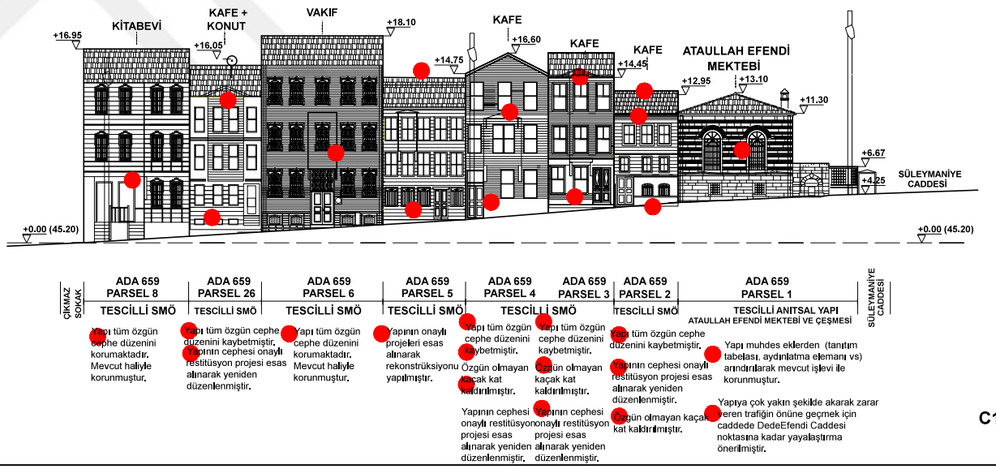
MEVCUT DURUM VE ÖNERİ SİLÜETİ

0 2 4 6 8 10 m.

Şekil EK-B. 20 B1 mevcut durum ve öneri silueti

C1 MEVCUT DURUM SİLÜETİ

C1 ÖNERİ SİLÜETİ

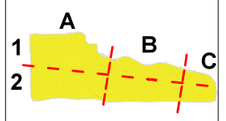
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANA BİLİM DALI
RÖLÖVE RESTORASYON LİSANSÜSTÜ PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZ DANIŞMANI:
DOÇ. DR. CEYLAN İREM GENÇER

HAZIRLAYAN:
CEYDA BİLGİN
2020

İSTANBUL VEFA SEMTİ CEMAL YENER TOSYALI CADDESİNDE İNFİLL UYGULAMA ÖNERİLERİ

LEJANT: MÜDAHALE TÜRLERİ

OLDUĞU GİBİ KORUMA		OK
BASİT ONARIM	CEPHE TEMİZLİĞİ	CET
	SIVA ONARIMI	SO
	YAPI ELEMANLARININ ONARIMI	YEO
	ÇATI KAPL. MALZEMESİ ONARIMI	ÇKO
	NİTELİKSİZ EKLERİN KALDIRILMASI	EK
KAPSAMLI ONARIM	STRÜKTÜREL GÜÇLENDİRME	SG
	YAPI ELEMANLARININ BÜTÜNLENMESİ	YEB
	ÇATI ONARIMI	ÇO
	CEPHE DÜZENLEME	CD
	KAT İNDİRME	Kİ
	REKONSTRÜKSİYON/ İNFİLL	RE/I
KALDIRILACAK YAPI		KY
YENİ YAPI		Y

EK-B.21

MEVCUT DURUM VE ÖNERİ SİLÜETİ

0 2 4 6 8 10 m.

Şekil EK-B. 21 C1 mevcut durum ve öneri silueti

TEZDEN ÜRETİLMİŞ YAYINLAR

İletişim Bilgisi: ceydabilgin90@gmail.com

Konferans Bildirileri

1. Bilgin, Ceyda, Gençer, Ceylan İrem, 2019, İstanbul Vefa Semti Saraçhane Bölgesi Cemal Yener Tosyalı Caddesinde Koruma Önerisi, 5. Uluslararası Mühendislik Mimarlık ve Tasarım Kongresi, 21-22 Aralık, İstanbul, s:1443.